እስልምና

በቁርኣን እና በነብያዊ ሐዲሥ በመጣው መሰረት ስለ ኢስላም አጠር ያለ መልዕክት

نبذة موجزة عن الإسلام (مشتملة على الأدلة) أمهري

بيان الإسلام

Bayan AL-Islam

ح جمعية الدعوة و الارشاد وتوعية الجاليات بالربوة ، ١٤٤٥ هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات

نبذة موجزة عن الإسلام - مشتملة على الأدلة - أمهري. /

جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات .- ؛ الرياض ، ١٤٤٥

١٢٠ ص ؛ ١٤ × ٢١ سم

ردمك: ٣-٠٥-٨٤١٢-٦٠٣-٩٧٨

١- الاسلام - تعليم أ.العنوان

ديوي ٢١٠،٧ ١٤٤٤ / ١٤٩٦

Partners in Implementation

Content Association

Rowad Translation

Rabwah Association

IslamHouse

This publication may be printed and disseminated by any means provided that the source is mentioned and no change is made to the text.

Tel: +966 50 244 7000

info@islamiccontent.org

Riyadh 13245- 2836

www.islamhouse.com

الاسلام

نبذة موجزة عن الإسلام في ضوء القرآن والسنة النبوية

እስልምና

በቁርአን እና በነብያዊ ሓዲሥ በመጣው መሰረት ስለ ኢስላም አጠር ያለ መልዕክት

"በአማርኛ ቋንቋ የተተረጎመ | مترجم بلغة الأمهرية"

በአሏህ ስም እጅግ በጣም ርህሩህ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው

መግቢያ

ይህ እስልምናን አጠር ባለ መልኩ የሚያስተዋውቅና የሚዳስስ አሳሳቢ መጽሐፍ ነው። መሰረታዊ ምንጮች ከሆኑት ከቅዱስ ቁርአን እና ከነብያዊ ሐዲሥ በመመርኮዝ ስለ (እስልምና) አሳሳቢ መሰረቶቹ፣ ስለ አስተምህሮቱ እንዲሁም ስለ መልካምነቱ የሚዳስስ አሳሳቢ ፅሁፍ ሲሆን፤ ኪታቡ ሙስሊምንም ይሁን ከሙስሊም ውጭ ያለ፤ በየትኛውም ጊዜ እና ቦታ የሚገኝ፤ በየትኛውም መስክም ይሁን በየትኛውም ሁኔታ የሚገኝን ለአቅመ ሃላፊነት የደረሰን ሁሉ የሚመለከት አሳሳቢ ኪታብ ነው። (ከተከበረው ቁርአንና ከነብያዊ ፈለግ ማስረጃዎችን ያካተተ ቅጂ)

1- እስልምና ወደ ሰው ልጆች ሁሉ የተላከ ዘውታሪው የመጨረሻ የአላህ መልዕክት

እስልምና ወደ ሰው ልጆች ሁሉ የተላከ የአላህ መልዕክት ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَٰكَ إِلَّا كَآفَّةٗ لِّلنَّاسِ بَشِيرٗا وَنَذِيرٗا وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ ٢٨﴾ [سبأ: ٢٨]

{አንተንም ለሰዎች ሁሉ በመላ አብሳሪና አስፈራሪ አድርገን ቢሆን እንጂ አላክንህም፡፡ ግን አብዛኞቹ ሰዎች አያውቁም።} (ሰባእ፡ 28)

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡- {(ሙሐመድ ሆይ!)፡-

﴿قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيۡكُمۡ جَمِيعًا ...﴾ [الأعراف: ١٥٨]

«እናንተ ሰዎች ሆይ! እኔ ወደናንተ ወደሁላችሁም የአላህ መልክተኛ ነኝ» በላቸው} [አል-አዕራፍ 158]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ قَدۡ جَآءَكُمُ ٱلرَّسُولُ بِٱلۡحَقِّ مِن رَّبِّكُمۡ فَـَٔامِنُواْ خَيۡرٗا لَّكُمۡۚ وَإِن تَكۡفُرُواْ فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمٗا﴾ [النساء: ١٧٠]

እናንተ ሰዎች ሆይ! መልክተኛው እውነትን ከጌታችሁ አመጣላችሁ፡፡ እመኑም ለናንተ የተሻለ (ይኾናል)፡፡ ብትክዱም (አትጎዱትም)፡፡ በሰማያትና በምድር ያለው ሁሉ የአላህ ነውና፡፡ አላህም ዐዋቂ ጥበበኛ ነው፡፡ [ኒሳእ 170]

እስልምና ዘላለማዊ መለኮታዊ መልእክት ነው፤ እንዲሁም የመለኮታዊ መልእክቶች መደምደሚያም ነው።

﴿مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٖ مِّن رِّجَالِكُمۡ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَۗ وَكَانَ ٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٗا﴾ [الأحزاب: ٤٠]

"ሙሐመድ ከወንዶቻችሁ የአንድም ሰው አባት አይደለም። ግን የአላህ መልክተኛና የነቢዮች መደምደሚያ ነው፡፡ አላህም በነገሩ ሁሉ ዐዋቂ ነው።" [አልአሕዛብ 40]

2- እስልምና በተወሰኑ ህዝቦች ብቻ ያልተወሰነ የሰው ልጆች ሁሉ ሃይማኖት

እስልምና ለተወሰኑ ነገዶች ወይንም ህዝቦች ብቻ የተወሰነ ሃይማኖት ሳይሆን አምላካዊ የሰው ልጆች ሁሉ ሃይማኖት ነው። በታላቁ ቁርአን ውስጥ የመጀመርያው ትእዛዝ እንዲህ የሚለው የአላህ ቃል ነው፡-

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ﴾ [البقرة: ٢١]

"እናንተ ሰዎች ሆይ! የፈጠራችሁን እነዚያንም ከናንተ በፊት የነበሩትን (የፈጠረውን) ጌታችሁን ተገዙ፤ (ቅጣትን) ልትጠነቀቁ ይከጃላልና፡፡" [(አል በቀራ፡21) ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفۡسٖ وَٰحِدَةٖ وَخَلَقَ مِنۡهَا زَوۡجَهَا وَبَثَّ مِنۡهُمَا رِجَالٗا كَثِيرٗا وَنِسَآءٗۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ٱلَّذِي تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلۡأَرۡحَامَۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيۡكُمۡ رَقِيبٗا﴾ [النساء: ١]

{እናንተ ሰዎች ሆይ! ያንን ከአንዲት ነፍስ (ከአዳም) የፈጠራችሁን ከእርስዋም መቀናጆዋን (ሐዋን) የፈጠረውን ከእነርሱም ብዙ ወንዶችንና ሴቶች የበተነውን ጌታችሁን ፍሩ።} [ኒሳእ 1]

(የሁለቱንም መልካም ስራቸውን አላህ ይውደድላቸውና) ኢብኑ ዑመር ባስተላለፈው ሐዲሥ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መካን በከፈቱ ጊዜ እንዲህ የሚል ኹጥባ (ንግግር) ማድረጋቸው ተዘግቧል፡-

«እናንተ የሰው ልጆች ሆይ! አላህ የዘመነ ድንቁርናን መመፃደቅንና በወላጆቻቻው መኮፈስን ከእናንተ አስወግዶላችኋል። በመሆኑም ሰዎች ሁለት አይነት ብቻ ናቸው፤ ወይ ቸር የሆነ አላህን ፈሪ አላህም ዘንድ የተከበረ አለበለዚያም አመፀኛ የሆነ እድለቢስ አላህም ዘንድ የተዋረደ ነው። ሰዎች ሁሉ የአደም ልጆች ናቸው፤ አላህ ደግሞ አደምን ከአፈር ነው የፈጠረው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقۡنَٰكُم مِّن ذَكَرٖ وَأُنثَىٰ وَجَعَلۡنَٰكُمۡ شُعُوبٗا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓاْۚ إِنَّ أَكۡرَمَكُمۡ عِندَ ٱللَّهِ أَتۡقَىٰكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٞ﴾ [الحجرات: ١٣]

{እናንተ ሰዎች ሆይ! እኛ ከወንድና ከሴት ፈጠርናችሁ። እንድትተዋወቁም ጎሳዎችና ነገዶች አደረግናችሁ። አላህ ዘንድ በላጫችሁ በጣም አላህን ፈሪያችሁ ነው። አላህ ግልጽን ዓዋቂ ውስጥንም ዓዋቂ ነው።} [አል-ሑጁራት 13] » ቲርሚዚይ ዘግበውታል (3270)

ስለሆነም በታላቁ ቁርአን ትዕዛዛትም ይሁን በክቡር መልእክተኛው መመርያ ውስጥ ባህልም ሆነ ጎሳን ወይንም ዘርን ብቻ ነጥሎ የተደነገገ መመርያ አናገኝም።

3- እስልምና የአላህ ሰላት እና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና የቀደምት ነብያትንና መልእክተኞችን ተልዕኮ ለማሟላት የመጣ መለኮታዊ መልዕክት

እስልምና የአላህ ሰላት እና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና የቀደምት ነብያትንና መልእክተኞችን መልእክት ለማሟላት የመጣ መለኮታዊ መልእክት ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِنَّآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ كَمَآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ نُوحٖ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ وَيَعۡقُوبَ وَٱلۡأَسۡبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَٰرُونَ وَسُلَيۡمَٰنَۚ وَءَاتَيۡنَا دَاوُۥدَ زَبُورٗا﴾ [النساء: ١٦٣]

{እኛ ወደ ኑሕና ከርሱ በኋላ ወደ ነበሩት ነቢያት እንዳወረድን ወደ አንተም አወረድን፡፡ ወደ ኢብራሂምም፣ ወደ ኢስማዒልም፣ ወደ ኢስሓቅም፣ ወደ ያዕቆብም፣ ወደ ነገዶቹም፣ ወደ ዒሳም፣ ወደ አዩብም፣ ወደ ዩኑስም፣ ወደ ሃሩንና፣ ወደ ሱለይማንም አወረድን። ለዳውድም ዘቡርን ሰጠነው።} [ኒሳእ 163]

እናም ይህ አላህ ለመልእክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የገለጠው ሃይማኖት ለቀደሙት ነቢያት የደነገገውንና እንዲከተሉትም ያዘዘበትን ሃይማኖት ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحٗا وَٱلَّذِيٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ وَمَا وَصَّيۡنَا بِهِۦٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓۖ أَنۡ أَقِيمُواْ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُواْ فِيهِۚ كَبُرَ عَلَى ٱلۡمُشۡرِكِينَ مَا تَدۡعُوهُمۡ إِلَيۡهِۚ ٱللَّهُ يَجۡتَبِيٓ إِلَيۡهِ مَن يَشَآءُ وَيَهۡدِيٓ إِلَيۡهِ مَن يُنِيبُ﴾ [الشورى: ١٣]

{ለእናንተ ከሃይማኖት ያንን በእርሱ ኑሕን ያዘዘበትን ደነገገላችሁ፡፡ ያንንም ወዳንተ ያወረድነውን ያንንም በእርሱ ኢብራሂምን፣ ሙሳንና ዒሳንም ያዘዝንበትን ሃይማኖትን በትክክል አቋቁሙ በእርሱም አትለያዩ ማለትን (ደነገግን)፡፡ በአጋሪዎቹ ላይ ያ ወደርሱ የምትጠራቸው ነገር ከበዳቸው፡፡ አላህ የሚሻውን ሰው ወደእርሱ (እምነት) ይመርጣል፡፡ የሚመለስንም ሰው ወደርሱ ይመራል።} [አሽ-ሹራ 13]

ይህ አላህ ለመልእክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የገለጠው ሃይማኖት ለቀደሙት ነቢያት የደነገገውንና እንዲከተሉትም ያዘዘበትን ሃይማኖት ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَٱلَّذِيٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ هُوَ ٱلۡحَقُّ مُصَدِّقٗا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِعِبَادِهِۦ لَخَبِيرُۢ بَصِيرٞ﴾ [فاطر: ٣١]

{ያም ከመጽሐፉ ወዳንተ ያወረድንልህ ከበፊቱ ላለው አረጋጋጭ ሲኾን እርሱ እውነት ነው። አላህ በርግጥ በባሮቹ ውስጠ ዐዋቂ ተመልካች ነው።} [ፋጢር 31]

4- ነብያቶች ሁሉ የአላህ ሰላት እና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና ዝርዝር መመሪያቸው ቢለያይም ሃይማኖታቸው ግን አንድ ነው።

ነብያቶች ሁሉ የአላህ ሰላት እና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና ሃይማኖታቸው አንድ ሲሆን መመርያ ድንጋጌያቸው ግን የተለያየ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَأَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ مُصَدِّقٗا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَمُهَيۡمِنًا عَلَيۡهِۖ فَٱحۡكُم بَيۡنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُۖ وَلَا تَتَّبِعۡ أَهۡوَآءَهُمۡ عَمَّا جَآءَكَ مِنَ ٱلۡحَقِّۚ لِكُلّٖ جَعَلۡنَا مِنكُمۡ شِرۡعَةٗ وَمِنۡهَاجٗاۚ وَلَوۡ شَآءَ ٱللَّهُ لَجَعَلَكُمۡ أُمَّةٗ وَٰحِدَةٗ وَلَٰكِن لِّيَبۡلُوَكُمۡ فِي مَآ ءَاتَىٰكُمۡۖ فَٱسۡتَبِقُواْ ٱلۡخَيۡرَٰتِۚ إِلَى ٱللَّهِ مَرۡجِعُكُمۡ جَمِيعٗا فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ فِيهِ تَخۡتَلِفُونَ﴾ [المائدة: ٤٨]

{ወደ አንተም መጽሐፉን ከበፊቱ ያለውን መጽሐፍ አረጋጋጭና በእርሱ ላይ ተጠባባቂ ሲኾን በእውነት አወረድን። በመካከላቸውም አላህ ባወረደው ሕግ ፍረድ። እውነቱም ከመጣልህ በኋላ ዝንባሌዎቻቸውን አትከተል። ከእናንተ ለሁሉም ሕግንና መንገድን አደረግን። አላህም በሻ ኖሮ አንድ ሕዝብ ባደረጋችሁ ነበር። ግን በሰጣችሁ ሕግጋት ሊሞክራችሁ (ለያያችሁ)። በጎ ሥራዎችንም (ለመሥራት) ተሽቀዳደሙ፤ መመለሻችሁ በጠቅላላ ወደ አላህ ነው። በእርሱም ትለያዩበት የነበራችሁትን ነገር ይነግራችኋል።} [አል-ማኢዳህ 48]

መልእክተኛው የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁንና እንዲህ ብለዋል፦ «ለመርየም ልጅ ዒሳ ከሰው ልጆች ሁሉ በዱንያም በአኺራም በላጩ (ቅርብ ሰው) እኔ ነኝ፤ ነብያቶችም በእናት ተለያይተው በአባት እንደሚገናኙ ወንድማማቾች ናቸው፤ ሃይማኖታቸው አንድ ነው።» ቡኻሪይ ዘግበውታል (3443)

5- እስልምና ሁሉም ነብያቶች የተጣሩበት ሃይማኖት

እስልምና የሚጣራው፦ ኑሕ፣ ኢብራሂም፣ ሙሳ፣ ሱለይማን፣ ዳውድ፣ ዒሳ የአላህ ሰላት በእነርሱ ላይ ይስፈንና ~ሁሉም ነብያቶች ወደተጣሩበት ብቸኛ ጌታ፣ ፈጣሪ፣ ሲሳይ ለጋሽ፣ ህይወት ሰጭ ህይወት ነሺ፣ ንጉሰ ነገስት፣ የጉዳዮችም አስተናባሪ በሆነው አላህ ወደ ማመን ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ هَلۡ مِنۡ خَٰلِقٍ غَيۡرُ ٱللَّهِ يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ فَأَنَّىٰ تُؤۡفَكُونَ﴾ [فاطر: ٣]

{እናንተ ሰዎች ሆይ! በእናንተ ላይ (ያለውን) የአላህን ጸጋ አስታውሱ፡፡ ከአላህ ሌላ ፈጣሪ አለን? ከሰማይና ከምድርም ሲሳይን የሚሰጣችሁ አለን? ከእርሱ በስተቀር አምላክ (ሰጪም) የለም፡፡ ታዲያ ወዴት ትዞራላችሁ።} [ፋጢር 3]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህም ብሏል፡-

﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَـٰرَ وَمَن يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُ ۚ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ [يونس: ٣١]

{«ከሰማይና ከምድር ሲሳይን የሚሰጣችሁ ማን ነው መስሚያዎችንና ማያዎችንስ የፈጠረ ማን ነው ከሙትም ሕያውን የሚያወጣ ከሕያውም ሙትን የሚያወጣስ ማን ነው ነገሩን ሁሉ የሚያስተናብርስ ማን ነው» በላቸው፡፡ «በእርግጥም አላህ ነው» ይሉሃል፡፡ «ታዲያ (ለምን ታጋራላችሁ) አትፈሩትምን» በላቸው፡፡} [ዩኑስ 31]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህም ብሏል፡-

﴿أَمَّن يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ وَمَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۗ أَءِلَـٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ ۚ قُلْ هَاتُوا۟ بُرْهَـٰنَكُمْ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ٦٤﴾ [النمل: ٦٤]

{ያ መፍጠርን የሚጀምር ከዚያም የሚመልሰው ከሰማይና ከምድርም ሲሳይን የሚሰጣችሁ አምላክ (ይበልጣልን ወይስ የሚያጋሩት) ከአላህ ጋር ሌላ አምላክ አለን «እውነተኞች እንደኾናችሁ፤ አስረጃችሁን አምጡ» በላቸው፡፡} [አን-ነምል 64]

የአላህ ሰላም ይስፈንባቸውና ነብያቶችና መልእክተኞች ሁሉ የተላኩት አላህን በብቸኝነት ወደ ማምለክ ጥሪ እንዲያደርጉ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّـٰغُوتَ ۖ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ ٱلضَّلَـٰلَةُ ۚ فَسِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ﴾ [النحل: ٣٦]

{በየሕዝቡም ሁሉ ውስጥ «አላህን ተገዙ፤ ጣዖትንም ራቁ» በማለት መልክተኛን በእርግጥ ልከናል፡፡ ከእነሱም ውስጥ አላህ ያቀናው ሰው አለለ፡፡ ከእነሱም ውስጥ በእርሱ ላይ ጥመት የተረጋገጠበት ሰው አለለ፡፡ በምድርም ላይ ኺዱ፤ የአስተባባዮችም መጨረሻ እንዴት እንደ ነበረ ተመልከቱ።} [አን-ነሕል 36]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህም ብሏል፡-

﴿وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِىٓ إِلَيْهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعْبُدُونِ﴾ [الأنبياء: ٢٥]

{ከአንተ በፊትም እነሆ ከእኔ ሌላ አምላክ የለምና ተገዙኝ በማለት ወደርሱ የምናወርድለት ቢኾን እንጅ ከመልክተኛ አንድንም አልላክንም።} [አል-አንቢያእ 25]
ኑሕ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንዲህ ማለታቸውን አላህ ነግሮናል፡-

﴿لَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوۡمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥٓ إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيۡكُمۡ عَذَابَ يَوۡمٍ عَظِيمٖ﴾ [الأعراف: ٥٩]

{ኑሕን ወደ ወገኖቹ በእርግጥ ላክነው፡፡ አላቸውም፡- «ወገኖቼ ሆይ! አላህን ተገዙ፡፡ ለእናንተ ከርሱ ሌላ ምንም አምላክ የላችሁም፡፡ እኔ በእናንተ ላይ የከባድ ቀንን ቅጣት እፈራላችኋለሁ፡፡»} [አል አዕራፍ 59]

የአላህ ኸሊል ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንዲህ ማለታቸውን አላህ ነግሮናል፡-

﴿وَإِبۡرَٰهِيمَ إِذۡ قَالَ لِقَوۡمِهِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱتَّقُوهُۖ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ﴾ [العنكبوت: ١٦]

{ኢብራሂምንም ለሕዝቦቹ ባለ ጊዜ (አስታውስ)፡፡ «አላህን ተገዙ ፍሩትም፡፡ ይህ የምታውቁ ብትሆኑ ለእናንተ በላጭ ነው።} [አል-ዓንከቡት 16]

ነብዩ ሷሊሕ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን አላህ እንደነገረን እንዲህ ብለዋል፡-

﴿وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمۡ صَٰلِحٗاۚ قَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥۖ قَدۡ جَآءَتۡكُم بَيِّنَةٞ مِّن رَّبِّكُمۡۖ هَٰذِهِۦ نَاقَةُ ٱللَّهِ لَكُمۡ ءَايَةٗۖ فَذَرُوهَا تَأۡكُلۡ فِيٓ أَرۡضِ ٱللَّهِۖ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٖ فَيَأۡخُذَكُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ﴾ [الأعراف: ٧٣]

{ወደ ሰሙድም ወንድማቸውን ሷሊህን ላክን፡፡ አላቸው «ወገኖቼ ሆይ! አላህን ተገዙ፡፡ ከእርሱ ሌላ ለእናንተ ምንም አምላክ የላችሁም፡፡ (እውነተኛ ለመኾኔ) ከጌታችሁ የኾነች ምልክት በእርግጥ መጥታላችኋለች፡፡ ይህች ለእናንተ ተዓምር ስትኾን የአላህ ግመል ናትና ተዋት፡፡ በአላህ ምድር ውስጥ ትብላ፤ (ትጠጣም)፡፡ በክፉ አትንኳትም፡፡ አሳማሚ ቅጣት ይይዛችኋልና፡፡»} [አል-አዐራፍ 73]

ነብዩ ሹዐይብ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንም አላህ እንደነገረን እንዲህ ብለዋል፡-

﴿وَإِلَىٰ مَدۡيَنَ أَخَاهُمۡ شُعَيۡبٗاۚ قَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥۖ قَدۡ جَآءَتۡكُم بَيِّنَةٞ مِّن رَّبِّكُمۡۖ فَأَوۡفُواْ ٱلۡكَيۡلَ وَٱلۡمِيزَانَ وَلَا تَبۡخَسُواْ ٱلنَّاسَ أَشۡيَآءَهُمۡ وَلَا تُفۡسِدُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ بَعۡدَ إِصۡلَٰحِهَاۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ﴾ [الأعراف: ٨٥]

{ወደ መድየንም (ምድያን) ወንድማቸውን ሹዓይብን (ላክን)፤ አላቸው፡- «ወገኖቼ ሆይ! አላህን ተገዙ፡፡ ከእርሱ በቀር ምንም አምላክ የላችሁም፡፡ ከጌታችሁ ዘንድ ግልጽ ማስረጃ በእርግጥ መጥታላችኋለች፡፡ ስፍርንና ሚዛንን ሙሉ፡፡ ሰዎችንም እንዳቸቻቸውን (ገንዘቦቻቸውን) አታጉድሉባቸው፡፡ በምድርም ውስጥ ከተበጀች በኋላ አታበላሹ፡፡ ይህ ምእምናን እንደኾናችሁ ለእናንተ የተሻለ ነው፡፡»} [አል-አዕራፍ 85]

ነብዩሏህ ሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንና አላህ መጀመርያውኑ እንዳናገራቸውም ጥሪት ይገባውና እንዲህ ነው ያለው፡-

﴿وَأَنَا ٱخۡتَرۡتُكَ فَٱسۡتَمِعۡ لِمَا يُوحَىٰٓ ١٣ إِنَّنِيٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدۡنِي وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكۡرِيٓ﴾ [طه: ١٣-١٤]

{«እኔም መረጥኩህ፤ የሚወረድልህንም ነገር አዳምጥ።} 13 {«እኔ አላህ እኔ ነኝ ያለ እኔ አምላክ የለምና ተገዛኝ፡፡ ሶላትንም (በእርሷ) እኔን ለማውሳት ስገድ።} 14 [ጧሃ 13-14

አላህ ስለ ነብዩሏህ ሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ሲነግረን እንዲህ በሚል በአላህ ጥበቃ መፈለጋቸውን ነግሮናል፡-

﴿وَقَالَ مُوسَىٰٓ إِنِّي عُذۡتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُم مِّن كُلِّ مُتَكَبِّرٖ لَّا يُؤۡمِنُ بِيَوۡمِ ٱلۡحِسَابِ﴾ [غافر: ٢٧]

{ሙሳም «እኔ በምርመራው ቀን ከማያምን ትዕቢተኛ ሁሉ በጌታዬና በጌታችሁ ተጠበቅሁ» አለ።} [ጋፊር 27]

ነብዩሏህ ዒሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንዲህ ማለታቸውን አላህ እንዲህ ሲል ነግሮናል፡-

﴿إِنَّ ٱللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمۡ فَٱعۡبُدُوهُۚ هَٰذَا صِرَٰطٞ مُّسۡتَقِيمٞ﴾ [آل عمران: ٥١]

{«አላህ ጌታዬና ጌታችሁ ነው፤ ስለዚህ ተገዙት፤ ይህ ቀጥተኛ መንገድ ነው» (አላቸው)።} [አሊ-ዒምራን 51]

ነብዩሏህ ዒሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንዲህ ማለታቸውን አላህ እንዲህ ሲል ነግሮናል፡-

﴿لَقَدۡ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡمَسِيحُ ٱبۡنُ مَرۡيَمَۖ وَقَالَ ٱلۡمَسِيحُ يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمۡۖ إِنَّهُۥ مَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ ٱلۡجَنَّةَ وَمَأۡوَىٰهُ ٱلنَّارُۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٖ﴾ [المائدة: ٧٢]

{«የእስራኤል ልጆች ሆይ! ጌታየንና ጌታችሁን አላህን ተገዙ። እነሆ በአላህ የሚያጋራ ሰው አላህ በርሱ ገነትን በእርግጥ እርም አደረገ። መኖርያቸውም እሳት ናት። ለበዳዮች ምንም ረዳቶች የላቸውም።»} [አል ማእዳህ:72]

ኸረ እንደውም በተውራት (ኦሪት) እና በኢንጂልም (ወንጌል) ጭምር ጠንከር ባለ መልኩ የመጣው አላህን ብቻ ማምለክ ነው። በኦሪት ዘዳግም (6:4) ላይ ሙሴ እንዲህ ማለታቸውን ነው የምናገኘው፡-

{እስራኤል ሆይ ስማ፤ አምላካችን እ/ር አንድ እ/ር ነው።} በማርቆስ ወንጌልም (12:29)

ዒሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንና እንዲህ በማለት የአምላክን አሃዳዊነት የሚያፀና ሆኖ ነው የምናገኘው፡-

{ኢየሱስም መልሶ እንዲህ አለው፤ "ከትእዛዝ ሁሉ ፊተኛይቱ እስራኤል ሆይ ስማ፤ ጌታ አምላካችን አንድ ጌታ ነው"}

የላቀው አላህ ነብያቶች ሁሉ በዚህችው እጅግ አሳሳቢ ጉዳይ መላካቸውን ነው የነገረን። ይኸውም ወደ አላህ አሃዳዊነት ነው፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ فَمِنۡهُم مَّنۡ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنۡهُم مَّنۡ حَقَّتۡ عَلَيۡهِ ٱلضَّلَٰلَةُۚ فَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ﴾ [النحل: ٣٦]

{በየሕዝቡም ሁሉ ውስጥ «አላህን ተገዙ፤ ጣዖትንም ራቁ» በማለት መልክተኛን በእርግጥ ልከናል። ከእነሱም ውስጥ አላህ ያቀናው ሰው አለለ። ከእነሱም ውስጥ በእርሱ ላይ ጥመት የተረጋገጠበት ሰው አለለ። በምድርም ላይ ኺዱ፤ የአስተባባዮችም መጨረሻ እንዴት እንደ ነበረ ተመልከቱ።} [አን-ነሕል 36

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلۡ أَرَءَيۡتُم مَّا تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُواْ مِنَ ٱلۡأَرۡضِ أَمۡ لَهُمۡ شِرۡكٞ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِۖ ٱئۡتُونِي بِكِتَٰبٖ مِّن قَبۡلِ هَٰذَآ أَوۡ أَثَٰرَةٖ مِّنۡ عِلۡمٍ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ﴾ [الأحقاف: ٤]

{«ከአላህ ሌላ የምትግገዟቸውን አያችሁን? ከምድር ምንን እንደ ፈጠሩ አሳዩኝ። ወይም በሰማያት ለእነርሱ (ከአላህ ጋር) መጋራት አላቸውን? (ያማልዱናል በማለታችሁ) እውነተኞች እንደ ኾናችሁ ከዚህ (ቁርኣን) በፊት የኾነን መጽሐፍ ወይም ከዕውቀት የኾነ ቅርስን አምጡልኝ» በላቸው።} [አል-አሕቃፍ 4]

ሸይኽ ሰዕዲይ አላህ ይዘንላቸው እንዲህ ብለዋል፡- "በዚህም ሙሽሪኮች (አጋሪዎች) ሽርካቸውን በተመለከተ ያቀረቡትን ክርክር (ሙግታቸው) በማስረጃ ወይም በበቂ መረጃ ላይ የተመሠረተ እንዳልሆነ ግልፅና የታወቀ ሆነ። ይልቁንም በተሳሳቱ ግምቶችና በተኮላሹ አመለካከቶች እንዲሁም በተመረዙ አእምሮዎች ላይ የተመሠረተ ነበር። የአቋማቸውንም ብልሽት ከሚያመላክቱ ነገሮች መካከል ሁኔታዎቻቸውን በመከታተል፣ 'እውቀታቸውን' እና ተግባሮቻቸውን በመመርመር፣ (ይኸው ከአላህ ውጭ) ሲያመልኩት ሕይወታቸውን ያሳለፉለት አካል በዱኒያቸው ነው ወይንስ በአኼራቸው የፈየዳቸው?!" ተይሲሩል ከሪሙ ረሕማን: 779

6- አሏህ ብቸኛው ለአምልኮ ተገቢ ነው

በብቸኝነት ሊመለክ የሚገባው አላህ ብቻ ነው። ከእርሱም ሌላ ማንም ሊመለክ አይገባውም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعْبُدُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ وَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ٢١ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ٢٢﴾ [البقرة: ٢١-٢٢]

{እናንተ ሰዎች ሆይ! የፈጠራችሁን እነዚያንም ከናንተ በፊት የነበሩትን (የፈጠረውን) ጌታችሁን ተገዙ፤ (ቅጣትን) ልትጠነቀቁ ይከጀላልና።} {(እርሱ) ያ ለናንተ ምድርን ምንጣፍ ሰማይንም ጣራ ያደረገ ነው፤ ከሰማይም (ከደመና) ውሃን ያወረደ በርሱም ከፍሬዎች ለናንተ ሲሳይን ያወጣ ነው:: እናንተም (ፈጣሪነቱን) የምታውቁ ስትኾኑ ለአላህ ባላንጣዎችን አታድርጉ።} [አል-በቀራህ 21-22]

እኛንም ሆነ ከእኛ በፊት የነበሩትን ትውልዶች የፈጠረና ምድርን ምንጣፍ ያደረገልን፣ ከሰማይም ውሃን በማውረድ ሲሳያችንን ያፈራልን እርሱ ነው። አምልኮ የሚገባው እርሱ ብቻ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ ۚ هَلْ مِنْ خَـٰلِقٍ غَيْرُ ٱللَّهِ يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۚ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ﴾ [فاطر: ٣]

{እናንተ ሰዎች ሆይ! በእናንተ ላይ (ያለውን) የአላህን ጸጋ አስታውሱ:: ከአላህ ሌላ ፈጣሪ አለን? ከሰማይና ከምድርም ሲሳይን የሚሰጣችሁ አለን? ከእርሱ በስተቀር አምላክ (ሰጪም) የለም:: ታዲያ ወዴት ትዞራላችሁ።} [ፋጢር 3]

የሚፈጥርና ሲሳይንም የሚለግስ እርሱ ብቻ ነው አምልኮ የሚገባው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْ ۖ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ خَـٰلِقُ كُلِّ شَىْءٍ فَٱعْبُدُوهُ ۚ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ وَكِيلٌ﴾ [الأنعام: ١٠٢]

{ይህ ጌታችሁ አላህ ነው። ከእርሱ በቀር አምላክ የለም። ነገርን ሁሉ ፈጣሪ ነው። ስለዚህም ተገዙት። እርሱም በነገሩ ሁሉ ላይ ተጠባባቂ ነው።} [አል-አንዓም 102]

እናም ከአላህ ውጭ የሚመለክ ሁሉ ለአምልኮ ተገቢ ሆኖ አይደለም፤ ምክንያቱም በሰማይም ሆነ በምድር የአቶም ክብደት ያክል ነገር ላይ እንኳ የበላይ ተቆጣጣሪነት የሌለው፣ በምንም መልኩ ለአላህ አጋር ወይንም ረዳት ሆነ አጋዥ የማይሆን፤ እንዴት ከአላህ ጋ ይጠራል?! እንዴትስ ለአላህ ተጋሪ ይደረጋል?! ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلِ ٱدۡعُواْ ٱلَّذِينَ زَعَمۡتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ لَا يَمۡلِكُونَ مِثۡقَالَ ذَرَّةٖ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَمَا لَهُمۡ فِيهِمَا مِن شِرۡكٖ وَمَا لَهُۥ مِنۡهُم مِّن ظَهِيرٖ﴾ [سبأ: ٢٢]

{«እነዚያን ከአላህ ሌላ (አማልክት ብላችሁ) የምታስቧቸውን ጥሩ። በሰማያትም በምድርም ውስጥ የብናኝ ክብደት ያክል ምንንም አይችሉም። ለእነርሱም በሁለቱም ውስጥ ምንም ሽርክና የላቸውም። ከእነርሱም ለእርሱ ምንም ኣጋዥ የለውም፤» በላቸው።} [ሰባእ 22]

ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ ፍጥረታት የፈጠረና ያላንዳች ያስገኛቸውም ነው። የፍጥረታቱም መኖር ፈጣሪ ሞኖሩን፣ ጌትነቱና አምላክነቱ ማስረጃና አመላካች ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنۡ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٖ ثُمَّ إِذَآ أَنتُم بَشَرٞ تَنتَشِرُونَ ٢٠ وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنۡ خَلَقَ لَكُم مِّنۡ أَنفُسِكُمۡ أَزۡوَٰجٗا لِّتَسۡكُنُوٓاْ إِلَيۡهَا وَجَعَلَ بَيۡنَكُم مَّوَدَّةٗ وَرَحۡمَةًۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّقَوۡمٖ يَتَفَكَّرُونَ ٢١ وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦ خَلۡقُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَٱخۡتِلَٰفُ أَلۡسِنَتِكُمۡ وَأَلۡوَٰنِكُمۡۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّلۡعَٰلِمِينَ ٢٢ وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦ مَنَامُكُم بِٱلَّيۡلِ وَٱلنَّهَارِ وَٱبۡتِغَآؤُكُم مِّن فَضۡلِهِۦٓۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّقَوۡمٖ يَسۡمَعُونَ ٢٣ وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦ يُرِيكُمُ ٱلۡبَرۡقَ خَوۡفٗا وَطَمَعٗا وَيُنَزِّلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَيُحۡيِۦ بِهِ ٱلۡأَرۡضَ بَعۡدَ مَوۡتِهَآۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّقَوۡمٖ يَعۡقِلُونَ ٢٤ وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦٓ أَن تَقُومَ ٱلسَّمَآءُ وَٱلۡأَرۡضُ بِأَمۡرِهِۦۚ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمۡ دَعۡوَةٗ مِّنَ ٱلۡأَرۡضِ إِذَآ أَنتُمۡ تَخۡرُجُونَ ٢٥ وَلَهُۥ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ كُلّٞ لَّهُۥ قَٰنِتُونَ ٢٦ وَهُوَ ٱلَّذِي يَبۡدَؤُاْ ٱلۡخَلۡقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ وَهُوَ أَهۡوَنُ عَلَيۡهِۚ وَلَهُ ٱلۡمَثَلُ ٱلۡأَعۡلَىٰ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٢٧﴾[الروم: ٢٠-٢٧]

{እናንተንም ከዐፈር መፍጠሩ ከዚያም እናንተ ወዲያውኑ የምትበታተኑ ሰዎች መኾናችሁ ከአስደናቂ ምልክቶቹ ነው።} (20) {ለእናንተም ከነፍሶቻችሁ (ከጎሶቻችሁ) ሚስቶችን ወደእነርሱ ትረኩ ዘንድ መፍጠሩ፣ በመካከላችሁም ፍቅርንና እዝነትን ማድረጉ ከአስደናቂ ምልክቶቹ ነው። በዚህ ውስጥ ለሚያስተውሉ ሕዝቦች ተዓምራቶች አልሉ።} (21) {ሰማያትንና ምድርንም መፍጠሩ፣ የቋንቋዎቻችሁና የመልኮቻችሁም መለያየት፣ ከአስደናቂ ምልክቶቹ ነው። በዚህ ውስጥ ለዐዋቂዎች ተዓምራቶች አልሉበት።} (22) {በሌሊትና በቀንም መተኛታችሁ፣ ከችሮታውም መፈለጋችሁ ከምልክቶቹ ነው። በዚህ ውስጥ ለሚሰሙ ሕዝቦች ተዓምራቶች አልሉበት።} (23) {ብልጭታንም ፈሪዎችና ከጃዮች ስትሆኑ ለእናንተ ማሳየቱ፣ ከሰማይም ውሃን ማውረዱ፣ በእርሱም ምድርን ከሞተች በኋላ ሕያው ማድረጉ ከአስደናቂ ምልክቶቹ ነው። በዚህ ውስጥ ለሚያስቡ ሕዝቦች ተዓምራቶች አልለበት።} (24) {ሰማይና ምድርም (ያለምሰሶ) በትዕዛዙ መቆማቸው፣ ከዚያም (መልአኩ ለትንሣኤ) ከምድር ጥሪን

በጠራችሁ ጊዜ እናንተ ወዲያውኑ የምትወጡ መሆናችሁ ከአስደናቂ ምልክቶቹ ነው።} (25) {በሰማያትና በምድር ያለው ሁሉ የእርሱ ብቻ ነው። ሁሉም ለእርሱ ታዛዦች ናቸው።} (26) {እርሱም የመፍጠርን የሚጀምር ከዚያም የሚመልሰው ነው። እርሱም (መመለሱ) በእርሱ ሊይ በጣም ገር ነው።} (27) [አር-ሩም 20-27]

ነምሩድ የጌታውን መኖር አስተባበለ፤ አላህ እንደነገረንም ነብዩሏህ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንዲህ ብለውታል፡-

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِى حَآجَّ إِبْرَٰهِـۧمَ فِى رَبِّهِۦٓ أَنْ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ٱلْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَٰهِـۧمُ رَبِّىَ ٱلَّذِى يُحْىِۦ وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا۠ أُحْىِۦ وَأُمِيتُ ۖ قَالَ إِبْرَٰهِـۧمُ فَإِنَّ ٱللَّهَ يَأْتِى بِٱلشَّمْسِ مِنَ ٱلْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ ٱلْمَغْرِبِ فَبُهِتَ ٱلَّذِى كَفَرَ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ۝٢٥٨﴾ [البقرة: ٢٥٨]

{ኢብራሂም፡- «አላህ ፀሐይን ከምሥራቅ በኩል ያመጣል (አንተ) ከምዕራብ በኩል አምጣት» አለው። ያም የካደው ሰው ዋለለ፤ (መልስ አጣ) አላህም በዳዮች ሕዝቦችን አይመራም።} [አል-በቀራ 258]

ነብዩሏህ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን አላህን በተመለከተ የሚመራቸው፣ የሚመግባቸው፣ የሚያጠጣቸው፣ በታመሙም ጊዜ የሚያሽራቸው፣ የሚገድላቸውም ሆነ ህያው የሚያደርጋቸውም አላህ መሆኑን ማስረጃ አድርገው በማቅረብ ህዝባቸውን አስረድተውበታል። ልክ አላህ እንዲህ ብሎ ስለ እርሳቸው እንደነገረን፡-

﴿ٱلَّذِى خَلَقَنِى فَهُوَ يَهْدِينِ ۝٧٨ وَٱلَّذِى هُوَ يُطْعِمُنِى وَيَسْقِينِ ۝٧٩ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ۝٨٠ وَٱلَّذِى يُمِيتُنِى ثُمَّ يُحْيِينِ ۝٨١﴾ [الشعراء: ٧٨-٨١]

{«(እርሱ) ያ የፈጠረኝ ነው፡፡ እርሱም ይመራኛል። «ያም እርሱ የሚያበላኝና የሚያጠጣኝ ነው። «በታመምኩም ጊዜ እርሱ ያሽረኛል። «ያም የሚገድለኝ ከዚያም ሕያው የሚያደርገኝ ነው።} [አሽ-ሹዓራእ 78-81]

አላህ ነብዩሏህ ሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ከፊርዓውን ጋ የነበራቸውን ሙግት አስመልክቶ ሲነግረን እንዲህ እንዳሉት ነግሮናል።

﴿قَالَ رَبُّنَا ٱلَّذِىٓ أَعْطَىٰ كُلَّ شَىْءٍ خَلْقَهُۥ ثُمَّ هَدَىٰ ۝٥٠﴾ [طه: ٥٠]

{«ጌታችን ያ ለፍጥረቱ ነገርን ሁሉ (የሚያስፈልገውን) የሰጠ ከዚያም የመራው ነው» አለው።} [ጧሃ 50]

አላህ በሰማይና በምድር ያለውን ሁሉ ለሰው ልጅ አግርቶ በፀጋው አካበበው። አላህን እንዲያመልኩ እና እንዳይክዱትም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَلَمۡ تَرَوۡاْ أَنَّ ٱللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَأَسۡبَغَ عَلَيۡكُمۡ نِعَمَهُۥ ظَٰهِرَةٗ وَبَاطِنَةٗۗ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يُجَٰدِلُ فِي ٱللَّهِ بِغَيۡرِ عِلۡمٖ وَلَا هُدٗى وَلَا كِتَٰبٖ مُّنِيرٖ ٢٠﴾ [لقمان: ٢٠]

{አላህ በሰማያት ያለውንና በምድርም ያለውን ሁሉ ለእናንተ ያገራላችሁ ጸጋዎቹንም ግልጽም ድብቅም ሲሆኑ የሞላላችሁ መሆኑን አታዩምን? ከሰዎችም ያለ ዕውቀትና ያለ መሪ፣ ያለግልጽ መጽሐፍም በአላህ የሚከራከር አልለ።} [ሉቅማን 20]

አላህ በሰማይና ምድር ያለውን ሁሉ ለሰው ልጅ እንዳገራላቸው ሁሉ የሚጠቅመውን እውቀት እንዲማርና ወደ ጌታውም እንዲመራ መስሚያ፣ መመልከቻ እና ልቦናንም በሚያስፈልገው ልክ አዘጋጅቶታል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَٱللَّهُ أَخۡرَجَكُم مِّنۢ بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ شَيۡـٔٗا وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمۡعَ وَٱلۡأَبۡصَٰرَ وَٱلۡأَفۡـِٔدَةَ لَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ ٧٨﴾ [النحل: ٧٨]

{አላህም ከእናቶቻችሁ ሆዶች ምንም የማታውቁ ሆናችሁ አወጣችሁ። ታመሰግኑም ዘንድ ለእናንተ መስሚያን ማያዎችንም ልቦችንም አደረገላችሁ።} [አን-ነሕል 78]

ሁሉን ቻይ የሆነው አላህ እነዚህን ዓለማት ሁሉ ፈጥሯል የሰውን ልጅም እንዲሁ ፈጥሯል እናም በሚፈልጉት አባላት እና ኃይሎች ሁሉ አዘጋጀው፣ ከዚያ የአላህን አምልኮ እና የምድር ግንባታ እንዲሠራ የሚረዳውን ሁሉ ሰጠው፣ ከዚያም ሰማይና ምድር ውስጥ ያለውን ሁሉ ለእርሱ አስገዛ።

የላቀው አላህ እነዚህን ታላላቅ ፍጥረታት መፍጠሩን ግድ ለሚያስብለው መለኮታዊ ጌትነቱ ማስረጃ አደረገ። ጥራት ይገባውና እንዲህም ብሏል:-

﴿قُلۡ مَن يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِ أَمَّن يَمۡلِكُ ٱلسَّمۡعَ وَٱلۡأَبۡصَٰرَ وَمَن يُخۡرِجُ ٱلۡحَيَّ مِنَ ٱلۡمَيِّتِ وَيُخۡرِجُ ٱلۡمَيِّتَ مِنَ ٱلۡحَيِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلۡأَمۡرَۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُۚ فَقُلۡ أَفَلَا تَتَّقُونَ ٣١﴾ [يونس: ٣١]

{«ከሰማይና ከምድር ሲሳይን የሚሰጣችሁ ማን ነው መስሚያዎችንና ማያዎችንስ የፈጠረ ማን ነው ከሙትም ሕያውን የሚያወጣ ከሕያውም ሙትን የሚያወጣስ ማን ነው ነገሩን ሁሉ የሚያስተናብርስ ማን ነው» በላቸው፡፡ «በእርግጥም አላህ ነው» ይሉሃል፡፡ «ታዲያ (ለምን ታጋራላችሁ) አትፈሩትምን» በላቸው፡፡} [ዩኑስ 31]

ጥራት የተገባው የላቀው አል-ሓቅ እንዲህ ብሏል:-

﴿قُلۡ أَرَءَيۡتُم مَّا تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُواْ مِنَ ٱلۡأَرۡضِ أَمۡ لَهُمۡ شِرۡكٞ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِۖ ٱئۡتُونِي بِكِتَٰبٖ مِّن قَبۡلِ هَٰذَآ أَوۡ أَثَٰرَةٖ مِّنۡ عِلۡمٍ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٤﴾ [الأحقاف: ٤]

{«ከአላህ ሌላ የምትግገዟቸውን አያችሁን? ከምድር ምንን እንደ ፈጠሩ አሳዩኝ። ወይም በሰማያት ለእነርሱ (ከአላህ ጋር) መጋራት አላቸውን? (ያማልዱናል

በማለታችሁ) እውነተኞች እንደ ኾናችሁ ከዚህ (ቁርኣን) በፊት የኾነን መጽሐፍ ወይም ከዕውቀት የኾነ ቅርስን አምጡልኝ» በላቸው።} [አል-አሕቃፍ 4]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ بِغَيۡرِ عَمَدٖ تَرَوۡنَهَاۖ وَأَلۡقَىٰ فِي ٱلۡأَرۡضِ رَوَٰسِيَ أَن تَمِيدَ بِكُمۡ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَآبَّةٖۚ وَأَنزَلۡنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَنۢبَتۡنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوۡجٖ كَرِيمٍ ۝١٠ هَٰذَا خَلۡقُ ٱللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ ٱلَّذِينَ مِن دُونِهِۦۚ بَلِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٖ ۝١١﴾ [لقمان: ١٠-١١]

{ሰማያትን ያለምታየዋት አዕማድ (ምሰሶዎች) ፈጠረ። በምድርም ውስጥ በእናንተ እንዳታረገርግ ተራራዎችን ጣለ። በእርሷም ላይ ከተንቀሳቃሽ ሁሉ በተነ። ከሰማይም ውሃን አወረድን። በእርሷም ውስጥ ከመልካም ዓይነት ሁሉ አበቀልን። ይህ የአላህ ፍጡር ነው። እነዚያ ከእርሱ ሌላ ያሉት ምንን እንደፈጠሩ እስኪ አሳዩኝ። በእውነቱ በዳዮች በግልጽ ጥመት ውስጥ ናቸው።} [ሉቅማን 10-11]

ጥራት የተገባው የላቀው አል-ሓቅ እንዲህ ብሏል፦

﴿أَمۡ خُلِقُواْ مِنۡ غَيۡرِ شَيۡءٍ أَمۡ هُمُ ٱلۡخَٰلِقُونَ ۝٣٥ أَمۡ خَلَقُواْ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ ۝٣٦ أَمۡ عِندَهُمۡ خَزَآئِنُ رَبِّكَ أَمۡ هُمُ ٱلۡمُصَۜيۡطِرُونَ ۝٣٧﴾ [الطور: ٣٥-٣٧]

{ወይስ ያለ አንዳች (ፈጣሪ) ተፈጠሩን? ወይስ እነርሱ ፈጣሪዎች ናቸውን?} {ወይስ ሰማያትንና ምድርን ፈጠሩን? አይደለም አያረጋግጡም።} {ወይስ የጌታህ ግምጃ ቤቶች እነርሱ ዘንድ ናቸውን? ወይስ እነርሱ አሸናፊዎች ናቸውን?} [አጥ-ጡር 35-37]

ሸይኽ ሰዕዲይ እንዲህ ብለዋል፦ "ይህ ለእውነታው እጅ ከመስጠት ውጪ ምናልባት ህሊና (አዕምሮ) እና ሃይማኖተ ቢስነትን ሊመርጡ ካልሆነ በቀር ማውገዝ በማይመቻቸው ማስረጃ ነው የሞገታቸው።" ተፍሲር ኢብኑ ሰዕዲይ: 816

7- ብቸኛው ፈጣሪም አሏህ ነው

በፍጠረተ አለሙ ያለውን ሁሉ የምናየውንም የማናየውንም ፈጣሪ አላህ ነው። ከእርሱ ውጪ ያለው ሁሉ ከፍጥረታቱ መካከል የሆነ ፍጡር ብቻ ነው። አላህ ሰማያትንና ምድርንም በሰባት ቀናት ፈጠረ።

በፍጠረተ አለሙ ያለው የምናየውንም የማናየውም ሁሉ ፈጣሪ አላህ ነው። ከእርሱም ውጭ ያለው ከፍጥረታቱ መካከል የሆነ ፍጡር ብቻ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿قُلۡ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ قُلِ ٱللَّهُۚ قُلۡ أَفَٱتَّخَذۡتُم مِّن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ لَا يَمۡلِكُونَ لِأَنفُسِهِمۡ نَفۡعٗا وَلَا ضَرّٗاۚ قُلۡ هَلۡ يَسۡتَوِي ٱلۡأَعۡمَىٰ وَٱلۡبَصِيرُ أَمۡ هَلۡ تَسۡتَوِي ٱلظُّلُمَٰتُ وَٱلنُّورُۗ أَمۡ جَعَلُواْ لِلَّهِ شُرَكَآءَ خَلَقُواْ كَخَلۡقِهِۦ فَتَشَٰبَهَ ٱلۡخَلۡقُ عَلَيۡهِمۡۚ قُلِ ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖ وَهُوَ ٱلۡوَٰحِدُ ٱلۡقَهَّٰرُ ۝١٦﴾ [الرعد: ١٦]

﴾«የሰማያትና የምድር ጌታ ማን ነው» በላቸው። «አላህ ነው» በል። «ለነፍሶቻቸው ጥቅምንም ጉዳትንም የማይችሉን ረዳቶች ከርሱ ሌላ ያዛችሁን» በላቸው። «ዕውርና የሚያይ ይስተካከላሉን ወይስ ጨለማዎችና ብርሃን ይስተካከላሉን ወይስ ለአላህ እንደርሱ አፈጣጠር የፈጠሩን ተጋሪዎች አደረጉለትና ፍጥረቱ በእነሱ ላይ ተመሳሰለባቸውን» በል፤ «አላህ ሁሉመናውን ፈጣሪ ነው። እርሱም አንዱ አሸናፊው ነው» በል።﴿ [ረዕድ: 16]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿... وَيَخۡلُقُ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ٨﴾ [النحل: ٨]

﴾የማታውቁትንም ድንቅ ነገር ይፈጥራል።﴿ [አን-ነሕል 8]

ሰማያትንና ምድርንም በሰባት ቀናት ፈጠረ። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿هُوَ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۖ يَعۡلَمُ مَا يَلِجُ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَمَا يَخۡرُجُ مِنۡهَا وَمَا يَنزِلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا يَعۡرُجُ فِيهَاۖ وَهُوَ مَعَكُمۡ أَيۡنَ مَا كُنتُمۡۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ ٤﴾[الحديد: ٤]

﴾እርሱ ያ ሰማያትንና ምድርን በስድስት ቀናት ውስጥ የፈጠረ፤ ከዚያም በዙፋኑ ላይ (ለሱ ክብር በሚስማማ መልኩ የተደላደለ ነው። በምድር ውስጥ የሚገባውን፣ ከእርሷም የሚወጣውን፣ ከሰማይም የሚወርደውን በእርሷም ውስጥ የሚያርገውን ያውቃል። እርሱም የትም ብትኾኑ ከእናንተ ጋር ነው። አላህም የምትሠሩትን ሁሉ ተመልካች ነው።﴿ [አል-ሓዲድ 4]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَلَقَدۡ خَلَقۡنَا ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ وَمَا مَسَّنَا مِن لُّغُوبٖ ٣٨﴾ [ق: ٣٨]

﴾ሰማያትንና ምድርን በመካከላቸው ያለውንም ሁሉ በስድስት ቀናት ውስጥ በእርግጥ ፈጠርን። ድካምም ምንም አልነካንም።﴿ [ቃፍ 38]

8- ለአሏህም ተጋሪ የለውም

ጥራት የተገባው አላህ በንግስናውም ሆነ በመፍጠሩ፤ በማስተናበሩም ሆነ በአምልኮው ተጋሪ የለውም። ጥራት የተገባውና ከፍ ያለው አላህ የንጉሶች ሁሉ ንጉስ እርሱ ነው፤ በመፍጠር፣ በባለቤትነትም ይሁን በአስተናባሪነቱ ምንም አጋር የለውም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿قُلۡ أَرَءَيۡتُم مَّا تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُواْ مِنَ ٱلۡأَرۡضِ أَمۡ لَهُمۡ شِرۡكٞ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِۖ ٱئۡتُونِي بِكِتَٰبٖ مِّن قَبۡلِ هَٰذَآ أَوۡ أَثَٰرَةٖ مِّنۡ عِلۡمٍ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٤﴾ [الأحقاف: ٤]

﴾«ከአላህ ሌላ የምትግገዟቸውን አያችሁን? ከምድር ምንን እንደ ፈጠሩ አሳዩኝ።

ወይም በሰማያት ለእነርሱ (ከአላህ ጋር) መጋራት አላቸውን? (ያማልዱናል በማለታችሁ) እውነተኞች እንደ ኾናችሁ ከዚህ (ቁርኣን) በፊት የኾነን መጽሐፍ ወይም ከዕውቀት የኾነ ቅርስን አምጡልኝ» በላቸው።} [አል-አሕቃፍ 4]

ሸይኽ ሰዕዲይ አላህ ይዘንላቸው እንዲህ ይላሉ፡- "ማለትም: ለእነዚያ ከአላህ ጋር ጣዖታትን ለሚያጋሩ የሚያጋሯቸው ጣኦታት ጥቅምም ይሁን ጉዳትን፣ ሞትም ይሁን ሕይወትን፣ ትንሣኤንም (መቀስቀስን) ምንም አይነት ነገርን እንደማይቆጣጠሩላቸው (ደካሞች መሆናቸውን) ንገራቸው። ጣኦቶቻቸው ከአምልኮ አንዳች ድርሻ እንደማይገባቸው በማብራራትም እንዲህ በላቸው፡- 'ከምድር ምንን እንደ ፈጠሩ አሳዩኝ። ወይም በሰማያት ለእነርሱ (ከአላህ ጋር) መጋራት አላቸውን?' ከሰማያትና ከምድር አካላት የሆነ ነገርን ፈጥረዋል? ተራሮችን ፈጠሩ? ወንዞችን አፈሰሱ? ለእንስሳ ህይወትን ሰጡ? ዛፎችን አብቅለዋልን? ወይስ እነዚህ ሲፈጠሩ አስተዋፆ ነበራቸው? ከነዚህም ውስጥ አንዳች ነገርን እንዳላደረጉ ሌላው ቀርቶ ራሳቸው እንኳ የማያስተባብሉት ነገር ነው። ይህ ደግሞ ማንም ከአላህ ውጭ የሚመለክ አምልኮቱ ውዳቅ ለመሆኑ ግልፅ የሆነ ቁርጥ ያለ አእምሯዊ ማስረጃ ነው።" ከዚያም ሰማያዊ ማስረጃ አለመኖሩንም እንዲህ በማለት ገለፀ፤ ወደ ሽርክ ጥሪ የሚያደርግ {«እውነተኞች እንደ ሆናችሁ ከዚህ (ከቁርኣን) በፊት የሆነን መጽሐፍ ወይም ከዕውቀት የሆነ ቅርስን አምጡልኝ» በላቸው።} በዚሁ ጉዳይ የሚያዝ ከመልዕክተኞች የተወረሰ ነገር ካለ አምጡልኝ። እንደሚታወቀው ከየትኛውም የአላህ መልዕክተኛ ለዚህ ማስረጃ የሚሆንን ነገር ማምጣት አይችሉም። ይልቁንም ሁሉም መልእክተኞች ጥርት ባለ መልኩ ወደ ጌታቸው አንድነት እንዳዘዙና ሽርክን እንደከለከሉ እርግጠኞች ነን፤ ከመልዕክተኞች የሚወረሰው ትልቁ እውቀትም ይኸው ነው። ተፍሲር ኢብኑ ሰዕዲይ: 779

ጥራት የተገባውና የላቀው አላህ እርሱ ነው ንጉሰ ነገስት፣ በንግስናውም አጋር የለውም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلِ ٱللَّهُمَّ مَٰلِكَ ٱلۡمُلۡكِ تُؤۡتِي ٱلۡمُلۡكَ مَن تَشَآءُ وَتَنزِعُ ٱلۡمُلۡكَ مِمَّن تَشَآءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَآءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَآءُۖ بِيَدِكَ ٱلۡخَيۡرُۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ٢٦﴾ [آل عمران: ٢٦]

{(ሙሐመድ ሆይ!) በል፡- «የንግስና ባለቤት የኾንክ አላህ ሆይ! ለምትሻው ሰው ንግሥናን ትሰጣለህ፡፡ ከምትሻውም ሰው ንግሥናን ትገፍፋለህ፡፡ የምትሻውንም ሰው ታልቃለህ፡፡ የምትሻውንም ሰው ታዋርዳለህ፡፡ መልካም ነገር ሁሉ በእጅህ (በችሎታህ) ነው፤ አንተ በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ ነህና፡፡»} [አሊ-ዒምራን 26]

የላቀው አላህ ሙሉ ሥልጣን የእርሱ መሆኑ በእለተ ትንሳኤ ግልጽ እንደሚሆን እንዲህ ብሎ ገልፆልናል፡-

﴿يَوۡمَ هُم بَٰرِزُونَۖ لَا يَخۡفَىٰ عَلَى ٱللَّهِ مِنۡهُمۡ شَيۡءٞۚ لِّمَنِ ٱلۡمُلۡكُ ٱلۡيَوۡمَۖ لِلَّهِ ٱلۡوَٰحِدِ ٱلۡقَهَّارِ ١٦﴾ [غافر: ١٦]

{እነርሱ (ከመቃብር) በሚወጡበት ቀን በአላህ ላይ ከእነርሱ ምንም ነገር አይደበቅም። «ንግሥናው ዛሬ ለማን ነው?» (ይባላል፤)። «ለአሸናፊው ለአንዱ አላህ ብቻ ነው» (ይባላል)።} [ጋፊር: 16]

ጥራት የተገባው አላህ በንግስናውም ሆነ በመፍጠሩ፤ በማስተናበሩም ሆነ በአምልኮው ተጋሪ የለውም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَقُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ شَرِيكٌ فِى ٱلْمُلْكِ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ وَلِىٌّ مِّنَ ٱلذُّلِّ ۖ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًۢا ﴿١١١﴾﴾ [الإسراء: ١١١]

{«ምስጋና ለአላህ ለዚያ ልጅን ላልያዘው፣ ለእርሱም በንግሥናው ተጋሪ ለሌለው፣ ለእርሱም ከውርደት ረዳት ለሌለው ይገባው በልም። ማክበርንም አክብረው።»} [ኢስራእ: 111]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ شَرِيكٌ فِى ٱلْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَىْءٍ فَقَدَّرَهُۥ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾﴾ [الفرقان: ٢]

{(እርሱ) ያ የሰማያትና የምድር ንግሥና የእርሱ ብቻ የኾነ፣ ልጅንም ያልያዘ፣ በንግሥናውም ተጋሪ የሌለው፣ ነገሩንም ሁሉ የፈጠረና በትክክልም ያዘጋጀው ነው። } [አል-ፉርቃን: 2]

እርሱ የሁሉም ነገር ገዥ ነው፣ ጥራት ይገባውና ከእርሱው ውጭ ያለ ሁሉ ደግሞ የእርሱ ተገዥ ነው። ፈጣሪ እርሱ ነው፤ ከእርሱ ውጭ ያለው ሁሉ ደሞ የእርሱ ፍጡር ነው። ጉዳይንም ሁሉ የሚያስተናብረው እርሱ ነው። ስለዚህ እንዲህ ያለው ጌታ ነው ሊመለክ የሚገባው፤ ከእንዲህ ካለው ውጭ ማምለክም ህሊናቢስነትና ዲንንም ዱንያንም የሚያበላሽ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَقَالُوا۟ كُونُوا۟ هُودًا أَوْ نَصَٰرَىٰ تَهْتَدُوا۟ ۗ قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَٰهِـۧمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١٣٥﴾﴾ [البقرة: ١٣٥]

«አይሁድን ወይም ክርስቲያኖችን ኹኑ፤ (ቅኑን መንገድ) ትመራላችሁና» አሉም። «አይደለም የኢብራሂምን ሃይማኖት ቀጥተኛ ሲኾን እንከተላለን፤ ከአጋሪዎችም አልነበረም» በላቸው። [አል-በቀራህ: 135]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَٱتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَٰهِيمَ حَنِيفًا ۗ وَٱتَّخَذَ ٱللَّهُ إِبْرَٰهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾﴾ [النساء: ١٢٥]

{እርሱ መልካም ሠሪ ኾኖ ፊቱን ለአላህ ከሰጠና የኢብራሂምንም መንገድ ቀጥተኛ ሲኾን ከተከተለ ሰው ይበልጥ ሃይማኖቱ ያማረ ማን ነው አላህም ኢብራሂምን ፍጹም ወዳጅ አድርጎ ያዘው።} [ኒሳእ: 125]

ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ ከቀናው የነብዩሏህ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ጎዳና ውጭ ሌላ ፈለግን የፈለገ ራሱን እንዳቄለ (እንዳሞኘ) ገለፀ፤ እንዲህም አለ፡-

﴿وَمَن يَرۡغَبُ عَن مِّلَّةِ إِبۡرَٰهِـۧمَ إِلَّا مَن سَفِهَ نَفۡسَهُۥۚ وَلَقَدِ ٱصۡطَفَيۡنَٰهُ فِي ٱلدُّنۡيَاۖ وَإِنَّهُۥ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ لَمِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ١٣٠﴾ [البقرة: ١٣٠]

{ከኢብራሂምም ሕግጋት ነፍሱን ያቄለ ሰው ካልኾነ በስተቀር የሚያፈገፍግ ማነው? (የለም)፤ በቅርቢቱም ዓለም በእርግጥ መረጥነው። በመጨረሻይቱም ዓለም እርሱ ከመልካሞቹ ነው።} [አል-በቀራ: 130]

9- ጥራት የተገባው አላህ አልወለደ አልተወለደ ብጤም ሆነ አምሳያም የለውም

ጥራት የተገባው አላህ አልወለደምም አልተወለደምም ብጤም ሆነ አምሳያም የለውም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ١ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ٢ لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُولَدۡ ٣ وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدُۢ٤﴾ [الإخلاص: ١-٤]

{በል «እርሱ አላህ አንድ ነው።} {«አላህ (የሁሉ) መጠጊያ ነው።} {«አልወለደም፤ አልተወለደምም።} {«ለእርሱም አንድም ብጤ የለውም፡፡»} [አል-ኢኽላስ: 1-4]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَا فَٱعۡبُدۡهُ وَٱصۡطَبِرۡ لِعِبَٰدَتِهِۦۚ هَلۡ تَعۡلَمُ لَهُۥ سَمِيّٗا٦٥﴾ [مريم: ٦٥]

{(እርሱ) የሰማያትና የምድር በሁለቱም መካከል ላለው ሁሉ ጌታ ነውና ተገዛው፡፡ እርሱን በመገዛትም ላይ ታገስ፡፡ ለእርሱ ሞክሼን ታውቃለህን?} [መርየም: 65]

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿فَاطِرُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ جَعَلَ لَكُم مِّنۡ أَنفُسِكُمۡ أَزۡوَٰجٗا وَمِنَ ٱلۡأَنۡعَٰمِ أَزۡوَٰجٗا يَذۡرَؤُكُمۡ فِيهِۚ لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ١١﴾ [الشورى: ١١]

{ሰማያትንና ምድርን ፈጣሪ ነው፡፡ ከነፍሶቻችሁ ሴቶችን ከቤት እንስሳዎችም ዓይነቶችን (ወንዶችና ሴቶችን) ለእናንተ አደረገላችሁ። በእርሱ ያበዛችኋል። የሚመስለው ምንም ነገር የለም፡፡ እርሱም ሰሚው ተመልካቹ ነው።} [አሽ ሹራ፡ 11]

10- አላህ በፍጡራት ላይ የሚሰርፅም የሚዋሃድም አይደለም

ጥራት የተገባውና የላቀው አላህ በአንዳች ፍጡራት ላይ የሚሰርፅም የሚዋሃድም አይደለም። ይህም አላህ የሁሉም ፈጣሪ እና ከርሱ ውጭ ያለው ሌላው ሁሉ ደግሞ ፍጡር በመሆኑ፤ እርሱ ዘልአለማዊ ሌላው ሁሉ ደግሞ በመጨረሻው ጠፊ በመሆኑ፤ የሁሉም ነገር ገኘው እርሱ ሌላው ሁሉ ደግሞ የእርሱ ተገኘ በመሆኑ፤ ጥራት ይገባውና አላህም በፍጡራኖቹ አይሰርፅም የትኛውም ፍጡርም በእርሱ የማይሰርፅበት በመሆኑ ነው። ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ ከሁሉም የበላይ የሆነ ታላቅ ነው። ከፍ ያለው አላህ በዒሳ ላይ ሰርጿል የሚሉትን ሲቃወማቸው እንዲህ ብሏል፦

﴿لَّقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَۚ قُلْ فَمَن يَمْلِكُ مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا إِنْ أَرَادَ أَن يُهْلِكَ ٱلْمَسِيحَ ٱبْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُۥ وَمَن فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًاۗ وَلِلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَاۚ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾﴾[المائدة: ١٧]

{እነዚያ አላህ እርሱ የመርየም ልጅ አልመሲሕ ነው ያሉ በእርግጥ ካዱ። የመርየምን ልጅ አልመሲሕን እናቱንም በምድር ያለንም ሁሉ ለማጥፋት ቢሻ ከአላህ ማዳንን የሚችል ማነው በላቸው። የሰማያትና የምድር የመካከላቸውም ንግሥና የአላህ ብቻ ነው። የሚሻውን ይፈጥራል። አላህም በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ ነው።} [አል-ማኢዳህ: 17]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَلِلَّهِ ٱلْمَشْرِقُ وَٱلْمَغْرِبُۚ فَأَيْنَمَا تُوَلُّواْ فَثَمَّ وَجْهُ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾ وَقَالُواْ ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ وَلَدًاۗ سُبْحَٰنَهُۥۖ بَل لَّهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِۖ كُلٌّ لَّهُۥ قَٰنِتُونَ ﴿١١٦﴾ بَدِيعُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِۖ وَإِذَا قَضَىٰٓ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿١١٧﴾﴾[البقرة: ١١٥-١١٧]

{ምሥራቁም ምዕራቡም የአላህ ነው (ፊቶቻችሁን) ወደ የትም ብታዞሩ የአላህ ፊት እዚያ ነው። አላህ ችሮታው ሰፊ ዐዋቂ ነውና።} {አላህም ልጅ አለው አሉ፡፡ (ከሚሉት) ጥራት ተገባው። አይደለም በሰማያትና በምድር ያለው ሁሉ የርሱ ነው። ሁሉም ለርሱ ታዛዦች ናቸው።} {ሰማያትንና ምድርን ያለብጤ ፈጣሪ ነው፤ ነገርንም (ማስገኘት) በሻ ጊዜ ለርሱ የሚለው፡- «ኹን ነው፤» ወዲያውም ይኾናል።} [አል-በቀራህ: 115-117]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَقَالُواْ ٱتَّخَذَ ٱلرَّحْمَٰنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾ لَّقَدْ جِئْتُمْ شَيْـًٔا إِدًّا ﴿٨٩﴾ تَكَادُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنشَقُّ ٱلْأَرْضُ وَتَخِرُّ ٱلْجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾ أَن دَعَوْاْ لِلرَّحْمَٰنِ وَلَدًا ﴿٩١﴾ وَمَا يَنۢبَغِى لِلرَّحْمَٰنِ أَن يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾ إِن كُلُّ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ إِلَّآ ءَاتِى ٱلرَّحْمَٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾ لَّقَدْ أَحْصَىٰهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾ وَكُلُّهُمْ ءَاتِيهِ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾﴾[مريم: ٨٨-٩٥]

{«አልረሕማንም ልጅን ያዘ (ወለደ)» አሉ።} {ከባድ መጥፎን ነገር በእርግጥ አመጣችሁ።} {ከእርሱ (ከንግግራቸው) ሰማያት ሊቀደዱ፣ ምድርም ልትሰነጠቅ፣ ጋራዎችም ተንደው ሊወድቁ ይቃረባሉ።} {ለአልረሕማን ልጅ አለለው ስለአሉ።} {ለአልረሕማን ልጅን መያዝ አይገባውም። } {በሰማያትና በምድር ያለው ሁሉ (በትንሣኤ ቀን) ለአልራሕማን ባሪያ ኾነው የሚመጡ እንጂ ሌላ አይደሉም።} {በእርግጥ (በዕውቀቱ) ከቧቸዋል። መቁጠርንም ቆጥሯቸዋል።} {ሁሉም በትንሣኤ ቀን ለየብቻ ኾነው ወደርሱ መጪዎች ናቸው።} [መርየም 88-95]

አላህ እንዲህ ይላል፡-

﴿ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُۚ لَا تَأۡخُذُهُۥ سِنَةٞ وَلَا نَوۡمٞۚ لَّهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۗ مَن ذَا ٱلَّذِي يَشۡفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦۚ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيۡءٖ مِّنۡ عِلۡمِهِۦٓ إِلَّا بِمَا شَآءَۚ وَسِعَ كُرۡسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَۖ وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفۡظُهُمَاۚ وَهُوَ ٱلۡعَلِيُّ ٱلۡعَظِيمُ ٢٥٥﴾ [البقرة: ٢٥٥]

{አላህ ከእርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም። ሕያው ራሱን ቻይ ነው። ማንገላጀትም እንቅልፍም አትይዘውም። በሰማያት ውስጥና በምድር ውስጥ ያለው ሁሉ የርሱ ብቻ ነው። ያ እርሱ ዘንድ በፈቃዱ ቢኾን እንጅ የሚያማልድ ማነው? (ከፍጡሮች) በፊታቸው ያለውንና ከኋላቸው ያለውን ሁሉ ያውቃል። በሻውም ነገር እንጂ ከዕውቀቱ በምንም ነገር አያካብቡም (አያውቁም)። መንበሩ ሰማያትንና ምድርን ሰፋ። ጥበቃቸውም አያቅተውም። እርሱም የሁሉ በላይ ታላቅ ነው።} [አል-በቀራህ: 255]

የእርሱ ማንነት ይህ ሆኖ የፍጡራኑ ማንነት ሌላ እንዴት ነው ታድያ አንዱ በሌላው የሚሰርፀው?! እንዴትስ ልጅ አድርጎ ይይዘዋል?! እንዴትስ ከእርሱ ጋ ባላንጣ ያደርገዋል?!

11- አላህ ርህሩህና አዛኝ በመሆኑ መልዕክተኞችን ላከ መጽሐፍቶችንም አወረደ

አላህም እጅግ በጣም ርኅሩኅና አዛኝ በመሆኑ ባሮቹን ከክህደትና ከሽርክ ጨለማ አውጥቶ ወደ ተውሒድና ቀና መመርያ ብርሃን ለማስገባት መልእክተኞችንም ላከ ኪታቦችንም አወረደ። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿هُوَ ٱلَّذِي يُنَزِّلُ عَلَىٰ عَبۡدِهِۦٓ ءَايَٰتِۭ بَيِّنَٰتٖ لِّيُخۡرِجَكُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ بِكُمۡ لَرَءُوفٞ رَّحِيمٞ ٩﴾[الحديد: ٩]

{እርሱ ከጨለማዎች ወደ ብርሃን ሊያወጣችሁ ያ ግልጾች የኾኑን አንቀጾች በበሪያው ላይ የሚያወርድ ነው:: አላህም ለእናንተ በእርግጥ ርኅሩህ አዛኝ ነው።} [አል-ሓዲድ: 9]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَٰكَ إِلَّا رَحۡمَةٗ لِّلۡعَٰلَمِينَ ١٠٧﴾ [الأنبياء: ١٠٧]

{(ሙሐመድ ሆይ!) ለዓለማትም እዝነት አድርገን እንጅ አልላክንህም።} [አል-አንቢያእ: 107]

ነብዩንም መሃሪውና እጅግ በጣም አዛኙ እርሱ መሆኑን ለአላህ ባርያዎች እንዲያሳውቁ አዘዛቸው፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ይላል፡-

﴿۞ نَبِّئۡ عِبَادِيٓ أَنِّيٓ أَنَا ٱلۡغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ٤٩﴾ [الحجر: ٤٩]

{ባሮቼን እኔ መሓሪው አዛኙ እኔው ብቻ መሆኔን ንገራቸው።} [አል-ሒጅር: 49]

ከርህሩህነቱ እና አዛኝነቱ አንፃር በባርያዎቹ ላይ ክፋትንም ይመክትላቸዋል መልካምንም ያስገኝላቸዋል፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِن يَمۡسَسۡكَ ٱللَّهُ بِضُرّٖ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَۖ وَإِن يُرِدۡكَ بِخَيۡرٖ فَلَا رَآدَّ لِفَضۡلِهِۦۚ يُصِيبُ بِهِۦ مَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦۚ وَهُوَ ٱلۡغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ١٠٧﴾ [يونس: ١٠٧]

{አላህም ጉዳትን ቢያደርስብህ ከእርሱ ሌላ ለእርሱ ገላጭ የለውም። በጎንም ነገር ቢሻልህ ለችሮታው መላሽ የለም። ከባሮቹ የሚሻውን በእርሱ ይለይበታል። እርሱም መሓሪ አዛኝ ነው።} [ዩኑስ: 107]

12- ፍጡራንን የሚተሳሰባቸው እርሱ ብቻ ነው

ጌታችን አላህ እጅግ በጣም አዛኙ በእለተ ትንሳኤ ፍጥረታትን የሚተሳሰብ ብቸኛው ጌታ ነው። የዚያኔ ሁሉንም ባጠቃላይ ከቀብራቸው እንዲቀሰቀሱ አድርጎ እያንዳንዱን ግለሰብ ከሰራው መልካምና ክፉ ስራው አንፃር ይመነዳዋል። አማኝ ሆኖ መልካምን የሰራ ዘውታሪ ፀጋ አለለት፤ የካደና መጥፎንም የሰራ ደግሞ በእለተ ትንሳኤ ከባድ ቅጣት ይጠብቀዋል። ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ ለፍጡራኑ ካለው ፍትሃዊነት፣ የላቀ ጥበብና እዝነትም አንፃር ይህንን ዓለም የሥራ ሀገር በማድረግ ሁለተኛውን ዓለም ደግሞ የምንዳ፣ የመተሳሰቢያና የሽልማት አገር አድርጎታል። ስለዚህም በጎ አድራጊው የበጎ አድራጎቱን ሽልማት እንዲያገኝ፤ ክፉ በዳይና ድንበር አላፊም የድንበር አላፊነቱንና የበደሉን ቅጣት እንዲያገኝ ይህን አደረገ። ይህንንም ከሞት የመቀስቀስ ጉዳይ የአንዳንዶች ነፍስ የማትቀበለው ስለሆነ ከሞት መነሳት የማያወላዳ እውነታ መሆኑን የሚያስረዱ ማስረጃዎችንም አደረገ። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنَّكَ تَرَى ٱلۡأَرۡضَ خَٰشِعَةٗ فَإِذَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡهَا ٱلۡمَآءَ ٱهۡتَزَّتۡ وَرَبَتۡۚ إِنَّ ٱلَّذِيٓ أَحۡيَاهَا لَمُحۡيِ ٱلۡمَوۡتَىٰٓۚ إِنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ٣٩﴾ [فصلت: ٣٩]

{አንተ ምድርን ደረቅ ኾና ማየትህም ከምልክቶቹ ነው፡፡ በእርሷም ላይ ውሃን ባወረድን ጊዜ (በቡቃያዎችዋ) ትላወሳለች፡፡ ትነፋለችም፡፡ ያ ሕያው ያደረጋት ጌታ በእርግጥ ሙታንን ሕያው አድራጊ ነው፡፡ እነርሱ በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ ነውና።} [ፉሲለት: 39]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِن كُنتُمْ فِى رَيْبٍ مِّنَ ٱلْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَـٰكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ ۚ وَنُقِرُّ فِى ٱلْأَرْحَامِ مَا نَشَآءُ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوٓا۟ أَشُدَّكُمْ ۖ وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰٓ أَرْذَلِ ٱلْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنۢ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْـًٔا ۚ وَتَرَى ٱلْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَآ أَنزَلْنَا عَلَيْهَا ٱلْمَآءَ ٱهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنۢبَتَتْ مِن كُلِّ زَوْجٍۭ بَهِيجٍ ۝٥﴾[الحج: ٥]

{እናንተ ሰዎች ሆይ! ከመቀስቀስ በመጠራጠር ውስጥ እንደ ሆናችሁ (አፈጣጠራችሁን ተመልከቱ)። እኛም ከዐፈር ፈጠርናችሁ፣ ከዚያም ከፍትወት ጠብታ፣ ከዚያም ከረጋ ደም፣ ከዚያም ከቁራጭ ሥጋ፣ ፍጥረትዋ ሙሉ ከሆነችና ሙሉ ካልሆነች (ችሎታችንን) ለናንተ ልንገልጽላችሁ ፈጠርናችሁ። የምንሻውንም እስከ ተወሰነ ጊዜ ድረስ በማሕፀን ውስጥ እናረጋዋለን። ከዚያም ሕፃን ሆናችሁ እናወጣችኋለን። ከዚያም ሙሉ ጥንካሬያችሁን ትደርሱ ዘንድ (እናሳድጋችኋለን)። ከእናንተም የሚሞት ሰው አልለ። ከእናንተም ከዕውቀት በኋላ ምንንም እንዳያውቅ ወደ ወራዳ ዕድሜ የሚመለስ ሰው አልለ። ምድርንም ደረቅ ሆና ታያታለህ። በእርሷም ላይ ውሃን ባወረድን ጊዜ ትላወሳለች። ትነፋፋለችም። ውበት ካለው ጎሳ ሁሉ ታበቅላለችም።} [አል-ሐጅ: 5]

አላህ በዚህ አንቀፅ ውስጥ በትንሣኤ ቀን መቀስቀስን የሚያመለክቱ ሦስት አዕምሯዊ ማስረጃዎችን ጠቅሷል፤ እነርሱም፦

1- የሰውን ልጅ አላህ ለመጀመሪያ ጊዜ ሲፈጥረው ከአፈር ነው የፈጠረው፤ ታድያ ይህንን ከአፈር የፈጠረውን መልሶ አፈር ሲሆን አላህ በሻ ጊዜ ወደ ሕይወት ሊመልሰው ቻይ ነው።

2- ከወንዱ የዘር ፈሳሽ ሰው አድርጎ የፈጠረ ጌታ ከሞት በኋላም ሰው አድርጎ ወደ ሕይወት ሊመልሰው ቻይ ነው።

3- ምድር ከሞተች በኋላ በዝናብ ህያው ያደረገ የሰው ልጅንም ህያው ሊያደርገው ቻይ ነው። ይህች አንቀፅ ቁርአን ተአምራዊ ለመሆኑ እጅግ ግልፅ የሆነ ማስረጃ አቅፈለች። ምክንያቱም ይህች አንቀፅ ረዥም ካለመሆኗም ጋ ግን እጅግ በጣም አንገብጋቢ ለሆነ ጥያቄ ሶስት ፍንትው ያሉ አእምሯዊ ማስረጃዎች አካትታለች።

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿يَوْمَ نَطْوِى ٱلسَّمَآءَ كَطَىِّ ٱلسِّجِلِّ لِلْكُتُبِ ۚ كَمَا بَدَأْنَآ أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُۥ ۚ وَعْدًا عَلَيْنَآ ۚ إِنَّا كُنَّا فَـٰعِلِينَ ۝١٠٤﴾[الأنبياء: ١٠٤]

{ለመጽሐፎች የሆኑ ገጾች እንደሚጠቀለሉ ሰማይን የምንጠቀልልበትን ቀን (አስታውስ)። የመጀመሪያን ፍጥረት እንደ ጀመርን እንመልሰዋለን። (መፈጸሙ) በእኛ ላይ የሆነን ቀጠሮ ቀጠርን። እኛ (የቀጠርነውን) ሠሪዎች ነን።} [አል-አንቢያእ: 104]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُۥۖ قَالَ مَن يُحْيِ ٱلْعِظَٰمَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾ قُلْ يُحْيِيهَا ٱلَّذِيٓ أَنشَأَهَآ أَوَّلَ مَرَّةٍۖ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾﴾ [يس: ٧٨-٧٩]

{ለእኛም ምሳሌን አደረገልን። መፈጠሩንም ረሳ። «አጥንቶችን እነርሱ የበሰበሱ ሲኾኑ ሕያው የሚያደርጋቸው ማነው?» አለ።} {«ያ በመጀመሪያ ጊዜ (ከኢምንት) ያስገኛት ሕያው ያደርጋታል። እርሱም በፍጡሩ ሁሉ (ኹኔታ) ዐዋቂ ነው» በለው።} [ያሲን: 78]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ءَأَنتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ ٱلسَّمَآءُۚ بَنَىٰهَا ﴿٢٧﴾ رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوَّىٰهَا ﴿٢٨﴾ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَىٰهَا ﴿٢٩﴾ وَٱلْأَرْضَ بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَىٰهَآ ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَآءَهَا وَمَرْعَىٰهَا ﴿٣١﴾ وَٱلْجِبَالَ أَرْسَىٰهَا ﴿٣٢﴾﴾ [النازعات: ٢٧-٣٢]

{ባፈጣጠር እናንተ ይበልጥ የበረታችሁ ናችሁን? ወይንስ ሰማይ? (አላህ) ገነባት።} (27) {ከፍታዋን አጓነ፤ አስተካከላትም።} (28) {ሌሊቷንም አጨለመ። ቀንዋንም ገለጸ። } (29) {ምድርንም ከዚህ በኋላ ዘረጋት።} (30) {ውሃዋንና ግጦሿን ከእርሷ አወጣ።} (31) {ጋራዎችንም አደለደላቸው።} (32) [አን-ናዚዓት: 27-32]

በመሆኑም አላህ የሰውን ልጅ መፍጠር ሰማያትንና ምድርን በውስጣቸውም ያለውን ከመፍጠር ይበልጥ የሚከብድ እንዳልሆነ ግልፅ አደረገ። ሰማያትንና ምድርን የፈጠረ ጌታ የሰው ልጅን ድጋሚ መቀስቀሱ ሊሳነው አይችልም።

13- ማንኛውም ሰው አሏህ ፊት በዘሩ አይመዘንም

ከፍ ያለው አላህ አደምን ከፈጠረ በኋላ ዝርያዎቹ ከርሱ በኋላ እንዲባዙ አደረገ። የሰው ልጆች ሁሉ አላህን በመፍራታቸው ካልሆነ በቀር በመሰረታዊ ማንነታቸው አንዱ ዝርያ ከሌላኛው ዝርያ አንዱ ህዝብ ከሌላኛው ህዝብ በማይበላለጥበት መልኩ እኩል ናቸው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَٰكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَٰكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓاْۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾﴾ [الحجرات: ١٣]

{እናንተ ሰዎች ሆይ! እኛ ከወንድና ከሴት ፈጠርናችሁ። እንድትተዋወቁም ጎሳዎችና ነገዶች አደረግናችሁ። አላህ ዘንድ በላጫችሁ በጣም አላህን ፈሪያችሁ ነው። አላህ ግልጽን ዐዋቂ ውስጥንም ዐዋቂ ነው።} [አል-ሑጁራት: 13]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَٱللَّهُ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٖ ثُمَّ مِن نُّطۡفَةٖ ثُمَّ جَعَلَكُمۡ أَزۡوَٰجٗاۚ وَمَا تَحۡمِلُ مِنۡ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلۡمِهِۦۚ وَمَا يُعَمَّرُ مِن مُّعَمَّرٖ وَلَا يُنقَصُ مِنۡ عُمُرِهِۦٓ إِلَّا فِي كِتَٰبٍۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ١١﴾ [فاطر: ١١]

{አላህም ከዐፈር፣ ከዚያም ከፍትወት ጠብታ ፈጠራችሁ። ከዚያም ጎሳዎች አደረጋችሁ። ሴትም አታረግዝም አትወልድምም በዕውቀቱ ቢኾን እንጂ። ዕድሜው ከሚረዘምም አንድም አይረዘምም ከዕድሜውም አይጎደልም በመጽሐፉ ውስጥ ያለ ቢኾን እንጂ። ይህ በአላህ ላይ ገር ነው።} [ፋጢር: 11]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿هُوَ ٱلَّذِي خَلَقَكُم مِّن تُرَابٖ ثُمَّ مِن نُّطۡفَةٖ ثُمَّ مِنۡ عَلَقَةٖ ثُمَّ يُخۡرِجُكُمۡ طِفۡلٗا ثُمَّ لِتَبۡلُغُوٓاْ أَشُدَّكُمۡ ثُمَّ لِتَكُونُواْ شُيُوخٗاۚ وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ مِن قَبۡلُۖ وَلِتَبۡلُغُوٓاْ أَجَلٗا مُّسَمّٗى وَلَعَلَّكُمۡ تَعۡقِلُونَ ٦٧﴾[غافر: ٦٧]

{እርሱ ያ ከዐፈር ከዚያም ከፍትወት ጠብታ ከዚያም ከረጋ ደም የፈጠራችሁ ነው። ከዚያም ሕጻናት አድርጎ ያወጣችኋል። ከዚያም ጥንካሬያችሁን ትደርሱ ዘንድ፤ ከዚያም ሽማግሌዎች ትኾኑ ዘንድ (ያቆያችኋል)። ከእናንተም ውስጥ ከዚህ በፊት የሚሞት አልለ። (ይህንንም ያደረገው ልትኖሩና) የተወሰነ ጊዜንም ልትደርሱ ታውቁም ዘንድ ነው።} [ጋፊር: 67]

እናም ሁሉን ቻይ የሆነው አምላክ አዳምን በአፈር (በአጽናፈ ዓለም) እንደ ፈጠረው ሁሉ በአጽናፈ ዓለም ሥርዓት ዒሳ (እየሱስን) እንደፈጠረ በግልጽ ተናግሯል። ከፍ አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِندَ ٱللَّهِ كَمَثَلِ ءَادَمَۖ خَلَقَهُۥ مِن تُرَابٖ ثُمَّ قَالَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ٥٩﴾ [آل عمران: ٥٩]

{አላህ ዘንድ የዒሳ ምሳሌ እንደ አዳም ብጤ ነው፡፡ ከዐፈር ፈጠረው፡፡ ከዚያም ለርሱ (ሰው) «ሁን» አለው፤ ሆነም።} [አሊ-ዒምራን: 59]

በአንቀጽ ቁጥር (2) ላይ ነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሰዎች ሁሉ አላህን በመፍራታቸው ካልሆነ በቀር አንዱ ከሌላው በማይበላለጥበት መልኩ እኩል እንደሆኑ መግለፃቸውን ቀደም ብዬ ጠቅሻለሁ።

14- ልጅ ሁሉ በተፍጥሯዊው ሃይማኖት (እስልምና) ላይ ሆኖ ነው የሚወለደው

ሁሉ ልጅ በተፍጥሯዊው ሃይማኖት (እስልምና) ላይ ሆኖ ነው የሚወለደው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿فَأَقِمۡ وَجۡهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفٗاۚ فِطۡرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِي فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيۡهَاۚ لَا تَبۡدِيلَ لِخَلۡقِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلۡقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ ٣٠﴾ [الروم: ٣٠]

{ወደ እውነት ተዘንባይ ኾነህም ፊትህን ለሃይማኖት ቀጥ አድርግ። የአላህን ፍጥረት ያችን

አላህ ሰዎችን በእርስዋ ላይ የፈጠረባትን (ሃይማኖት ያዟት)። የአላህን ፍጥረት መለወጥ የለም። ይህ ቀጥተኛ ሃይማኖት ነው። ግን አብዛኛዎቹ ሰዎች አያውቁም።} [አር-ሩም: 30]

ሓኒፊያ የምትባለው ቀናዋ መንገድ የአላህ ልዩ ወዳጅ የሆኑት ነብዩሏህ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን መንገድ ነች። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ثُمَّ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ أَنِ ٱتَّبِعۡ مِلَّةَ إِبۡرَٰهِيمَ حَنِيفٗاۖ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ١٢٣﴾[النحل: ١٢٣]

{ከዚያም ወደ አንተ የኢብራሂምን ሃይማኖት ቀጥተኛ ሲሆን ተከተል፤ ከአጋሪዎቹም አልነበረም ማለት አወረድን።} [አን-ነሕል: 123]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- "ማንኛውም ልጅ የሚወለደው በተፈጥሯዊው ሃይማኖት (እስልምና) ላይ ሆኖ ነው ወላጆቹ አይሁድ ወይንም ክርስትያን አለዚያም እሳት አምላኪ ያደርጉታል እንጅ። ልክ በተሟላ ተክለ ሰውነት እንደተወለደች እንስሳ ማለት ነው። በተሟላ ተክለሰውነት በተወለደች እንስሳ ነውር ይገኝባታልን?!" ከዚያም አላህ መልካም ስራውን ይውደድለትና አቡ ሁረይራ እንዲህ ይሉ ነበር:-

﴿فَأَقِمۡ وَجۡهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفٗاۚ فِطۡرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِي فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيۡهَاۚ لَا تَبۡدِيلَ لِخَلۡقِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلۡقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ ٣٠﴾[الروم: ٣٠]

{ወደ እውነት ተዘንባይ ሆነህም ፊትህን ለሃይማኖት ቀጥ አድርግ። የአላህን ፍጥረት ያችን አላህ ሰዎችን በእርስዋ ላይ የፈጠረባትን (ሃይማኖት ያዟት)። የአላህን ፍጥረት መለወጥ የለም። ይህ ቀጥተኛ ሃይማኖት ነው። ግን አብዛኛዎቹ ሰዎች አያውቁም።} [ሩም፡ 30] ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 4775

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- "በእውነቱ ጌታዬ በዚህ ቀን ያስተማረኝን እናንተ ግን የማታውቁትን እንዳስተምራችሁ አዞኛል። እንዲህ ብሏልም "ለባሪያየ የለገስኩት (ጠቃሚው) ሁሉ ሓላሉ ነው፤ ሸይጧን መጣባቸውና ከዲናቸው እንዲያፈነግጡ፣ እኔ የፈቀድኩላቸውን ከለከላቸው፣ እኔ ማስረጃ ላላወረድኩበትም ሽርክ ዳረጋቸው እንጅ እኔ ባርያዎቼን የፈጠርኳቸው በቀና ጎዳና ላይ አድርጌ ነው።" ሙስሊም ዘግበውታል 2865

15- ኀጢአተኛ ሆኖ ወይም የሌላን ኀጢአት ወርሶ የሚወለድ የለም

ማንኛውም ሰው ሲወለድ ኀጢአተኛ ሆኖ ወይንም የሌላን ኀጢአት ወርሶ አይወለድም። አላህ ስለ አደምም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንና የነገረን መለኮታዊውን ትእዛዝ ሲጥሱ እርሳቸውና ሚስታቸው ሐዋ ከዛፉ ሲበሉ በንስሃ ተፀፅተው ወደ አላህ መመለሳቸውንና መሀርታንም መጠየቃቸውን እንዲሁም አላህ

መሀርታን የሚያስገኙላቸውን መልካም ቃላት አስተምሯቸው መሀርታንም እንደለገሳቸው ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَقُلْنَا يَـٰٓـَٔادَمُ ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَـٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ۝٣٥ فَأَزَلَّهُمَا ٱلشَّيْطَـٰنُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ ۖ وَقُلْنَا ٱهْبِطُوا۟ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۖ وَلَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَـٰعٌ إِلَىٰ حِينٍ ۝٣٦ فَتَلَقَّىٰٓ ءَادَمُ مِن رَّبِّهِۦ كَلِمَـٰتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ۝٣٧ قُلْنَا ٱهْبِطُوا۟ مِنْهَا جَمِيعًا ۖ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّى هُدًى فَمَن تَبِعَ هُدَاىَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝٣٨﴾[البقرة: ٣٥-٣٨]

{«አደም ሆይ! አንተ ከነሚስትህ በገነት ተቀመጥ፤ ከርሷም በፈለጋችሁት ስፍራ በሰፊው ተመገቡ፤ ግን ይህችን ዛፍ አትቅረቡ፤ ከበደለኞች ትኾናላችሁና» አልንም።} {ከርሷም ሰይጣን አዳለጣቸው በውስጡም ከነበሩበት (ድሎት) አወጣቸው። «ከፊላችሁም ለከፊሉ ጠላት ሲኾን ውረዱ፤ ለናንተም በምድር ላይ እስከ ጊዜ (ሞታችሁ) ድረስ መርጊያና መጣቀሚያ አላችሁ» አልናቸው።} {አደምም ከጌታው ቃላትን ተቀበለ። በርሱ ላይም (ጌታው ጸጸትን በመቀበል) ተመለሰለት፤ እነሆ እርሱ ጸጸትን ተቀባይ አዛኝ ነውና።} {«ሁላችሁም ኾናችሁ ከርሷ ውረዱ። ከኔም የኾነ መመሪያ ቢመጣላችሁ ወዲያውኑ መመሪያዬን የተከተለ ሰው በነሱ ላይ ፍርሃት የለባቸውም፤ እነሱም አያዝኑም» አልናቸው።} [አል-በቀራህ: 35-38]

አላህ ለአደም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን በንስሀቸው አማካኝነት መሀርታን እስከለገቻው ድረስ የኃጢአት ተሸካሚ የሚሆኑበት ምክንያት አይኖርም፤ ዝርያቸውም ቢሆኑ በተውባ የተገላገለውን ኋጢአት እነርሱ ወራሾቹ ሊሆኑ አይችሉም። በመሰረቱ ማንኛውም ግለሰብ የሌላውን ኋጢአት ተሸካሚ አይደለም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿قُلْ أَغَيْرَ ٱللَّهِ أَبْغِى رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَىْءٍ ۚ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا ۚ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۚ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ۝١٦٤﴾[الأنعام: ١٦٤]

{ነፍስም ሁሉ በራሷ ላይ እንጅ (ክፉን) አትሠራም። ተሸካሚም (ነፍስ) የሌላይቱን ሸክም (ኃጢአት) አትሸከምም። ከዚያም መመለሻችሁ ወደ ጌታችሁ ነው። ወዲያውም በእርሱ ትለያዩበት የነበራችሁትን ሁሉ ይነገራችኋል።»} [አል-አንዓም 164]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿مَّنِ ٱهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِى لِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۚ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۗ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا ۝١٥﴾[الإسراء: ١٥]

{የተመራ ሰው የሚመራው ለራሱ ብቻ ነው። የተሳሳተም ሰው የሚሳሳተው (ጉዳቱ) በእርሷ ላይ ነው። ተሸካሚም (ነፍስ) የሌላይቱን ኃጢአት አትሸከምም። መልዕክተኛንም እስከምንልክ ድረስ የምንቀጣ አይደለንም።} [አል-ኢስራእ 15]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۚ وَإِن تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰٓ ۗ إِنَّمَا تُنذِرُ ٱلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِٱلْغَيْبِ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ ۚ وَمَن تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِۦ ۚ وَإِلَى ٱللَّهِ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٨﴾﴾[فاطر: ١٨]

{ኀጢአትን ተሸካሚም (ነፍስ) የሌላዋን ሸክም አትሸከምም። የተከበደችም (ነፍስ) ወደ ሸክሟ ብትጣራ (ተጠሪው) የቅርብ ዝምድና ባለቤት ቢኾንም እንኳ ከእርሷ አንዳችን የሚሸከምላት አታገኝም። የምታስጠነቅቀው እነዚያን ጌታቸውን በሩቅ የሚፈሩትን፣ ሶላትንም አስተካክለው ያደረሱትን ብቻ ነው። የተጥራራም ሰው የሚጥራራው ለራሱ ብቻ ነው፡፡ መመለሻም ወደ አላህ ብቻ ነው።} [ፋጢር 18]

16 - የሰው ልጆች የመፈጠራቸውም አላማ አላህን በብቸኝነት ለማምለክ ነው

የሰው ልጆች የመፈጠራቸውም አላማ አላህን በብቸኝነት ለማምለክ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾﴾[الذاريات: ٥٦]

{ጂኒን እና ሰዉንም እንዲገዙኝ እንጂ ለሌላ ነገር አልፈጠርኳቸዉም።} [አዝ-ዛሪያት 56]

17 – እስልምና የሰው ልጆችን አክብሯል

እስልምና የሰው ልጆችን –ወንዶቹንም ሆነ ሴቶቹን- ክብርን አጎናፀፋቸው፤ ለተሟላ መብታቸውም ዋስትናውን አረጋገጠላቸው፤ በተቀሩት ምርጫዎች፣ ድርጊቶችም ሆኑ ክንውኖች ተጠያቂነትን አደረገባቸው፤ ራሱንም ይሁን ሌላን ለሚጎዱ ድርጊቶች የተጠያቂነት ኋላፊነት ጣለባቸው።

እስልምና የሰው ልጆችን –ወንዶቹንም ሆነ ሴቶቹን- ክብርን አጎናፀፋቸው፤ የላቀው አላህ ሰውን በምድር ላይ ምድራዊ ምትክ እንዲሆን ፈጠረ፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّى جَاعِلٌ فِى ٱلْأَرْضِ خَلِيفَةً ۖ ...﴿٣٠﴾﴾ [البقرة: ٣٠]

{(ሙሓመድ ሆይ) ጌታህ ለመላእክት፡- «እኔ በምድር ላይ ምትክን አድራጊ ነኝ፤» ባለ ጊዜ (የሆነውን አስታውስ፤} [አል-በቀራህ 30]

ይህ ክብር ሁለንተናዊና ለመላ የሰው ልጆች ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿۞ وَلَقَدۡ كَرَّمۡنَا بَنِيٓ ءَادَمَ وَحَمَلۡنَٰهُمۡ فِي ٱلۡبَرِّ وَٱلۡبَحۡرِ وَرَزَقۡنَٰهُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَفَضَّلۡنَٰهُمۡ عَلَىٰ كَثِيرٖ مِّمَّنۡ خَلَقۡنَا تَفۡضِيلٗا ٧٠﴾ [الإسراء: ٧٠]

{የአደምንም ልጆች በእርግጥ (ከሌላው ፍጡር) አከበርናቸው። በየብስና በባህርም አሳፈርናቸው። ከመልካሞችም (ሲሳዮች) ሰጠናቸው። ከፈጠርናቸውም ፍጡሮች በብዙዎቹ ላይ ማብለጥን አበለጥናቸው።} [አል ኢስራእ: 70]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿لَقَدۡ خَلَقۡنَا ٱلۡإِنسَٰنَ فِيٓ أَحۡسَنِ تَقۡوِيمٖ ٤﴾ [التين: ٤]

{ሰውንም በጣም በአማረ አቋም ላይ ፈጠርነው።} [አት-ቲን 4]

አላህ ሰው ራሱን ከአላህ ውጪ ላለ አካል አገልጋይ፣ ተከታይ ወይም ታዛዥ ከማድረግ ከልክሏል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادٗا يُحِبُّونَهُمۡ كَحُبِّ ٱللَّهِۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَشَدُّ حُبّٗا لِّلَّهِۗ وَلَوۡ يَرَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْ إِذۡ يَرَوۡنَ ٱلۡعَذَابَ أَنَّ ٱلۡقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعٗا وَأَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلۡعَذَابِ ١٦٥ إِذۡ تَبَرَّأَ ٱلَّذِينَ ٱتُّبِعُواْ مِنَ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُواْ وَرَأَوُاْ ٱلۡعَذَابَ وَتَقَطَّعَتۡ بِهِمُ ٱلۡأَسۡبَابُ ١٦٦﴾ [البقرة: ١٦٥-١٦٦]

{ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ባለንጣዎችን (ጣዖታትን) አላህን እንደሚወዱ የሚወዷቸው ሆነው የሚይዙ አልሉ። እነዚያ ያመኑትም አላህን በመውደድ (ከነርሱ) ይበልጥ የበረቱ ናቸው። እነዚያም የበደሉት ሰዎች ቅጣትን (በትንሣኤ ቀን) ባዩ ጊዜ ኀይል ሁሉ ለአላህ ብቻ መኾኑንና አላህም ቅጣቱ ብርቱ መኾኑን (በአዱኛ ዓለም) ቢያውቁ ኖሮ (ባላንጣዎችን በመያዛቸው በተጸጸቱ ነበር)።} [አል-በቀራህ 165-166]

የላቀው አላህ በስህተት ላይ መሪዎችንና ተከታዮቻቸውን በእለተ ትንሣኤ የሚኖራቸው ሁኔታ አስመልክቶ ሲገልጽ እንዲህ ብሏል:-

﴿قَالَ ٱلَّذِينَ ٱسۡتَكۡبَرُواْ لِلَّذِينَ ٱسۡتُضۡعِفُوٓاْ أَنَحۡنُ صَدَدۡنَٰكُمۡ عَنِ ٱلۡهُدَىٰ بَعۡدَ إِذۡ جَآءَكُمۖ بَلۡ كُنتُم مُّجۡرِمِينَ ٣٢ وَقَالَ ٱلَّذِينَ ٱسۡتُضۡعِفُواْ لِلَّذِينَ ٱسۡتَكۡبَرُواْ بَلۡ مَكۡرُ ٱلَّيۡلِ وَٱلنَّهَارِ إِذۡ تَأۡمُرُونَنَآ أَن نَّكۡفُرَ بِٱللَّهِ وَنَجۡعَلَ لَهُۥٓ أَندَادٗاۚ وَأَسَرُّواْ ٱلنَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُاْ ٱلۡعَذَابَۚ وَجَعَلۡنَا ٱلۡأَغۡلَٰلَ فِيٓ أَعۡنَاقِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْۖ هَلۡ يُجۡزَوۡنَ إِلَّا مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٣٣﴾ [سبأ: ٣٢-٣٣]

{እነዚያ የኮሩት ለእነዚያ ለተዋረዱት «ከትክክለኛው እምነት ከመጣላችሁ በኋላ እኛ ከለከልናችሁን? አይደለም (እናንተው) ከሓዲዎች ነበራችሁ» ይሏቸዋል።} {እነዚያም የተዋረዱት ለእነዚያ ለኮሩት «አይደለም፤ በአላህ እንድንክድና ለእርሱ ባላንጣዎችን

እንድናደርግ ስታዙን (የከለከላን) የሌሊትና የቀን ዱለታችሁ ነው» ይላሉ። ቅጣቱንም ባዩ ጊዜ ጸጸትን ይገልጻሉ። በእነዚያም በካዱት አንገቶች ላይ እንዛዝሎችን እናደርጋለን። ይሠሩት የነበሩትን እንጂ ሌላን ይመነዳሉን?} [ሰባእ 32-33]

ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ በእለተ ትንሣኤ ከሚኖረው ፍጹም ፍትሓዊነትም አንፃር የስህተት ሰባኪዎች እና መሪዎች የራሳቸውንም የእነዚያ ባለማወቃቸው የተከተሏቸው ተከታዮቻቸውንም ኋጢአት ማሸከሙ ይገኝበታል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿لِيَحۡمِلُوٓاْ أَوۡزَارَهُمۡ كَامِلَةٗ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَمِنۡ أَوۡزَارِ ٱلَّذِينَ يُضِلُّونَهُم بِغَيۡرِ عِلۡمٍۗ أَلَا سَآءَ مَا يَزِرُونَ ٢٥﴾ [النحل: ٢٥]

{(ይህንንም የሚሉት) በትንሣኤ ቀን ኀጢአቶቻቸውን በሙሉ ከእነዚያም ያለ ዕውቀት ኾነው ከሚያጠሟቸው ሰዎች ኀጢአቶች ከፊሉን ሊሸከሙ ነው። ንቁ! የሚሸከሙት ኃጢአት ምንኛ ከፋ!} [አን-ነሕል 25]

እስልምና ለሰው ልጅ በዚህኛውም በመጨረሻውም ዓለም ያለውን ሙሉ መብቱን ያረጋግጥለታል፤ እስልምና ለመላው የሰው ልጅ ካረጋገጠለት መብቶቹ መካከል እጅግ ታላቁ መብቱ አላህ በባሮቹ ላይ ያለውንና ባሮቹም እሱ ዘንድ ያላቸውን መብቶች ያሳወቀበት ነው። ከሙዓዝ አላህ መልካም ሥራቸውን ይውደድላቸው በተላለፈ ሐዲሥ: አንድ ቀን ከነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ጋ በአንድ አህያ ተፈናጥጬ ሳለሁ: "ሙዓዝ ሆይ!" አሉኝ፤ እኔም "አቤት በደስታ" አልኳቸው፤ ከዚያም ራሱን ቃል ደጋገመው አሉና "አላህ በባርያዎቹ ላይ ያለውን መብት ታውቃለህን?" አሉኝ፤ እኔም "ኧረ አላውቅም" አልኳቸው፤ እሳቸውም "አላህ በባርያዎቹ ያለው መብት በእርሱ ምንንም ሳያጋሩ በብቸኝነት ሊያመልኩት ነው" አሉኝ፤ ከዚያም ትንሽ እንደተጓዙ መልሰው "ሙዓዝ ሆይ!" አሉኝ፤ እኔም "አቤት በደስታ" አልኩ፤ "ባርያዎችስ ያንን መብቱን ከተወጡ የማይቀጡበት የሆነውን መብታቸውን ታውቃለህን?" አሉኝ። "በጀሀነም እሳት (በዘውታሪነት) ላይቀጣቸው ነው።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 6840 የእስልምና ሃይማኖት ለሰው ልጅ የሃይማኖቱን፣ የዝርያውን፣ የገንዘቡንና የክብሩን ዋስትና አረጋግጦለታል። የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ "አላህ ልክ ይህው ያለንበትን ቀንና ሀገር እንዳከበረው፤ ደማችሁን፣ ንብረታችሁንና ክብራችሁንም ከልክሎ አስከብሮላችኋል።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 6501 በእርግጥ ይህ ታላቅ ቃል ኪዳን የአላህ መልዕክተኛ ከመቶ ሺህ በላይ ሶሓቦች በተገኙበት የመሰናበቻው ሐጅ እለት ያወጁበት ነው። ይህንንም መልዕክት በመሰናበቻው ሐጅ እለተ እርድ (የውመ ነሕር) አፅንኦት ሰጥተውታል። እስልምና የሰው ልጅ በምርጫዎቹም ሆነ በሌሎች ድርጊቶቹም ሁሉ እንዲሁም በአጠቃላይ እንቅስቃሴውም ጭምር ተጠያቂነትን ኋላፊነት አድርጎበታል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَكُلَّ إِنسَٰنٍ أَلۡزَمۡنَٰهُ طَٰٓئِرَهُۥ فِي عُنُقِهِۦۖ وَنُخۡرِجُ لَهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ كِتَٰبٗا يَلۡقَىٰهُ مَنشُورًا ١٣ ٱقۡرَأۡ كِتَٰبَكَ كَفَىٰ بِنَفۡسِكَ ٱلۡيَوۡمَ عَلَيۡكَ حَسِيبٗا ١٤﴾ [الإسراء: ١٣-١٤]

{ሰውንም ሁሉ በራሪውን (ሥራውን) በአንገቱ አስያዝነው። ለእርሱም በትንሣኤ ቀን የተዘረጋ ሆኖ የሚያገኘው የሆነን መጽሐፍ እናወጣለታለን።} [አል-ኢስራእ 13]

አላህ ከአንድ ሰው ጋ ያያያዘው የትኛውም በጎም ይሁን መጥፎ ስራ ወደ ሌላ ወደ ማንም አይተላለፍም፤ በሌላው ስራ እርሱ አይጠየቅም፤ በእርሱ ስራም ሌላው አይጠየቅም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡإِنسَٰنُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدۡحٗا فَمُلَٰقِيهِ ٦﴾[الانشقاق: ٦]

{አንተ ሰው ሆይ! አንተ ጌታህን (በሞት) እስከምትገናኝ ድረስ ልፋትን ለፊ ነህ፤ ተገናኚውም ነህ።} [አል-ኢንሺቃቅ 6]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿مَّنۡ عَمِلَ صَٰلِحٗا فَلِنَفۡسِهِۦۖ وَمَنۡ أَسَآءَ فَعَلَيۡهَاۗ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّٰمٖ لِّلۡعَبِيدِ ٤٦﴾[فصلت: ٤٦]

{መልካም የሠራ ሰው ለነፍሱ ነው:: ያጠፋም ሰው በእርሷ ላይ ነው:: ጌታህም ለባሮቹ በዳይ አይደለም።} [ፉሲለት 46]

እስልምና ራስንም ይሁን ሌላን ለሚጎዳ የትኛውም ድርጊት የተጠያቂነት ኋላፊነትን አድርጓል፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَمَن يَكۡسِبۡ إِثۡمٗا فَإِنَّمَا يَكۡسِبُهُۥ عَلَىٰ نَفۡسِهِۦۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمٗا ١١١﴾[النساء: ١١١]

{ኀጢአትንም የሚሠራ ሰው የሚሠራው ጥፋት በራሱ ላይ ነው። አላህም ዐዋቂ ጥበበኛ ነው፤} [ኒሳእ 111]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿مِنۡ أَجۡلِ ذَٰلِكَ كَتَبۡنَا عَلَىٰ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ أَنَّهُۥ مَن قَتَلَ نَفۡسَۢا بِغَيۡرِ نَفۡسٍ أَوۡ فَسَادٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ ٱلنَّاسَ جَمِيعٗا وَمَنۡ أَحۡيَاهَا فَكَأَنَّمَآ أَحۡيَا ٱلنَّاسَ جَمِيعٗاۚ وَلَقَدۡ جَآءَتۡهُمۡ رُسُلُنَا بِٱلۡبَيِّنَٰتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرٗا مِّنۡهُم بَعۡدَ ذَٰلِكَ فِي ٱلۡأَرۡضِ لَمُسۡرِفُونَ ٣٢﴾[المائدة: ٣٢]

{በዚህ ምክንያት በእስራኤል ልጆች ላይ እነሆ ያለ ነፍስ (መግደል) ወይም በምድር ላይ ያለማጥፋት (ካልሆነ በስተቀር) ነፍስን የገደለ ሰው ሰዎቹን ሁሉ እንደገደለ ነው፤ ሕያው ያደረጋትም ሰው ሰዎቹን ሁሉ ሕያው እንዳደረገ ነው ማለትን ጻፍን።} [አል-ማኢዳህ 32]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ «አንዲትም ነፍስ በበደል እስከተገደለች ድረስ ለመጀመርያው የአደም ልጅ ከግድያው ድርሻ

አለበት፤ ምክንያቱም ይግድያን ፈር ቀዳጅ እርሱው ነውና።» ሰሒሕ ሙስሊም 5150

18- የፆታ ልዩነት በእስልምና

እስልምና ወንዶችንና ሴቶችንም ከተጠያቂነት፣ ከቅጣት፣ ከምንዳም ሆነ ከሽልማት አንፃር እኩል አደረጋቸው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَمَن يَعۡمَلۡ مِنَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِن ذَكَرٍ أَوۡ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤۡمِنٞ فَأُوْلَٰٓئِكَ يَدۡخُلُونَ ٱلۡجَنَّةَ وَلَا يُظۡلَمُونَ نَقِيرٗا ١٢٤﴾[النساء: ١٢٤]

{ከወንድ ወይም ከሴት እርሱ አማኝ ኾኖ ከበጎ ሥራዎች አንዳችን የሚሠራም ሰው እነዚያ ገነትን ይገባሉ። በተምር ፍሬ ላይ ያለችን ነጥብ ያክል እንኳ አይበደሉም።} [ኒሳእ 124]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿مَنۡ عَمِلَ صَٰلِحٗا مِّن ذَكَرٍ أَوۡ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤۡمِنٞ فَلَنُحۡيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةٗ طَيِّبَةٗۖ وَلَنَجۡزِيَنَّهُمۡ أَجۡرَهُم بِأَحۡسَنِ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٩٧﴾[النحل: ٩٧]

{ከወንድ ወይም ከሴት እርሱ አማኝ ኾኖ በጎን የሰራ መልካም ኑሮን በእርግጥ እናኖረዋለን። ይሠሩትም ከነበሩት ነገር በመልካሙ ምንዳቸውን እንመነዳቸዋለን።} [አን-ነሕል 97]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿مَنۡ عَمِلَ سَيِّئَةٗ فَلَا يُجۡزَىٰٓ إِلَّا مِثۡلَهَاۖ وَمَنۡ عَمِلَ صَٰلِحٗا مِّن ذَكَرٍ أَوۡ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤۡمِنٞ فَأُوْلَٰٓئِكَ يَدۡخُلُونَ ٱلۡجَنَّةَ يُرۡزَقُونَ فِيهَا بِغَيۡرِ حِسَابٖ ٤٠﴾[غافر: ٤٠]

{«መጥፎን የሠራ ሰው ብጤዋን እንጅ አይምመነዳም:: እርሱ ምእመን ኾኖ ከወንድ ወይም ከሴት በጎን የሠራም ሰው እነዚያ ገነትን ይገባሉ። በእርሷ ውስጥ ያለ ቁጥጥር ይመገባሉ።} [ጋፊር 40]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿إِنَّ ٱلۡمُسۡلِمِينَ وَٱلۡمُسۡلِمَٰتِ وَٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ وَٱلۡقَٰنِتِينَ وَٱلۡقَٰنِتَٰتِ وَٱلصَّٰدِقِينَ وَٱلصَّٰدِقَٰتِ وَٱلصَّٰبِرِينَ وَٱلصَّٰبِرَٰتِ وَٱلۡخَٰشِعِينَ وَٱلۡخَٰشِعَٰتِ وَٱلۡمُتَصَدِّقِينَ وَٱلۡمُتَصَدِّقَٰتِ وَٱلصَّٰٓئِمِينَ وَٱلصَّٰٓئِمَٰتِ وَٱلۡحَٰفِظِينَ فُرُوجَهُمۡ وَٱلۡحَٰفِظَٰتِ وَٱلذَّٰكِرِينَ ٱللَّهَ كَثِيرٗا وَٱلذَّٰكِرَٰتِ أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُم مَّغۡفِرَةٗ وَأَجۡرًا عَظِيمٗا ٣٥﴾[الأحزاب: ٣٥]

{ሙስሊሞች ወንዶችና ሙስሊሞች ሴቶች፣ ምእምናንና ምእምናትም፣ ታዛዦች ወንዶችና ታዛዦች ሴቶችም፣ እውነተኞች ወንዶችና እውነተኞች ሴቶችም፣ ታጋሾች

ወንዶችና ታጋሾች ሴቶችም፣ አላህን ፈሪዎች ወንዶችና አላህን ፈሪዎች ሴቶችም፣ መጽዋቾች ወንዶችና መጽዋቾች ሴቶችም፣ ጿሚዎች ወንዶችና ጿሚዎች ሴቶችም፣ (ካልተፈቀደ ሥራ) ብልቶቻቸውን ጠባቂዎች ወንዶችና ጠባቂ ሴቶችም፣ አላህን በብዙ አውሺዎች ወንዶችና አውሺዎች ሴቶችም፣ አላህ ለእነርሱ ምሕረትንና ታላቅን ምንዳ አዘጋጅቶላቸዋል።} [አል-አሕዛብ 35]

19- ሴት ልጅ በእስልምና

እስልምና ሴትን ልጅ አከበረ፤ ሴቶቹን የወንዶቹ ክፋይ አድርጎም ቆጠረ፤ ወንድ እስከቻለ ድረስ ለሴት ይለግሳት ዘንድ ግዴታን ጣለበት፤ በመሆኑም አባት የሴት ልጁን ወጭ የመቻል ግዴታ አለበት፤ እናትም ወጭዋን ለመቻል የደረሰ ልጅ ካላት፤ ለሚስትም ባሏ ወጭዋን ሊችላት ግዴታ አለባቸው።

እስልምና ሴትን ልጅ የወንድ ልጅ ክፋይ አድርጎ ነው የሚቆጥራት። የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- «ሴቶች የወንዶች ክፋይ ናቸው።» ቲርሚዚይ ዘግበውታል (113) እስልምና ሴትን ልጅ ካላቀባቸው ጉዳዮች መካከል ችሎታው ያለው ወንድ ልጅ ያላት እናት ወንድ ልጇ ወጪዋን ሊችልላት ግዴታው መሆኑ ለዚህ አንድ ማሳያ ነው። የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- «የሰጭ እጅ የበላይ ነው፤ ይበልጥ ተገቢዎቹም እናትህ፣ አባትህ፣ እህትህና ወንድምህ ከዚያም ባለው ቅርበት ልክ ይበልጥ ተገቢ ይሆናል።» ኢማም አሕመድ ዘግበውታል ወላጆች ያላቸውን ደረጃ በማስመልከት በአላህ ፈቃድ ቅፅ 29 ላይ ይመጣል። እስልምና ሴትን ልጅ ካላቀባቸው ጉዳዮች መካከል ባሏ ችሎታው እስካለው ድረስ የሚስት ወጪዋን ሊችልላት በባሏ ላይ ግዴታው መሆኑ ለዚህ አንድ ማሳያ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿لِيُنفِقۡ ذُو سَعَةٖ مِّن سَعَتِهِۦۖ وَمَن قُدِرَ عَلَيۡهِ رِزۡقُهُۥ فَلۡيُنفِقۡ مِمَّآ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُۚ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفۡسًا إِلَّا مَآ ءَاتَىٰهَاۚ سَيَجۡعَلُ ٱللَّهُ بَعۡدَ عُسۡرٖ يُسۡرٗا ٧﴾[الطلاق: ٧]

{የችሎታ ባለቤት ከችሎታው ይቀልብ። በእርሱም ላይ ሲሳዩ የተጠበበበት ሰው አላህ ከሰጠው ይቀልብ አላህ ነፍስን የሰጣትን እንጅ አያስገድድም። አላህ ከችግር በኋላ ምቾትን በእርግጥ ያደርጋል።} [አጥ-ጦላቅ 7]

አንድ ሰው ነብዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሚስት ከባሏ ስላላት መብቶች ጠየቃቸው፤ "ስትበላ ልታበላት፣ ስትለብስም ልታለብሳት ፊቷንም ላትመታት ላታነውራትም ነው።" በማለት መለሱለት። ኢማም አሕመድ ዘግበውታል የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሴቶች ከባሎቻቸው ሊያገኙ ስለሚገባቸው ከፊል መብቶቻቸው በማስመልከት እንዲህ ብለዋል:- "ለእነርሱ የለት

ጉርሳቸውንና ልብሳቸውን የመቻል እንዲሁም በመልካምም ልትኗኗራቸው መብታቸው ነው።" ሰሒሕ ሙስሊም የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ «አንድ ሰው ያለበትን ቤተሰባዊ የገንዘብ ኃላፊነት አለመወጣቱ ከወንጀል በቂው ነው።» ኢማም አሕመድ ዘግበውታል አል-ኸጧቢይ እንዲህ ብለዋል፦ "...ያለበት ቤተሰባዊ የገንዘብ ኋላፊነት..." ሲሉ ወጪያቸውን ሊችላቸው ግዴታው የሆነበት ማለታቸው ነው። በሌላ አገላለፅ ሶደቃ አወጣለሁ ለሚለው ሰው ወጪያቸውን ልትችላቸው ግዴታ ከሆኑብህ ቤተሰቦችህ ተርፎ ካልሆነ በቀር አጅርን ፈልገህበትም ሶደቃ አታድርግ እያሉት ነው። ምክንያቱም የእነርሱን ሐቅ ችላ በማለትህ ወንጀል ይሆንብሀልና ነው። እስልምና ሴትን ካከበረባቸው ሁኔታዎች መካከል የአንዲትን ሴት ልጅ ወጪዋን ሊችላት ወላጅ አባቷ ላይ ግዴታ ማድረጉም ሌላው ማሳያ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿۞ وَٱلۡوَٰلِدَٰتُ يُرۡضِعۡنَ أَوۡلَٰدَهُنَّ حَوۡلَيۡنِ كَامِلَيۡنِۖ لِمَنۡ أَرَادَ أَن يُتِمَّ ٱلرَّضَاعَةَۚ وَعَلَى ٱلۡمَوۡلُودِ لَهُۥ رِزۡقُهُنَّ وَكِسۡوَتُهُنَّ بِٱلۡمَعۡرُوفِۚ لَا تُكَلَّفُ نَفۡسٌ إِلَّا وُسۡعَهَاۚ ...٢٣٣﴾[البقرة: ٢٣٣]

{እናቶችም ልጆቻቸውን ሙሉ የሆኑን ሁለት ዓመታት ያጥቡ። (ይህም) ማጥባትን መሙላት ለሻ ሰው ነው። ለእርሱም በተወለደለት (አባት) ላይ ምግባቸውና ልብሳቸው በችሎታው ልክ አለበት።} [አል-በቀራህ: 233]

ልጅ የተወለደለት ወላጅ አባት ላይ ልጁን የማብላትና በጥሩ ሁኔታ የማልበስ ግዴታም እንዳለበት ግልፅ አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿... فَإِنۡ أَرۡضَعۡنَ لَكُمۡ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ ...٦﴾[الطلاق: ٦]

{ለእናንተም (ልጆቻችሁን) ቢያጠቡላችሁ ምንዳዎቻቸውን ስጧቸው።} [አጥ-ጦላቅ: 6]

የላቀው አላህ ልጅ እንዲጠባ የማድረግ ግዴታ ክፍያን በአባትየው ላይ አደረገ። ይህም የልጅን ወጭ ሊችል ግዴታውን በአባትየው ላይ መሆኑን እንዲሁም ልጅ የሚለው ደግሞ ሴት ልጅንም ሆነ ወንድ ልጅንም የሚያካትት ቃል ነው። በተከታዩ ሓዲሥ ደግሞ የእናትየውንም ሆነ የልጅየውን ወጪ የመቻል ኋላፊነት በቤቱ አባወራ ላይ መሆኑን እንረዳለን። ዓኢሻ መልካም ሥራዋን አላህ ይውደድላት ባስተላለፈችው ሓዲሥ፦ ሂንድ ለነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) "አባ ሱፍያን ስስታም ነው እኔ ደግሞ ከገንዘቡ ያስፈልገኛል።" ስትላቸው እሳቸውም እንዲህ አሏት፦ "ላንችም ለልጅሽም የሚበቃሽን ያህል በመልካም ሁኔታ ውሰጅ።" ቡኻሪ ዘግበውታል የተከበሩት ነቢይ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የሴት ልጆችን እና የእህቶችን ወጭያቸውን መቻል ያለውን ብልጫ እንዲህ በማለት አብራርተዋል፦ «በጋብቻ ወይንም በሞት እስኪለዩት ድረስ ሁለት ወይም ሦስት ሴት ልጆችን ወይንም ሁለት ወይም ሦስት እህቶችን ያሳደገ እኔና እሱ እንደነዚህ ነን በማለት በጠቋሚ ጣታቸውና በመሀል ጣታቸው አሳዩ።» ሲልሲለቱ ሶሒሓህ: 296

20- እስልምና ስለሞት

ሞት ብሎ ማለት ሙሉ በሙሉ አልቆ መጥፋት ማለት ሳይሆን ከስራ አለም ወደ ምንዳ አለም መሸጋገር ነው። ሞት አካልንም ሩሕንም የሚመለከት ነው። የሩሕ ሞት ስንል ግን ከአካል መለየቷን ማለታችን ነው። ከዚያም በእለተ ትንሳኤ ከተቀሰቀሱ በኋላ ሩሕ ወደ አካሏ ትመለሳለች። ሰው ከሞተ በኋላ ሩሑ ወደ ሌላ አካልም አትሸጋገርም ወደሌላም አካል አትሰርፅም።

ሞት ብሎ ማለት ለዘልአለሙ አልቆ መጥፋት ማለት አይደለም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿قُلْ يَتَوَفَّىٰكُم مَّلَكُ ٱلْمَوْتِ ٱلَّذِى وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾﴾[السجدة: ١١]

{«በእናንተ የተወከለው መልአከ ሞት ይገድላችኋል፡፡ ከዚያም ወደ ጌታችሁ ትመለሳላችሁ» በላቸው።} ሰጅዳህ: 11

ሞት አካልንም ሩሕንም የሚመለከት ሲሆን የሩሕ ሞት ስንል ግን የሩሕ ከአካል መለየቷን ማለታችን ነው። ከዚያም በእለተ ትንሳኤ ከተቀሰቀሱ በኋላ ሩሕ ወደ አካሏ ትመለሳለች። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ٱللَّهُ يَتَوَفَّى ٱلْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَٱلَّتِى لَمْ تَمُتْ فِى مَنَامِهَا ۖ فَيُمْسِكُ ٱلَّتِى قَضَىٰ عَلَيْهَا ٱلْمَوْتَ وَيُرْسِلُ ٱلْأُخْرَىٰٓ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾﴾ [الزمر: ٤٢]

{አላህ ነፍሶችን በሞታቸው ጊዜ ይወስዳል። ያችንም ያልሞተችውን በእንቅልፏ ጊዜ (ይወስዳታል)። ታዲያ ያችን ሞትን የፈረደባትን ይይዛታል። ሌላይቱንም እስከ ተወሰነ ጊዜ ድረስ ይለቅቃታል። በዚህ ውስጥ ለሚያስተነትኑ ሕዝቦች ምልክቶች አልሉበት።} ዙመር: 42

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- «ሩሕ ስትያዝ አይንም ትከተላታለች።» ሙስሊም ዘግበውታል: 920 የሰው ልጅ ከሞት በኋላ ከስራ አለም ወደ ምንዳ አለም ይሸጋገራል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا ۖ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقًّا ۚ إِنَّهُۥ يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ لِيَجْزِىَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ بِٱلْقِسْطِ ۚ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌۢ بِمَا كَانُوا۟ يَكْفُرُونَ ﴿٤﴾﴾[يونس: ٤]

{ሁላችሁም ሆናችሁ መመለሻችሁ ወደ እርሱ ነው። (ይህም) የተረጋገጠ የአላህ ቃል ኪዳን ነው፤ እርሱ መፍጠርን ይጀምራል። ከዚያም እነዚያን ያመኑትንና መልካም የሠሩትን በትክክል ይመነዳ ዘንድ ይመልሰዋል። እነዚያ የካዱትም ይክዱት በነበሩት ነገር ለነርሱ ከፈላ ውሃ የሆነ መጠጥና አሳማሚ ቅጣት አላቸው።} (ዩኑስ: 4)

ከሞት በኋላ ነፍስ ወደ ሌላ አካል አትዘዋወርም በሌላ አካልም ውስጥም አትሰርፅም። ወደ ሌላ አካል መስረፅ የሚባለው ሙግት በአእምሯዊም ሆነ በተጨባጭ ማስረጃ የሌለው ነው። ከነብያቶችም ዓለይሂሙ ሰላም ቢሆን ምንም አይነት የተረጋገጠ መሰረት የሌለው ተራ ሙግት ነው።

21- ኢስላማዊ የእምነት መሰረቶች

እስልምና በታላላቅ የእምነት መሰረቶች ወደ ማመን ይጣራል። እነኝህም፡ በአላህ ማመን፤ በመላእክቶች ማመን፤ በመለኮታዊ መጽሐፍት በነ ተውራት፣ ኢንጂል፣ ዘቡር –ከመበረዛቸው በፊት- ማመን እንዲሁም በቁርአን ማመን፤ የአላህ ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና በሁሉም ነብያቶች እና መልዕክተኞች ማመን እንዲሁም በመጨረሻቸውና የነብያቶችም የሩሱሎችም መደምደሚያ በሆኑት የአላህ መልዕክተኛ በሙሐመድ ማመን፤ በመጨረሻው ቀን ማመን –የዱንያ ህይወት ብቻ እንጂ ሌላ አለም የሌለ ቢሆን ኖሮ ህይወትም ሆነ ህልውና ጥርት ያለ ተላላነት በሆነ ነበር- በቀዷና በቀደር ማመን ላይ የተመሰረተ ነው።

እስልምና ሁሉም ነቢያትና መልእክተኞች ጥሪ ወዳደረጉበት ታላላቅ የእምነት መሰረቶች ወደ ማመን ነው የሚጣራው። እነኝህም:-

አንደኛ: የዚህ ፍጥረተ ዓለም ሰማይ ጌታ፣ ፈጣሪ፣ ሲሳይ ለጋሽና ተቆጣጣሪ መሆኑንና እርሱ ብቻም አምልኮ የሚገባው መሆኑን፤ ከእርሱ ውጭ ያለውን ሁሉ ማምለክም ከንቱ መሆኑን፤ ከእርሱ ውጭ የሚመለኩት አማልክት ሁሉ ሐሰተኛ መሆናቸውን ስለዚህ አምልኮ ከእሱ በስተቀር ለሌላ ተገቢም አይደለም፤ አምልኮም ከእርሱ በስተቀር ትክክለኛ አምልኮ ሊሆንም አይችልም። በእርግጥ ለዚህ ያለንን ማስረጃ ከፍ ብለን ጠቅሰናል።

ጥራት የተገባውና የላቀው አላህ እነኝህን ታላላቅ መሰረቶችን በርከት ባሉ በተለያዩ የታላቁ ቁርአን አንቀጾች አውስቷቸዋል። ከእነኝህም መካከል ቀጣዮቹን የላቀው አላህ ንግግሮች ማየት እንችላለን:-

﴿ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّن رُّسُلِهِۦۚ وَقَالُواْ سَمِعۡنَا وَأَطَعۡنَاۖ غُفۡرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيۡكَ ٱلۡمَصِيرُ ٢٨٥﴾[البقرة: ٢٨٥]

{መልክተኛው ከጌታው ወደ ርሱ በተወረደው አመነ። ምእምኖቹም (እንደዚሁ)። ሁሉም በአላህ፣ በመላዕክቱም፣ በመጻሕፍቱም፣ በመልክተኞቹም ከመልክተኞቹ «በአንድም መካከል አንለይም» (የሚሉ ሲኾኑ) አመኑ። «ሰማን፤ ታዘዝንም፡፡ ጌታችን ሆይ! ምሕረትህን (እንሻለን)። መመለሻም ወዳንተ ብቻ ነው» አሉም።} [አል-በቀራህ: 285]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿۞ لَّيۡسَ ٱلۡبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمۡ قِبَلَ ٱلۡمَشۡرِقِ وَٱلۡمَغۡرِبِ وَلَٰكِنَّ ٱلۡبِرَّ مَنۡ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلۡكِتَٰبِ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ وَءَاتَى ٱلۡمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ ذَوِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَٱلۡيَتَٰمَىٰ وَٱلۡمَسَٰكِينَ وَٱبۡنَ ٱلسَّبِيلِ وَٱلسَّآئِلِينَ وَفِي ٱلرِّقَابِ وَأَقَامَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَى ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلۡمُوفُونَ بِعَهۡدِهِمۡ إِذَا عَٰهَدُواْۖ وَٱلصَّٰبِرِينَ فِي ٱلۡبَأۡسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَحِينَ ٱلۡبَأۡسِۗ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ صَدَقُواْۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُتَّقُونَ ١٧٧﴾[البقرة: ١٧٧]

{መልካም ሥራ ፊቶቻችሁን ወደ ምሥራቅና ምዕራብ አቅጣጫ ማዞር አይደለም። ግን መልካም ሥራ በአላህና በመጨረሻው ቀን፣ በመላእክትም፣ በመጻሕፍትም፣ በነቢያትም፣ ያመነ ሰው ገንዘብንም ከመውደዱ ጋር ለዝምድና ባለቤቶችና ለየቲሞች ለምስኪኖችም፣ ለመንገደኞችም፣ ለለማኞችም፣ ለጫንቃዎችም (ማስለቀቅ) የሰጠ ሰውና ሶላትንም ደንቡን ጠብቆ የሰገደ፣ ዘካንም የሰጠ፣ ቃል ኪዳንም በገቡ ጊዜ በኪዳናቸው የሞሉ (ሰዎች ሥራ) ነው። በችግር በበሽታና በጦር ጊዜም ታጋሾችን (እናወድሳለን)። እነዚህ እነዚያ እውነትን የያዙ ናቸው፡፡ እነዚያም ተጠንቃቂዎቹ እነርሱ ናቸው።} [አል-በቀራህ: 177]

የላቀው አላህ በእነዚህ መርሆዎች ወደ ማመን የጠራ ሲሆን በእነሱም የሚክድ ሰው እጅግ በጣም የተሳሳተው መሆኑን ግልጽ አድርጓል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ مِن قَبۡلُۚ وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا ١٣٦﴾ [النساء: ١٣٦]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በአላህና በመልክተኛው በዚያም በመልክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ በዚያም ከበፊቱ ባወረደው መጽሐፍ እመኑ። በአላህና በመላእክቱም፣ በመጽሐፎቹም፣ በመልክተኞቹም፣ በመጨረሻውም ቀን፣ የካደ ሰው (ከእውነት) የራቀን መሳሳት በእርግጥ ተሳሳተ።} [ኒሳእ: 136]

ከዑመር ኢብኑል ኸጧብ አላህ መልካም ሥራቸውን ይውደድላቸው በተላለፈ ሐዲሥ እንዲህ የሚል እናገኛለን፡- «ከእለታት አንድ ቀን የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ዘንድ ሳለን ልብሱ በጣም ነጭ ፀጉሩ በጣም ጥቁር የሆነ ሰው ብቅ አለ። የመንገደኛ ምልክትም አይታይበትም ከኛ መካከልም የሚያውቀው ሰውም የለም። ወደ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ተጠግቶ ጉልበቱን ከጉልበታቸው አስደግፎ ተቀመጠ። እጁንም ታፋው ላይ አደረገና

“አንተ ሙሐመድ ሆይ! እስኪ ስለ ኢስላም ንገረኝ?” አላቸው። የአላህ መልዕክተኛም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) “ኢስላም ማለት በ‘ላኢላሀ ኢለሏህ ሙሐመደን ረሱሉሏህ’ የምስክርነት ቃልህን ልትሰጥ፣ ሶላት (ስርአቱን አሟልተህ) ልትሰግድ፣ ዘካን ልታወጣ፣ ረመዷንን ልትፆም፣ መንገዱን ከቻልክ ደግሞ ሐጅ ልታደርግ ነው።” አሉት። “እውነት ብለሃል” አላቸው። “ይጠይቀውና ‘ትክክል ነህ’ ይላቸዋል። ተገረምን!”» ይላል። «“ስለኢማን ንገረኝ እስኪ!” አላቸው። እርሳቸውም “በአላህ፣ በመላእክቶቹ፣ በኪታቦቹ፣ በመልእክተኞቹ፣ በመጨረሻው ቀንና ልታምንና በቀደርም ክፉውም ሆነ ደጉን ልታምን ነው።” አሉት። “እውነት ብለሃል!” አላቸው። “እስኪ ደሞ ስለ ኢሕሳን ንገረኝ!” አላቸው። እሳቸውም “አላህን ልክ እንደምታየው ሆነህ ልታመልከው ነው፤ አንተ ባታየውም እሱ ያይሃልና።”» ሰሒሕ ሙስሊም 8 በዚህ ሐዲሥ ውስጥ ጂብሪል (የአላህ ሰላም በእርሱ ላይ ይስፈን) ወደ መልእክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መጥቶ ስለ ዲን ደረጃዎች ማለትም ኢስላም፣ ኢማንና ኢሕሳንን በማስመልከት ጠየቃቸው። የአላህ መልዕክተኛም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ለጥያቄዎቹ መልስ ሰጥተው ለባልደረቦቻቸውም የመጣው ጂብሪል የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንደሆነና የመጣውም ዲናቸውን ሊያስተምራቸው እንደነበር ነገሯቸው። ይህው ነው አላህ በጂብሪል አማካኝነት በሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መልዕክተኝነት ወደ ሰው ልጆች የላከውና ከእርሳቸውም በኋላ የነብዩ ሱሓቦች ያሰራጩት እስልምና ማለት ይህው ነው።

ሁለተኛ: በመላእክቶች ማመን ሲሆን እነርሱም በማይዳሰሰው አለም ያሉ አላህ የተወሰነ ሁኔታን አላብሶ የፈጠራቸው፤ የታላላቅ ሥራዎች ኃላፊነትም የሰጣቸው ናቸው። ከእነዚህ ታላላቅ የስራ ኃላፊነታቸው መካከልም መለኮታዊ ተልእኮን ወደ ነብያቶችና ረሱሎች ማድረሳቸው፤ ከመላእክቶችም እጅግ የተከበረው መላኢካው ጂብሪል የአላህ ሰላም በእርሱ ላይ ይስፈን ነው። ጂብሪል የአላህ ሰላም በእርሱ ላይ ይስፈን መለኮታዊ ወሕይ ይዞ ወደ መልእክተኞች ሲወርድ እንደነበር ከሚያመላክቱ ማስረጃዎች መካከል ተከታዩን የአላህ ቃል መጥቀስ ይቻላል፦

﴿يُنَزِّلُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةَ بِٱلرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦٓ أَنْ أَنذِرُوٓا۟ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱتَّقُونِ ٢﴾ [النحل: ٢]

{ከባሮቹ በሚሻው ሰው ላይ መላእክትን ከራእይ ጋር በፈቃዱ ያወርዳል (ከሓዲዎችን በቅጣት) አስጠንቅቁ፤ እነሆ ከኔ በቀር ሌላ አምላክ የለም፤ ፍሩኝም ማለትን (አስታውቁ በማለት ያወርዳል)።} [ነሕል: 2]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِنَّهُۥ لَتَنزِيلُ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ١٩٢ نَزَلَ بِهِ ٱلرُّوحُ ٱلْأَمِينُ ١٩٣ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ ٱلْمُنذِرِينَ ١٩٤ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ ١٩٥ وَإِنَّهُۥ لَفِى زُبُرِ ٱلْأَوَّلِينَ ١٩٦﴾ [الشعراء: ١٩٢-١٩٦]

{እርሱም (ቁርኣን) በእርግጥ ከዓለማት ጌታ የተወረደ ነው።} {እርሱን ታማኙ መንፈስ (ጂብሪል) አወረደው} {ከአስፈራሪዎቹ (ነቢያት) ትኾን ዘንድ በልብህ ላይ (አወረደው)።} {ግልጽ በኾነ ዐረብኛ ቋንቋ።} {እርሱም (ቁርኣን) በቀድሞዎቹ መጻሐፍት ውስጥ (የተወሳ ነው)።} [አሽ-ሹዓራእ: 192-196]

ሶስተኛ: እንደ ተውራት፣ ኢንጂል፣ ዘቡር - ከመዛባታቸው በፊት - ባሉ መለኮታዊ መጻሕፍት ማመን እና በቁርአን ማመን፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلْكِتَٰبِ ٱلَّذِى نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَٱلْكِتَٰبِ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ مِن قَبْلُ ۚ وَمَن يَكْفُرْ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَٰلًۢا بَعِيدًا ١٣٦﴾ [النساء: ١٣٦]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በአላህና በመልክተኛው በዚያም በመልክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ በዚያም ከበፊቱ ባወረደው መጽሐፍ እመኑ። በአላህና በመላእክቱም፣ በመጽሐፎቹም፣ በመልክተኞቹም፣ በመጨረሻውም ቀን፣ የካደ ሰው (ከእውነት) የራቀን መሳሳት በእርግጥ ተሳሳተ።} [ኒሳእ: 136]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿نَزَّلَ عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ ٱلتَّوْرَىٰةَ وَٱلْإِنجِيلَ ٣ مِن قَبْلُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ ٱلْفُرْقَانَ ۗ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ ذُو ٱنتِقَامٍ ٤﴾ [آل عمران: ٣-٤]

{ከርሱ በፊት ያሉትን መጻሕፍት የሚያረጋግጥ ሲኾን መጽሐፉን (ቁርኣንን) ባንተ ላይ ከፋፍሎ በእውነት አወረደ። ተውራትንና ኢንጂልንም አውርዷል።} {(ከቁርኣን) በፊት ለሰዎች መሪ አድርጎ (አወረዳቸው)። ፉርቃንንም አወረደ። እነዚያ በአላህ ተዓምራቶች የካዱ ለእነርሱ ብርቱ ቅጣት አላቸው። አላህም አሸናፊ የመበቀል ባለቤት ነው።} [አሊ-ዒምራን: 3-4]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِۦ ۚ وَقَالُواْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ ٱلْمَصِيرُ ٢٨٥﴾[البقرة: ٢٨٥]

{መልክተኛው ከጌታው ወደ ርሱ በተወረደው አመነ። ምእምኖቹም (እንደዚሁ)። ሁሉም በአላህ፣ በመላዕክቱም፣ በመጻሕፍቱም፣ በመልክተኞቹም ከመልክተኞቹ «በአንድም መካከል አንለይም» (የሚሉ ሲኾኑ) አመኑ። «ሰማን፤ ታዘዝንም። ጌታችን ሆይ! ምሕረትህን (እንሻለን)። መመለሻም ወዳንተ ብቻ ነው» አሉም።} [አል-በቀራህ: 285]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏቸዋል:-

﴿قُلۡ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ عَلَيۡنَا وَمَآ أُنزِلَ عَلَىٰٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ وَيَعۡقُوبَ وَٱلۡأَسۡبَاطِ وَمَآ أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَٱلنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمۡ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّنۡهُمۡ وَنَحۡنُ لَهُۥ مُسۡلِمُونَ ٨٤﴾[آل عمران: ٨٤]

{«በአላህ አመንን። በእኛ ላይ በተወረደውም (በቁርአን)፣ በኢብራሂምና በኢስማዒልም፣ በኢስሓቅም፣ በያዕቆብም፣ በነገዶችም ላይ በተወረደው፤ ለሙሳና ለዒሳም ለነቢያትም ሁሉ ከጌታቸው በተሰጠው (አመንን)። ከእነርሱ መካከል አንድንም አንለይም፡፡ እኛ ለእርሱ ታዛዦች ነን» በል።} [አሊ-ዒምራን 84]

አራተኛ: በሁሉም ነብያቶችና መልእክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ማመን። በሁሉም ነብያቶችና መልእክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ማመን፤ ሁሉም ነብያቶችና ረሱሎችም ከአላህ የተሰጣቸውን ተልእኮ፣ ሃይማኖትና ድንጋጌ ለማድረስ ወደ ህዝቦቻቸው የተላኩ መሆናቸውንም ማመን ግዴታ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿قُولُوٓاْ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيۡنَا وَمَآ أُنزِلَ إِلَىٰٓ إِبۡرَٰهِـۧمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ وَيَعۡقُوبَ وَٱلۡأَسۡبَاطِ وَمَآ أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَآ أُوتِيَ ٱلنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمۡ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّنۡهُمۡ وَنَحۡنُ لَهُۥ مُسۡلِمُونَ ١٣٦﴾[البقرة: ١٣٦]

{«በአላህና ወደኛ በተወረደው (ቁርአን) ወደ ኢብራሂምም ወደ ኢስማዒልና ወደ ኢስሐቅም ወደ ያዕቁብና ወደ ነገዶቹም በተወረደው በዚያም ሙሳና ዒሳ በተሰጡት በዚያም ነቢያት ሁሉ ከጌታቸው በተሰጡት ከነርሱ በአንድም መካከል የማንለይ ስንኾን አመንን፤ እኛም ለርሱ (ለአላህ) ታዛዦች ነን» በሉ።} [አል-በቀራህ: 136]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّن رُّسُلِهِۦۚ وَقَالُواْ سَمِعۡنَا وَأَطَعۡنَاۖ غُفۡرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيۡكَ ٱلۡمَصِيرُ ٢٨٥﴾ [البقرة: ٢٨٥]

{መልክተኛው ከጌታው ወደርሱ በተወረደው አመነ። ምእምኖቹም (እንደዚሁ)። ሁሉም በአላህ፣ በመላዕክቱም፣ በመጻሕፍቱም፣ በመልክተኞቹም ከመልክተኞቹ «በአንድም መካከል አንለይም» (የሚሉ ሲኾኑ) አመኑ። «ሰማን፤ ታዘዝንም፡፡ ጌታችን ሆይ! ምሕረትህን (እንሻለን)። መመለሻም ወዳንተ ብቻ ነው» አሉም።} [አል-በቀራህ: 285]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿قُلْ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَآ أُنزِلَ عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ وَٱلْأَسْبَاطِ وَمَآ أُوتِىَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَٱلنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ﴿٨٤﴾﴾[آل عمران: ٨٤]

{«በአላህና ወደኛ በተወረደው (ቁርአን) ወደ ኢብራሂምም ወደ ኢስማዒልና ወደ ኢስሐቅም ወደ ያዕቁብና ወደ ነገዶቹም በተወረደው በዚያም ሙሳና ዒሳ በተሰጡት በዚያም ነቢያት ሁሉ ከጌታቸው በተሰጡት ከነርሱ በአንድም መካከል የማንለይ ስንኾን አመንን፤ እኛም ለርሱ (ለአላህ) ታዛዦች ነን» በሉ።} [አሊ-ዒምራን 84]

እንዲሁም በመደምደሚያቸውም ነብይ ማመን፤ ይህም የአላህ መልእክተኛ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የነቢያት እና የመልክተኞች ሁሉ መደምደሚያ መሆናቸውንም ማመን ግዴታ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَإِذْ أَخَذَ ٱللَّهُ مِيثَٰقَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ لَمَآ ءَاتَيْتُكُم مِّن كِتَٰبٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِۦ وَلَتَنصُرُنَّهُۥ ۚ قَالَ ءَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِى ۖ قَالُوٓا۟ أَقْرَرْنَا ۚ قَالَ فَٱشْهَدُوا۟ وَأَنَا۠ مَعَكُم مِّنَ ٱلشَّٰهِدِينَ﴿٨١﴾﴾[آل عمران: ٨١]

{አላህ የነቢያትን ቃል ኪዳን ከመጽሐፍና ከጥበብ ሰጥቻችሁ ከዚያም «ከእናንተ ጋር ላለው (መጽሐፍ) የሚያረጋግጥ መልክተኛ ቢመጣላችሁ በርሱ በእርግጥ እንደምታምኑበት በእርግጥም እንድትረዱት ሲል በያዘ ጊዜ (አስታውስ)። አረጋገጣችሁን በዚህም ላይ ኪዳኔን ያዛችሁምን» አላቸው። «አረጋገጥን» አሉ፡፡ «እንግዲያስ መስክሩ፤ እኔም ከእናንተ ጋር ከመስካሪዎቹ ነኝ» አላቸው።} [አሊ-ዒምራን 81]

እስልምና በሁሉም ነብያቶችና መልእክተኞች ማመንን እንዲሁም በመደምደሚያቸው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ማመንን ግዴታ አድርጓል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ لَسْتُمْ عَلَىٰ شَىْءٍ حَتَّىٰ تُقِيمُوا۟ ٱلتَّوْرَىٰةَ وَٱلْإِنجِيلَ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ ۗ...﴿٦٨﴾﴾[المائدة: ٦٨]

{«እናንተ የመጽሐፉ ባለቤቶች ሆይ! ተውራትንና ኢንጂልን ከጌታችሁም ወደእናንተ የተወረደውን እስከምታቆሙ (እስከምትሠሩባቸው) ድረስ በምንም ላይ አይደላችሁም» በላቸው።} [አል-ማኢዳህ: 68]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍۭ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِۦ شَيْـًٔا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقُولُوا۟ ٱشْهَدُوا۟ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ﴿٦٤﴾﴾[آل عمران: ٦٤]

{የመጽሐፉ ባለቤቶች ሆይ! በእኛና በእናንተ መካከል ትክክል ወደ ኾነች ቃል ኑ። (እርሷም) አላህን እንጂ ሌላን ላንገዛ፣ በርሱም ምንንም ላናጋራ፣ ከፊላችንም ከፊሉን ከአላህ ሌላ አማልክት አድርጎ ላይይዝ ነው፤ በላቸው። እምቢ ቢሉም:- እኛ ሙስሊሞች መኾናችንን መስክሩ በሏቸው።} [አሊ-ዒምራን 64]

እንዲሁም በአንድም ነቢይ የካደ ደግሞ በነቢያት እና በመልክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ሁሉ እንደካደ ነው። ለዚህም ነው አላህ በኑሕ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ህዝቦች ላይ የሰጠውን ፍርድ በማስመልከት እንዲህ ብሏል:-

﴿كَذَّبَتۡ قَوۡمُ نُوحٍ ٱلۡمُرۡسَلِينَ ١٠٥﴾[الشعراء: ١٠٥]

{የኑሕ ሕዝቦች መልክተኞችን አስተባበሉ።} [አሽ-ሹዓራእ: 105]

እንደሚታወቀው ነብዩሏህ ኑሕ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን አንድም መልዕክተኛ አልቀደማቸውም። ነገር ግን ህዝባቸው እርሳቸውን ሲክዱ ይህ መካድ ነብያትንና መልክተኞችን ሁሉ መካድ ነበር። ምክንያቱም ጥሪያቸው አንድ ስለሆነ ግባቸውም አንድ ስለሆነ ነው።

አምስተኛ: የትንሣኤ ቀን በሆነው በመጨረሻው ቀን ማመን፤ በዚህ ዓለማዊ ሕይወት ፍፃሜ ላይ አላህ መላኢካውን ኢስራፊልን ዐለይሂ ሰላም የድንጋጤ መለከት (ጥሩንባ) እንዲነፋ ያዝዛል፤ በዚያችም ድምፅ አማካኝነት አላህ እንዲቆይ ከሻለት በቀር ሁሉም በድንጋጤ ይሞታል።

﴿وَنُفِخَ فِي ٱلصُّورِ فَصَعِقَ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَن فِي ٱلۡأَرۡضِ إِلَّا مَن شَآءَ ٱللَّهُۖ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخۡرَىٰ فَإِذَا هُمۡ قِيَامٞ يَنظُرُونَ ٦٨﴾[الزمر: ٦٨]

{በቀንዱም ይንነፋል። በሰማያት ውስጥ ያለው ፍጡርና በምድርም ውስጥ ያለው ፍጡር ሁሉ አላህ የሻው ሲቀር በድንጋጤ ይሞታል። ከዚያም በእርሱ ሌላ (መንነፋት) ይንነፋል። ወዲያውም እነርሱ (የሚሠራባቸውን) የሚጠባበቁ ኾነው ቋሚዎች ይኾናሉ።} [አዝ-ዙመር: 68]

በሰማያት ሆነ በምድርም ያለው ሁሉ አላህ ከሻው በቀር በጠፋ ጊዜ አላህ ሰማያትንና ምድርንም ይጠቀልላል። ልክ በተከታዩ አንቀፅ እንዲህ እንዳለን:-

﴿يَوۡمَ نَطۡوِي ٱلسَّمَآءَ كَطَيِّ ٱلسِّجِلِّ لِلۡكُتُبِۚ كَمَا بَدَأۡنَآ أَوَّلَ خَلۡقٖ نُّعِيدُهُۥۚ وَعۡدًا عَلَيۡنَآۚ إِنَّا كُنَّا فَٰعِلِينَ ١٠٤﴾[الأنبياء: ١٠٤]

{ለመጽሐፎች የኾኑ ገጾች እንደሚጠቀለሉ ሰማይን የምንጠቀልልበትን ቀን (አስታውስ)። የመጀመሪያን ፍጥረት እንደ ጀመርን እንመልሰዋለን። (መፈጸሙ) በእኛ ላይ የኾነን ቀጠሮ ቀጠርን። እኛ (የቀጠርነውን) ሠሪዎች ነን።} [አል-አንቢያእ: 104]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَمَا قَدَرُواْ ٱللَّهَ حَقَّ قَدۡرِهِۦ وَٱلۡأَرۡضُ جَمِيعٗا قَبۡضَتُهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَٱلسَّمَٰوَٰتُ مَطۡوِيَّٰتُۢ بِيَمِينِهِۦۚ سُبۡحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ٦٧﴾[الزمر: ٦٧]

{አላህንም በትንሣኤ ቀን ምድር በመላ ጭብጡ ስትኾን፤ ሰማያትም በኀይሉ የሚጠቀለሉ ሲኾኑ (ከርሱ ጋር ሌላን በማጋራታቸው) ተገቢ ክብሩን አላከበሩትም። ከሚያጋሩት ጠራ፤ ላቀም።} [አዝ-ዙመር: 67]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "ልእለ ኋያሉ አላህ ሰማያትን ይጠቀልልና በቀኝ እጁ ይዞ: "እኔ ነኝ ንጉስ እብሪተኞቹ የት አሉ? ኩራተኞቹ የት አሉ?" ይላል። ከዚያም ምድሮቹንም በግራ እጁ ይጠቀልልና: "እኔ ነኝ ንጉስ እብሪተኞቹ የት አሉ? ኩረተኞቹስ የት አሉ?" ይላል። ሙስሊም ዘግበውታል ከዚያም መላኢካውን ያዘውና መላኢካውም በድጋሚ ጥሩንባውን ይነፋል፤ ወዲያውም እነርሱ (የሚሠራባቸውን) የሚጠባበቁ ሆነው ቋሚዎች ይሆናሉ። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿... ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخۡرَىٰ فَإِذَا هُمۡ قِيَامٞ يَنظُرُونَ ٦٨﴾[الزمر: ٦٨]

{ከዚያም በእርሱ ሌላ (መንነፋት) ይነፋል። ወዲያውም እነርሱ (የሚሠራባቸውን) የሚጠባበቁ ኾነው ቋሚዎች ይኾናሉ።} [አዝ-ዙመር: 68]

አላህ ፍጥረታትን ከሞት ካስነሳቸው በኋላ ለሂሳብ ይሰበስባቸዋል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَوۡمَ تَشَقَّقُ ٱلۡأَرۡضُ عَنۡهُمۡ سِرَاعٗاۚ ذَٰلِكَ حَشۡرٌ عَلَيۡنَا يَسِيرٞ ٤٤﴾[ق: ٤٤]

{የሚፈጥኑ ኾነው ምድር ከእነርሱ ላይ የምትሰነጣጠቅበት ቀን (የመውጫው ቀን ነው)። ይህ በእኛ ላይ ገር የኾነ መሰብሰብ ነው።} [ቃፍ: 44]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَوۡمَ هُم بَٰرِزُونَۖ لَا يَخۡفَىٰ عَلَى ٱللَّهِ مِنۡهُمۡ شَيۡءٞۚ لِّمَنِ ٱلۡمُلۡكُ ٱلۡيَوۡمَۖ لِلَّهِ ٱلۡوَٰحِدِ ٱلۡقَهَّارِ ١٦﴾[غافر: ١٦]

{እነርሱ (ከመቃብር) በሚወጡበት ቀን በአላህ ላይ ከእነርሱ ምንም ነገር አይደበቅም። «ንግሥናው ዛሬ ለማን ነው?» (ይባላል፤)። «ለአሸናፊው ለአንዱ አላህ ብቻ ነው» (ይባላል)።} [ጋፊር: 16]

በዚህ ቀን የላቀው አላህ በሰዎች ሁሉ ላይ ይፈርዳል፤ የተጨቆኑ ሁሉ የጨቆነው አካል ይበቀላል (በደሉን ያካክሳል)፤ እያንዳንዱም በሰራው ይመነዳል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ٱلۡيَوۡمَ تُجۡزَىٰ كُلُّ نَفۡسِۭ بِمَا كَسَبَتۡۚ لَا ظُلۡمَ ٱلۡيَوۡمَۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلۡحِسَابِ﴿١٧﴾﴾[غافر: ١٧]

﴿«ዛሬ ነፍስ ሁሉ በሠራችው ሥራ ትምመነዳለች። ዛሬ በደል የለም። አላህ በእርግጥ ምርመራው ፈጣን ነው» (ይባላል)።﴾ [ጋፊር: 17]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَظۡلِمُ مِثۡقَالَ ذَرَّةٖۖ وَإِن تَكُ حَسَنَةٗ يُضَٰعِفۡهَا وَيُؤۡتِ مِن لَّدُنۡهُ أَجۡرًا عَظِيمٗا﴿٤٠﴾﴾ [النساء: ٤٠]

﴿አላህ የብናኝን ክብደት ያህል አይበድልም። መልካም ሥራ ብትኾንም ይደራርባታል። ከእርሱም ዘንድ ታላቅን ምንዳ ይሰጣል።﴾ [ኒሳእ: 40]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿فَمَن يَعۡمَلۡ مِثۡقَالَ ذَرَّةٍ خَيۡرٗا يَرَهُۥ﴿٧﴾ وَمَن يَعۡمَلۡ مِثۡقَالَ ذَرَّةٖ شَرّٗا يَرَهُۥ﴿٨﴾﴾[الزلزلة: ٧-٨]

﴿የብናኝ ክብደት ያክልም መልካምን የሠራ ሰው ያገኘዋል።﴾ ﴿የብናኝ ክብደት ያክልም ክፉን የሠራ ሰው ያገኘዋል።﴾ [አዝ-ዘልዘላህ 7-8]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَنَضَعُ ٱلۡمَوَٰزِينَ ٱلۡقِسۡطَ لِيَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ فَلَا تُظۡلَمُ نَفۡسٞ شَيۡـٔٗاۖ وَإِن كَانَ مِثۡقَالَ حَبَّةٖ مِّنۡ خَرۡدَلٍ أَتَيۡنَا بِهَاۗ وَكَفَىٰ بِنَا حَٰسِبِينَ﴿٤٧﴾﴾[الأنبياء: ٤٧]

﴿በትንሣኤም ቀን ትክክለኛ ሚዛኖችን እናቆማለን። ማንኛይቱም ነፍስ ምንንም አትበደልም። (ሥራው) የሰናፍጭ ቅንጣት ያክል ቢኾንም እርሷን እናመጣታለን። ተቆጣጣሪዎችም በኛ በቃ።﴾ [አል-አንቢያእ 47]

ከሞት ከመቀስቀስና በስራ ከመተሳሰብ በኋላ መመንዳት ይከተላል፤ በዚህም በጎን የሰራ የማይጠፋ ዘልአለማዊ ደስታ የሚያገኝ ሲሆን ክፉን የሰራና የካደ ደግሞ ቅጣቱን ያገኛል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ٱلۡمُلۡكُ يَوۡمَئِذٖ لِّلَّهِ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡۚ فَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فِي جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ﴿٥٦﴾ وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَكَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا فَأُوْلَٰٓئِكَ لَهُمۡ عَذَابٞ مُّهِينٞ﴿٥٧﴾﴾[الحج: ٥٦-٥٧]

﴿በዚያ ቀን ንግሥናው የአላህ ብቻ ነው። በመካከላቸው ይፈርዳል። እነዚያም ያመኑት መልካም ሥራዎችንም የሠሩት በመደሰቻ ገነቶች ውስጥ ናቸው።﴾ ﴿እነዚያም የካዱት በአንቀጾቻችንም ያስተባበሉት እነዚያ ለእነርሱ አዋራጅ ቅጣት አላቸው።﴾ [አል-ሐጅ: 56-57]

እኛም የዚህች ዓለም ሕይወት ብቸኛ ህይወት ቢሆን ኖሮ ሕይወትና ሕልውና የከንቱ ከንቱ ይሆን እንደነበር እናውቃለን። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَٰكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ١١٥﴾[المؤمنون: ١١٥]

{«የፈጠርናችሁ ለከንቱ መኾኑን እናንተም ወደኛ የማትመለሱ መኾናችሁን ጠረጠራችሁን» (ለከንቱ የፈጠርናችሁ መሰላችሁን)} [አል-ሙእሚኑን: 115]

ስድስተኛ: በቀዷና ቀደር ማመን፤ ይኸውም የላቀው አላህ በዚህ ፍጥረተ ዓለም ውስጥ የሆነውን እየሆነ ያለውንና ለወደፊትም የሚሆነውን ሁሉ ያውቃል፤ ይህንንም ሁሉ ሰማያትንና ምድርን ከመፍጠሩ በፊት እንደጻፈው ማመን ግዴታ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿۞ وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَآ إِلَّا هُوَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۚ وَمَا تَسْقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ ٥٩﴾[الأنعام: ٥٩]

{የሩቅ ነገርም መክፈቻዎች እርሱ ዘንድ ናቸው። ከእርሱ በቀር ማንም አያውቃቸውም። በየብስና በባሕር ያለውንም ሁሉ ያውቃል። ከቅጠልም አንዲትም አትረግፍም የሚያውቃት ቢኾን እንጅ። ከቅንጣትም በመሬት ጨለማዎች ውስጥ የለም ከእርጥብም ከደረቅም አንድም የለም ግልጽ በኾነው መጽሐፍ ውስጥ (የተመዘገበ) ቢኾን እንጅ።} [አል-አንዓም: 59]

አላህም በነገሩ ሁሉ በዕውቀት ያካበበ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ وَمِنَ ٱلْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ ٱلْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَىْءٍ عِلْمًۢا ١٢﴾[الطلاق: ١٢]

{አላህ ያ ሰባትን ሰማያት የፈጠረ ነው። ከምድርም መሰላቸውን (ፈጥሮአል)፤ በመካከላቸው ትእዛዙ ይወርዳል። አላህ በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ መኾኑን አላህም በነገሩ ሁሉ በዕውቀት ያካበበ መኾኑን በዕውቀት ያካበበ መኾኑን ታውቁ ዘንድ (ይህንን አሳወቃችሁ)።} [አጦላቅ: 12]

እናም የላቀው አላህ ፍላጎት ሆኖ፤ መሸአው ታክሎበት፤ የፈጠረውም አላህ ሆኖ፤ እንዲሁም መንስኤዎቹንም አላህ አመቻችቶ ካልሆነ በስተቀር በዚህ ፍጥረተ ዓለም ውስጥ ምንም ነገር አይከሰትም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ شَرِيكٌ فِى ٱلْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَىْءٍ فَقَدَّرَهُۥ تَقْدِيرًا ٢﴾[الفرقان: ٢]

{(እርሱ) ያ የሰማያትና የምድር ንግሥና የእርሱ ብቻ የኾነ፣ ልጅንም ያልያዘ፣ በንግሥናውም ተጋሪ የሌለው፣ ነገሩንም ሁሉ የፈጠረና በትክክልም ያዘጋጀው ነው።} [አል-ፉርቃን: 2]

ለዚህም አላህ ሰዎች የማይደርሱበት የሆነ ድካ የደረሰ ጥበብ አለው፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿حِكۡمَةُۢ بَٰلِغَةٞۖ فَمَا تُغۡنِ ٱلنُّذُرُ ٥﴾[القمر: ٥]

{ሙሉ የኾነች ጥበብ (መጣቻቸው) ግን አስፈራሪዎቹ አያብቃቁም።} [አል-ቀመር: 5]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَهُوَ ٱلَّذِي يَبۡدَؤُاْ ٱلۡخَلۡقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ وَهُوَ أَهۡوَنُ عَلَيۡهِۚ وَلَهُ ٱلۡمَثَلُ ٱلۡأَعۡلَىٰ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٢٧﴾[الروم: ٢٧]

{እርሱም ያ መፍጠርን የሚጀምር ከዚያም የሚመልሰው ነው። እርሱም (መመለሱ) በእርሱ ላይ በጣም ገር ነው። ለእርሱም በሰማያትም በምድርም ከፍተኛ ባሕርይ (አንድነትና ለእርሱ ብጤ የሌለው መኾን) አልለው። እርሱም አሸናፊ ጥበበኛ ነው።} [አር-ሩም: 27]

የላቀው አላህ ራሱን በጥበብ የገለፀ ሲሆን ራሱንም አል-ሐኪም ብሎ ጠርቷል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَأُوْلُواْ ٱلۡعِلۡمِ قَآئِمَۢا بِٱلۡقِسۡطِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ١٨﴾[آل عمران: ١٨]

{አላህ በማስተካከል የቆመ (አስተናባሪ) ሲኾን ከእርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ የሌለ መኾኑን መሰከረ። መላእክቶችና የዕውቀት ባለቤቶችም (እንደዚሁ መሰከሩ)። ከእርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም። አሸናፊው ጥበበኛው ነው።} [አሊ-ዒምራን 18]

የላቀው አላህ ከነብዩሏህ ዒሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ጋ በእለተ ትንሳኤ ከአላህ ጋ የሚያደርጉት ቃለ ምልልስ አስመልክቶ እንዲህ ብሎናል፦

﴿إِن تُعَذِّبۡهُمۡ فَإِنَّهُمۡ عِبَادُكَۖ وَإِن تَغۡفِرۡ لَهُمۡ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ١١٨﴾[المائدة: ١١٨]

{«ብትቀጣቸው እነርሱ ባሮችህ ናቸው። ለነርሱ ብትምርም አንተ አሸናፊው ጥበበኛው ነህ» (ይላል)።} [አል-ማኢዳህ: 118]

የላቀው አላህ ሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንን በጡር ተራራ አጠገብ ሆኖ ባናገራቸው ጊዜ እንዲህ ነበር ያለው:

﴿يَٰمُوسَىٰٓ إِنَّهُۥٓ أَنَا ٱللَّهُ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٩﴾ [النمل: ٩]

{«ሙሳ ሆይ! እነሆ እኔ አሸናፊው ጥበበኛው አላህ ነኝ።} [አን-ነምል: 9] የተከበረውን ቁርአንንም በጥበብ ገልፆታል፤ እንዲህ ብሏል፦

﴿الٓرۚ كِتَٰبٌ أُحۡكِمَتۡ ءَايَٰتُهُۥ ثُمَّ فُصِّلَتۡ مِن لَّدُنۡ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ١﴾[هود: ١]

{አ.ለ.ረ (አሊፍ ላም ራ፤ ይህ ቁርኣን) አንቀጾቹ በጥንካሬ የተሰካኩ ከዚያም የተዘረዘሩ የሆነ መጽሐፍ ነው። ጥበበኛ ውስጠ ዐዋቂ ከሆነው ዘንድ (የተወረደ) ነው።} [ሁድ: 1]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ذَٰلِكَ مِمَّآ أَوۡحَىٰٓ إِلَيۡكَ رَبُّكَ مِنَ ٱلۡحِكۡمَةِۗ وَلَا تَجۡعَلۡ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ فَتُلۡقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدۡحُورًا ٣٩﴾[الإسراء: ٣٩]

{ይህ ጌታህ ከጥበቡ ወደ አንተ ካወረደው ነገር ነው። ከአላህም ጋር ሌላን አምላክ አታድርግ የተወቀስክ የተባረርክ ኾነህ በገሀነም ውስጥ ትጣላለህና።} [አል-ኢስራእ: 39]

22- ነብያቶች በሚያስተላልፉት ተልዕኮ በኩል ጥብቅነታቸው

ነብያቶች ከአላህ በሚያደርሱት ተልእኳቸው ጥብቆች ናቸው፤ ህሊና ጋ ከሚጋጭም ሆነ ጥሩ ስነምግባር ከማይቀበለውም ነገር ሁሉም የተጠበቁ ናቸው፤ የአላህን ትእዛዞች ለባርያዎቹ የማድረስ ኋላፊነት የተሰጣቸው ነብያቶቹ ናቸው። ነብያቶች ለአላህ ብቻ ካሉት አምላካዊም ሆነ ጌታዊ ማንነት ድርሻ የላቸውም። ይልቅ እነርሱም እንደሌላው ሰው ሲሆኑ አላህ ተልእኮውን የሚገልፅላቸው ሰዎች ብቻ ናቸው።

ነቢያትም ከአላህ የተሰጣቸውን በማስተላለፉ ረገድ ጥብቆች ናቸው፤ ምክንያቱም የላቀው አላህ ነብያቶቹን ሲልክ ከፍጥረታቱ ምርጦቹን መርጦ ነውና የሚልከው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ٱللَّهُ يَصۡطَفِي مِنَ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ رُسُلٗا وَمِنَ ٱلنَّاسِۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعُۢ بَصِيرٞ ٧٥﴾[الحج: ٧٥]

{አላህ ከመላእክት ውስጥ መልክተኞችን ይመርጣል። ከሰዎችም (እንደዚሁ)፤ አላህ ሰሚ ተመልካች ነው።} [አል-ሓጅ: 75]

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿۞إِنَّ ٱللَّهَ ٱصۡطَفَىٰٓ ءَادَمَ وَنُوحٗا وَءَالَ إِبۡرَٰهِيمَ وَءَالَ عِمۡرَٰنَ عَلَى ٱلۡعَٰلَمِينَ ٣٣﴾[آل عمران: ٣٣]

{አላህ አደምን፣ ኑሕንም፣ የኢብራሂምንም ቤተሰብ፣ የዒምራንንም ቤተሰብ በዓለማት ላይ መረጠ።} [አሊ-ዒምራን 33]

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿قَالَ يَٰمُوسَىٰٓ إِنِّي ٱصۡطَفَيۡتُكَ عَلَى ٱلنَّاسِ بِرِسَٰلَٰتِي وَبِكَلَٰمِي فَخُذۡ مَآ ءَاتَيۡتُكَ وَكُن مِّنَ ٱلشَّٰكِرِينَ ١٤٤﴾[الأعراف: ١٤٤]

{(አላህም) አለው:- «ሙሳ ሆይ! እኔ በመልክቶቼና በማናገሬ በሰዎች ላይ መረጥኩህ። የሰጡህንም ያዝ። ከአመስጋኞቹም ሁን።»} [አል-አዕራፍ: 144]

መልክተኞቹም የአላህ ሰላም በእነርሱ ላይ ይሁን በእነርሱ ላይ የሚወርደው መለኮታዊ ራዕይ (ወሕይ) መሆኑን ያውቃሉም እና ደሞ ከወሕዩ ጋ መላእክት ሲወርዱም ይመለከታሉ።

﴿عَٰلِمُ ٱلۡغَيۡبِ فَلَا يُظۡهِرُ عَلَىٰ غَيۡبِهِۦٓ أَحَدًا ٢٦ إِلَّا مَنِ ٱرۡتَضَىٰ مِن رَّسُولٖ فَإِنَّهُۥ يَسۡلُكُ مِنۢ بَيۡنِ يَدَيۡهِ وَمِنۡ خَلۡفِهِۦ رَصَدٗا ٢٧ لِّيَعۡلَمَ أَن قَدۡ أَبۡلَغُواْ رِسَٰلَٰتِ رَبِّهِمۡ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيۡهِمۡ وَأَحۡصَىٰ كُلَّ شَيۡءٍ عَدَدَۢا ٢٨﴾[الجن: ٢٦-٢٨]

{«(እርሱ) ሩቁን ምስጢር ዐዋቂ ነው። በምስጢሩም ላይ አንድንም አያሳውቅም።»} {ከመልክተኛ ለወደደው ቢኾን እንጅ (ለሌላ አይገልጽም)። እርሱም ከስተፊቱም ከስተኋላውም ጠባቂዎችን ያደርግለታል።} {እነርሱ ዘንድ ባለው ነገር ዕውቀቱ የከበበና ነገሩንም ሁሉ በቁጥር ያጠቃለለ ሲኾን የጌታቸውን መልክቶች ያደረሱ መኾናቸውን ያውቅ ዘንድ (ጠባቂ ያደርጋል)።} [አል-ጂን: 26-28]

የላቀው አላህ ተልእኮውን እንዲያደርሱ አዟቸዋል፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿۞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ بَلِّغۡ مَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ مِن رَّبِّكَۖ وَإِن لَّمۡ تَفۡعَلۡ فَمَا بَلَّغۡتَ رِسَالَتَهُۥۚ وَٱللَّهُ يَعۡصِمُكَ مِنَ ٱلنَّاسِۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ٦٧﴾[المائدة: ٦٧]

{አንተ መልክተኛ ሆይ! ከጌታህ ወዳንተ የተወረደውን አድርስ። ባትሠራም መልክቱን አላደረስክም። አላህም ከሰዎች ይጠብቅሃል። አላህ ከሓዲዎችን ሕዝቦች አያቀናምና።} [አል-ማኢዳህ: 67]

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿رُّسُلٗا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةُۢ بَعۡدَ ٱلرُّسُلِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمٗا ١٦٥﴾ [النساء: ١٦٥]

{ከመልክተኞቹ በኋላ ለሰዎች በአላህ ላይ አስረጅ እንዳይኖር አብሳሪዎችና አስፈራሪዎች የኾኑን መልክተኞች (ላክን)። አላህም አሸናፊ ጥበበኛ ነው።} [አን-ኒሳእ: 165]

መልክተኞቹም ዓለይሂሙ ሰላም አላህን አብዝተው የሚፈሩ በመሆናቸው አላህ ካወረደው ተልእኮ አንዳችም አይቀንሱም አንዳች አይጨምሩምም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَلَوۡ تَقَوَّلَ عَلَيۡنَا بَعۡضَ ٱلۡأَقَاوِيلِ ٤٤ لَأَخَذۡنَا مِنۡهُ بِٱلۡيَمِينِ ٤٥ ثُمَّ لَقَطَعۡنَا مِنۡهُ ٱلۡوَتِينَ ٤٦ فَمَا مِنكُم مِّنۡ أَحَدٍ عَنۡهُ حَٰجِزِينَ ٤٧﴾[الحاقة: ٤٤-٤٧]

{በእኛ ላይም ከፊልን ቃላት (ያላልነውን) በቀጠፈ ኖሮ} {በኀይል በያዝነው ነበር።} {ከዚያም ከእርሱ የልቡን ሥር (የተንጠለጠለበትን ጅማት) በቆረጥን ነበር።} {ከእናንተም ውስጥ ከእርሱ ላይ ከልካዮች ምንም አይኖሩም።} [አል-ሓቃህ: 44-47]

ኢብኑ ከሢር አላህ ይዘንላቸውና እንዲህ ብለዋል፡- ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

({በእኛ ላይም ከፊልን ቃላት (ያላልነውን) በቀጠፈ ኖሮ}) ማለትም: ነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እነርሱ እንደሚሉት በእኛ ላይ ቀጥፎ፤ በተሰጠውም ተልእኮ ውስጥ ቢጨምር ወይንም ቢቀንስ፤ ወይንም ከራሱ ፈጥሮ አንድ ነገር ቢናገርና ወደኛም ቢያሳብብ - የሚያደርጉ አልነበሩም እንጂ - እኛ በቅጣት ባጣደፍናቸው ነበር። ለዚህም ነው አስከትሎ እንዲህ ያለው {በኀይል በያዝነው ነበር።} ስለ ትርጉሙ እንዲህ ተብሏል፡- በቀኝ በተበቀልነው ነበር ማለት ነው፤ ምክንያቱም የቀኝ አያያዝ ብርቱ ነውና። እንዲሁም በቀኙ በኩል በያዝነው ነበር ማለት ነውም ተብሏል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِذۡ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَى ٱبۡنَ مَرۡيَمَ ءَأَنتَ قُلۡتَ لِلنَّاسِ ٱتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلَٰهَيۡنِ مِن دُونِ ٱللَّهِۖ قَالَ سُبۡحَٰنَكَ مَا يَكُونُ لِيٓ أَنۡ أَقُولَ مَا لَيۡسَ لِي بِحَقٍّۚ إِن كُنتُ قُلۡتُهُۥ فَقَدۡ عَلِمۡتَهُۥۚ تَعۡلَمُ مَا فِي نَفۡسِي وَلَآ أَعۡلَمُ مَا فِي نَفۡسِكَۚ إِنَّكَ أَنتَ عَلَّٰمُ ٱلۡغُيُوبِ ﴿١١٦﴾ مَا قُلۡتُ لَهُمۡ إِلَّا مَآ أَمَرۡتَنِي بِهِۦٓ أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمۡۚ وَكُنتُ عَلَيۡهِمۡ شَهِيدٗا مَّا دُمۡتُ فِيهِمۡۖ فَلَمَّا تَوَفَّيۡتَنِي كُنتَ أَنتَ ٱلرَّقِيبَ عَلَيۡهِمۡۚ وَأَنتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾﴾[المائدة: ١١٦-١١٧]

አላህም፡- «የመርየም ልጅ ዒሳ ሆይ! አንተ ለሰዎቹ፡- እኔንና እናቴን ከአላህ ሌላ ሁለት አምላኮች አድርጋችሁ ያዙ ብለሃልን» በሚለው ጊዜ (አስታውስ)፡ ፡ «ጥራት ይገባህ፤ ለእኔ ተገቢየ ያልኾነን ነገር ማለት ለኔ አይገባኝም። ብየው እንደ ኾነም በእርግጥ ዐውቀኸዋል። በነፍሴ ውስጥ ያለውን ሁሉ ታውቃለህ። ግን አንተ ዘንዳ ያለውን አላውቅም። አንተ ሩቆችን ሁሉ በጣም ዐዋቂ አንተ ብቻ ነህና» ይላል። «በእርሱ ያዘዝከኝን ቃል ጌታየንና ጌታችሁን አላህን ተገዙ ማለትን እንጂ ለነርሱ ሌላ አላልኩም። በውስጣቸውም እስካለሁ ድረስ በነርሱ ላይ ተጣባበቂ ነበርኩ። ባነሳኸኝም ጊዜ አንተ በነሱ ላይ ተጠባባቂ ነበርክ። አንተም በነገሩ ሁሉ ላይ ዓዋቂ ነህ።» [አል-ማኢዳህ 116-117]

አላህ በነብያቶችና በሩሱሎች የአላህ ሰላትና ሰላም በሁሉም ላይ ይስፈን ካለው ፀጋ ተልእኳቸውን በሚያደርሱበት ማፅናቱ ይገኝበታል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِن نَّقُولُ إِلَّا ٱعۡتَرَىٰكَ بَعۡضُ ءَالِهَتِنَا بِسُوٓءٖۗ قَالَ إِنِّيٓ أُشۡهِدُ ٱللَّهَ وَٱشۡهَدُوٓاْ أَنِّي بَرِيٓءٞ مِّمَّا تُشۡرِكُونَ ﴿٥٤﴾ مِن دُونِهِۦۖ فَكِيدُونِي جَمِيعٗا ثُمَّ لَا تُنظِرُونِ ﴿٥٥﴾ إِنِّي تَوَكَّلۡتُ عَلَى ٱللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمۚ مَّا مِن دَآبَّةٍ إِلَّا هُوَ ءَاخِذُۢ بِنَاصِيَتِهَآۚ إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسۡتَقِيمٖ ﴿٥٦﴾﴾[هود: ٥٤-٥٦]

{«... ከምታጋሩትም እኔ ንጹሕ መሆኔን መስክሩ» አላቸው። (54) ከእርሱ ሌላ (አማልክትን ከምታጋሩት ንጹህ ነኝ)። ሁላችሁም ሆናችሁ ተንኮልን ሥሩብኝ፤ ከዚያም

አታቆዩኝ። (55)} {«እኔ በጌታዬና በጌታችሁ በአላህ ላይ ተጠጋሁ። በምድር ላይ ምንም ተንቀሳቃሽ የለችም እርሱ አናትዋን የያዛት ብትሆን እንጂ። ጌታዬ (ቃሉም ሥራውም) በቀጥተኛው መንገድ ላይ ነው» (አላቸው)።} [ሁድ 54-56]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَإِن كَادُواْ لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ ٱلَّذِىٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ لِتَفْتَرِىَ عَلَيْنَا غَيْرَهُۥ ۖ وَإِذًا لَّٱتَّخَذُوكَ خَلِيلًا ﴿٧٣﴾ وَلَوْلَآ أَن ثَبَّتْنَٰكَ لَقَدْ كِدتَّ تَرْكَنُ إِلَيْهِمْ شَيْـًٔا قَلِيلًا ﴿٧٤﴾ إِذًا لَّأَذَقْنَٰكَ ضِعْفَ ٱلْحَيَوٰةِ وَضِعْفَ ٱلْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾﴾[الإسراء: ٧٣-٧٥]

{እነሆ ከዚያም ወደ አንተ ካወረድነው ሌላን በእኛ ላይ ትዋሽ ዘንድ ሊፈትኑህ በእርግጥ ተቃረቡ። ያን ጊዜም ወዳጅ አድርገው በያዙህ ነበር።} {ባላረጋንህም ኖሮ ወደነሱ ጥቂትን (ዝንባሌ) ልትዘነበል በእርግጥ በተቃረብክ ነበር።} {ያን ጊዜ የሕይወትን ድርብ (ቅጣት) የሞትንም ድርብ (ቅጣት) ባቀመስንህ ነበር። ከዚያም ላንተ በኛ ላይ ረዳትን አታገኝም ነበር።} [አል-ኢስራእ 73-75]

ይህና ከሱ በፊት የነበሩት አንቀጾች ቁርአን ከዓለማት ጌታ የተገለጠ ለመሆኑ ጠቋሚ ማስረጃዎች ናቸው፤ ምክንያቱም ከመልእክተኛው ሙሐመድ ሶለላሁ ዐለይሂ ወሰለም ቢሆን ኖሮ ይህን መሰሉ ለእሱ የተቅጣጨን ቃላት ባላካተተ ነበር። ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ መልዕክተኛውን ከሰዎች ይጠብቃቸዋል፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿۞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ بَلِّغْ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ ۖ وَإِن لَّمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ ٱلنَّاسِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٦٧﴾﴾[المائدة: ٦٧]

{አንተ መልክተኛ ሆይ! ከጌታህ ወዳንተ የተወረደውን አድርስ። ባትሠራም መልክቱን አላደረስክም። አላህም ከሰዎች ይጠብቅሃል። አላህ ከሓዲዎችን ሕዝቦች አያቀናምና።} [አል-ማኢዳህ: 67]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿۞ وَٱتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦ يَٰقَوْمِ إِن كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُم مَّقَامِى وَتَذْكِيرِى بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ فَعَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوٓاْ أَمْرَكُمْ وَشُرَكَآءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ ٱقْضُوٓاْ إِلَىَّ وَلَا تُنظِرُونِ ﴿٧١﴾﴾[يونس: ٧١]

{የኑሕንም ወሬ በእነሱ ላይ አንብብላቸው። ለሕዝቦቹ ባለ ጊዜ (አስታውስ)። «ሕዝቦቼ ሆይ! በእናንተ ውስጥ ብዙ ጊዜ መቆየቴ በአላህም ተዓምራት ማስታወሴ በእናንተ ላይ የከበደ ቢሆን፤ በአላህ ላይ ተጠግቻለሁ። ነገራችሁንም ከምታጋሩዋቸው (ጣዖታት) ጋር ሆናችሁ

ቁረጡ። ከዚያም ነገራችሁ በእናንተ ላይ ድብቅ አይሁን (ግለጹት)። ከዚያም (የሻችሁትን) ወደእኔ አድርሱ። ጊዜም አትስጡኝ (ከምንም አልቆጥራችሁም)።»} [ዩኑስ: 71]

ከፍ ያለው አላህ ነብዩሏህ ሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ለህዝባቸው ስላሏቸው ሲነግረን እንዲህ ብሏል፡-

﴿قَالَا رَبَّنَآ إِنَّنَا نَخَافُ أَن يَفۡرُطَ عَلَيۡنَآ أَوۡ أَن يَطۡغَىٰ ۝٤٥ قَالَ لَا تَخَافَآۖ إِنَّنِي مَعَكُمَآ أَسۡمَعُ وَأَرَىٰ ۝٤٦﴾

[طه: ٤٥-٤٦]

{«ጌታችን ሆይ! እኛ በእኛ ላይ ከፋት በመሥራት መቸኮሉን ወይም ኩራትን መጨመሩን እንፈራለን» አሉ። (አላህም) አለ «አትፍሩ። እኔ በእርግጥ ከእናንተ ጋር ነኝና። እሰማለሁ፤ አያለሁም።} [ጧሀ: 45-46]

የላቀው አላህ እርሱ ነብያቶቹንና መልዕክተኞቹን ጠላቶቻቸው ከፋትን እስከማያደርሱባቸው ድረስ እነርሱን እንደሚጠብቃቸው ግልፅ አደረገ። ጥራት የተገባውና የላቀው አላህ ያወረደው መልእክት (ወሕይም) እንዲሁ ጭማሪና ቅናሽ በማይደረግበት ልክ ጥበቃ እንደሚያደርለትም ነግሮናል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِنَّا نَحۡنُ نَزَّلۡنَا ٱلذِّكۡرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ۝٩﴾[الحجر: ٩]

{ቁርኣኑን እኛ ነው ያወረድነው፤እኛ ለሱ ጠባቂዎች ነን} [አል-ሒጅር: 9]

ነብያቶች ዓለይሂሙ ሰላም ህሊናንም ሆነ መልካም ስነምግባርን ከሚጣረስ ነገር ሁሉ የተጠበቁ ናቸው። ከፍ ያለው አላህ ነብዩን ሲያጥራራ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٖ ۝٤﴾[القلم: ٤]

{አንተም በታላቅ ጠባይ ላይ ነህ።} [አል-ቀለም: 4]

ስለ እርሳቸው እንዲህም ብሏል፡-

﴿وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجۡنُونٖ ۝٢٢﴾[التكوير: ٢٢]

{ነቢያችሁም በፍጹም ዕብድ አይደለም።} [አት-ተክዊር: 22]

ይህም የሆነው ነብያቶቹ ዓለይሂሙ ሰላም ተልእኳቸውን ጥሩ በሆነ መልኩ በሚገባ ሊወጡ ዘንድ ነው። ነብያቶች ዓለይሂሙ ሰላም የተሰጣቸውን አምላካዊ ተልእኳቸውን ላባርያዎቹ ከማርድስ ውጭ መለኮታዊም ይሁን አምላካዊ ድርሻ ኖሯቸው አይደለም። ይልቅ እነርሱ ማለት ልክ እንደ ሌላው የሰው ልጅ ብቻ ናቸው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قَالَتۡ لَهُمۡ رُسُلُهُمۡ إِن نَّحۡنُ إِلَّا بَشَرٞ مِّثۡلُكُمۡ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦۖ وَمَا كَانَ لَنَآ أَن نَّأۡتِيَكُم بِسُلۡطَٰنٍ إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ۝١١﴾[إبراهيم: ١١]

{መልከተኞቻቸው ለእነርሱ አሉ «እኛ ብጤያችሁ ሰው እንጂ ሌላ አይደለንም ግን አላህ ከባሮቹ በሚሻው ሰው ላይ ይለግሳል። ለእኛም በአላህ ፈቃድ እንጂ ማስረጃን ልናመጣላችሁ አይገባንም። በአላህም ላይ ምእምናኖች ይጠጉ።} [ኢብራሂም: 11]

የላቀው አላህ መልእክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ህዝባቸውን እንዲህ እንዲሉ ሲያዝ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلۡ إِنَّمَآ أَنَا۠ بَشَرٞ مِّثۡلُكُمۡ يُوحَىٰٓ إِلَيَّ أَنَّمَآ إِلَٰهُكُمۡ إِلَٰهٞ وَٰحِدٞۖ فَمَن كَانَ يَرۡجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلۡيَعۡمَلۡ عَمَلٗا صَٰلِحٗا وَلَا يُشۡرِكۡ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدَۢا ١١٠﴾[الكهف: ١١٠]

{«እኔ አምላካችሁ አንድ አምላክ ብቻ ነው ማለት ወደኔ የሚወረድልኝ ቢጤያችሁ ሰው ብቻ ነኝ። የጌታውንም መገናኘት የሚፈልግ ሰው፤ መልካም ሥራን ይሥራ። በጌታውም መገዛት አንድንም አያጋራ» በላቸው።} [አል-ከህፍ: 110]

23- እስልምና በትልቁም በትንሹም ለአሏህ ማጎብደድ ነው

እስልምና በታላላቅ መሰረቶች ባላቸው አምልኮ አላህን በብቸኝነት ወደ ማምልከ ጥሪ ያደርጋል፤ እነኝህም፡- ሶላት እርሷም መቆምና ማጎብደድ በግንባር መደፋትም (ሱጁድ) አላህን ማወደስና መማፀንንም ያካተተች ስትሆን በየዕለቱ እያንዳንዱ ግለሰብ አምስት ጊዜ የሚሰግዳት እንዲሁም በሰው ልጆች መካከል ያሉ ልዩነቶችንም የምታስወግድ ሃብታሙም ሆነ ድሃው መሪውም ሆነ ተመሪው በአንድ መስመር ገጥመው የሚሰግዷት ግዴታ ነች። ዘካ፡- አላህ ባስቀመጠው ጥቂት የገደብ መጠን በአመት አንድ ጊዜ ከሃብታም ንብረት ተቀንሶ ለድሃውና ለመሳሰሉት የምትሰጥ ግዴታ ነች። ፆም፡- በወርሃ ረመዷን የቀኑ ክፍለ ጊዜ ፆምን ከሚያፈርሱ ነገሮች ታቅቦ መዋል ሲሆን ነፍስን፣ ፍላጎትንና ትእግስትን የሚያስለጥን ነው። ሐጅ፡- አቅም ባለው ሰው ላይ ሁሉ በእድሜ ልክ አንድ ጊዜ በተከበረው መካ የሚገኘውን የአላህን ቤት መጎብኘት ሲሆን በዚህ በስርአተ ሐጅ ሁሉም ወደ ፈጣሪ በመቅጣጫት እኩል በመሆናቸው ልዩነቶች እና መኮፈሻዎች ሁሉ ይወገዳሉ።

እስልምና ታላላቅ በሆኑትም ሆነ በሌሎቹ አምልኮዎች አላህን ብቻ ወደ ማምለክ ነው ጥሪ የሚያደርገው። እነኝህን ታላላቅ አምልኮዎች በሁሉም ነብያቶቹና መልዕክተኞቹ ዓለይሂሙ ሰላም ላይ ነው ግዴታ ያደረጋት። ከነኝህም ታላላቅ አምልኮዎች መካከል፡-

አንደኛ: ሶላት በሌሎቹ ነብያቶችና መልዕክተኞችም ዓለይሂሙ ሶላቱ ወሰላም እንደተደነገነችው ሁሉ በeኛም ላይ የተደነገገች ግዴታ ነች። አላህ የeርሱ "ኸሊል" የሆነውን ወዳጁን ነብዩ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን የአላህን ቤት ካዕባ ለዘዋሪዎች (ጠዋፍ አድራጊዎች) እና ለአጎንባሾችም ለሰጋጆችም እንዲያጠሩ አዟቸዋል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِذۡ جَعَلۡنَا ٱلۡبَيۡتَ مَثَابَةٗ لِّلنَّاسِ وَأَمۡنٗا وَٱتَّخِذُواْ مِن مَّقَامِ إِبۡرَٰهِـۧمَ مُصَلّٗىۖ وَعَهِدۡنَآ إِلَىٰٓ إِبۡرَٰهِـۧمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيۡتِيَ لِلطَّآئِفِينَ وَٱلۡعَٰكِفِينَ وَٱلرُّكَّعِ ٱلسُّجُودِ ١٢٥﴾ [البقرة: ١٢٥]

{ቤቱንም ለሰዎች መመለሻና ጸጥተኛ ባደረግን ጊዜ (አስታውስ)። ከኢብራሂምም መቆሚያ መስገጃን አድርጉ። ወደ ኢብራሂምና ወደ ኢስማዒልም ቤቴን ለዘዋሪዎቹና ለተቀማጮቹም ለአጎንባሾች ሰጋጆቹም አጥሩ ስንል ቃል ኪዳን ያዝን።} [አል-በቀራህ: 125]

በሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ላይ ገና በመጀመርያው ጥሪ ነው ግዴታ ያደረገባቸው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿إِنِّيٓ أَنَا۠ رَبُّكَ فَٱخۡلَعۡ نَعۡلَيۡكَ إِنَّكَ بِٱلۡوَادِ ٱلۡمُقَدَّسِ طُوٗى ١٢ وَأَنَا ٱخۡتَرۡتُكَ فَٱسۡتَمِعۡ لِمَا يُوحَىٰٓ ١٣ إِنَّنِيٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدۡنِي وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكۡرِيٓ ١٤﴾[طه: ١٢-١٤]

{«እኔ ጌታህ እኔ ነኝ መጫሚያዎችህንም አውልቅ። አንተ በተቀደሰው ሸለቆ በጡዋ ነህና። } {«እኔም መረጥኩህ፤ የሚወረድልህንም ነገር አዳምጥ።} {«እኔ አላህ እኔ ነኝ ያለ እኔ አምላክ የለምና ተገዛኝ፡፡ ሶላትንም (በእርሷ) እኔን ለማውሳት ስገድ።} 14 [ጧሃ 12-14]

መሲሑ ዒሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንም አላህ በሶላትና በዘካ እንዳዘዛቸው ተናግሯል፤ ልክ የላቀው አላህ እንደነገረን:-

﴿وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيۡنَ مَا كُنتُ وَأَوۡصَٰنِي بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱلزَّكَوٰةِ مَا دُمۡتُ حَيّٗا ٣١﴾[مريم: ٣١]

{«በየትም ስፍራ ብሆን ብሩክ አድርጎኛል። በሕይወትም እስካለሁ ሶላትን በመስገድ ዘካንም በመስጠት አዞኛል።»} [መርየም: 31]

ሶላት በእስልምና እያንዳንዱ በነፍስ ወከፍ ደረጃ በመቆም፣ በሩኩዕ (ማጎብደድ) እና በሱጁድ (በግንባር መደፋት)፤ አላህን በማውሳትና በማወደስ፤ አላህን በመማፀን በቀን አምስቴ የሚፈፀመው የፀሎት ስርአት ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿حَٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلۡوُسۡطَىٰ وَقُومُواْ لِلَّهِ قَٰنِتِينَ ٢٣٨﴾[البقرة: ٢٣٨]

{በሶላቶች (በተለይ) በመካከለኛይቱም ሶላት ላይ ተጠባበቁ። ታዛዦች ኾናችሁም ለአላህ ቁሙ።} [አል-በቀራህ: 238]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِدُلُوكِ ٱلشَّمۡسِ إِلَىٰ غَسَقِ ٱلَّيۡلِ وَقُرۡءَانَ ٱلۡفَجۡرِۖ إِنَّ قُرۡءَانَ ٱلۡفَجۡرِ كَانَ مَشۡهُودٗا ٧٨﴾

[الإسراء: ٧٨]

{ሶላትን ከፀሐይ መዘንበል እስከ ሌሊት ጨለማ ድረስ ስገድ። የጎህንም ሶላት ስገድ። የጎህ ሶላት (መላእክት) የሚጣዱት ነውና።} [አል-ኢስራእ: 78]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- (በሩኩዕ ላይ ስትሆኑ ልእለ ኃያሉ አላህን አልቁ፤ በሱጁድ ስትሆኑ ግን በዱዓእ ተበራቱ ዱዓችሁ ተቀባይነት የማግኘት እድሉ ሰፊ ነውና፡፡) ሰሒሕ ሙስሊም

ሁለተኛ: ዘካ በሌሎቹ ቀደምት ነብያቶችና መልዕክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም እንደተደረገችው ሁሉ በእኛም ላይ ግዴታ ሆናለች፡፡ እርሷም -አላህ በወሰናት መልኩ የተገደበች- ጥቂት የሆነች የገንዘብ መጠን ከሀብታሙ ገንዘብ ተቀንሳ ለድሀውና ለመሳሰሉት በአመት አንዴ የምትሰጥ ገንዘብ ነች፡፡ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿خُذۡ مِنۡ أَمۡوَٰلِهِمۡ صَدَقَةٗ تُطَهِّرُهُمۡ وَتُزَكِّيهِم بِهَا وَصَلِّ عَلَيۡهِمۡۖ إِنَّ صَلَوٰتَكَ سَكَنٞ لَّهُمۡۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ١٠٣﴾[التوبة: ١٠٣]

{ከገንዘቦቻቸው ስትኾን በእርሷ የምታጠራቸውና የምታፋፋቸው የኾነችን ምጽዋት ያዝ፡፡ ለነሱም ጸልይላቸው፡፡ ጸሎትህ ለእነሱ እርጋታ ነውና አላህም ሰሚ ዐዋቂ ነው፡፡} [አት-ተውባህ: 103]

ነብያችን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሙዓዝን ወደ የመን በሚልኩበት ጊዜ እንዲህ ብለውታል፡- "አንተ የምትሄድባቸው ሰዎች ከመጽሐፉ ባለቤት ወደሆኑ ህዝቦች ነው፤ በመሆኑም በ "ላ ኢላሃ ኢለሏህ" እና በኔም የአላህ መልዕክተኝነት እንዲመሰክሩ ጥሪ አድርግላቸው፤ ለዚህ ጥሪህ ተገቢውን ምላሽ ከሰጡህ ልእል ኃያሉ አላህ በየቀኑ አምስት ግዜ የምትሰገድ ሶላትን ግዴታ እንዳደረገባቸው አስተምራቸው፤ ለዚሁ ጥሪህም ተገቢውን ምላሽ ከሰጡህ ልእለ ኃያሉ አላህ በገንዘባቸው ላይ ከሀብታሞቻቸው ተይዛ ወደ ድሆቻቸው የምትመለስ የሆነችን ሶደቃ ግዴታ እንዳደረገባቸው አስተምራቸው፤ ለዚህም ተገቢውን ምላሽ ከሰጡህ አደራ ውድ ንብረቶቻቸውን ተጠንቀቅ፣ የተበዳይንም ዱዓእ ተጠንቀቅ ምክንያቱም በዱዓውና በአላህ መካከል ግርዶሽ የሌለበት ዱዓ ነውና፡፡" ቲርሚዚይ ዘግበውታል (625)

ሶስተኛ: ፆም የላቀው አላህ በቀደምት ነብያቶችና መልዕክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ግዴታ እንዳደረገው ሁሉ በእኛም ላይ ግዴታ አድርጎታል፡፡ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ١٨٣﴾ [البقرة: ١٨٣]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ ጾም በነዚያ ከናንተ በፊት በነበሩት (ሕዝቦች) ላይ እንደ ተጻፈ በናንተም ላይ ተጻፈ (ተደነባ) ልትጠነቀቁ ይከጀላልና፡፡} [አል-በቀራህ: 183]

ይኸውም: በወርሀ ረመዷን የቀኑ ክፍለ ጊዜ ፆምን ከሚያፈርሱ ነገሮች ታቅቦ መዋል ሲሆን፤ ፆም ነፍስን፣ ፍላጎትንም ሆነ ትእግስትን ያሰለጥናል፡፡ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል: ፆም ለኔ ነውና እኔው

ነኝ የምመነዳበት፤ ለኔው ብሎ ስሜቱን፣ መብሉንና መጠጡን ትቶልኛል፤ ፆም ጋሻ ነው፤ ለፆመኛም ሁለት ደስታ ያለው ሲሆን አንዱ ደስታ ፆሙን በሚያፈጥርበት ጊዜ ሌላኛው ደግሞ ጌታውን በሚገናኝበት ጊዜ ነው።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 7492

አራተኛ: ሐጅ አላህ በቀደምት ነብያቶችና መልዕክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ላይ ግዴታ እንዳደረገው ሁሉ በእኛም ላይ ግዴታ አድርጎታል፤ ኸሊሉ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንን በሐጅ ጥሪ እንዲያደርጉ አላህ እንዲህ በማለት አዟቸዋል:-

﴿وَأَذِّن فِي ٱلنَّاسِ بِٱلۡحَجِّ يَأۡتُوكَ رِجَالٗا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٖ يَأۡتِينَ مِن كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٖ ٢٧﴾ [الحج: ٢٧]

{(አልነውም):- በሰዎችም ውስጥ በሐጅ ትዕዛዝ ጥራ። እግረኞች ከየሩቅ መንገድ በሚመጡ ከሲታ ግመሎችም ሁሉ ላይ ሆነው ይመጡሃልና።} [አል-ሓጅ: 27]

የተከበረውን ጥንታዊ ቤትን (ካዕባን) ለሐጅ አድራጊዎች እንዲያጠሩላቸው የላቀው አላህ እንዲህ በማለት አዟቸዋል:-

﴿وَإِذۡ بَوَّأۡنَا لِإِبۡرَٰهِيمَ مَكَانَ ٱلۡبَيۡتِ أَن لَّا تُشۡرِكۡ بِي شَيۡـٔٗا وَطَهِّرۡ بَيۡتِيَ لِلطَّآئِفِينَ وَٱلۡقَآئِمِينَ وَٱلرُّكَّعِ ٱلسُّجُودِ ٢٦﴾ [الحج: ٢٦]

{ለኢብራሂምም የቤቱን (የካዕባን) ስፍራ መመለሻ ባደረግንለት ጊዜ «በእኔ ምንንም አታጋራ፣ ቤቴንም ለሚዞሩትና ለሚቆሙበት ለሚያጎነብሱትና በግንባራቸውም ለሚደፉት ንጹሕ አድርግላቸው» (ባልነው ጊዜ አስታውስ)።} [አል ሐጅ 26]

ሐጅ: በተከበረችው መካ በሚገኘው የአላህ ቤት በመዘየር የተወሰኑ ክንውኖች የሚፈፀሙበት አቅም ባለው ሰው ላይ ሁሉ በእድሜ ልክ አንዴ ሊያደርገው ግዴታ የሆነ ስርአት ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿فِيهِ ءَايَٰتُۢ بَيِّنَٰتٞ مَّقَامُ إِبۡرَٰهِيمَۖ وَمَن دَخَلَهُۥ كَانَ ءَامِنٗاۗ وَلِلَّهِ عَلَى ٱلنَّاسِ حِجُّ ٱلۡبَيۡتِ مَنِ ٱسۡتَطَاعَ إِلَيۡهِ سَبِيلٗاۚ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٩٧﴾[آل عمران: ٩٧]

{ለአላህም በሰዎች ላይ ወደርሱ መኼድን በቻለ ሁሉ ላይ ቤቱን መጎብኘት ግዴታ አለባቸው። የካደም ሰው አላህ ከዓለማት ሁሉ የተብቃቃ ነው።} [አሊ-ዒምራን 97]

በሐጅ ስርአት የአለም ሙስሊሞች ሁሉ ዒባዳቸውንም ጥርት ባለ መልኩ ጥራት ለተገባውና ለፈጣሪያቸው ብቻ የሚያደርጉ ሲሆኑ በአንድ ሜዳ ይሰባሰባሉ፤ ሐጅ አድራጊዎች ሁሉ የአምልኮ ስርአታቸውን ወጥ በሆነ መልኩ ማህበራዊና ስልጣኔ እንዲሁም የኑሮ ደረጃ ሳይለያቸው ይፈፅሙታል።

24- ኢስላማዊ አምልኮ በዝርዝር መለኮታዊ ነው

ኢስላማዊ አምልኮ ከሚለይባቸው መለያዎች መካከል ሁኔታውንም ሆነ ጊዜውን ብሎም ቅድመ መስፈርቱን ሁሉ ያስቀመጠው አላህ ሲሆን ያደረሱት ደግሞ የአላህ ሰለዋትና ሰላም ይስፈንባቸውና መልእክተኛው መሆናቸው ነው። ከጥንት ጀምሮ እስከዛሬም ድረስ በመጨመሩም ሆነ በመቀነሱ የማንም ጣልቃ ገብነት የለበትም። እነኚህ ከፍ ብለን የጠቀስናቸው ታላላቅ አምልኮዎችም ቢሆኑ ነብያቶችም ሁሉ የተጣሩባቸው አምልኮዎች ናቸው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿... ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ ...﴿٣﴾﴾ [المائدة: ٣]

{ዛሬ ሃይማኖታችሁን ለናንተ ሞላሁላችሁ። ጸጋዬንም በናንተ ላይ ፈጸምኩ። ለእናንተም ኢስላምን ከሃይማኖት በኩል ወደድኩ።} [አል ማኢዳህ 3]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿فَٱسۡتَمۡسِكۡ بِٱلَّذِيٓ أُوحِيَ إِلَيۡكَۖ إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسۡتَقِيمٖ﴿٤٣﴾﴾ [الزخرف: ٤٣]

{ያንንም ወደ አንተ የተወረደልህን አጥብቀህ ያዝ። አንተ በቀጥተኛው መንገድ ላይ ነህና።} [አዝ-ዙኽሩፍ: 43]

የላቀው አላህ ስለ ሶላት እንዲህ ብሏል፦

﴿فَإِذَا قَضَيۡتُمُ ٱلصَّلَوٰةَ فَٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ قِيَٰمٗا وَقُعُودٗا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمۡۚ فَإِذَا ٱطۡمَأۡنَنتُمۡ فَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَۚ إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا﴿١٠٣﴾﴾[النساء: ١٠٣]

{ሶላትንም በፈጸማችሁ ጊዜ ቆማችሁም ተቀምጣችሁም በጎኖቻችሁም ላይ ተጋድማችሁ አላህን አውሱ። በረጋችሁም ጊዜ ሶላትን (አሟልታችሁ) ስገዱ። ሶላት በምእምናን ላይ በጊዜያት የተወሰነች ግዴታ ናትና።} [አን-ኒሳእ 103]

የላቀው አላህ ዘካ የሚሰጣቸውን በማስመልከት እንዲህ ብሏል፦

﴿۞إِنَّمَا ٱلصَّدَقَٰتُ لِلۡفُقَرَآءِ وَٱلۡمَسَٰكِينِ وَٱلۡعَٰمِلِينَ عَلَيۡهَا وَٱلۡمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمۡ وَفِي ٱلرِّقَابِ وَٱلۡغَٰرِمِينَ وَفِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱبۡنِ ٱلسَّبِيلِۖ فَرِيضَةٗ مِّنَ ٱللَّهِۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ﴿٦٠﴾﴾[التوبة: ٦٠]

{ግዴታ ምጽዋቶች (የሚከፈሉት) ለድኾች፣ ለምስኪኖችም፣ በርሷም ላይ ለሚሠሩ ሠራተኞች፣ ልቦቻቸውም (በእስልምና) ለሚለማመዱት፣ ጫንቃዎችንም (በባርነት ተገዢዎችን) ነጻ በማውጣት፣ በባለ ዕዳዎችም፣ በአላህ መንገድም በሚሠሩ፣ በመንገደኛም ብቻ ነው። ከአላህ የተደነገገች ግዴታ ናት። አላህም ዐዋቂ ጥበበኛ ነው።} [አት-ተውባህ: 60]

የላቀው አላህ ፆምን በተመለከተ እንዲህ ብሏል፡-

﴿شَهۡرُ رَمَضَانَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ فِيهِ ٱلۡقُرۡءَانُ هُدٗى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَٰتٖ مِّنَ ٱلۡهُدَىٰ وَٱلۡفُرۡقَانِۚ فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ ٱلشَّهۡرَ فَلۡيَصُمۡهُۖ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٖ فَعِدَّةٞ مِّنۡ أَيَّامٍ أُخَرَۗ يُرِيدُ ٱللَّهُ بِكُمُ ٱلۡيُسۡرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ ٱلۡعُسۡرَ وَلِتُكۡمِلُواْ ٱلۡعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُواْ ٱللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَىٰكُمۡ وَلَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ ١٨٥﴾[البقرة: ١٨٥]

{(እንድትጾሙ የተጻፈባችሁ) ያ በርሱ ውስጥ ለሰዎች መሪ ከቅን መንገድና (እውነትን ከውሸት) ከሚለዩም ገላጮች (አንቀጾች) ሲኾን ቁርኣን የተወረደበት የረመዳን ወር ነው። ከእናንተም ወሩን ያገኘ ሰው ይጹመው። በሽተኛ ወይም በጉዞ ላይ የኾነም ሰው ከሌሎች ቀኖች ቁጥሮችን (በልኩ) መጾም አለበት። አላህ በእናንተ ገሩን (ነገር) ይሻል። በእናንተም ችግሩን አይሻም። ቁጥሮችንም ልትሞሉ አላህንም ቅኑን መንገድ ስለመራችሁ ታከብሩትና ታመሰግኑት ዘንድ (ይህን ደነገግንላችሁ)።} [አል-በቀራህ: 185]

የላቀው አላህ ሐጅን በማስመልከት እንዲህ ብሏል፡-

﴿ٱلۡحَجُّ أَشۡهُرٞ مَّعۡلُومَٰتٞۚ فَمَن فَرَضَ فِيهِنَّ ٱلۡحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي ٱلۡحَجِّۗ وَمَا تَفۡعَلُواْ مِنۡ خَيۡرٖ يَعۡلَمۡهُ ٱللَّهُۗ وَتَزَوَّدُواْ فَإِنَّ خَيۡرَ ٱلزَّادِ ٱلتَّقۡوَىٰۖ وَٱتَّقُونِ يَٰٓأُوْلِي ٱلۡأَلۡبَٰبِ ١٩٧﴾[البقرة: ١٩٧]

{ሐጅ (ጊዜያቱ) የታወቁ ወሮች ናቸው። በእነርሱም ውስጥ ሐጅን (እንዲሠራ) ነፍሱን ያስገደደ ሰው በሐጅ ውስጥ ሴትን መገናኘት ማመጽም ክርክርም የለም። ከበጎም ሥራ የምትሠሩትን ሁሉ አላህ ያውቀዋል። ተሰነቁም፤ ከስንቅም ሁሉ በላጩ ጥንቃቄ (አላህን መፍራት) ነው። የአእምሮዎችም ባለቤቶች ሆይ! ፍሩኝ።} [አል-በቀራህ: 197]

እነኚህ ታላላቅ አምልኮዎች ነብያቶች ሁሉ ጥሪ ያደረጉባቸው አምልኮዎች ናቸው።

25- መልዕክተኛው ነቢዩ ሙሓመድ ሶለሏሁ ዓለይሂ ወሰለም

የኢስላምን መልዕክት (ለዚህ ህዝብ ያደረሱት) የኢብራሂም ልጅ ኢስማዒል ዝርያ የሆኑት ነብዩ ሙሐመድ ቢን ዐብደሏህ ናቸው። በመካ እ. ኣ. አ. በ 571 ተልከው እዛው ተልእኮው የተሰጣቸው ሲሆን ወደ መዲና ሂጅራ አድርገዋል (ተሰደዋል)። ህዝባቸውንም በጣኦታዊ ጉዳያቸው አልተጋሯቸውም (ድጋፍ አልሰጡም)። ይልቅ ህዝባቸውን ይደግፉ የነበሩት በታላላቅ ስራዎች ላይ ነበር። ከመላካቸውም በፊት ባማረ ታላቅ ስነምግባር ላይ ነበሩ፤ ህዝቦቻቸውም አል አሚን (ታማኙ) ይሏቸው ነበር፤ እድሜያቸውም አርባ አመት በሞላ ጊዜ አላህ መልዕክተኛው አድርጎ ላካቸውና በታላላቅ ተአምራቶችም አጠነከራቸው፤ ይበልጥ ታላቁ ተዓምር የተከበረው ቁርአን ነው። ይኸውም የቁርአን ተአምርነት ከነብያቶች ተአምር ሁሉ እጅግ በጣም ታላቁ ተአምር ሲሆን ከነብያቶች ተአምር ሁሉ እስከዛሬ ድረስ የዘለቀውም ተአምር እርሱው ነው። አላህ ለእርሳቸው ዲኑን ባሟላላቸው ጊዜ መልእክተኛውም ተልእኳቸውን በተሟላ መልኩ ያደረሱ ሆነው

እድሜያቸው 63 አመት በሞላ ጊዜ ከዚህ አለም በሞት ተለዩ። በነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከተማ መዲና ተቀበሩ። የአላህ መልእክተኛ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የነብያቶችና የመልእክተኞችም መጨረሻ ሲሆኑ አላህ የሰው ልጆችን ሁሉ ከጣኦታዊ የክህደትና የድንቁርና ጨለማዎች ወደ የተውሒድና የኢማን ብርሃን ሊያወጡ ላካቸው። አላህም በእርሱ ፈቃድ ወደ እርሱ የሚጣሩ መሆናቸው መሰከረላቸው።

የኢስላምን መልዕክት (ለዚህ ህዝብ ያደረሱት) የኢብራሂም ልጅ ኢስማዒል ዝርያ የሆኑት ነብዩ ሙሐመድ ቢን ዐብደሏህ ናቸው። በመካ እ. ኣ. አ. በ 571 ተልከው እዛው ተልእኮው የተሰጣቸው ሲሆን ወደ መዲና ሂጅራ አድርገዋል (ተሰደዋል)። ህዝባቸውንም በጣኦታዊ ጉዳያቸው አልተጋሯቸውም (ድጋፍ አልሰጡም)። ይልቅ ህዝባቸውን ያግዙ የነበሩት በታላላቅ ስራዎች ነበር። ከመላካቸውም በፊት ባማረ ታላቅ ስነምግባር ላይ ነበሩ፤ ጌታችን አላህ በታላቅ ስነምግባር መሆናቸውን እንዲህ ብሎ ገልጿቸዋል፡-

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ۝٤﴾ [القلم: ٤]

{አንተም በታላቅ ጠባይ ላይ ነህ።} [አል-ቀለም 4]

እድሜያቸው አርባ አመት ሲሞላቸው መልዕክተኛ አድርጎ በመላክ በታላላቅ ተአምራቶች አበርትቷቸዋል፤ ከተሰጣቸው እጅግ ታላቁ ተአምር የተከበረው ቁርአን ነው። የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- «እያንዳንዱ ነቢይ ተአምራት የተሰጠው ሰዎች በሚያምኑለት በኩል ነው፤ እኔን ግን የተሰጠኝ አላህ የገለጠልኝ የሆነው መለኮታዊ መገለጥ (ወሕይ) ነው። ስለዚህም ተከታዮቼ በእለተ ትንሳኤ ከሌሎቹ ነቢያት ተከታዮች እንደሚበልጡ ተስፋ አደርጋለሁ።» ሰሒሑ አልቡኻሪ የተከበረው ቁርአን ከአላህ የሆነ ለመልዕክተኛው የተገለጠው ወሕይ ነው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ذَٰلِكَ ٱلْكِتَٰبُ لَا رَيْبَ ۛ فِيهِ ۛ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ۝٢﴾ [البقرة: ٢]

{ይህ መጽሐፍ (ከአላህ ለመሆኑ) ጥርጥር የለበትም፤ ለፈራህያን መሪ ነው።} [አል-በቀራህ: 2]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ ٱلْقُرْءَانَ ۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِندِ غَيْرِ ٱللَّهِ لَوَجَدُوا۟ فِيهِ ٱخْتِلَٰفًا كَثِيرًا ۝٨٢﴾ [النساء: ٨٢]

{ቁርአንን አያስተነትኑምን ከአላህ ሌላ ዘንድ በነበረ ኖሮ በርሱ ውስጥ ብዙን መለያየት ባገኙ ነበር።} [አን-ኒሳእ: 82]

የላቀው አላህ የሰው ልጆችንና አጋንንቶችንም ጭምር አምሳያውን ያመጡ እንደሁ ውርርድ አስገባቸው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُل لَّئِنِ ٱجۡتَمَعَتِ ٱلۡإِنسُ وَٱلۡجِنُّ عَلَىٰٓ أَن يَأۡتُواْ بِمِثۡلِ هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانِ لَا يَأۡتُونَ بِمِثۡلِهِۦ وَلَوۡ كَانَ بَعۡضُهُمۡ لِبَعۡضٖ ظَهِيرٗا ٨٨﴾ [الإسراء: ٨٨]

{«ሰዎችም ጋኔኖችም የዚህን ቁርኣን ብጤ በማምጣት ላይ ቢሰበሰቡ ከፊላቸው ለከፊሉ ረዳት ቢሆንም እንኳ ብጤውን አያመጡም» በላቸው።} [አል-ኢስራእ: 88]

ከዚያም ከቁርአን አምሳያ አስር ምእራፎችን ያመጡ ዘንድ በድጋሚ ውርርድ አስገባቸው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿أَمۡ يَقُولُونَ ٱفۡتَرَىٰهُۖ قُلۡ فَأۡتُواْ بِعَشۡرِ سُوَرٖ مِّثۡلِهِۦ مُفۡتَرَيَٰتٖ وَٱدۡعُواْ مَنِ ٱسۡتَطَعۡتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ١٣﴾ [هود: ١٣]

{ይልቁንም «(ቁርኣንን) ቀጣጠፈው» ይላሉን፡- «እውነተኞች እንደሆናችሁ ብጤው የሆኑን ዐስር የተቀጣጠፉ ሱራዎች አምጡ። ከአላህም ሌላ የቻላችሁትን (ረዳት) ጥሩ» በላቸው።} [ሁድ: 13]

ከዚያም ከቁርአን አምሳያ አንዲት ምእራፍን እንኳ ያመጡ ዘንድ ውርርድ አስገባቸው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَإِن كُنتُمۡ فِي رَيۡبٖ مِّمَّا نَزَّلۡنَا عَلَىٰ عَبۡدِنَا فَأۡتُواْ بِسُورَةٖ مِّن مِّثۡلِهِۦ وَٱدۡعُواْ شُهَدَآءَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٢٣﴾ [البقرة: ٢٣]

{በባሪያችንም ላይ ካወረድነው በመጠራጠር ውስጥ ብትኾኑ ከብጤው አንዲትን ምዕራፍ አምጡ። እውነተኞችም እንደኾናችሁ ከአላህ ሌላ መስካሪዎቻችሁን ጥሩ።} [አል-በቀራህ: 23]

ከነብያቶች ተአምር ብቸኛው ዘላቂ ሆኖ እስከዛሬ ድረስ በመካከላችን ያለው የተከበረው ቁርአን ነው። የላቀው አላህ ለመልዕክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ዲኑን ባሟላላቸውና እርሳቸውም ተልእኳቸውን በሚገባ ከተወጡ በኋላ እድሜያቸው ስድሳ ሶስት ሲሆን ሕይወታቸው አለፈ፤ በነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መዲና ተቀበሩ።

መልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የነብያቶችና የረሱሎች መደምደሚያ ናቸው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٖ مِّن رِّجَالِكُمۡ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَۗ وَكَانَ ٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٗا ٤٠﴾ [الأحزاب: ٤٠]

{ሙሐመድ ከወንዶቻችሁ የአንድም ሰው አባት አይደለም። ግን የአላህ መልክተኛና የነቢዮች መደምደሚያ ነው። አላህም በነገሩ ሁሉ ዐዋቂ ነው።} [አል-አሕዛብ 40]

አላህ መልካም ስራውን ይውደድለትና ከአቡ ሁረይራ በተዘገበ ሓዲሥ የአላህ

መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- «ከእኔ በፊት ከነበሩት ነቢያቶች አንፃር የኔ አምሳያ፤ ልክ በአንድ ጥግ ላይ ባለ የአንድ ጡብ ቦታ ብቻ ካልሆነ በቀር በሚያምር እና በተዋበ መልኩ ቤት እንደሠራ ሰው ነው። ሕዝቡ ወደዚያ ሄዶ እያየ ስለቤቱ ውበት በመደነቅ እንዲህ ይላሉ: 'አቤት! ይህ ጡብ በቦታው ቢቀመጥ ኖሮ እንዴት ነበር የሚያምረው!' ይላሉ። ስለዚህም ያ ቀረ የተባለው ጡብ እኔ ነኝ፤ የነቢያትም መጨረሻቸው እኔ ነኝ።» ሰሒሕ ቡኻሪይ

በወንጌልም መሰረት ዒሳ የነብዩን ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መምጣት ሲያበስሩ እንዲህ ብለዋል፡- (ግንበኞች የናቁት ድንጋይ፣ የማእዘን ራስ ሆነ፤ ["ኢየሱስም እንዲህ ተብሎ በቅዱሳት መጻሕፍት የተጻፈውን አላነበባችሁምን? አላቸው፤ "'ግንበኞች የናቁት ድንጋይ፣ የማእዘን ራስ ሆነ፤ እግዚአብሔር ይህን አድርጎአል፤ ሥራውም ለዐይናችን ድንቅ ነው።'' ማቴዎስ ወንጌል 21:42] በኦሪት ዘዳግም 18:18 ደግሞ ነብዩሏህ ሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንዲህ ማለታቸውን እናገኛለን ["ከወንድሞቻቸው መካከል እንደ አንተ ያለ ነቢይ አስነሣላቸዋለሁ፤ ቃሌን በአፉ አደርጋለሁ፤ የማዘውንም ሁሉ ይነግራቸዋል።")

መልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በቀና መመርያና በትክክለኛ ሃይማኖት አስታጥቆ ነበር የላካቸው፤ አላህም በቀናው ጎዳና ላይ መሆናቸውንና በአላህም ፈቃድ ወደ አላህ የሚጣራ መሆናቸውንም መስክሮላቸዋል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿لَّٰكِنِ ٱللَّهُ يَشْهَدُ بِمَآ أَنزَلَ إِلَيْكَ أَنزَلَهُۥ بِعِلْمِهِۦ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ يَشْهَدُونَ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًا﴿١٦٦﴾﴾ [النساء: ١٦٦]

{ግን አላህ ባንተ ላይ ባወረደው ይመሰክራል። በዕውቀቱ አወረደው። መላእክቱም ይመሰክራሉ። መስካሪም በአላህ በቃ።} [አን-ኒሳእ 166]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿هُوَ ٱلَّذِىٓ أَرْسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلْهُدَىٰ وَدِينِ ٱلْحَقِّ لِيُظْهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًا﴿٢٨﴾﴾[الفتح: ٢٨]

{እርሱ ያ መልክተኛውን በመሪ መጽሐፍና በእውነተኛ ሃይማኖት በሃይማኖት ሁሉ ላይ ሊያልቀው የላከ ነው። መስካሪም በአላህ በቃ።} [አል-ፈትሕ 28]

የሰው ልጆችን ከጣኦት፣ ከህይደትና ድንቁርና ጨለማ ወደ ተውሒድና ኢማን ብርሀን ሊያወጡ ዘንድ በቀና መመርያ ላካቸው፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሎናል፡-

﴿يَهْدِى بِهِ ٱللَّهُ مَنِ ٱتَّبَعَ رِضْوَٰنَهُۥ سُبُلَ ٱلسَّلَٰمِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ بِإِذْنِهِۦ وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ﴿١٦﴾﴾[المائدة: ١٦]

{አላህ ውዴታውን የተከተሉትን ሰዎች የሰላምን መንገዶች በእርሱ ይመራቸዋል። በፈቃዱም ከጨለማዎች ወደ ብርሃን ያወጣቸዋል። ወደ ቀጥተኛም መንገድ ይመራቸዋል።} [አል-ማኢዳህ 16]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{አ.ለ.ረ (አሊፍ ላም ራ፤ ይህ ቁርአን) ሰዎችን በጌታቸው ፈቃድ ከጨለማዎች ወደ ብርሃን አሸናፊ ምስጉን ወደ ኾነው። ጌታ መንገድ ታወጣ ዘንድ ወዳንተ ያወረድነው መጽሐፍ ነው።} [ኢብራሂም: 1]

26- ነቢዩ ሶለሏሁ ዓለይሂ ወሰለም ይዘውት የመጡት የመደምደሚያ ተልዕኮ

ነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት የመጡት የእስልምና ድንጋጌ የአምላካዊ ተልእኮዎችና የጌታችን አላህ ድንጋጌዎች መጨረሻ ነው። ይህችም የሙሉነት ድንጋጌ ስትሆን በውስጧም የሰው ልጆች ዲናዊም ሆነ ዱንያዊ መስተካከል የያዘች ነች። ይህች ሸሪዓ በመጀመርያ ደረጃ የሰው ልጆችን ሃይማኖት፣ ደማቸውንም፣ ንብረታቸውንም፣ አእምሯቸውንም፣ ዝርያቸውንም፣ ትጠብቅላቸዋለች። የቀደሙት ሸሪዓዎች ከፊሉ ከፊሉን ሲሽር እንደነበረው ሁሉ የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሸሪዓም ቀደምት ድንጋጌዎችን ሁሉ የምትሽር ነች።

ነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት የመጡት የእስልምና ድንጋጌ የአምላካዊ ተልእኮዎችና የጌታቻን አላህ ድንጋጌዎች መጨረሻ ነው። አላህ ነብዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በላከበት ተልእኮ ነው ዲኑንም የሞላው፤ በሰው ልጆች ላይ የዋለውንም ፀጋ የተሟላ ያደረገው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ٱلَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا عَلَى ٱلْـَٔاخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًاۚ أُوْلَـٰٓئِكَ فِي ضَلَٰلِۭ بَعِيدٍ ۝٣﴾ [إبراهيم: ٣]

{ዛሬ ሃይማኖታችሁን ለናንተ ሞላሁላችሁ። ጸጋዬንም በናንተ ላይ ፈጸምኩ። ለእናንተም ኢስላምን ከሃይማኖት በኩል ወደድኩ።} [አል ማኢዳህ 3]

ይህች የሙሉነት ድንጋጌ ስትሆን በውስጧም የሰው ልጆች ዲናዊም ሆነ ዱንያዊ መስተካከል የያዘች ነች። ምክንያቱም የቀደምቶቹንም ድንጋጌ በተሟላ መልኩ አካታ ይዛለችና። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِنَّ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱلَّذِينَ يَعْمَلُونَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ۝٩﴾[الإسراء: ٩]

{ይህ ቁርኣን ወደዚያች እርሷ ቀጥተኛ ወደ ኾነችው መንገድ ይመራል። እነዚያንም በጎ

የሚሠሩትን ምእመናን ለእነሱ ታላቅ ምንዳ ያላቸው መኾኑን ያበስራል።} [አል-ኢስራእ: 9]

ነብዩ ይዘውት የመጡት የእስልምና ድንጋጌ በቀደሙት ህዝቦች ላይ የነበሩትን ሸክሞችንና (ከባባድ ህግጋቶችን) አንስታላቸዋለች። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿ٱلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ ٱلرَّسُولَ ٱلنَّبِيَّ ٱلْأُمِّيَّ ٱلَّذِي يَجِدُونَهُۥ مَكْتُوبًا عِندَهُمْ فِي ٱلتَّوْرَىٰةِ وَٱلْإِنجِيلِ يَأْمُرُهُم بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَىٰهُمْ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ ٱلْخَبَٰٓئِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَٱلْأَغْلَٰلَ ٱلَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ ۚ فَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِهِۦ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَٱتَّبَعُوا۟ ٱلنُّورَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ مَعَهُۥٓ ۙ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ١٥٧﴾[الأعراف: ١٥٧]

{ለእነዚያ ያንን እነሱ ዘንድ በተውራትና በኢንጂል ተጽፎ የሚያገኙትን የማይጽፍና የማያነብ ነቢይ የኾነውን መልክተኛ የሚከተሉ ለኾኑት (በእርግጥ እጽፍለታለሁ)። በበጎ ሥራ ያዛቸዋል። ከክፉም ነገር ይከለክላቸዋል። መልካም ነገሮችንም ለነርሱ ይፈቅድላቸዋል። መጥፎ ነገሮችንም በእነርሱ ላይ እርም ያደርግባቸዋል። ከእነሱም ላይ ሸክማቸውንና እነዚያንም በእነርሱ ላይ የነበሩትን እንዝዝላዎች (ከባድ ሕግጋቶች) ያነሳላቸዋል። እነዚያም በእርሱ ያመኑ ያከበሩትም የረዱትም ያንንም ከእርሱ ጋር የተወረደውን ብርሃን የተከተሉ እነዚያ እነሱ የሚያድኑ ናቸው።} [አል-አዕራፍ: 157]

የእስልምና ድንጋጌ ቀደምት ድንጋጌዎችን ሁሉ የምትሽር ነች፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ ۖ فَٱحْكُم بَيْنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَآءَهُمْ عَمَّا جَآءَكَ مِنَ ٱلْحَقِّ ۚ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَلَٰكِن لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَآ ءَاتَىٰكُمْ ۖ فَٱسْتَبِقُوا۟ ٱلْخَيْرَٰتِ ۚ إِلَى ٱللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ٤٨﴾[المائدة: ٤٨]

{ወደ አንተም መጽሐፉን ከበፊቱ ያለውን መጽሐፍ አረጋጋጭና በእርሱ ላይ ተጠባባቂ ሲኾን በእውነት አወረድን። በመካከላቸውም አላህ ባወረደው ሕግ ፍረድ። እውነቱም ከመጣልህ በኋላ ዝንባሌዎቻቸውን አትከተል። ከእናንተ ለሁሉም ሕግንና መንገድን አደረግን። አላህም በሻ ኖሮ አንድ ሕዝብ ባደረጋችሁ ነበር። ግን በሰጣችሁ ሕግጋት ሊሞክራችሁ (ለያያችሁ)። በጎ ሥራዎችንም (ለመሥራት) ተሽቀዳደሙ፤ መመለሻችሁ በጠቅላላ ወደ አላህ ነው። በእርሱም ትለያዩበት የነበራችሁትን ነገር ይነግራችኋል።} [አል-ማኢዳህ 48]

ሸሪዓዎቹን ሁሉ ያካተተው ቅዱስ ቁርአን የመጣው ከእሱ በፊት የነበሩትን መለኮታዊ መጻሕፍት ለማረጋገጥ እና በእነርሱ ላይ ለመፍረድ እንዲሁም ለመሻርም ነው።

27- አሏህ የሚቀበለው ብቸኛው ሃይማኖት

ጥራት የተገባውና ከፍ ያለው አላህ መልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት ከመጡት ሃይማኖት ውጭ ሌላን ሃይማኖት አይቀበልም። በመሆኑም ከእስልምና ውጭ ያለን ሃይማኖት አድርጎ የያዘን አላህ አይቀበለውም።

ጥራት የተገባውና ከፍ ያለው አላህ መልዕክተኛው ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከላካቸው በኋላ እርሳቸው ይዘውት ከመጡት ሃይማኖት ውጭ ሌላን ሃይማኖት አይቀበልም። በመሆኑም ከእስልምና ውጭ ያለን ሃይማኖት የፈለገ ሃይማኖቱን አላህ አይቀበለውም። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَمَن يَبۡتَغِ غَيۡرَ ٱلۡإِسۡلَٰمِ دِينٗا فَلَن يُقۡبَلَ مِنۡهُ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٨٥﴾ [آل عمران: ٨٥]

{ከኢስላም ሌላ ሃይማኖትን የሚፈልግ ሰው ፈጽሞ ከርሱ ተቀባይ የለውም። እርሱም በመጨረሻይቱ ዓለም ከከሳሪዎቹ ነው።} [አሊ-ዒምራን 85]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُۗ وَمَا ٱخۡتَلَفَ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ إِلَّا مِنۢ بَعۡدِ مَا جَآءَهُمُ ٱلۡعِلۡمُ بَغۡيَۢا بَيۡنَهُمۡۗ وَمَن يَكۡفُرۡ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلۡحِسَابِ ١٩﴾ [آل عمران: ١٩]

{አላህ ዘንድ (የተወደደ) ሃይማኖት ኢስላም ብቻ ነው። እነዚያም መጽሐፉን የተሰጡት ሰዎች በመካከላቸው ላለው ምቀኝነት ዕውቀቱ ከመጣላቸው በኋላ እንጅ አልተለያዩም። በአላህም አንቀጾች የሚክድ አላህ ምርመራው ፈጣን ነው።} [አሊ-ዒምራን 19]

ይኸው እስልምና ነው የነብዩሏህ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን መንገድ፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَمَن يَرۡغَبُ عَن مِّلَّةِ إِبۡرَٰهِـۧمَ إِلَّا مَن سَفِهَ نَفۡسَهُۥۚ وَلَقَدِ ٱصۡطَفَيۡنَٰهُ فِي ٱلدُّنۡيَاۖ وَإِنَّهُۥ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ لَمِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ١٣٠﴾ [البقرة: ١٣٠]

{ከኢብራሂምም ሕግጋት ነፍሱን ያቄለ ሰው ካልኾነ በስተቀር የሚያፈገፍግ ማነው? (የለም)፤ በቅርቢቱም ዓለም በእርግጥ መረጥነው። በመጨረሻይቱም ዓለም እርሱ ከመልካሞቹ ነው።} [አል-በቀራ: 130]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَمَنۡ أَحۡسَنُ دِينٗا مِّمَّنۡ أَسۡلَمَ وَجۡهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحۡسِنٞ وَٱتَّبَعَ مِلَّةَ إِبۡرَٰهِيمَ حَنِيفٗاۗ وَٱتَّخَذَ ٱللَّهُ إِبۡرَٰهِيمَ خَلِيلٗا ١٢٥﴾ [النساء: ١٢٥]

{እርሱ መልካም ሠሪ ኾኖ ፊቱን ለአላህ ከሰጠና የኢብራሂምንም መንገድ ቀጥተኛ ሲኾን ከተከተለ ሰው ይበልጥ ሃይማኖቱ ያማረ ማን ነው አላህም ኢብራሂምን ፍጹም ወዳጅ አድርጎ ያዘው።} [ኒሳእ: 125]

የላቀው አላህ መልእክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ህዝባቸውን እንዲህ እንዲሉ አዟል:-

﴿قُلۡ إِنَّنِي هَدَىٰنِي رَبِّيٓ إِلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسۡتَقِيمٖ دِينٗا قِيَمٗا مِّلَّةَ إِبۡرَٰهِيمَ حَنِيفٗاۚ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ١٦١﴾[الأنعام: ١٦١]

{«እኔ ጌታዬ ወደ ቀጥተኛው መንገድ ትክክለኛን ሃይማኖት ወደ እውነት አዘንባይ ሲኾን የአብርሃምን መንገድ መራኝ። እርሱም ከአጋሪዎቹ አልነበረም» በል።} [አል-አንዓም: 161]

28- ረሱል ሶለሏሁ ዓለይሂ ወሰለም ይዘውት የመጡት ኪታብ

የተከበረው ቁርአን ከፍ ያለው አላህ ለመልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በወሕይ መልኩ ያወረደለት መጽሐፍ የአላህ ቃል ነው። የእርሱን አምሳያ ወይንም ከአምሳያው የአንዲቷን ምእራፍ አምሳያ እንኳ እንዲያመጡ አላህ የሰው ልጆችንም ይሁን አጋንንቶችን ሁሉ ያፎካከረበት ነው። ማፎካከሩ ዛሬም ድረስ ያለ ነው። ይህ ታላቁ ቁርአን ብዙ እልፍ አእላፍ ሰዎችን የሚያሳስቡ በርካታ ጥያቄዎችን ይመልሳል። ይህ ታላቁ ቁርአን የወረደበት በሆነው የዐረብኛ ቋንቋ የአንዲት ሆሄ እንኳ መጨመር እና መቀነስ ሳይኖርበት እንደተጠበቀ ነው ያለው። ታትሞ የተሰራጨና ተአምራዊ ሲሆን መቅራቱም ሆነ የተተረጎመውን ማንበቡ የሚገባው የሆነ ታላቅ ኪታብ ነው። ልክ የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ፈለግ፣ አስተምህሮትና ታሪካቸውም የተጠበቀ እና በታማኝ ዘጋቢዎች ሰንሰለት ከትውልድ ወደ ትውልድ እየተሸጋገረ እንዲሁም እሳቸው ሲናገሩበት በነበረው የዐረብኛ ቋንቋም የታተመ ብሎም ወደ በርካታ ቋንቋ የተተረጎመ እንደሆነው ሁሉ። የተከበረው ቁርአን እና የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሱና ለዲነል ኢስላም ህግጋትና ድንጋጌዎች ብቸኞቹ ምንጮች ናቸው። የእስልምና ምንጩ ራሳቸውን ወደ እርሱ ከሚያስጠጉ ግለሰቦች ተግባር ሳይሆን ከአምላካዊ ወሕይ ነው የሚያዘው፤ ማለትም ከተከበረው ቁርአንና ከነብያዊ ሱና።

የተከበረው ቁርአን ከፍ ያለው አላህ ለመልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በዐረብኛ ቋንቋ በወሕይ መልኩ ያወረደላቸው የአላህ ቃል ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَإِنَّهُۥ لَتَنزِيلُ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٩٢ نَزَلَ بِهِ ٱلرُّوحُ ٱلۡأَمِينُ ١٩٣ عَلَىٰ قَلۡبِكَ لِتَكُونَ مِنَ ٱلۡمُنذِرِينَ ١٩٤ بِلِسَانٍ عَرَبِيّٖ مُّبِينٖ ١٩٥﴾[الشعراء: ١٩٢-١٩٥]

{እርሱም (ቁርኣን) በእርግጥ ከዓለማት ጌታ የተወረደ ነው።} {እርሱን ታማኙ መንፈስ (ጂብሪል) አወረደው} {ከአስፈራሪዎቹ (ነቢያት) ትኾን ዘንድ በልብህ ላይ (አወረደው)።} {ግልጽ በኾነ ዐረብኛ ቋንቋ።} [አሽ-ሹዓራእ: 192-195]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِنَّكَ لَتُلَقَّى ٱلْقُرْءَانَ مِن لَّدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ۝٦﴾[النمل: ٦]

{አንተም ቁርኣንን ጥበበኛና ዐዋቂ ከኾነው (ጌታህ) ዘንድ በእርግጥ ትሰሰጣለህ።} [አን-ነምል: 6]

ይኸው ቁርአን ቀደምት መለኮታዊ ኪታቦችን አረጋጋጭ ሆኖ ከአላህ የወረደ ኪታብ ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَمَا كَانَ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانُ أَن يُفْتَرَىٰ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ ٱلَّذِى بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ ٱلْكِتَٰبِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِن رَّبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ۝٣٧﴾[يونس: ٣٧]

{ይህም ቁርኣን ከአላህ ሌላ (ከሆነ ፍጡር) የተቀጠፈ ሊሆን አይገባውም። ግን ያንን ከእርሱ በፊት ያለውን (መጽሐፍ) የሚያረጋግጥና በመጽሐፉ ውስጥ ያለውን የሚዘረዝር በእርሱ ጥርጣሬ የሌለበት ሲሆን ከዓለማት ጌታ (የተወረደ) ነው።} [ዩኑስ: 37]

እናም ታላቁ ቁርአን አይሁዶች እና ክርስቲያኖች በተለያዩባቸው ሀይማኖታዊ ጉዳዮች በአብዛኞቹ ላይ በዝርዝር ያብራራል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِنَّ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ يَقُصُّ عَلَىٰ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ أَكْثَرَ ٱلَّذِى هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۝٧٦﴾ [النمل: ٧٦]

{ይህ ቁርኣን በእስራኤል ልጆች ላይ የእነዚያን እነርሱ በእርሱ የሚለያዩበትን አብዛኛውን ይነግራል።} [አን-ነምል: 76]

ታላቁ ቁርአን ጥራት ከተገባው አላህ፣ ከሀይማኖቱ እና ከምንዳውም ጋር የተዛመዱትን እውነታዎችን በማሳወቅ ረገድ ሁሉንም ሰዎች የሚያሳምኑ ማስረጃዎችንና ሙግቶችን አካቷል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِى هَٰذَا ٱلْقُرْءَانِ مِن كُلِّ مَثَلٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۝٢٧﴾ [الزمر: ٢٧]

{በዚህም ቁርኣን ውስጥ ለሰዎች ይገሠጹ ዘንድ ከየምሳሌው ሁሉ በእርግጥ አብራራን።} [አዝ-ዙመር 27]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿... وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ تِبْيَٰنًا لِّكُلِّ شَىْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ﴾ [النحل: ٨٩]

{መጽሀፉንም ለሁሉ ነገር አብራሪ፣ መሪም፣ እዝነትም፣ ለሙስሊሞችም አብሳሪ ኾኖ ባንተ ላይ አወረድነው።} [አን ነሕል 89]

በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሰዎችን ግራ የሚያጋቡ ብዙ አስፈላጊ ጥያቄዎችን ቅዱስ ቁርአን ይመልሳል። ቅዱስ ቁርአን አላህ ሰማያትን እና ምድርን እንዴት እንደፈጠረ ያሳያል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَوَلَمۡ يَرَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَنَّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ كَانَتَا رَتۡقٗا فَفَتَقۡنَٰهُمَاۖ وَجَعَلۡنَا مِنَ ٱلۡمَآءِ كُلَّ
شَيۡءٍ حَيٍّۚ أَفَلَا يُؤۡمِنُونَ ٣٠﴾ [الأنبياء: ٣٠]

{እነዚያም የካዱት ሰማያትና ምድር የተጣበቁ የነበሩና የለያየናቸው መኾናችንን አያውቁምን ሕያው የኾነንም ነገር ሁሉ ከውሃ ፈጠርን። አያምኑምን?!} [አል-አንቢያእ 30]

አላህ የሰው ልጆችን ስለፈጠበረበትም ሁኔታ እንዲህ ብሏል፦

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِن كُنتُمۡ فِي رَيۡبٖ مِّنَ ٱلۡبَعۡثِ فَإِنَّا خَلَقۡنَٰكُم مِّن تُرَابٖ ثُمَّ مِن نُّطۡفَةٖ ثُمَّ مِنۡ
عَلَقَةٖ ثُمَّ مِن مُّضۡغَةٖ مُّخَلَّقَةٖ وَغَيۡرِ مُخَلَّقَةٖ لِّنُبَيِّنَ لَكُمۡۚ وَنُقِرُّ فِي ٱلۡأَرۡحَامِ مَا نَشَآءُ إِلَىٰٓ أَجَلٖ
مُّسَمّٗى ثُمَّ نُخۡرِجُكُمۡ طِفۡلٗا ثُمَّ لِتَبۡلُغُوٓاْ أَشُدَّكُمۡۖ وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰٓ
أَرۡذَلِ ٱلۡعُمُرِ لِكَيۡلَا يَعۡلَمَ مِنۢ بَعۡدِ عِلۡمٖ شَيۡـٔٗاۚ وَتَرَى ٱلۡأَرۡضَ هَامِدَةٗ فَإِذَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡهَا ٱلۡمَآءَ
ٱهۡتَزَّتۡ وَرَبَتۡ وَأَنۢبَتَتۡ مِن كُلِّ زَوۡجِۭ بَهِيجٖ ٥﴾[الحج: ٥]

{እናንተ ሰዎች ሆይ! ከመቀስቀስ በመጠራጠር ውስጥ እንደ ሆናችሁ (አፈጣጠራችሁን ተመልከቱ)። እኛም ከዐፈር ፈጠርናችሁ፣ ከዚያም ከፍትወት ጠብታ፣ ከዚያም ከረጋ ደም፣ ከዚያም ከቁራጭ ሥጋ፣ ፍጥረትዋ ሙሉ ከሆነችና ሙሉ ካልሆነች (ችሎታችንን) ለናንተ ልንገልጽላችሁ ፈጠርናችሁ። የምንሻውንም እስከ ተወሰነ ጊዜ ድረስ በማሕፀን ውስጥ እናረጋዋለን። ከዚያም ሕፃን ሆናችሁ እናወጣችኋለን። ከዚያም ሙሉ ጥንካሬያችሁን ትደርሱ ዘንድ (እናሳድጋችኋለን)። ከእናንተም የሚሞት ሰው አልለ። ከእናንተም ከዕውቀት በኋላ ምንንም እንዳያውቅ ወደ ወራዳ ዕድሜ የሚመለስ ሰው አልለ። ምድርንም ደረቅ ሆና ታያታለህ። በእርሷም ላይ ውሃን ባወረድን ጊዜ ትላወሳለች። ትነፋፋለችም። ውበት ካለው ጎሳ ሁሉ ታበቅላለችም።} [አል-ሓጅ: 5]

የሰው ልጅ መመለሻ ወዴት እንደሆነ? ከዚህች ህይወት በኋላ የመልካም ሰሪ ምንዳው ምን እንደሆነ፤ የክፉ ሰሪስ ምንዳው ምን እንደሆነ? ለነዚህ ቁምነገሮች ማስረጃቸውን በአንቀፅ 20 አሳልፈናል፤ ይህስ ዓለም ድንገት የተከሰተ ነገር ነው? ወይስ ለታላቅ አላማ የተፈጠረ እና መሰል ጥያቄዎችን ይመልሳል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿أَوَلَمۡ يَنظُرُواْ فِي مَلَكُوتِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا خَلَقَ ٱللَّهُ مِن شَيۡءٖ وَأَنۡ عَسَىٰٓ أَن يَكُونَ
قَدِ ٱقۡتَرَبَ أَجَلُهُمۡۖ فَبِأَيِّ حَدِيثِۭ بَعۡدَهُۥ يُؤۡمِنُونَ ١٨٥﴾[الأعراف: ١٨٥]

{በሰማያትና በምድር ግዛት ውስጥ ከማንኛው ነገር አላህ በፈጠረውም ሁሉ የሞት ጊዜያቸውም በእርግጥ መቅረቡ የሚፈራ መኾኑን አያስተውሉምን ከእርሱም (ከቁርኣን) ወዲያ በየትኛው ንግግር ያምናሉ።} [አል-አዕራፍ: 185]

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَفَحَسِبۡتُمۡ أَنَّمَا خَلَقۡنَٰكُمۡ عَبَثٗا وَأَنَّكُمۡ إِلَيۡنَا لَا تُرۡجَعُونَ ١١٥﴾[المؤمنون: ١١٥]

{«የፈጠርናችሁ ለከንቱ መኾኑን እናንተም ወደኛ የማትመለሱ መኾናችሁን ጠረጠራችሁን» (ለከንቱ የፈጠርናችሁ መሰላችሁን)} [አል-ሙእሚኑን: 115]

ታላቁ ቁርአን በወረደበት ቋንቋው እንደተጠበቀ እስከዛሬ ድረስ አለ፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِنَّا نَحۡنُ نَزَّلۡنَا ٱلذِّكۡرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ٩﴾[الحجر: ٩]

{ቁርኣኑን እኛ ነው ያወረድነው፤እኛ ለሱ ጠባቂዎች ነን} [አል-ሒጅር: 9]

በውስጡ ምንም ነገር አልጎደለም፤ ተቃርኖም ሆነ እንከን ወይንም መለወጥ ሊያጋጥመውም የማይችል ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ ٱلۡقُرۡءَانَۚ وَلَوۡ كَانَ مِنۡ عِندِ غَيۡرِ ٱللَّهِ لَوَجَدُواْ فِيهِ ٱخۡتِلَٰفٗا كَثِيرٗا ٨٢﴾[النساء: ٨٢]

{ቁርአንን አያስተነትኑምን ከአላህ ሌላ ዘንድ በነበረ ኖሮ በርሱ ውስጥ ብዙን መለያየት ባገኙ ነበር።} [አን-ኒሳእ: 82]

ቁርአን ታትሞ ተሰራጭቶ ይገኛል። ለማንበብ፣ ለማዳመጥ ወይም ትርጉሞቹን ለመተርጎም የሚገባው የሆነ ታላቅ ተአምራዊ መጽሐፍም ነው። ልክ የመልክተኛው ሙሐመድ ሶለላሁ ዐለይሂ ወሰለም ሱና፣ እንዲሁም አስተምህሮታቸውና ታሪካቸው ተከታታይ በሆኑ ታማኝ ተራኪዎች መሠረት በቅብብሎሽ እየተላለፈ በህትመትም ደረጃ ጭምር በመሰረታዊ የመልዕክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ቋንቋ ተጠብቆ ወደበርካታ ቋንቋም የተተረጎመ እንደሆነው ሁሉ ማለት ነው። ክቡር ቁርአን እና የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሱና ብቸኞቹ የእስልምና ህግጋትና ድንጋጌ ምንጮች ናቸው። እስልምና ከእርሱ ጋር ግንኙነት ካላቸው ግለሰቦች ተግባር አንፃር ሊወሰድ አይገባውም። ይልቁንም ፍፁም መለኮታዊ ከሆነ ወሕይ ነው ሊወሰድ የሚገባው - ይህውም ከታላቁ ቁርአን እና ከነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሱና ነው።

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِٱلذِّكۡرِ لَمَّا جَآءَهُمۡۖ وَإِنَّهُۥ لَكِتَٰبٌ عَزِيزٞ ٤١ لَّا يَأۡتِيهِ ٱلۡبَٰطِلُ مِنۢ بَيۡنِ يَدَيۡهِ وَلَا مِنۡ خَلۡفِهِۦۖ تَنزِيلٞ مِّنۡ حَكِيمٍ حَمِيدٖ ٤٢﴾[فصلت: ٤١-٤٢]

{እነዚያ በቁርአን እርሱ አሸናፊ መጽሐፍ ሲሆን በመጣላቸው ጊዜ የካዱት (ጠፊዎች ናቸው)። ከኋላውም ከፊቱም ውሸት አይመጣበትም። ጥበበኛ ምስጉን ከኾነው ጌታ የተወረደ ነው።} [ፉሲለት: 41-42]

የላቀው አላህ የነብዩ ሶለሏሁ ዓለይሂ ወሰለምን ሱና በማስመልከት ከአላህ የሆነ መገለጥ(ወሕይ) መሆኑን ሲነግረን እንዲህ ብሏል፦

﴿... وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمۡ عَنۡهُ فَٱنتَهُواْۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ ۝٧﴾[الحشر: ۝٧]

{መልክተኛውም የሰጣችሁን (ማንኛውንም) ነገር ያዙት። ከእርሱም የከለከላችሁን ነገር ተከልከሉ። አላህንም ፍሩ። አላህ ቅጣተ ብርቱ ነውና።} [አል ሀሽር 7]

29- ከእስልምና ሚዛናዊነት ለናሙና

እስልምና ሙስሊም እንኳ ባይሆኑ ለወላጆች በጎ መዋልን ያዛል ስለልጆችም መልካሙን አደራ ያስተላልፋል። እስልምና ለወላጆች በጎ መዋልን ያዛል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿۞ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُ وَبِٱلۡوَٰلِدَيۡنِ إِحۡسَٰنًاۚ إِمَّا يَبۡلُغَنَّ عِندَكَ ٱلۡكِبَرَ أَحَدُهُمَآ أَوۡ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُل لَّهُمَآ أُفّٖ وَلَا تَنۡهَرۡهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوۡلٗا كَرِيمٗا ۝٢٣﴾[الإسراء: ۝٢٣]

{ጌታህም (እንዲህ ሲል) አዘዘ፦- እርሱን እንጂ ሌላን አትገዙ። በወላጆቻችሁም መልካምን ሥሩ። በአንተ ዘንድ ሆነው አንዳቸው ወይም ሁለታቸው እርጅናን ቢደርሱ ፎህ አትበላቸው። አትገላምጣቸውም። ለእነርሱም መልካምን ቃል ተናገራቸው።} [አል-ኢስራእ: 23]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَوَصَّيۡنَا ٱلۡإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيۡهِ حَمَلَتۡهُ أُمُّهُۥ وَهۡنًا عَلَىٰ وَهۡنٖ وَفِصَٰلُهُۥ فِي عَامَيۡنِ أَنِ ٱشۡكُرۡ لِي وَلِوَٰلِدَيۡكَ إِلَيَّ ٱلۡمَصِيرُ ۝١٤﴾[لقمان: ۝١٤]

{ሰውንም በወላጆቹ (በጎ እንዲያደርግ) በጥብቅ አዘዝነው። እናቱ ከድካም በላይ በሆነ ድካም አረገዘችው። ጡት መጣያውም በሁለት ዓመት ውስጥ ነው። ለእኔም ለወላጆችህም አመስግን በማለት (አዘዝነው)። መመለሻው ወደኔ ነው።} [ሉቅማን:14]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَوَصَّيۡنَا ٱلۡإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيۡهِ إِحۡسَٰنًاۖ حَمَلَتۡهُ أُمُّهُۥ كُرۡهٗا وَوَضَعَتۡهُ كُرۡهٗاۖ وَحَمۡلُهُۥ وَفِصَٰلُهُۥ ثَلَٰثُونَ شَهۡرًاۚ حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُۥ وَبَلَغَ أَرۡبَعِينَ سَنَةٗ قَالَ رَبِّ أَوۡزِعۡنِيٓ أَنۡ أَشۡكُرَ نِعۡمَتَكَ ٱلَّتِيٓ أَنۡعَمۡتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَيَّ وَأَنۡ أَعۡمَلَ صَٰلِحٗا تَرۡضَىٰهُ وَأَصۡلِحۡ لِي فِي ذُرِّيَّتِيٓۖ إِنِّي تُبۡتُ إِلَيۡكَ وَإِنِّي مِنَ ٱلۡمُسۡلِمِينَ ۝١٥﴾[الأحقاف: ۝١٥]

{ሰውንም በወላጆቹ በጎ መዋልን በጥብቅ አዘዝነው። እናቱ በችግር ላይ ኾና አረገዘችው። በችግርም ወለደችው። እርግዝናውና ከጡት መለያውም ሰላሳ ወር ነው።

ጥንካሬውንም ወቅት በደረሰ ጊዜ (ከዚያ አልፎ) አርባ ዓመትንም በደረሰ ጊዜ «ጌታዬ ሆይ! ያችን በእኔ ላይና በወላጆቼ ላይ የለገስካትን ጸጋህን እንዳመሰግን የምትወደውንም መልካም ሥራ እንድሠራ ምራኝ። ዘሮቼንም ለእኔ አብጅልኝ። እኔ ወዳንተ ተመለስኩ። እኔም ከሙስሊሞ ነኝ» አለ።} [አል-አሕቃፍ: 15]

አላህ መልካም ስራውን ይውደድለትና አቡ ሁረይራ ባስተላለፈው ሐዲሥ የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)እንዲህ ብለዋል፡- አንድ ሰው ወደ ረሱል (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መጣና "ከማንም በላይ የእኔ ጥሩ አያያዝ የሚገባው ማነው? አላቸው፤ እርሳቸውም "እናትህ" አሉት፤ እሱም "ከዚያስ?" አላቸው፤ እርሳቸው "ከዚያም እናትህ" አሉት፤ "ከዚያስ?" አላቸው፤ እሳቸውም "ከዚያም እናትህ" አሉት፤ "ከዚያስ?" ሲላቸው "ከዚያም አባትህ" አሉት። ሰሒሕ ሙስሊም ይህ ወላጆች በበጎ እንዲዋልላቸው የተላለፈ አደራ ሙስሊም ቢሆኑም ባይሆኑም ይመለከታቸዋል። ከአስማእ ቢንት አቢበክር በተላለፈ ሐዲሥ እንዲህ ብላለች፡- የቁረይሽ ሙሽሪኮች ከአላህ መልእክተኛ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም) ጋር የሰላም ስምምነት ባደረጉበት ወቅት እናቴ ከልጇ ጋር በመሆን እኔን ለመጠየቅ መጣች እና እርሷ ሙሽሪክ ነበረች። በዚሁ ጉዳይ የአላህን መልእክተኛ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም) አማከርኳቸው (ፈትዋ /ብይን/ ጠየቅኳቸው) - “የአላህ መልእክተኛ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም) እናቴ ወደ እኔ መጣች ከእኔ ጋ መቀራረብ (መልካም እንዳደርግላት) ትፈልጋለች፣ ከእሷ ጋር ዝምድናዬን ልቀጥልን?” አልኳቸው፤ እርሳቸውም “እንዴታ! ከእርሷ ጋር ጥሩ ግንኙነት ይኑርሽ (ዝምድናሽን ቀጥይ)” አሉኝ። ሰሒሕ ቡኻሪይ ይሁን እንጂ ወላጆች ልጃቸውን ከእስልምናው ወጥቶ ወደ ክህደት እንዲቀለበስ የሚጥሩ ከሆነ ግን በዚህ ጉዳይ ብቻ ሳይታዘዛቸው ሙእሚንነቱን ጠብቆ ይፅናል። በሌላው ጉዳይ ግን አሁንም ቢሆን በጎ ከመዋል ይወዳጃቸዋል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِن جَٰهَدَاكَ عَلَىٰٓ أَن تُشۡرِكَ بِي مَا لَيۡسَ لَكَ بِهِۦ عِلۡمٞ فَلَا تُطِعۡهُمَاۖ وَصَاحِبۡهُمَا فِي ٱلدُّنۡيَا مَعۡرُوفٗاۖ وَٱتَّبِعۡ سَبِيلَ مَنۡ أَنَابَ إِلَيَّۚ ثُمَّ إِلَيَّ مَرۡجِعُكُمۡ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ١٥﴾ [لقمان: ١٥]

{ለአንተ በእርሱ ዕውቀት የሌለህን ነገር በእኔ እንድታጋራ ቢታገሉህም አትታዘዛቸው። በቅርቢቱም ዓለም፤ በመልካም ሥራ ተወዳጃቸው። ወደእኔም የተመለሰን ሰው መንገድ ተከተል። ከዚያም መመለሻችሁ ወደእኔ ነው። ትሠሩት የነበራችሁትንም ሁሉ እነግራችኋለሁ፤ (አልነው)።} [ሉቅማን: 15]

እስልምና ለአጋሪ ከሀድያን ቅርብ ቤተዘመዶች ቢሆኑም ባይሆኑም እስልምናን እስካልተዋጉ ድረስ ለእነርሱ በጎ መዋልን አይከለክልም። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿لَّا يَنْهَىٰكُمُ ٱللَّهُ عَنِ ٱلَّذِينَ لَمْ يُقَٰتِلُوكُمْ فِى ٱلدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِيَٰرِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوٓاْ إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾﴾ [الممتحنة: ٨]

{ከእነዚያ በሃይማኖት ካልተጋደሏችሁ ከአገሮቻችሁም ካላወጡዋችሁ (ከሓዲዎች) መልካም ብትውሉላቸውና ወደእነርሱ ብታስተካክሉ አላህ አይከለክላችሁም። አላህ ትክክለኞችን ይወዳልና።} [አል-ሙምተሒናህ: 8]

እስልምና ልጆችን በማስመልከትም መልካም በማድረግ ላይ አደራ ያላል። በእስልምና ወላጅ ስለ ልጆቹ ከታዘዘባቸው ጉዳዮች እጅግ ከባዱ ልጆቹን ስለ ጌታቸው ሐቅ ማስተማር ነው። ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ለአጎታቸው ልጅ ለኢብኑ ዓባስ ረዲየሏሁ ዓንሁማ እንዲህ በማለት አስተምረውታል፦ "አንተ ልጅ ሆይ! አላህ አንተን የሚጠቅምበት የሆኑ አንዳንድ ቃላትን እንዳስተምርህ አትፈልግምን? እንዴታ አልኳቸው፤ እርሳቸውም "አላህን ጠብቀው (ትዕዛዙን ጠብቅ) ይጠብቅሃል። አላህን ጠብቀው (ትዕዛዙን ጠብቅ) ከፊትህ ታገኘዋለህ። ከጠየቅክ አላህን ብቻ ጠይቅ። እርዳታንም ከፈለክ አላህን ብቻ እርዳኝ በለው።" አሕመድ ዘግበውታል: 4/287 አላህ ወላጆች ልጆቻቸውን በሃይማኖታዊም ሆነ በዓለማዊም ጉዳዮች ላይ የሚጠቅማቸውን እንዲያስተምሩ አዟቸዋል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ قُوٓاْ أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا ٱلنَّاسُ وَٱلْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَٰٓئِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَّا يَعْصُونَ ٱللَّهَ مَآ أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾﴾ [التحريم: ٦]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ነፍሶቻችሁንና ቤተሰቦቻችሁን መቀጣጠያዋ ሰዎችና ደንጋዮች ከኾነች እሳት ጠብቁ። በእርሷ ላይ ጨካኞች፣ ኀይለኞች የኾኑ መላእክት አልሉ። አላህን ያዘዛቸውን ነገር (በመጣስ) አያምጹም። የሚታዘዙትንም ሁሉ ይሠራሉ።} [ሱረቱ ተሕሪም: 6]

ዐሊይ አላህ መልካም ሥራቸው ይውደድላቸውና ተከታዩን የአላህ ቃል አስመልክቶ እንዲህ ብለዋል፦

﴿.. قُوٓاْ أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا .....﴾ [التحريم: ٦]

{...ነፍሶቻችሁንና ቤተሰቦቻችሁን ... ጠብቁ።} "አርሟቸውም አስተምሯቸውም" ነው የሚለን። ነብዩ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም) አባት ልጁን ሶላትን ተላምዶ ያድግ ዘንድ ማስተማር እንዳለበት አዘዋል፤ እንዲህም ብለዋል፦ "ልጆቻችሁ እድሜያቸው ሰባት ዓመት ሲሆኑ በሶላት እዘዟቸው።" አቡ ዳውድ ዘግበውታል የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ "ሁላችሁም እረኛ ናችሁ ሁላችሁም ስለ ጠበቃችሁት ትጠየቃላችሁ። አባወራ (ወንድ ልጅ) በቤቱ ነዋሪዎች ላይ እረኛ ነው ስለጠበቀው ነገር ይጠየቃል። ሴት ልጅ የባሏን ቤት እና ልጆችን ጠባቂ እረኛ ነች በጠበቀችው ነገር ትጠየቃለች።

አገልጋይ ባሪያም በጌታው ንብረት ላይ ጠባቂ እረኛ ነው ስለ ጠበቀው ይጠየቃል። ሁላችሁም እረኛ ናችሁ ሁላችሁም ስለጠበቃችሁት ትጠየቃላችሁ።" ሰሒሕ ኢብኑ ሒባን 4490

እስልምና ወላጅ አባት ለልጆቹም ሆነ ለቤተሰቡ የገንዘብ ጣጣቸውን እንዲችል አዟል። ስለዚህ ጉዳይ በአንቀፅ 18 ላይ በተወሰነ መልኩ አሳልፈናል። ነብዩም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የልጆችን ገንዘብ ነክ ጣጣ መቻል ያለውን በላጭነት ግልፅ አድርገዋል። እንዲህ ብለዋል፦ "እጅግ በጣም ጥሩው ገንዘብ አንድ ሰው በቤተሰቡ ላይ የሚያወጣው፤ እና በአላህ መንገድ ለሚታገልበት እንስሳው ላይ የሚያወጣው እንዲሁም በአላህ መንገድ ላይ (ለተሰማሩ) ባልደረቦቻቸው የሚያወጣው ገንዘብ ነው።" አቡ ቂላባም እንዲህ ብለዋል፦ "ከቤተሰብ ጀምረ" አሉና ቀጥሎ አቡ ቂላባ እንዲህ አሉ፦ "ከእርሱ ለሚጠብቁ ሕጻናት የቤተሰቡ አባላት ከድህነት የሚጠብቃቸው ወይም በእርሱም ምክንያት አላህ የሚያጣቅማቸውና የሚያብቃቃቸው ከሆነ ሰው የበለጠ አጅር ያለው ሰው ማነው?!።" ሰሒሕ ሙስሊም 994

30- ፍትሀዊነት በእስልምና

እስልምና ከጠላት ጋር እንኳ በተግባርም ሆነ በንግግር ፍትሃዊ መሆንን ያዛል። ጥራት የተገባውና የላቀ አላህ በባርያዎቹ መካከል በድርጊቱም ይሁን በአስተዳደሩ ውስጥ በፍትህና በእኩልነት የሚገለፅ ጌታ ነው። ባዘዘበትም ሆነ በከለከለበት በፈጠረውም ሆነ በወሰነው ነገር ላይ በቀናው (በቀጥተኛው) ጎዳና ያለ ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَأُوْلُواْ ٱلۡعِلۡمِ قَآئِمَۢا بِٱلۡقِسۡطِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ١٨﴾ [آل عمران: ١٨]

{አላህ በማስተካከል የቆመ (አስተናባሪ) ሲኾን ከእርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ የሌለ መኾኑን መሰከረ። መላእክቶችና የዕውቀት ባለቤቶችም (እንደዚሁ መሰከሩ)። ከእርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም። አሸናፊው ጥበበኛው ነው።} [አሊ-ዒምራን 18]

አላህ በፍትህ ያዛል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿قُلۡ أَمَرَ رَبِّي بِٱلۡقِسۡطِۖ... ٢٩﴾ [الأعراف: ٢٩]

{ጌታዬ በማስተካከል አዘዘ።} [አል-አዕራፍ: 29]

ነብያቶችና መልዕክተኞችም ሁሉ ፍትህን ይዘው ነው የመጡት፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿لَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا رُسُلَنَا بِٱلۡبَيِّنَٰتِ وَأَنزَلۡنَا مَعَهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ وَٱلۡمِيزَانَ لِيَقُومَ ٱلنَّاسُ بِٱلۡقِسۡطِۖ... ٢٥﴾ [الحديد: ٢٥]

{መልዕክተኞቻችንን በግልጽ ማስረጃዎች በእርግጥ ላክን። ሰዎችም በትክክል ቀጥ እንዲሉ መጽሓፎችንና ሚዛንን ወደእነርሱ አወረድን።} [አል-ሓዲድ: 25]

ሚዛን የተባለው በንግግርም ይሁን በተግባር ፍትሀዊ መሆን ነው። እስልምና ከጠላት ጋር እንኳ በተግባርም ሆነ በንግግር ፍትሃዊ መሆንን ያዛል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿۞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٰمِينَ بِٱلۡقِسۡطِ شُهَدَآءَ لِلَّهِ وَلَوۡ عَلَىٰٓ أَنفُسِكُمۡ أَوِ ٱلۡوَٰلِدَيۡنِ وَٱلۡأَقۡرَبِينَۚ إِن يَكُنۡ غَنِيًّا أَوۡ فَقِيرٗا فَٱللَّهُ أَوۡلَىٰ بِهِمَاۖ فَلَا تَتَّبِعُواْ ٱلۡهَوَىٰٓ أَن تَعۡدِلُواْۚ وَإِن تَلۡوُۥٓاْ أَوۡ تُعۡرِضُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٗا ١٣٥﴾[النساء: ١٣٥]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በትክክል (ፍትሕ) ቀዋሚዎች በነፈሶቻችሁ ወይም በወላጆችና በቅርብ ዘመዶች ላይ ቢኾንም እንኳ ለአላህ መስካሪዎች ኹኑ። ሀብታም ወይም ድኻ ቢኾን አላህ በእነርሱ (ከእናንተ) ይበልጥ ተገቢ ነው። እንዳታደሉም ዝንባሌን አትከተሉ። ብታጠምሙም ወይም (መመስከርን) ብትተው አላህ በምትሠሩት ሁሉ ውስጠ ዐዋቂ ነው።} [አን-ኒሳእ: 135]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿... وَلَا يَجۡرِمَنَّكُمۡ شَنَـَٔانُ قَوۡمٍ أَن صَدُّوكُمۡ عَنِ ٱلۡمَسۡجِدِ ٱلۡحَرَامِ أَن تَعۡتَدُواْۘ وَتَعَاوَنُواْ عَلَى ٱلۡبِرِّ وَٱلتَّقۡوَىٰۖ وَلَا تَعَاوَنُواْ عَلَى ٱلۡإِثۡمِ وَٱلۡعُدۡوَٰنِۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ ٢﴾[المائدة: ٢]

{ከተከበረው መስጊድ ስለከለከሉዋችሁ ሰዎችን መጥላትም (በነሱ ላይ) ወሰን እንዳታልፉ አይገፋፋችሁ። በበጎ ነገርና አላህን በመፍራትም ተረዳዱ። ግን በኃጢአትና ወሰንን በማለፌ አትረዳዱ። አላህንም ፍሩ። አላህ ቅጣተ ብርቱ ነውና።} [አል-ማኢዳህ: 2]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٰمِينَ لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلۡقِسۡطِۖ وَلَا يَجۡرِمَنَّكُمۡ شَنَـَٔانُ قَوۡمٍ عَلَىٰٓ أَلَّا تَعۡدِلُواْۚ ٱعۡدِلُواْ هُوَ أَقۡرَبُ لِلتَّقۡوَىٰۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرُۢ بِمَا تَعۡمَلُونَ ٨﴾ [المائدة: ٨]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ለአላህ ቀጥተኞች በትክክል መስካሪዎች ኹኑ። ሕዝቦችንም መጥላት ባለማስተካከል ላይ አይገፋፋችሁ። አስተካክሉ። እርሱ (ማስተካከል) ለአላህ ፍራቻ በጣም የቀረበ ነው። አላህንም ፍሩ። አላህ በምትሠሩት ሁሉ ውስጠ ዐዋቂ ነው።} [አል-ማኢዳህ: 8]

ለመሆኑ ግን በዛሬ ጊዜ በሰው ሰራሽ ሕጎችም ይሁን ወይም በሌሎች ሃይማኖቶች ውስጥ እንዲህ ባለ መልኩ በራስ ላይም ይሁን በወላጆችና በዘመዶች እንዲሁም ከወዳጅም ጋ ይሁን ከጠላት ጋር የዚህን ያክል በእውነት ለመመስከርና እውነታዋን ለመናገር የሚችል መመርያ ይገኛል?! ነብዩም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በልጆች መካከል ፍትሀዊነትን አዘዋል። ከዓምር በተላለፈ ሓዲሥ ኑዕማን ቢን በሺር እንዲህ ሲል ሰምቸዋለሁ ይላል፤ "አባቴ ስጦታ ሰጠኝ ነገር ግን ዓምራ ቢንት ረዋሓ (እናቴ) "የአላህን መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)

ምስክር እንዲሆኑ ካላደረክ በቀር በዚህ አልስማማም" አለችኝ። ስለዚህም አባቴ ወደ አላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሄዶ ‹ከአምራ ቢንት ረዋሓ ለወለድኩት ልጄ ስጦታ አበረከትኩለት፤ እርሷም የአላህ መልእክተኛ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም) ምስክር ይሁኑልህ ብላ አዘዘችኝ!" አለ፤ እርሳቸውም "ለተቀሩት ልጆችህም ሰጥተሀልን?" አሉ፤ እርሱም "አይ" በማለት መለሰ። የአላህ መልእክተኛ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለምም) "አላህን ፍሩ በልጆቻችሁ መካከል ፍትሃዊ ሁኑ" አሉ። ከዚያ አባቴ ተመልሶ ስጦታውን መልሶ ወሰደ። ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 2587

ይህ የሆነው የሰዎች ጉዳይም ሆነ ሀገር ሊቀና የሚችለው በፍትህ ብቻ በመሆኑ ነው። ሰዎች በሃይማኖታቸው፣ በደማቸው፣ በዝርያቸው፣ በክብራቸው፣ በንብረታቸው፣ በመኖርያቸው በፍትህ ካልሆነ በቀር ደህንነት ሊሰማቸውም አይችልም። ስለዚህም ነበር ቁረይሾች ሙስሊሞችን ባጨናነቋቸው ጊዜ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ባልደረቦቻቸውን ወደ ሀበሻ ሂጅራ እንዲያደርጉ ያዘዟቸው። ይህንንም በሀበሻ ምድር ማንም የማይበደልበት ንጉስ አለ በሚል ምክንያት ነበር ያቆራኙት።

31- በጎ መዋል በእስልምና

እስልምና ለፍጥረታት ሁሉ በጎ መዋልን የሚያዝ ሲሆን ወደ መልካም ስነምግባርና ወደ በጎ ስራዎችም ጥሪ ያደርጋል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿* إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ وَإِيتَآيِٕ ذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ...﴿٩٠﴾﴾ [النحل: ٩٠]

{አላህ በማስተካከል፣ በማሳመርም፣ ለዝምድና ባለቤት በመስጠትም ያዛል።} [አን-ነሕል: 90]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي ٱلسَّرَّآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَٱلۡكَٰظِمِينَ ٱلۡغَيۡظَ وَٱلۡعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلۡمُحۡسِنِينَ﴿١٣٤﴾﴾ [آل عمران: ١٣٤]

{ለእነዚያ በድሎትም ኾነ በችግር ለሚለግሱት፣ ቁጭትንም ገቺዎች ከሰዎችም ይቅርታ አድራጊዎች ለኾኑት (ተደግሳለች)። አላህም በጎ ሠሪዎችን ይወዳል።} [አሊ-ዒምራን 134]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- «አላህ ሁሉም ነገር በጥሩ ሁኔታ እንዲከናወን ወስኗል፤ ስለዚህ መግደል ካለባችሁ እንኳ በጥሩው ዘዴ ፈፅሙት (ስትገድሉ አገዳደላችሁን አሳምሩ)፤ እንስሳን ስታርዱ በጥሩ ሁኔታ እረዱ፤ ማለትም: እያንዳንዳችሁ ቢላዋን ይሳለው አድርጉ እና እንስሳውን በተቻለ መጠን ትንሽ ፋታ ስጡት።» ሰሒሕ ሙስሊም 1955

እስልምና ወደ መልካም ስነምግባርና ወደ በጎ ስራዎች ጥሪ ያደርጋል። የላቀው አላህ መልዕክተኛውን ሶለሏሁ ዓለይሂ ወሰለም በቀደምት ኪታቦች ሲገለፃቸው እንዲህ ብሏል:-

﴿ٱلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ ٱلرَّسُولَ ٱلنَّبِيَّ ٱلۡأُمِّيَّ ٱلَّذِي يَجِدُونَهُۥ مَكۡتُوبًا عِندَهُمۡ فِي ٱلتَّوۡرَىٰةِ وَٱلۡإِنجِيلِ يَأۡمُرُهُم بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَيَنۡهَىٰهُمۡ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيۡهِمُ ٱلۡخَبَٰٓئِثَ وَيَضَعُ عَنۡهُمۡ إِصۡرَهُمۡ وَٱلۡأَغۡلَٰلَ ٱلَّتِي كَانَتۡ عَلَيۡهِمۡۚ فَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِهِۦ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَٱتَّبَعُواْ ٱلنُّورَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ مَعَهُۥٓ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ١٥٧﴾ [الأعراف: ١٥٧]

{ለእነዚያ ያንን እነሱ ዘንድ በተውራትና በኢንጂል ተጽፎ የሚያገኙትን የማይጽፍና የማያነብ ነቢይ የኾነውን መልክተኛ የሚከተሉ ለኾኑት (በእርግጥ እጽፍለታለሁ)። በበጎ ሥራ ያዛቸዋል። ከክፉም ነገር ይከለክላቸዋል። መልካም ነገሮችንም ለነርሱ ይፈቅድላቸዋል። መጥፎ ነገሮችንም በእነርሱ ላይ እርም ያደርግባቸዋል። ከእነሱም ላይ ሸክማቸውንና እነዚያንም በእነርሱ ላይ የነበሩትን እንዛዝላዎች (ከባድ ሕግጋቶች) ያነሳላቸዋል። እነዚያም በእርሱ ያመኑ ያከበሩትም የረዱትም ያንንም ከእርሱ ጋር የተወረደውን ብርሃን የተከተሉ እነዚያ እነሱ የሚያድኑ ናቸው።} [አል-አዕራፍ: 157]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ «አላህ በእርግጥ ርህሩህ ነው፤ ርህራሄን ይወዳል፤ በድርቅናም ሆነ በሌላም የማይሰጠውን በርህራሄ ግን ይሰጣል።» ሰሒሕ ሙስሊም 2593

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ «የላቀው አላህ ለእናቶች አክብሮት የጎደለው (የመናቅ) ባህሪን ማሳየትን፣ ሴቶች ልጆቻችሁን በሕይወት እንዲቀብሩ ማድረግን፣ የሌሎችን ገንዘብ ነክ መብታቸውን ማቀብን ክልክል አድርጎታል። አሉ ተባለ ወሬ፣ መጠየቅ የማይገባችሁን ከሌሎች መጠየቅን እና ሀብትንን ማባከንን ከናንተ ይጠላል።» ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 2408

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ «እስከታምኑ ድረስ ጀነትን አትገቡም፣ እርስ በርሳችሁም እስከትዋደዱ ድረስም እምነታችሁ ሙሉ አይሆንም። ታድያ ካደረጋችሁት እርስ በርሳችሁ የሚያዋዳችሁን ነገር አልንገራችሁምን? በመካከላችሁ ሰላምታን አብዙ (ሰላምን አሰራጩ)።» ሰሒሕ ሙስሊም 54

32- እስልምና ከሚያበረታታቸው በጎ ምግባሮች መካከል

እስልምና እውነተኝነትን፣ አደራን መወጣትን፣ ጥብቅነትን፣ አይነ አፋርነትን፣ ጀግንነትን፣ ለጋስነትን፣ ቸርነትን፣ የተቸገረን መርዳትንና የወደመበትን መታደግን፣ የተራበን ማብላትን፣ መልካም ጉርብትናን፣ ዝምድና መቀጠልን፣ ለእንስሳት እንኳ ማዘንን በመሰሉ ምስጉን የሆኑ ስነምግባሮች ሁሉ ያዛል።

እስልምና ምስጉን በሆኑ ስነምግባሮች ያዛል፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ (እኔ የተላኩት የተስተካከለ ስነምግባርን ላሟላ ነው።) ሰሒሕ አል አዳቡል ሙፍረድ 207

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ “በእለተ ትንሣኤ ከእናንተ ዘንድ በጣም የተወደደው እና ለኔም በጣም ቅርብ የሆነው በመልካም ሥነ ምግባር ከእናንተ በላጭ የሆነ ነው፤ ከእናንተ መካከል እኔ ዘንድ በጣም የተጠላውና ከእኔም የራቀው ደግሞ አሥ-ሠርሣሩን (ራሱን እያስጨነቀ ብዙ የሚያወራ)፣ አል-መተሸዲቁን (ያላቅሙ ተንጠራርቶ የሚያወራ)፣ አል-ሙተፈይቂሁን። ” ሶሓቦችም ጠየቁት-“የአላህ መልእክተኛ ሆይ! እኛ ‘አሥ-ሠርሣሩን’ እና ‘አል-ሙተሸዲቁን’ን አወቅናቸው፣ ግን አል ‘ሙተፈይቂሁን’ ማን እንደሆኑ አላወቅንም” እሳቸውም “ትዕቢተኞች/ ኩራተኛ ሰዎች” በማለት መለሱ።" ሲልሲለቱ አስሶሒሓህ 791

ዐብደሏህ ኢብን ዐምር እንዲህ ብለዋል፦ "ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ዋልጌም አይደሉም ፀያፍ ቃልም አይወጣቸውም፤" እንዲህም ይሉ ነበር፦ "ከናንተ ምርጦቹ ስነ ምግባራቸው ይበልጥ ያማሩት ናቸው።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 3559

እነዚህና ሌሎች የቁርአን አንቀፆችና የሐዲሥ ማስረጃዎች ሁሉ እስልምና በመልካም ስነምግባርና በበጎ ስራ የሚያዝና የሚያበረታታ መሆኑን የሚያስረዱ። እስልምና ከሚያዝባቸው ነገሮች መካከል እውነተኝነት ይገኝበታል፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ "እውነተኝነት ላይ አደራችሁን፤ እውነት ወደ መልካም ሥራ ይመራል፣ መልካም ሥራ ደግሞ ወደ ጀነት ይመራል፤ አንድ ሰው እውነትን መናገር እስከቀጠለ እና እውነትንም ዓላማው እስካደረገ ድረስ በአላህ ፊት እውነተኛ ሆኖ ይመዘገባል።" ሰሒሕ ሙስሊም 2607 እስልምና ከሚያዝባቸው ነገሮች መካከል አደራን መወጣት ይገኝበታል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿۞ إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُكُمۡ أَن تُؤَدُّواْ ٱلۡأَمَٰنَٰتِ إِلَىٰٓ أَهۡلِهَا ...٥٨﴾ [النساء: ٥٨]

{አላህ አደራዎችን ወደ ባለቤቶቻቸው እንዳታደርሱ ያዛችኋል።} [ኒሳእ: 58]

እስልምና ከሚያዝባቸው ነገሮች መካከል ጥብቅነት ይገኝበታል፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ "ሶስቱን አላህ ሊረዳቸው ዋስትና አላቸው፤ ከነኝህም መካከል ጥብቅነትን ፈልጎ ትዳር የሚመሰርትን ጠቀሱ።" ሱነኑ ቲርሚዚይ 1655

ከነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ዱዓዎች መካከል እንዲህ ይሉ ነበር፦ "አላህ ሆይ ቅን መንገድ ምራቻን፣ ላንተ የሚገባ መፍራትን (ተቅዋ)፣ ጥብቅነትን እና መብቃቃትን እጠይቅሀለሁ።" ሰሒሕ ሙስሊም 2721 እስልምና ከሚያዝባቸው ነገሮች መካከል ሐያእ (አይነ አፋርነት) ይገኝበታል፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ "ሐያእ ይዞ የሚመጣው ኸይርን ብቻ ነው።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 6117

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ "ለሁሉም ሃይማኖት የየራሱ ስነምግባር አለው፤ እስልምና የሚያላብሰው ሐያእን ነው።"

በይሀቂይ በሹዐቡል ኢማን የሐዲሡን ሙሉ ሰነድ ዘግበውታል 6/2619

እስልምና ከሚያዝባቸው ነገሮች መካከል ጀግንነት ይገኝበታል፤ ከአነስ ረዲየሏሁ ዐንሁ እንዲህ የሚል ተላልፏል፦ "ነቢዩ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም) ከሰዎች ሁሉ ደፋር እና ለጋስም ነበሩ። አንድ ጊዜ የመዲና ሰዎች በቁረይሾች ምክንያት በፍርሃት በተዋጡ ጊዜ ነቢዩ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም) ግን ፊት ለፊት ቀድመው ነው የነበሩት።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 2820

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከፈሪነት በአላህ ሲጠበቁ እንዲህ ይሉ ነበር፦ "አላህ ሆይ! እኔ ከፈሪነት ባንተ እጠበቃለሁ።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 6374 እስልምና ከሚያዝባቸው ነገሮች መካከል ቸርነትና ለጋስነት ይገኝበታል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١﴾[البقرة: ٢٦١]

{የእነዚያ ገንዘቦቻቸውን በአላህ መንገድ የሚለግሱ ሰዎች (ልግስና) ምሳሌ በየዘለላው ሁሉ መቶ ቅንጣት ያለባቸውን ሰባት ዘለላዎች እንደ አበቀለች አንዲት ቅንጣት ብጤ ነው። አላህም ለሚሻው ሰው (ከዚህ በላይ) ያነባብራል። አላህም ችሮታው ሰፊ ዐዋቂ ነው።} [አል-በቀራህ: 261]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ስነምግባራቸው ቸርነት ነበር፤ ከኢብኑ ዓባስ ረዲየሏሁ ዓንሁ እንዲህ የሚል ተላልፏል፦ "ነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከሰዎች ሁሉ እጅግ በጣም ለጋስ ነበሩ፤ በይበልጥ ደግሞ በወርሀ ረመዷን ጂብሪል ሲመጣ የበለጠ ለጋስ ይሆኑ ነበር። ጂብሪል በረመዳን በየምሽቱ ከእርሳቸው ጋር ቁርአንን ለመከለስ ያገኛቸው ነበር። የዚህ ጊዜ የአላህ መልእክተኛ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም) ከተላከች ነፋስ የበለጠ ለጋስ ነበሩ።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 1902

እስልምና ከሚያዝባቸው መልካም ስነምግባሮች መካከል የተቸገረን መርዳትንና የወደመበትን መታደግን፣ የተራበን ማብላትን፣ መልካም ጉርብትናን፣ ዝምድና መቀጠልን፣ ለእንስሳት እንኳ ማዘንን በመሰሉ ምስጉን ስነምግባሮች ይገኙበታል። ዐብደሏህ ኢብኑ ዑመር ረዲየሏሁ ዐንሁማ ባስተላለፈው ሐዲሥ አንድ ሰው ነብዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ሲል ጠየቃቸው: "የትኛው እስልምና ይበልጣል?" እርሳቸውም፦ "ሚስኪንን የምታበላበትና ለምታውቀውም ለማታውቀውም ሰላምታን የምታበዛበት።" አሉት። ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 12

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ ነቢዩ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም) እንዲህ ብለዋል - “አንድ ሰው በመንገድ ላይ እያለ

በጣም ተጠምቶ ነበር፣ እዚያም አንድ ጉድጓድ ገጠመው። ወደ ጉድጓዱ ውስጥ ወርዶ ጠጥቶ ሲወጣ አንድ ውሻ እጅግ ወቃ ከመጠማቱ የተነሳ መሬቱን የሚልስ ውሻ አስተዋለ፤ ሰውየውም (ለራሱ)፦ “ይህ ውሻ እንደ እኔ በጥም እየተሰቃየ ነው” አለ። ስለዚህ እንደገና ወደ ጉድጓዱ ወርዶ ጫማውን በውሃ ሞልቶ አውጥቶ አጠጣው። አላህ ለዚያ ተግባር አመስግነውና እና (ወንጀሉን ማረለት) ይቅር አለው። ሶሐቦችም - “የአላህ መልእክተኛ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም) ሆይ! እንስሳትን (በመንከባከባችን) ለእኛ ምንዳ አለን? ሲሉ ጠየቁ። ”እርሳቸውም “አዎን! ማንኛውንም ሕያው (ፍጡር) በመንከባከብ ምንዳ አለ” ሲሉ መለሰ። ሰሒሕ ኢብኑ ሒባን 544

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ "ለመበለቲቱ (ባላቸው ለሞተባቸው) እና ችግረኞችን (ለመርዳት) የሚታገል ሰው በአላህ መንገድ እንደሚታገል ወይም በሌሊት ቆሞ እየሰገደ በቀን እየፆመ እንደሚኖር ሰው ነው። " ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 5353 እስልምና የዝምድና መብቶችን አረጋግጦ ዝምድናን መቀጠልንም ግዴታ ያደርጋል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿ٱلنَّبِيُّ أَوۡلَىٰ بِٱلۡمُؤۡمِنِينَ مِنۡ أَنفُسِهِمۡۖ وَأَزۡوَٰجُهُۥٓ أُمَّهَٰتُهُمۡۗ وَأُوْلُواْ ٱلۡأَرۡحَامِ بَعۡضُهُمۡ أَوۡلَىٰ بِبَعۡضٖ فِي كِتَٰبِ ٱللَّهِ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُهَٰجِرِينَ إِلَّآ أَن تَفۡعَلُوٓاْ إِلَىٰٓ أَوۡلِيَآئِكُم مَّعۡرُوفٗاۚ كَانَ ذَٰلِكَ فِي ٱلۡكِتَٰبِ مَسۡطُورٗا ٦﴾[الأحزاب: ٦]

{ነቢዩ በምእምናን ከነፍሶቻቸው ይበልጥ ተገቢ ነው። ሚስቶቹም እናቶቻቸው ናቸው። የዝምድና ባለቤቶችም ከፊላቸው በከፊሉ (ውርስ) በአላህ መጽሐፍ ውስጥ ከምእምናንና ከስደተኞቹ ይልቅ የተገባቸው ናቸው። ግን ወደ ወዳጆቻችሁ (በኑዛዜ) መልካምን ብትሰሩ (ይፈቀዳል)። ይህ በመጽሐፉ ውስጥ የተመዘገበ ነው።} [አል-አሕዛብ: 6]

ዝምድናን ትስስር ከማቋረጥ አስጠንቅቋል ምድርን ከማበላሸት ጋር ከማገናኘት አቆራኝቶታል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿فَهَلۡ عَسَيۡتُمۡ إِن تَوَلَّيۡتُمۡ أَن تُفۡسِدُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَتُقَطِّعُوٓاْ أَرۡحَامَكُمۡ ٢٢ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَعَنَهُمُ ٱللَّهُ فَأَصَمَّهُمۡ وَأَعۡمَىٰٓ أَبۡصَٰرَهُمۡ ٢٣﴾[محمد: ٢٢-٢٣]

{ብትሸሹሙም በምድር ላይ ማበላሸትን ዝምድናችሁንም መቁረጥን ከጀላችሁን?} {እነዚህ እነዚያ አላህ የረገማቸው፣ ያደነቆራቸውም፣ ዓይኖቻቸውንም ያወራቸው ናቸው።} [ሙሓመድ: 22-23]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል: "ዝምድናን የሚቆርጥ ሰው ጀነት አይገባም።" ሰሒሕ ሙስሊም 2556

መቀጠሉ ግዴታ የሚሆነው ዝምድና፦ ወላጆች፣ ወንድሞች፣ እህቶች፣ በአባትም

በእናትም በኩል ያሉ አጎቶችና በአባትም በእናትም በኩል ያሉ አክስቶች ናቸው። እስልምና የጎረቤትን መብት ከህዷ ቢሆን እንኳን ያረጋግጣል (እንዲጠበቅ ያዛል)፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿۞وَٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَلَا تُشۡرِكُواْ بِهِۦ شَيۡـٔٗاۖ وَبِٱلۡوَٰلِدَيۡنِ إِحۡسَٰنٗا وَبِذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَٱلۡيَتَٰمَىٰ وَٱلۡمَسَٰكِينِ وَٱلۡجَارِ ذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَٱلۡجَارِ ٱلۡجُنُبِ وَٱلصَّاحِبِ بِٱلۡجَنۢبِ وَٱبۡنِ ٱلسَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخۡتَالٗا فَخُورًا ٣٦﴾[النساء: ٣٦]

{አላህንም ተገዙ። በእርሱም ምንንም አታጋሩ። በወላጆችና በቅርብ ዝምድና ባለቤትም፣ በየቲሞችም፣ በምስኪኖችም፣ በቅርብ ጎረቤትም፣ በሩቅ ጎረቤትም፣ በጎን ባልደረባም፣ በመንገደኛም፣ እጆቻችሁም ንብረት ባደረጓቸው (ባሮች)፣ መልካምን (ሥሩ)፤ አላህ ኩራተኛ ጉረኛ የኾነን ሰው አይወድም።} [አን-ኒሳእ: 36]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ "ጂብሪል ጉርብትናን በማስመልከት ውርስም ይገባዋል ይለኝ ይሆን እስክል ድረስ እኔን አደራ ከማለት አልተወገደም።" ሰሒሕ አቢ ዳውድ 5152

33- ጥሩ ነገሮች በእስልምና

እስልምና ከሚጠጣም ሆነ ከሚበላ ነገር ጥሩውን (መልካም የሆነውን) ፈቅዷል፤ ልቦናንም ሆነ አካልን እንዲሁም መኖርያ ስፍራን ንፁህ ማድረግን አዟል፤ የአላህ ሰላትና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈን ነብያቶችም እንዳዘዙት ሁሉ ጋብቻን የተፈቀደ አድርጓል፤ እነርሱ በጥሩ ነገር ሁሉ የሚያዙ ናቸውና።

እስልምና ከሚበላም ሆነ ከሚጠጣ ነገር ጥሩ የሆነውን ሁሉ ፈቅዷል፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ እናንተ ሰዎች ሆይ! አላህ መልካም ነው፤ መልካሙን ብቻ ነው የሚቀበለው። አላህ መልእክተኞቹን ባዘዘበት ነገር አማኞችንም አዟል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلرُّسُلُ كُلُواْ مِنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَٱعۡمَلُواْ صَٰلِحًاۖ إِنِّي بِمَا تَعۡمَلُونَ عَلِيمٞ ٥١﴾ [المؤمنون: ٥١]

"እናንተ መልክተኞች ሆይ! ከተፈቀዱት ምግቦች ብሉ። በጎ ሥራንም ሥሩ። እኔ የምተሠሩትን ሁሉ ዓዋቂ ነኝ።" እንዲህም ብሏል፦

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُلُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقۡنَٰكُمۡ وَٱشۡكُرُواْ لِلَّهِ إِن كُنتُمۡ إِيَّاهُ تَعۡبُدُونَ ١٧٢﴾

[البقرة: ١٧٢]

"እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ከነዚያ ከሰጠናችሁ ጣፋጮች ብሉ። ለአላህም እርሱን ብቻ የምትገዙ እንደሆናችሁ አመስግኑ።" (የሐዲሡ አስተላላፊ ሓዲሡን እንዲህ

በማለት ቀጠለ) "ከዚያም ፀጉሩ የተንጨባረረ እና አቧራማ ሁኔታ ውስጥ ሆኖ ረጅም ጉዞ ስለሚያደርግ ሰው አወሱ፤ (ይህ ሰው ምግቡ፣ መጠጡና ልብሱ ከሐራም በሆነበት ሁኔታ) "ጌታዬ ሆይ! ጌታዬ ሆይ!" እያለ እጆቹን ወደ ሰማይ ዘርግቶ ይለምናል፤ የሚበላው ሓራም! የለበሰው ሓራም! የሚጠጣው ሐራም! ሁለመናው በሐራም የተገነባ ሆኖ ሳለ አላህ እንዴት ዱዓውን ሊቀበለው ይችላል!? ሰሒሕ ሙስሊም 1015 ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿قُلۡ مَنۡ حَرَّمَ زِينَةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِيٓ أَخۡرَجَ لِعِبَادِهِۦ وَٱلطَّيِّبَٰتِ مِنَ ٱلرِّزۡقِۚ قُلۡ هِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا خَالِصَةٗ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلۡأٓيَٰتِ لِقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ ٣٢﴾ [الأعراف: ٣٢]

«የአላህን ጌጥ ያችን ለባሮቹ የፈጠራትን ከሲሳይም ጥሩዎቹን እርም ያደረገ ማን ነው» በላቸው። «እርሷ በትንሣኤ ቀን ለእነዚያ ላመኑት ብቻ ስትኾን በቅርቢቱ ሕይወት ተገቢያቸው ናት» በላቸው። እንደዚሁ ለሚያውቁ ሕዝቦች አንቀጾችን እናብራራለን።» [አል-አዕራፍ: 32]

እስልምና የልብን፣ የአካልንና የቤት ንፅህናን አዟል፤ ለዚህም ጋብቻን ፈቅዷል፣ ልክ በዚህ መልኩ ነቢያትና ሩሱሎችን የአላህ ሰላትና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈን አዟል፤ እነርሱ መልካም ነገሮችን ሁሉ ያዛሉና። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنۡ أَنفُسِكُمۡ أَزۡوَٰجٗا وَجَعَلَ لَكُم مِّنۡ أَزۡوَٰجِكُم بَنِينَ وَحَفَدَةٗ وَرَزَقَكُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِۚ أَفَبِٱلۡبَٰطِلِ يُؤۡمِنُونَ وَبِنِعۡمَتِ ٱللَّهِ هُمۡ يَكۡفُرُونَ ٧٢﴾ [النحل: ٧٢]

{አላህም ከነፍሶቻችሁ (ከጎሶቻችሁ) ለእናንተ ሚስቶችን አደረገ። ለእናንተም ከሚስቶቻችሁ ወንዶች ልጆችን፣ የልጅ ልጆችንም አደረገላችሁ። ከመልካሞችም ጸጋዎች ሰጣችሁ። ታድያ በውሸት (በጣኦት) ያምናሉን በአላህም ጸጋ እነሱ ይክዳሉን} [አን-ነሕል: 72]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَثِيَابَكَ فَطَهِّرۡ ٤ وَٱلرُّجۡزَ فَٱهۡجُرۡ ٥﴾ [المدثر: ٤-٥]

{ልብስህንም አጥራ።} {ጣዖትንም ራቅ።} [አል-ሙደሢር: 4-5]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- "በልቡ ውስጥ የሰናፍጭ ቅንጣትክብደት ያክል ኩራት ያለበት ሰው ጀነት አይገባም። አንድ ሰው (ከሱሓቦች መካከል) እንዲህ አለ - "በእርግጥ አንድ ሰው ልብሱ ጥሩ እንዲሆን፣ ጫማውም ጥሩ እንዲሆኑ ይወዳል።" ሲላቸው ነቢዩም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ አሉት - "በእርግጥ አላህ ውብ ነው ውበትንም ይወዳል። ኩራት ማለት እውነትን አለመቀበልና ሰውን መናቅ ነው።" ሰሒሕ ሙስሊም 91

34- እስልምና ከሚከለክላቸው ክፉቶች መካከል

እስልምና በአላህ ማጋራት፣ ክህደት፣ የጣኦት አምልኮ፣ በአላህ ላይ ያለ እውቀት መናገር፣ ልጅን መግደል፣ ክቡር የሆነችውን የሰውን ልጅ ነፍስ ማጥፋት፣ በምድር ላይ ማበላሸት፣ ድግምት፣ ግልፅም ይሁን ድብቅ ብልግና፣ ዝሙት፣ ግብረሶዶም፣ ወለድ መብላትንም ከልክሏል፣ የበከተን ስጋ፣ ለጣኦታትና ለቅርፃ ቅርፅ ተብሎ የታረደን ስጋ እና የአሳማ ስጋን መብላት እና ሌሎችም ርኩስና ቆሻሻን ሁሉ ከልክሏል፤ ወላጁን ያጣን (የቲም) ልጅ ንብረት መብላት፣ ሚዛንና መለኪያን ማዛባት፣ ዝምድና መቁረጥን የመሰሉ የሐራም (እርም) ነገሮች መሰረት የሆኑትን ይከለክላል። ሁሉም ነብያቶችም እነዚህ የተዘረዘሩት የተከለከሉ ሐራም መሆናቸው ላይ ይስማማሉ።

እስልምና በአላህ ማጋራት፣ ክህደትንና ጣኦት አምላኪነትን፣ ስለ አላህ ያለበቂ እውቀት መናገርን፣ ልጆችን መግደልን መሰል የሆኑ የሐራም መሰረቶችን ከልክሏል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ قُلۡ تَعَالَوۡاْ أَتۡلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمۡ عَلَيۡكُمۡۖ أَلَّا تُشۡرِكُواْ بِهِۦ شَيۡـٔٗاۖ وَبِٱلۡوَٰلِدَيۡنِ إِحۡسَٰنٗاۖ وَلَا تَقۡتُلُوٓاْ أَوۡلَٰدَكُم مِّنۡ إِمۡلَٰقٖ نَّحۡنُ نَرۡزُقُكُمۡ وَإِيَّاهُمۡۖ وَلَا تَقۡرَبُواْ ٱلۡفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنۡهَا وَمَا بَطَنَۖ وَلَا تَقۡتُلُواْ ٱلنَّفۡسَ ٱلَّتِي حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلۡحَقِّۚ ذَٰلِكُمۡ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمۡ تَعۡقِلُونَ ١٥١ ﴾ [الأنعام: ١٥١]

{«ኑ፤ ጌታችሁ በእናንተ ላይ እርም ያደርገውን ነገር (በእርሱም ያዘዛችሁን) ላንብብላችሁ» በላቸው፡፡ «በእርሱ (በአላህ) ምንንም ነገር አታጋሩ። ለወላጆችም በጎን ሥራ (ሥሩ)። ልጆቻችሁንም ከድህነት (ፍራቻ) አትግደሉ። እኛ እናንተንም እነርሱንም እንመግባችኋለንና። መጥፎ ሥራዎችንም ከእርሷ የተገለጸውንም የተደበቀውንም ሁሉ አትቅረቡ። ያችንም አላህ እርም ያደረጋትን ነፍስ በሕግ ቢኾን እንጅ አትግደሉ። ይህን ታውቁ ዘንድ (አላህ) በእርሱ አዘዛችሁ።»}

﴿ وَلَا تَقۡرَبُواْ مَالَ ٱلۡيَتِيمِ إِلَّا بِٱلَّتِي هِيَ أَحۡسَنُ حَتَّىٰ يَبۡلُغَ أَشُدَّهُۥۚ وَأَوۡفُواْ ٱلۡكَيۡلَ وَٱلۡمِيزَانَ بِٱلۡقِسۡطِۖ لَا نُكَلِّفُ نَفۡسًا إِلَّا وُسۡعَهَاۖ وَإِذَا قُلۡتُمۡ فَٱعۡدِلُواْ وَلَوۡ كَانَ ذَا قُرۡبَىٰۖ وَبِعَهۡدِ ٱللَّهِ أَوۡفُواْۚ ذَٰلِكُمۡ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ١٥٢ ﴾[الأنعام:١٥٢]

{«የየቲምንም ገንዘብ ብርታቱን (አካለ መጠን) እስኪደርስ ድረስ በዚያች እርሷ መልካም በኾነች ኹኔታ እንጅ አትቅረቡ። ስፍርንና ሚዛንንም በትክክሉ ሙሉ። ነፍስን ችሎታዋን እንጂ አናስገድድም። በተናገራችሁም ጊዜ በዘመዶቻችሁ ላይ ቢኾንም እንኳ (እውነትን በመናገር) አስተካክሉ። በአላህም ቃል ኪዳን ሙሉ። እነሆ ትገሰጹ ዘንድ በርሱ አዘዛችሁ።»} [አል-አንዓም: 151-152]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ ٱلْفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَٱلْإِثْمَ وَٱلْبَغْيَ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُوا۟ بِٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ سُلْطَٰنًا وَأَن تَقُولُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝٣٣﴾[الأعراف: ٣٣]

{«ጌታዬ እርም ያደረገው መጥፎ ሥራዎችን፣ ከርሷ የተገለጸውንና የተደበቀውን ኃጢአትንም፣ ያላግባብ መበደልንም፣ በርሱም ማስረጃ ያላወረደበትን (ጣዖት) በአላህ ማጋራታችሁን፣ በአላህም ላይ የማታውቁትን መናገራችሁን ብቻ ነው» በላቸው፡፡} [አል-አዕራፍ: 33]

እስልምና የተከበረች ነፍስ ማጥፋትን ሐራም (እርም) አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَا تَقْتُلُوا۟ ٱلنَّفْسَ ٱلَّتِي حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلْحَقِّ ۗ وَمَن قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِۦ سُلْطَٰنًا فَلَا يُسْرِف فِّي ٱلْقَتْلِ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ مَنصُورًا ۝٣٣﴾[الإسراء: ٣٣]

{ያቺንም አላህ ያወገዛትን ነፍስ ያለ ሕግ አትግደሉ። የተበደለም ኾኖ የተገደለ ሰው ለዘመዱ (በገዳዩ ላይ) በእርግጥ ስልጣንን አድርገናል። በመግደልም ወሰንን አይለፍ፤ እርሱ የተረዳ ነውና።} [አል-ኢስራእ: 33]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَٱلَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ ٱلنَّفْسَ ٱلَّتِي حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ ۚ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ۝٦٨﴾[الفرقان: ٦٨]

{እነዚያም ከአላህ ጋር ሌላን አምላክ የማይገዙት፣ ያችንም አላህ እርም ያደረጋትን ነፍስ ያለ ሕግ የማይገድሉት፣ የማያመነዝሩትም ናቸው። ይህንንም የሚሠራ ሰው ቅጣትን ያገኛል።} [አል-ፉርቃን: 68]

እስልምና በምድር ላይ ብክለትን (ብልሹነት መፍጠርን) ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَا تُفْسِدُوا۟ فِي ٱلْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَٰحِهَا ... ۝٥٦﴾[الأعراف: ٥٦]

{በምድርም ውስጥ ከተበጀች በኋላ አታበላሹ።} [አል-አዕራፍ: 56]

ነብዩሏህ ሹዐይብ ለህዝባቸው እንዲህ ማለታቸውን የላቀው አላህ በዚህ መልኩ ነግሮናል፡-

﴿وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۗ قَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥ ۖ قَدْ جَآءَتْكُم بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ ۖ فَأَوْفُوا۟ ٱلْكَيْلَ وَٱلْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا۟ ٱلنَّاسَ أَشْيَآءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوا۟ فِي ٱلْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَٰحِهَا ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ۝٨٥﴾[الأعراف: ٨٥]

{ወደ መድየንም (ምድያን) ወንድማቸውን ሹዓይብን (ላክን)፤ አላቸው:- «ወገኖቼ ሆይ! አላህን ተገዙ፡፡ ከእርሱ በቀር ምንም አምላክ የላችሁም፡፡ ከጌታችሁ ዘንድ ግልጽ ማስረጃ በእርግጥ መጥታላችኋለች፡፡ ስፍርንና ሚዛንን ሙሉ፡፡ ሰዎችንም አንዳቾቻቸውን (ገንዘቦቻቸውን) አታጉድሉባቸው፡፡ በምድርም ውስጥ ከተበጀች በኋላ አታበላሹ፡፡ ይህ ምእምናን እንደኾናችሁ ለእናንተ የተሻለ ነው፡፡»} [አል-አዕራፍ 85]

እስልምና ድግምትን ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوٓاْۖ إِنَّمَا صَنَعُواْ كَيْدُ سَٰحِرٖۖ وَلَا يُفْلِحُ ٱلسَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ ٦٩﴾

[طه: ٦٩]

{«በቀኝ እጅህ ያለቸውንም በትር ጣል፡፡ ያንን የሠሩትን ትውጣለችና፡፡ ያ የሠሩት ሁሉ የድግምተኛ ተንኮል ነውና፡፡ ድግምተኛም በመጣበት ስፍራ ሁሉ አይቀናውም» (አለን)፡፡} [ጧሀ: 69]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- "ሰባቱ የሰው ልጆችን አጥፊዎች በመባል የታወቁ ከባድ ኃጢአቶችን ተጠንቀቁ (ሰባት አጥፊ ወንጀሎችን ተጠንቀቁ)፤ (ሰሐቦችም) የአላህ መልእክተኛ ሆይ ምን ምን ናቸው? አሉ፡፡ እርሳቸውም:- በአላህ ማጋራት፥ ድግምት፥ አላህ ክልክል ያደረጋትን ነፍስ ያለ አግባብ ማጥፋት፥ የየቲሞችን (ወላጅ አባታቸው የሞተባቸውን ታዳጊዎችን) ገንዘብ መብላት፣ ወለድ (አራጣ) መብላት፣ ከተፋፋመ ጦርነት ማፈግፈግ፣ ጥብቅ (ንፁህ) የሆኑ ሴቶችን በዝሙት ማነወር (መወንጀል) ናቸው፡፡" አሉ፡፡ ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 6857

እስልምና ድብቅም ግልፅም የሆነ ብልግናን፣ ግብረ ሶዶማዊነትን ሐራም አድርጓል፤ ይህንን በማስመልከትም በዚሁ ቅፅ መጀመርያ አካባቢ ለዚህ ማስረጃ የሚሆኑ የቁርአን ማስረጃዎችን አሳልፈናል፡፡ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَذَرُواْ مَا بَقِيَ مِنَ ٱلرِّبَوٰٓاْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ٢٧٨ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُواْ فَأْذَنُواْ بِحَرْبٖ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦۖ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَٰلِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ٢٧٩﴾ [البقرة: ٢٧٨-٢٧٩]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህን ፍሩ፡፡ ከአራጣም የቀረውን ተዉ፡፡ አማኞች እንደኾናችሁ (ተጠንቀቁ)፡፡} {(የታዘዛችሁትን) ባትሠሩም ከአላህና ከመልክተኛው በኾነች ጦር (መወጋታችሁን) ዕወቁ፡፡ ብትጸጸቱም ለእናንተ የገንዘቦቻችሁ ዋናዎች አሏችሁ፡፡ አትበድሉም አትበደሉምም፡፡} [አል-በቀራህ: 278-279]

አላህ የአራጣን የሚበላ ሰው ላይ የዛተበትን ያክል የትኛውም አመፀኛ ላይ አልዛተም፤ ይህም የሆነው በአራጣ ምክንያት የሃይማኖቶች፣ የአገራት፣ የገንዘብ እና

የሕይወት ውድመት ስላለ ነው። እስልምና የበከተ ስጋ፣ ለጣኦት የታረደን እና የአሳማ ስጋ መብላትን ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿حُرِّمَتۡ عَلَيۡكُمُ ٱلۡمَيۡتَةُ وَٱلدَّمُ وَلَحۡمُ ٱلۡخِنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ لِغَيۡرِ ٱللَّهِ بِهِۦ وَٱلۡمُنۡخَنِقَةُ وَٱلۡمَوۡقُوذَةُ وَٱلۡمُتَرَدِّيَةُ وَٱلنَّطِيحَةُ وَمَآ أَكَلَ ٱلسَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيۡتُمۡ وَمَا ذُبِحَ عَلَى ٱلنُّصُبِ وَأَن تَسۡتَقۡسِمُواْ بِٱلۡأَزۡلَٰمِۚ ذَٰلِكُمۡ فِسۡقٌۗ ...٣﴾ [المائدة: ٣]

{በክት፣ ፈሳሽ ደምም፣ የእሪያ (አሣማ) ሥጋም፣ በርሱ ከአላህ (ስም) ሌላ የተነሳበትም፣ የታነቀችም፣ ተደብድባ የተገደለችም፣ ተንከባላ የሞተችም፣ በቀንድ ተውግታ የሞተችም፣ ከርሷ አውሬ የበላላትም (ከእነዚህ በህይወት ደርሳችሁ) ያረዳችሁት ብቻ ሲቀር ለጣዖታትም የታረደው በአዝላምም ዕድልን መፈለጋችሁ በእናንተ ላይ እርም ተደረገ።} [አል ማኢዳህ 3]

እስልምና አስካሪ መጠጥንም ሆነ ነጃሳና ቆሻሻ ነገራቶችን ሁሉ መጠጣትን ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡخَمۡرُ وَٱلۡمَيۡسِرُ وَٱلۡأَنصَابُ وَٱلۡأَزۡلَٰمُ رِجۡسٞ مِّنۡ عَمَلِ ٱلشَّيۡطَٰنِ فَٱجۡتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ٩٠ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱلشَّيۡطَٰنُ أَن يُوقِعَ بَيۡنَكُمُ ٱلۡعَدَٰوَةَ وَٱلۡبَغۡضَآءَ فِي ٱلۡخَمۡرِ وَٱلۡمَيۡسِرِ وَيَصُدَّكُمۡ عَن ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِۖ فَهَلۡ أَنتُم مُّنتَهُونَ ٩١﴾[المائدة: ٩٠-٩١]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! የሚያሰክር መጠጥ ቁማርም ጣዖታትም አዝላምም ከሰይጣን ሥራ የኾኑ እርኩስ ብቻ ናቸው። (እርኩስን) ራቁትም ልትድኑ ይከጀላልና።} {ሰይጣን የሚፈልገው በሚያሰክር መጠጥና በቁማር በመካከላችሁ ጠብንና ጥላቻን ሊጥል አላህን ከማውሳትና ከስግደትም ሊያግዳችሁ ብቻ ነው። ታዲያ እናንተ (ከእነዚህ) ተከልካዮች ናችሁን (ተከልከሉ)።} [አል-ማኢዳህ: 90-91]

በአንቀፅ ቁጥር (31) ላይ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በተውራትና ኢንጂል ካላቸው መገለጫ መካከል ቆሻሻ ነገርን ሁሉ የሚከለክል መሆኑን ጠቅሰን አሳልፈናል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ٱلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ ٱلرَّسُولَ ٱلنَّبِيَّ ٱلۡأُمِّيَّ ٱلَّذِي يَجِدُونَهُۥ مَكۡتُوبًا عِندَهُمۡ فِي ٱلتَّوۡرَىٰةِ وَٱلۡإِنجِيلِ يَأۡمُرُهُم بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَيَنۡهَىٰهُمۡ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيۡهِمُ ٱلۡخَبَٰٓئِثَ وَيَضَعُ عَنۡهُمۡ إِصۡرَهُمۡ وَٱلۡأَغۡلَٰلَ ٱلَّتِي كَانَتۡ عَلَيۡهِمۡۚ ...١٥٧﴾ [الأعراف: ١٥٧]

{ለእነዚያ ያንን እነሱ ዘንድ በተውራትና በኢንጂል ተጽፎ የሚያገኙትን የማይጽፍና የማያነብ ነቢይ የኾነውን መልክተኛ የሚከተሉ ለኾኑት (በእርግጥ እጽፍለታለሁ)። በበጎ

ሥራ ያዛቸዋል። ከክፉም ነገር ይከለክላቸዋል። መልካም ነገሮችንም ለነርሱ ይፈቅድላቸዋል። መጥፎ ነገሮችንም በእነርሱ ላይ እርም ያደርግባቸዋል። ከእነሱም ላይ ሸክማቸውንና እነዚያንም በእነርሱ ላይ የነበሩትን እንዛዝላዎች (ከባድ ሕግጋቶች) ያነሳላቸዋል። እነዚያም በእርሱ ያመኑ ያከበሩትም የረዱትም ያንንም ከእርሱ ጋር የተወረደውን ብርሃን የተከተሉ እነዚያ እነሱ የሚያድኑ ናቸው።} [አል-አዕራፍ: 157]

እስልምና (የተከበረች) የየየቲምን ገንዘብ መብላትን ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَءَاتُواْ ٱلۡيَتَٰمَىٰٓ أَمۡوَٰلَهُمۡۖ وَلَا تَتَبَدَّلُواْ ٱلۡخَبِيثَ بِٱلطَّيِّبِۖ وَلَا تَأۡكُلُوٓاْ أَمۡوَٰلَهُمۡ إِلَىٰٓ أَمۡوَٰلِكُمۡۚ إِنَّهُۥ كَانَ حُوبٗا كَبِيرٗا ۝٢﴾ [النساء: ٢]

{የቲሞችንም ገንዘቦቻቸውን ስጡ። መጥፎውንም በመልካሙ አትለውጡ። ገንዘቦቻቸውንም ወደ ገንዘቦቻችሁ (በመቀላቀል) አትብሉ እርሱ ታላቅ ኃጢአት ነውና።} [አን-ኒሳእ: 2]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ يَأۡكُلُونَ أَمۡوَٰلَ ٱلۡيَتَٰمَىٰ ظُلۡمًا إِنَّمَا يَأۡكُلُونَ فِي بُطُونِهِمۡ نَارٗاۖ وَسَيَصۡلَوۡنَ سَعِيرٗا ۝١٠﴾

[النساء: ١٠]

{እነዚያ የየቲሞችን ገንዘብ በመበደል የሚበሉ በሆዶቻቸው ውስጥ የሚበሉት እሳትን ብቻ ነው። እሳትንም በእርግጥ ይገባሉ።} [አን-ኒሳእ: 10]

እስልምና በመለኪያና በሚዛን ማዛነፍን ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَيۡلٞ لِّلۡمُطَفِّفِينَ ۝١ ٱلَّذِينَ إِذَا ٱكۡتَالُواْ عَلَى ٱلنَّاسِ يَسۡتَوۡفُونَ ۝٢ وَإِذَا كَالُوهُمۡ أَو وَّزَنُوهُمۡ يُخۡسِرُونَ ۝٣ أَلَا يَظُنُّ أُوْلَٰٓئِكَ أَنَّهُم مَّبۡعُوثُونَ ۝٤﴾[المطففين: ١-٤]

{ለሰላቢዎች ወዮላቸው።} {ለእነዚያ ከሰዎች ባስሰፈሩ ጊዜ የሚያስሞሉ።} {ለእነርሱም (ለሰዎቹ) በሰፈሩ ወይም በመዘኑላቸው ጊዜ የሚያጎድሉ (ለኾኑት)።} {እነዚያ እነርሱ ተቀስቃሾች መኾናቸውን አያውቁምን?} [አል-ሙጠፊፊን: 1-4]

እስልምና ዝምድና መቁረጥን ሐራም አድርጓል። ይህንንም በማስመልከት በአንቀፅ ቁጥር (31) ላይ ይህንን የሚያመላክቱ የቁርአንና የሐዲሥ ማስረጃዎችን እንዲሁም ነብያቶችና ሩሱሎችም ሁሉ እነኝህ ነገራቶች ሐራም መሆናቸው ላይ ሙሉ ስምምነት እንዳላቸው ጠቅሰን አሳልፈናል፤

35- እስልምና ከሚከለክላቸው መጥፎ የማንነት መገለጫዎች መካከል

እስልምና እንደ ውሸት፣ ማታለል፣ መካድ፣ ከፋትን ማመርቀዝ፣ ምቀኝነት፣ መጥፎ ተንኮል፣ ስርቆት፣ ድንበር ማለፍንና ሰዎችን መበደልን ከመሰሉ የተወገዙ ስነምግባሮችና መጥፎ ማንነቶች ሁሉ ይከለክላል።

እስልምና ከተወገዙ ባህሪዎች ይከለክላል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا ۖ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ۝١٨﴾ [لقمان: ١٨]

{«ጉንጭህንም (በኩራት) ከሰዎች አታዙር። በምድርም ላይ ተንበጥርረህ አትሂድ። አላህ ተንበጥራሪን ጉረኛን ሁሉ አይወድምና።} [ሉቅማን: 18]

የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- “በእለተ ትንሣኤ ከእናንተ ዘንድ በጣም የተወደደው እና ለኔም በጣም ቅርብ የሆነው በመልካም ሥነ ምግባር ከእናንተ በላጭ የሆነ ነው፤ ከእናንተ መካከል እኔ ዘንድ በጣም የተጠላውና ከእኔም የራቀው ደግሞ ‘አሥ-ሠርሣሩን’ (ራሱን እያስጨነቀ ብዙ የሚያወራ)፣ ‘አል-መተሸዲቁን’ (ያላቅሙ ተንጠራርቶ የሚያወራ)፣ ‘አል-ሙተፈይቂሁን’ ናቸው። ” ሶሓቦችም ጠየቁ-“የአላህ መልእክተኛ ሆይ! እኛ ‘አሥ-ሠርሣሩን’ እና ‘አል-ሙተሸዲቁንን’ አወቅናቸው፣ ግን ‘አል-ሙተፈይቂሁን’ ማን እንደሆኑ አላወቅንም” እሳቸውም “ትዕቢተኞች /ኩራተኛ/ ሰዎች” በማለት መለሱ።" ሲልሲለቱ ሶሒሓህ: 791 እስልምና ውሸትንም ይከለክላል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿... إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ۝٢٨﴾ [غافر: ٢٨]

{አላህ ያንን እርሱ ድንበር አላፊ ውሸታም የኾነውን አይመራምና።} [ጋፊር: 28]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- "ውሸትን ተጠንቀቁ፤ ውሸት ወደ ትእቢት ይመራል፣ ትብኢት ደግሞ የሚመራው ወደ ጀሀነም ነው፤ አንድ ሰው ውሸት በመናገር ላይ እስከዘወተረ እና ውሸንም በመምረጥ እስከቀጠለ ድረስ በአላህ ፊት ውሸታም ሆኖ ይመዘገባል።" ሰሒሕ ሙስሊም 2607 የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- "የሙናፊቅ ምልክቱ ሶስት ነው፤ ሲናገር ይዋሻል፣ ቃል ሲገባ ቃሉን ያፈርሳል፣ ሲታመን ይከዳል።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 6095 እስልምና ማጭበርበርን ሐራም (እርም) አድርጓል። በሓዲሥ እንዲህ የሚል ተላልፎ እናገኛለን:- የአላህ መልእክተኛ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም) በአንድ ወቅት በእህል ክምር እያለፉ እጃቸውን ወደ ውስጥ ሲያስገቡ ጣታቸው ትንሽ እርጥበት ተሰማቸውና “የእህሉ ባለቤት ሆይ ይህ ምንድን ነው?” ሲሉ ጠየቁት። እርሱም “የአላህ መልእክተኛ ሆይ ዝናብ አግኝቶት ነው።” ሲል መለሰ። እርሳቸውም "ታድያ (እርጥበቱን ክፍል) ሰዎች እንዲያዩት በእህሉ ላይ ለምን አላስቀመጥከውም?፤ ያታለለ ከእኔ አይደለም" አሉ። ሰሒሕ ሙስሊም 102 እስልምና ሰዎችን መሸወድ፣ ተንኮልንና ማታለልን ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَخُونُواْ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ وَتَخُونُوٓاْ أَمَـٰنَـٰتِكُمْ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾﴾[الأنفال: ٢٧]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህንና መልክተኛውን አትክዱ። አደራዎቻችሁንም እናንተ እያወቃችሁ አትክዱ።} [አል-አንፋል: 27]

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ٱلَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ ٱللَّهِ وَلَا يَنقُضُونَ ٱلْمِيثَـٰقَ ﴿٢٠﴾﴾[الرعد: ٢٠]

{እነዚያ በአላህ ቃል ኪዳን የሚሞሉ የጠበቀውንም ኪዳን የማያፈርሱ ናቸው።} [አር-ራዕድ: 20]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሰራዊታቸው ሲዘምቱ እንዲህ ይሏቸው ነበር፡- "ዝመቱ! ምርኮን አትሸፍጡ፣ አትካዱ፣ አካል ጉዳተኛ ወይንም የሞተን አስከሬን አታንገላቱ፣ ታዳጊ ልጅንም አትግደሉ።" ሰሒሕ ሙስሊም 1731 የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "አራት (ባሕርያት) በእርሱ ላይ ያለበት ሰው ጥርት ያለ ሙናፊቅ ሆኗል፤ ከአራቱ ባህሪዎች ውስጥ አንዱ ያለበት ደግሞ እስካልተወውና እስከሚያቆም ድረስ አንድ የሙናፊቅ ባህሪ ይኖረዋል፡- ሲያምኑት ይክዳል፣ ሲናገር ይዋሻል፣ ቃል ኪዳን ሲገባ ቃሉን ያፈርሳል፣ ሲከራከር ያፈነግጣል።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 34 እስልምና ምቀኝነትን ይከለክላል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَمْ يَحْسُدُونَ ٱلنَّاسَ عَلَىٰ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ ۖ فَقَدْ ءَاتَيْنَآ ءَالَ إِبْرَٰهِيمَ ٱلْكِتَـٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَءَاتَيْنَـٰهُم مُّلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾﴾[النساء: ٥٤]

{ይልቁንም ሰዎችን (ሙሐመድን) አላህ ከችሮታው በሰጣቸው ነገር ላይ ይመቀኛሉን ለኢብራሂምም ቤተሰቦች መጽሐፍንና ጥበብን በእርግጥ ሰጠን ታላቅንም ንግሥና ሰጠናቸው።} [አን-ኒሳእ: 54]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَـٰبِ لَوْ يَرُدُّونَكُم مِّنۢ بَعْدِ إِيمَـٰنِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِندِ أَنفُسِهِم مِّنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلْحَقُّ ۖ فَٱعْفُواْ وَٱصْفَحُواْ حَتَّىٰ يَأْتِىَ ٱللَّهُ بِأَمْرِهِۦٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٩﴾﴾

[البقرة: ١٠٩]

{ከመጽሐፉ ባለቤቶች ብዙዎቹ እውነቱ ከተገለጸላቸው በኋላ ከነፍሶቻቸው በኾነው ምቀኝነት ከእምነታችሁ በኋላ ከሓዲዎች አድርገው ሊመልሱዋችሁ ተመኙ። አላህም ትዕዛዙን እስከሚያመጣ ድረስ ይቅርታ አድርጉ፤ እለፏቸውም፡፡ አላህ በነገሩ ሁሉ ላይ ከሃሊ ነውና።} [አል-በቀራህ: 109]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- “ከናንተ በፊት የነበረው የቀደምቶች በሽታ፣ ቅናትና ጥላቻ ወደናንተ መጣ። ጥላቻ “መላጫ” (አጥፊ) ነው። እኔ ፀጉር ይላጫል አይደለም የምላችሁ ይልቁንም የሃይማኖታዊ ቁርጠኝነት መላጫ (አጥፊ) ነች። ነፍሴ በእጁ በሆነችው እምላለሁ፡- እስከታምኑ ድረስ ጀነት አትገቡም፤ እርስ በርሳችሁም እስከትዋደዱ ድረስ አታምኑም። ያንን ለማሳካት የሚረዳዎችሁን ነገር አልነግራችሁምን? ሰላምታ በመካከላችሁ አብዙ (አሰራጩ)።" ሱነኑ ቲርሚዚይ 2510 እስልምና ክፉ ተንኮልን ሐራም (እርም) አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَكَذَٰلِكَ جَعَلۡنَا فِي كُلِّ قَرۡيَةٍ أَكَٰبِرَ مُجۡرِمِيهَا لِيَمۡكُرُواْ فِيهَاۖ وَمَا يَمۡكُرُونَ إِلَّا بِأَنفُسِهِمۡ وَمَا يَشۡعُرُونَ ١٢٣﴾[الأنعام: ١٢٣]

{እንደዚሁም በየከተማይቱ በውስጧ ያሴሩ ዘንድ የተንኮለኞችዋን ታላላቆች አደረግን። በነፍሶቻቸውም ላይ እንጅ በሌላ ላይ አያሴሩም፤ ግን አያውቁም።} [አል-አንዓም: 123]

የላቀው አላህ አይሁዶች መሲሑ ዒሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንን ለመግደል አሲረው እንደነበርና ነገር ግን በአፀፋው አላህ እነርስኑ እንዳታለላቸው እንዲሁም መጥፎ ተንኮል በባለቤቱ ላይ ብቻ እንደሚደርስ ግልፅ አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿۞ فَلَمَّآ أَحَسَّ عِيسَىٰ مِنۡهُمُ ٱلۡكُفۡرَ قَالَ مَنۡ أَنصَارِيٓ إِلَى ٱللَّهِۖ قَالَ ٱلۡحَوَارِيُّونَ نَحۡنُ أَنصَارُ ٱللَّهِ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَٱشۡهَدۡ بِأَنَّا مُسۡلِمُونَ ٥٢ رَبَّنَآ ءَامَنَّا بِمَآ أَنزَلۡتَ وَٱتَّبَعۡنَا ٱلرَّسُولَ فَٱكۡتُبۡنَا مَعَ ٱلشَّٰهِدِينَ ٥٣ وَمَكَرُواْ وَمَكَرَ ٱللَّهُۖ وَٱللَّهُ خَيۡرُ ٱلۡمَٰكِرِينَ ٥٤ إِذۡ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَىٰٓ إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَجَاعِلُ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوكَ فَوۡقَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِۖ ثُمَّ إِلَيَّ مَرۡجِعُكُمۡ فَأَحۡكُمُ بَيۡنَكُمۡ فِيمَا كُنتُمۡ فِيهِ تَخۡتَلِفُونَ ٥٥﴾[آل عمران: ٥٢-٥٥]

{ዒሳ ከነርሱ ክህደት በተሰማውም ጊዜ፡- «ወደ አላህ (ተጨምረው) ረዳቶቼ እነማን ናቸው» አለ፤ ሐዋርያት፡- «እኛ የአላህ ረዳቶች ነን፤ በአላህ አምነናል፤ እኛም ትክክለኛ ታዛዦች መኾናችንን መስክር» አሉ።} {«ጌታችን ሆይ! ባወረድኸው አመንን፤ መልክተኛውንም ተከተልን፤ ከመስካሪዎችም ጋር መዝግበን» (አሉ)።} {(አይሁዶችም) አደሙ አላህም አድማቸውን መለሰባቸው። አላህም ከአድመኞች ሁሉ በላጭ ነው።} {አላህም ባለ ጊዜ (አስታውስ)። ዒሳ ሆይ! እኔ ወሳጂህ ወደ እኔም አንሺህ ነኝ። ከነዚያም ከካዱት ሰዎች አጥሪህ ነኝ እነዚያንም የተከተሉህን እስከ ትንሣኤ ቀን ድረስ ከነዚያ ከካዱት በላይ አድራጊ ነኝ። ከዚያም መመለሻችሁ ወደእኔ ነው። በርሱ ትለያዩበትም በነበራችሁት ነገር በመካከላችሁ እፈርዳለሁ።} [አሊ-ዒምራን: 52-55]

የላቀው አላህ የነብዩ ሷሊሕ (ዓለይሂ -ሰላም) ህዝቦች በተንኮል ሊገድሏቸው ሲያሴሩ አላህም በእነርሱ ላይ አሴረባቸውና መላ ህዝቦቹን አጠፋቸው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿قَالُواْ تَقَاسَمُواْ بِٱللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُۥ وَأَهۡلَهُۥ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِۦ مَا شَهِدۡنَا مَهۡلِكَ أَهۡلِهِۦ وَإِنَّا لَصَٰدِقُونَ ۝٤٩ وَمَكَرُواْ مَكۡرٗا وَمَكَرۡنَا مَكۡرٗا وَهُمۡ لَا يَشۡعُرُونَ ۝٥٠ فَٱنظُرۡ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ مَكۡرِهِمۡ أَنَّا دَمَّرۡنَٰهُمۡ وَقَوۡمَهُمۡ أَجۡمَعِينَ ۝٥١﴾[النمل: ٤٩-٥١]

{«እርሱንና ቤተሰቦቹን ሌሊት ልንገድል ከዚያም ለዘመዱ የቤተሰቦቹን ጥፋት (መገደላቸውን) አላየንም፤ እኛም እውነተኞች ነን ልንል በአላህ ተማማሉ» አሉ።} (49) {ተንኮልንም መከሩ። እነርሱም የማያወቁ ሲኾኑ በተንኮላቸው አጠፋናቸው።} (50) {የተንኮላቸውም መጨረሻ እንዴት እንደነበረ እኛ እነርሱንም ሕዝቦቻቸውንም በሙሉ እንዴት እንዳጠፋናቸው ተመልከት።} [አን-ነምል: 49-51]

እስልምና ስርቆትን ሐራም አድርጓል፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- «ዝሙትን የሚፈጽም ሰው ዝሙትን በሚፈጽምባት ቅፅበት አማኝ ሆኖ አይሠራም፤ ሌባም ሌብነቱን በሚፈጽምበት ቅጽበት አማኝ ሆኖ አይሰርቅም እንዲሁም አስካሪ መጠጥ ጠጪም መጠጡን በሚጠጣበት ቅፅበት አማኝ ሆኖ አይጠጣም። የተውባ በር ከዚያም በኋላ ክፍት ነች።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 6810 እስልምና ድንበር ማለፍን ይከለክላል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿۞ إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ وَإِيتَآيِٕ ذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَيَنۡهَىٰ عَنِ ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِ وَٱلۡبَغۡيِۚ يَعِظُكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ۝٩٠﴾[النحل: ٩٠]

{አላህ በማስተካከል፣ በማሳመርም፣ ለዝምድና ባለቤት በመስጠትም ያዛል። ከአስከፊም (ከማመንዘር)፣ ከሚጠላም ነገር ሁሉ፣ ከመበደልም ይከለክላል። ትገነዘቡ ዘንድ ይገስጻችኋል።} [አን-ነሕል: 90]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- "አላህ ማንም ሰው ሌላው ላይ ድንበር እስከማይተላለፍና አንዱ በሌላው ላይ እስከማይመፃደቅ ድረስ ትሑት መሆን እንዳለባችሁ ለእኔ ወሕይ (መለኮታዊ ራእይ) አውርዶልኛል።" ሰሒሕ አቢ ዳውድ 4895 እስልምና በደልንም ይከለክላል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿... وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ ۝٥٧﴾[آل عمران: ٥٧]

{አላህ በዳዮችን አይወድም።} [አሊ-ዒምራን 57]

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿... إِنَّهُۥ لَا يُفۡلِحُ ٱلظَّٰلِمُونَ ۝٢١﴾[الأنعام: ٢١]

{እነሆ በዳዮች አይሳካላቸውም።} [አል-አንዓም: 21]

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿... وَٱلظَّٰلِمِينَ أَعَدَّ لَهُمۡ عَذَابًا أَلِيمَۢا ٣١﴾[الإنسان: ٣١]

{በዳዮችንም (ዝቶባቸዋል)፡፡ ለእነርሱ አሳማሚ ቅጣትን አዘጋጅቶላቸዋል፡፡} [አል-ኢንሳን: 31]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- «ሶስቱ ዓይነት ሰዎች ዱዓቸው ተመላሽ አይሆንም፤ ፍትሀዊ መሪ፣ ፆመኛ እስኪያፈጥርና የተበዳይ ዱዓእ ናቸው፡፡ ከደመናዎች በላይ ከፍ ትላለች፤ እናም የሰማይ በሮች ይከፈቱላትና ልእለ ኋያሉ አምላክ "ቢዘገይ እንኳ እንደምረዳሽ በልቅናየ እምላለሁ፡፡" ይላል፡፡» ሙስሊም (2749) ሰነዱን አጠር አድርገው ትንሽ ቢለያይም ዘግበውታል፤ ቲርሚዚይ (2526) ከተወሰነ ልዩነት ጋ ዘዘግበውታል፤ አሕመድ (8043) ዘግበውታል ይህ የተጠቀሰው የቃላት አወቃቀር የአሕመድ ዘገባ ነው፡፡

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሙዓዝን ወደ የመን በላኩት ጊዜ ካሉት መካከል፡- "የተበዳይን ዱዓእ ተጠንቀቅ ምክንያቱም በርሱና በአላህ መካከል ምንም ግርዶሽ የለምና፡፡" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 1496

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "ተጠንቀቁ ባለ ውልን (ሙዓሂድ) ቢበድለው ወይም መብቱን ቢቀንስበት ወይም ከአቅሙ በላይ እንዲሠራ ቢያስገድደው ወይም ያለ እርሱ ፈቃድ ማንኛውንም ነገር ቢወስድበት በፍርድ ቀን ራሴ እፋረደዋለሁ፡፡" ሱነን አቢ ዳውድ: 3052 እስልምና እንደሚታየው እያንዳንዱን መጥፎ ባህሪ፤ ኢ-ፍትሀዊ ወይንም አምባገነናዊ መስተጋብርን ሐራም አድርጓል፡፡

36- እስልምና በኢኮኖሚው ረገድ

እስልምና ወለድ፣ የሰዎች ጉዳት፣ መሸወድ፣ ሰዎችን መበደል፣ ማጭበርበር ካለበትም ሆነ ማህበራዊም ይሁን ህዝባዊ ወይንም ግለሰባዊ ጉዳት ወደ ማምጣት ሊያደርስ የሚችልን ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴን ይከለክላል፡፡

እስልምና ወለድ፣ የሰዎች ጉዳት፣ መሸወድ፣ ሰዎችን መበደል፣ ማጭበርበር ካለበትም ሆነ ማህበራዊም ይሁን ህዝባዊ ወይንም ግለሰባዊ ጉዳት ወደማምጣት ሊያደርስ የሚችልን ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴን ይከለክላል፡፡ በዚህ አንቀጽ መጀመሪያ ላይ አራጣ፣ ኢፍትሃዊነትን፣ ማጭበርበር ወይም ብክለትን በምድር ላይ የሚከለክሉ የቁርአን አንቀጾችን እና ሐዲሶችን ጠቅሰን አሳልፈናል፡፡ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَٱلَّذِينَ يُؤۡذُونَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ بِغَيۡرِ مَا ٱكۡتَسَبُواْ فَقَدِ ٱحۡتَمَلُواْ بُهۡتَٰنًا وَإِثۡمًا مُّبِينًا ٥٨﴾ [الأحزاب: ٥٨]

{እነዚያ አላህንና መልክተኛውን የሚያስከፉ በቅርቢቱ ዓለም በመጨረሻይቱም

አላህ ረግሟቸዋል። ለእነርሱም አዋራጅን ቅጣት ደግሶላቸዋል።} [አል-አሕዛብ: 58]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿مَّنْ عَمِلَ صَٰلِحًا فَلِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَنْ أَسَآءَ فَعَلَيْهَا ۗ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٤٦﴾﴾[فصلت: ٤٦]

{መልካም የሠራ ሰው ለነፍሱ ነው። ያጠፋም ሰው በእርሷ ላይ ነው። ጌታህም ለባሮቹ በዳይ አይደለም።} [ፉሲለት: 46]

በነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) አስተምህሮ እንዲህ የሚል መጥቷል፡- "የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መጉዳትም መጎዳትም የለም ብለው ወስነዋል።" ሱነን አቢ ዳውድ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ ጎረቤቱን አያስቸግር፤ በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ እንግዳውን ያክብር፤ በአላህና በመጨረሻው ቀን መልካምን ይናገር አሊያም ዝም ይበል።" በሌላ ዘገባ "ለጎረቤቱ በጎ ይዋልላቸው።" ሰሒሕ ሙስሊም 47

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "አንዲት ሴት እስክትሞት ድረስ ባሰረቻት ድመት ምክንያት በጀሀነም እሳት ተቀጣች። ወይ አላበላቻትና አላጠጣቻት ወይም ደግሞ ከምድር ትላትል ለቃቅማ ትበላ ዘንድ አልለቀቀቻት።” ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 3482

ይህ እንግዲህ ድመትን ላስቸገረ ሰው ከሆነ ታዲያ ሰዎችን ላስቸገረ ሰውስ እንዴት ሊሆን ነው? ከኢብኑ ዑመር በተላለፈ ሐዲሥ እንዲህ የሚል እናገኛለን፡- የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሚንበር ላይ ወጥተው ከፍ ባለ ድምፅ እንዲህ አሉ፡- "እምነት በልባችሁ ሳይደርስ ኢስላምን በምላሳችሁ የተቀበላችሁ ሆይ! ሙስሊሞችን አትጉዱ ፤ አትሳደቡ (አታነውሯቸው)፤ ነውራቸውን አትከታተሉ። የሙስሊሙን ወንድሙን ነውር የሚከታተል ሰው አላህ ነውሩን ይከታተለዋል፤ አላህ ነውሩን የተከታተለበት ሰው ደግሞ በቤቱ ጓዳ ውስጥ ቢሆን እንኳ የሠራውን ነውር ያጋልጥበታል። ኢብኑ ዑመር አንድ ቀን ወደ አላህ ቤት ወይም ወደ ካዕባ ተመለከተና እንዲህ አለ፡- "ምንኛ ታላቅ ነህ፤ ክብርህስ ምንኛ ታላቅ ነው፤ (ነገር ግን) አላህ ዘንድ ግን የአንድ አማኝ ክብር ከአንተ እጅግ የበለጠ ነው።) ቲርሚዚይ ዘግበውታል (2032)፤ እንዲሁም ኢብኑ ሒባን (5763)

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ ጎረቤቱን አያስቸግር፤ በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ እንግዳውን ያክብር፤ በአላህና በመጨረሻው ቀን መልካምን ይናገር አሊያም ዝም ይበል።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 6018

አቢ ሁረይራ ባስተላለፉት ሐዲሥ የአላህ መልዕክተኛ ሶለሏሁ ዓለይሂ ወሰለም፡- "ያጣ የነጣ ድኻ የሚባለው ማን ነው?" ብለው ጠየቁ፤ ሶሓቦችም የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! እኛ ዘንድ ያጣ የነጣ ድኻ የሚባለው ገንዘብም ሆነ የሚጠቃቀምበት እቃ የሌለው ነው በማለት መለሱ። የአላህ መልዕክተኛ ሶለሏሁ ዓለይሂ ወሰለምም እንዲህ አሉ። "ከህዝቦቼ መካከል ያጣ የነጣ ድኻ ማለት የቂያማ ቀን የሶላት፣ የፆምና የዛካን አጅር አከማችቶ ይመጣል፤ ነገር ግን አንዱን ክብሩን በስድብ ተዳፍሮታል፤ አንዱን ደሞ ዘልፎታል፤ የአንዱን ገንዘቡን በልቶበታል፤ ታድያ እርሱ እያየ ለዚህኛው (ለበደለው ሰው) ከአጅሩ ይቀነስለታል፤ ለዚህኛም ከአጅሩ ተቀንሶ ይሰጠዋል፤ በመጨረሻም የበደላቸው ሰዎች (ካሳቸው) ጉዳያቸው ከማለቁ በፊት አጅሩ ሲያልቅ ከወንጀላቸው እየተቀነሰ ወደ እርሱ ወንጀል ይነባበርለትና ወደ ጀሀነም ይወረወራል። " ሙስሊም ዘግበውታል (2581)፤ ቲርሚዚይም (2418)፤ አሕመድም (8029) ዘግበውታል ይህ የቃላት አሰካከም በእርሳቸው ዘገባ ነው።

የአለህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "አንድ ሰው (መሀል) መንገድ ላይ የነበረችን ሰዎችን የምታስቸግርን ዛፍ በማስወገዱ ጀነት ገባ።" ቡኻሪይ መልዕክቱን ዘግበውታል (652)፤ ሙስሊምም እንዲሁ (1914)፤ ኢብኑ ማጃህ (3682) እና አሕመድም (10432) ዘግበውታል የቃላት አሰካከም የሁለቱ ነው፤ ሰዎችን የሚያስቸግርን ነገር ማስወገድ ጀነት የሚያስገባ ከሆነ ሰዎችን የሚስቸግርንና ህይወታቸውንም የሚያበላሽንስ ነገር ማስወገድ ከሆነ (ምንዳው) እንዴት ሊሆን ነው?

37- የአእምሮ ፀጋ በእስልምና

እስልምና የመጣው አእምሮን ለመጠበቅ እና አስካሪ መጠጥ መጠጣትን ከመሰሉ እርሱን ከሚያበላሹ ነገሮች በመከልከል ነው። እስልምና የአዕምሮንም ደረጃ ከፍ በማድረግ የፍርድ ማብሰልሰያ አድርጎ ከአጉል እምነትም ሆነ ከጣዖት አምልኮ ጭንቅ ገላገለው። በመሆኑም በእስልምና አንዱን የማህበረሰብ ክፍል ከሌላው የሚለዩ ምስጢሮች ወይም ፍርዶች የሉም፤ ሁሉም ፍርዶቹ እና ህጎቹ ጤናማ ከሆኑ አእምሮዎችም ጋር የሚስማሙ ናቸው፤ እነርሱም ከፍትህና ጥበብ ጋ የሚገጠሙ ናቸው።

እስልምና አዕምሮንለመጠበቅ ነው የመጣው፤ ደረጃውንም ከፍ አድርጎታል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿... إِنَّ ٱلسَّمۡعَ وَٱلۡبَصَرَ وَٱلۡفُؤَادَ كُلُّ أُوْلَٰٓئِكَ كَانَ عَنۡهُ مَسۡـُٔولٗا ٣٦﴾[الإسراء: ٣٦]

{መስሚያ፣ ማያም፣ ልብም እነዚህ ሁሉ (ባለቤታቸው) ከእነሱ ተጠያቂ ነውና።} [አል-ኢስራእ: 36]

በመሆኑም ማንም ሰው የአእምሮውን ጤናማነት መጠበቅ ግዴታው ነው፤ ለዚህም ሲባል ነው እስልምና አልኮልን እና አደንዛዥ ዕፅን የከለከለው። የአስካሪ መጠጥ ሐራምነትን በአንቀፅ (34) ላይ ጠቅሰናል፤ በርካታ የቁርአን አንቀፆች በተከታዩ ቃል ነው የሚጠናቀቁት፡-

﴿... لَعَلَّكُمۡ تَعۡقِلُونَ﴾[البقرة: ٢٤٢]

{...ታውቁ ዘንድ።} [አል-በቀራህ: 242] ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَمَا ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَآ إِلَّا لَعِبٞ وَلَهۡوٞۖ وَلَلدَّارُ ٱلۡأٓخِرَةُ خَيۡرٞ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ٣٢﴾ [الأنعام: ٣٢]

{የቅርቢቱም ሕይወት ጨዋታና ላግጣ እንጅ ሌላ አይደለችም። የመጨረሻይቱም አገር (ገነት) ለእነዚያ ለሚጠነቀቁት በጣም በላጭ ናት። አታውቁምን} [አል-አንዓም: 32]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿إِنَّآ أَنزَلۡنَٰهُ قُرۡءَٰنًا عَرَبِيّٗا لَّعَلَّكُمۡ تَعۡقِلُونَ٢﴾[يوسف: ٢]

{እኛ (ፍቹን) ታውቁ ዘንድ ዐረብኛ ቁርኣን ሲሆን በእርግጥ አወረድነው።} [ዩሱፍ: 2]

የላቀው አላህ መመሪያና ጥበብ ሊጠቅሙ የሚችሉት የእውቀት ሰዎች (የአዕምሮ ባለቤቶች) ብቻ እንደሆነና እነርሱም የአስተዋይ ልቦና ባለቤቶች መሆናቸውን ግልፅ አድርጓል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿يُؤۡتِي ٱلۡحِكۡمَةَ مَن يَشَآءُۚ وَمَن يُؤۡتَ ٱلۡحِكۡمَةَ فَقَدۡ أُوتِيَ خَيۡرٗا كَثِيرٗاۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّآ أُوْلُواْ ٱلۡأَلۡبَٰبِ٢٦٩﴾[البقرة: ٢٦٩]

{ለሚሻው ሰው ጥበብን ይሰጣል፤ ጥበብንም የሚስሰጥ ሰው ብዙን መልካም ነገር በእርግጥ ተሰጠ። የአእምሮዎች ባለቤቶች እንጂ (ሌላው) አይገሰጽም።} [አል-በቀራህ: 269]

ለዚህም ነው እስልምና ኋላፊነት ለመስጠት ወሳኙን ነገር አእምሮ ያደረገው፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ "(እያንዳንዱን ሥራቸውን የሚዘግበው) ብዕር ከሶስት ዓይነት ሰዎች ተነስቶላቸዋል፤ የተኛ ሰው እስኪነቃ፤ ታዳጊ ህፃን ለአቅመ አዳም (ሄዋን) እስኪደርስና እብድ አእምሮው እስኪሰራ ድረስ።" ቡኻሪይ ከሓዲሥ ቁጥር (5269) በፊት በማያጠራጥር መልኩ ዘግበውታል፤ አቡዳውድ ሓዲሡን በተቀጣጠለ ሰንሰለት ዘግበውታል(4402) ይህ የቃላት አሰካክም የሳቸው ነው፤ ቲርሚዚይም (1423)፤ ነሳኢይም በሱነኑል ኩብራ (7346)፤ አሕመድም (956) ከተወሰነ ልዩነት ጋ፤ ኢብኑ ማጃህም (2042) ላይ አጠር ባለ መልኩ ዘግበውታል።

ከእንቶፈንቶ ከባባድ ህግጋትና ጣኦታዊነትም ነጻ አውጥቶታል፤ ቀደምት ህዝቦች ከእንቶፈንቷቸው ጋ ያላቸውን ቁርኝትና ከአላህ የመጣ እውነታን አሻፍረኝ ማለታቸውን አስመልክቶ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَكَذَٰلِكَ مَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ فِي قَرۡيَةٖ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتۡرَفُوهَآ إِنَّا وَجَدۡنَآ ءَابَآءَنَا عَلَىٰٓ أُمَّةٖ وَإِنَّا عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِم مُّقۡتَدُونَ ٢٣﴾[الزخرف: ٢٣]

{(ነገሩ) እንደዚሁ ነው። ከበፊትህ በማንኛይቱም ከተማ ውስጥ አስፈራሪን አልላክንም፤ ቅምጥሎችዋ እኛ አባቶቻችንን በሃይማኖት ላይ አገኘን፤ እኛም በፈለጎቻቸው ላይ ተከታዮች ነን ያሉ ቢኾኑ እንጅ።} [አዝ-ዙኽሩፍ: 23]

ነብዩሏህ ኢብራሂም ለህዝቦቹ እንዲህ ማለታቸውን የላቀው አላህ በዚህ መልኩ ነግሮናል፡-

﴿إِذۡ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوۡمِهِۦ مَا هَٰذِهِ ٱلتَّمَاثِيلُ ٱلَّتِيٓ أَنتُمۡ لَهَا عَٰكِفُونَ ۝٥٢ قَالُواْ وَجَدۡنَآ ءَابَآءَنَا لَهَا عَٰبِدِينَ ۝٥٣﴾[الأنبياء: ٥٢-٥٣]

{«ይህቺ ቅርጻ ቅርጽ ይቺ እናንተ ለእርሷ ተገዢዎች የኾናችሁት ምንድን ናት» ባለ ጊዜ (መራነው)።} (52) {«አባቶቻችንን ለእርሷ ተገዢዎች ኾነው አገኘን» አሉት።} (53) [አል-አንቢያእ: 52-53]

ስለዚህም እስልምና መጥቶ ሕዝቡ ጣዖት አምልኮንና ከአባቶቹና ከአያቶቹ የወረሰውን አጉል እምነትም በመተው የሩሱሎችን ፈለግ እንዲከተሉ አዘዘ። በእስልምና የተወሰኑ የማህበረሰብ ክፍሎች ብቻ የሚለዩበት ሚስጥራትና ህግጋቶች የሉም። የረሱል የአጎት ልጅና የልጃቸው ባል የሆኑት ዐልይ (አላህ መልካም ሥራቸውን ይውደድላቸው) እንዲህ ተብለው ተጠይቀው ነበር - የአላህ መልእክተኛ (ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም) ለእናንተ (የነብዩ ቤተሰቦች) ብቻ በሆነ ነገር ለይተዋችኋልን?" እርሳቸውም "በዚህ በሰይፌ ሰገባ ውስጥ ባለው ካልሆነ በስተቀር ለሌሎች ሰዎች ሁሉ ሳይናገር ለእኛ ብቻ የሆነን ነገር ለይተው አልነገሩንም።" በማለት እንዲህ የሚል ፅሁፍ የተፃፈበትን ወረቀት አወጡ - "ከአላህ ውጪ ላለ አካል ያረደ አላህ ይርገመው፣ የቦታ ድንበር ጠቋሚዎችን የሰረቀን (ሰርቆ የወሰደ) አላህ ይርገመው፣ ወላጁን የረገመ አላህ ይርገመው፤ በዲናችን አዲስ ፈሊጥ ያመጣን ሰው ከለላ የሰጠን አላህ ይርገመው።" ሰሒሕ ሙስሊም 1978 የእስልምና ውሳኔዎች እና ህጎች ሁሉ ጤናማ አእምሮ ካለው ጋ እንዲሁም ከፍትህና ከጥበብ ጋ የሚገጥሙ ናቸው።

38- ጤናማ ምክንያታዊነት በእስልምና

ሐሰተኛ ሃይማኖቶች ተከታዮቻቸው በውስጣቸው ያሉትን እርስ በርስ መጣረሶች እና አዕምሯቸው የማይቀበሏቸውን ጉዳዮች ካልተረዱ የሃይማኖቱ አባቶች ሃይማኖትን ከምክንያታዊነት በላይ ነው ብለው ተከታዮቻቸውን ያታልላሉ። አእምሮም ሀይማኖትን መረዳትና መገንዘብን ለመቻል እድሉ የለውም ይሏቸዋል። እስልምና ግን ሃይማኖትን ለአእምሮ ጎዳና የሚያበራለት ብርሃን እንደሆነ አድርጎ የሚቆጥር ሲሆን የሐሰት ሃይማኖቶች ግን ፍላጎታቸው ሰው አእምሮውን ትቶ እነሱን እንዲከተል ነው። እስልምና ታድያ ሰው የነገሮችን እውነታ ባሉበት ተጨባጭ ያውቅ ዘንድ አዕምሮውን እንዲያነቃ ይፈልጋል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَكَذَٰلِكَ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ رُوحٗا مِّنۡ أَمۡرِنَاۚ مَا كُنتَ تَدۡرِي مَا ٱلۡكِتَٰبُ وَلَا ٱلۡإِيمَٰنُ وَلَٰكِن جَعَلۡنَٰهُ نُورٗا نَّهۡدِي بِهِۦ مَن نَّشَآءُ مِنۡ عِبَادِنَاۚ وَإِنَّكَ لَتَهۡدِيٓ إِلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسۡتَقِيمٖ ۝٥٢﴾ [الشورى: ٥٢]

{እንደዚሁም ወደ አንተ ከትእዛዛችን ሲኾን መንፈስን (ቁርኣንን) አወረድን። መጽሐፉም እምነቱም ምን እንደኾነ የምታውቅ አልነበርክም። ግን (መንፈሱን) ከባሮቻችን የምንሻውን ሰው በእርሱ የምንመራበት ብርሃን አደረግነው። አንተም ወደ ቀጥተኛው መንገድ በእርግጥ ትመራለህ።} [አሽ-ሹራ: 52]

መለኮታዊው ወሕይ (ራእይ) ጤናማ አእምሮዎች ለማወቅ እና ለማመን የሚመኙት ወደ ሆነው እውነታ የሚመሩ ማስረጃዎችን እና ሙግቶችን ጭምር አካትቷል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ قَدْ جَآءَكُم بُرْهَـٰنٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴿١٧٤﴾﴾ [النساء: ١٧٤]

{እናንተ ሰዎች ሆይ! ከጌታችሁ ዘንድ በእርግጥ አስረጅ መጣላችሁ፤ ወደእናንተም ገላጭ የኾነን ብርሃን (ቁርኣንን) አወረድን።} [አን-ኒሳእ: 174]

የላቀው አላህ የሰው ልጅ በመመሪያ፣ በእውቀትና በእውነት ብርሃን እንዲኖር ይፈልጋል፤ ሰይጣኖች እና አምባገነኖች ግን ሰው በክህደት፣ በድንቁርናና በስህተት ጨለማ ውስጥ ሆኖ እንዲቆይ ነው የሚፈልጉት። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿ٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ يُخْرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَـٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ ۖ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَوْلِيَآؤُهُمُ ٱلطَّـٰغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ ٱلنُّورِ إِلَى ٱلظُّلُمَـٰتِ ۗ... ﴿٢٥٧﴾﴾ [البقرة: ٢٥٧]

{አላህ የእነዚያ ያመኑት ሰዎች ረዳት ነው። ከጨለማዎች ወደ ብርሃን ያወጣቸዋል። እነዚያም የካዱት ረዳቶቻቸው ጣዖታት ናቸው። ከብርሃን ወደ ጨለማዎች ያወጧቸዋል። እነዚያ የእሳት ጓዶች ናቸው፤ እነርሱ በውስጧ ዘውታሪዎች ናቸው።} [አል-በቀራህ: 257]

39- ሳይንስና ምርምር በእስልምና

እስልምና ትክክለኛ እውቀትን ያልቃል። ስሜትን ከመከተል የጠራ የሆነ ሳይንሳዊ ምርምርን ያበረታታል። ስለ ራሳችንም ሆነ በዙሪያችን ስላለው ፍጥረተ ዓለም በተመለከተ እንድናስተነትን ጥሪ ያደርጋል። እናም ትክክለኛ የሳይንስ ምርምር ውጤቶች ከእስልምና ጋር አይጋጩም።

እስልምና ትክክለኛ የሆነን ምርምር ያበረታታል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿... يَرْفَعِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ وَٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ دَرَجَـٰتٍ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾﴾

[المجادلة: ١١]

{አላህ ከናንተ እነዚያን ያመኑትንና እነዚያንም ዕውቀትን የተሰጡትን በደረጃዎች ከፍ ያደርጋል። አላህም በምትሰሩት ሁሉ ውስጠ ዓዋቂ ነው።} [አል ሙጃዲላ 11]

አላህ በታላቅ ጉዳይ ላይ የሊቃውንቱን ምስክርነት ከእርሱ ምስክርነትና ከመላእክቱ

ምስክርነት ጋር አቆራኝቶ ገልጿል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَأُوْلُواْ ٱلۡعِلۡمِ قَآئِمَۢا بِٱلۡقِسۡطِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ١٨﴾[آل عمران: ١٨]

{አላህ በማስተካከል የቆመ (አስተናባሪ) ሲኾን ከእርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ የሌለ መኾኑን መሰከረ። መላእክቶችና የዕውቀት ባለቤቶችም (እንደዚሁ መሰከሩ)። ከእርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም። አሸናፊው ጥበበኛው ነው።} [አሊ-ዒምራን 18]

ይህም የእውቀት ባለቤቶች በእስልምና ውስጥ ያላቸውን ደረጃ ያሳያል፤ የላቀው አላህ ነቢዩ ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከእውቀት በስተቀር ጨምርልኝ እንዲሉ ያዘዘበት ሌላ ነገር የለም። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿... وَقُل رَّبِّ زِدۡنِي عِلۡمٗا ١١٤﴾ [طه: ١١٤]

{"ጌታየ ሆይ! እውቀትንም ጨምርልኝ" በል።} [ጧሀ: 114]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ «እውቀትን ፍለጋ መንገድን የጀመረ አላህ ወደ ጀነት የሚወስደውን መንገድ ያገራለታል። መላእክት ለእውቀት ፈላጊ በሚያደርገው ነገር ተደስተው ክንፋቸውን ዝቅ ያደርጉለታል። በሰማይና በምድር ያለውም ሁሉ ለእውቀት ፈላጊ ምህረትን ይለምኑለታል። በባህር ውስጥ ያለ ዓሳ እንኳን ሳይቀር። አንድ ዓሊም ከዐቢድ (አምልኮ ብቻ ከሚፈጽም ሰው) አንፃር ያለው በላጭነት ልክ ጨረቃ ከሌሎች የሰማይ ከዋክብት አንፃር እንዳላት ብልጫ የላቀ ነው። ሊቃውንት የነቢያት ወራሾች ናቸው፤ ነቢያቶች ደግሞ ዲናር ወይንም ዲርሃም አይደለም ያወረሱት፤ ይልቁንም እውቀትን ነውያወረሱት። ያህንን የጨበጠ ሰው ትልቅ ድርሻን ነው የጨበጠው።» አቡ ዳውድ (3641)፤ ቲርሚዚይ (2682)፤ ኢብኑ ማጀህ (223) ዘግበውታል ይህ ያቃላት አወቃቀርም የዚሁ ዘገባ ነው፤ አሕመድ (21715) ዘግበውታል።

እስልምና ከስሜታዊነት ነፃ የሆነ ሳይንሳዊ ምርምርን ያበረታታል፤ በእኛና በዙሪያችን ስላለው ፍጥረተ ዓለም ወደማሰብና ወደማስተንተንም ይጋብዛል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿سَنُرِيهِمۡ ءَايَٰتِنَا فِي ٱلۡأٓفَاقِ وَفِيٓ أَنفُسِهِمۡ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمۡ أَنَّهُ ٱلۡحَقُّۗ أَوَلَمۡ يَكۡفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ شَهِيدٌ ٥٣﴾[فصلت: ٥٣]

{እርሱም (ቁርኣን) እውነት መኾኑ ለእነርሱ እስከሚገለፅላቸው ድረስ በአጽናፎቹ ውስጥና በነፍሶቻቸውም ውስጥ ያሉትን ተዓምራቶቻችንን በእርግጥ እናሳያቸዋለን። ጌታህም እርሱ በነገሩ ሁሉ ላይ ዐዋቂ መኾኑ አይበቃቸውምን?} [ፉሲለት: 53]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿أَوَلَمۡ يَنظُرُواْ فِي مَلَكُوتِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا خَلَقَ ٱللَّهُ مِن شَيۡءٖ وَأَنۡ عَسَىٰٓ أَن يَكُونَ قَدِ ٱقۡتَرَبَ أَجَلُهُمۡۖ فَبِأَيِّ حَدِيثِۭ بَعۡدَهُۥ يُؤۡمِنُونَ۝١٨٥﴾ [الأعراف: ١٨٥]

{በሰማያትና በምድር ግዛት ውስጥ ከማንኛው ነገር አላህ በፈጠረውም ሁሉ የሞት ጊዜያቸውም በእርግጥ መቅረቡ የሚፈራ መኾኑን አያስተውሉምን ከእርሱም (ከቁርአን) ወዲያ በየትኛው ንግግር ያምናሉ፡፡} [አል-አዕራፍ: 185]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿أَوَلَمۡ يَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَيَنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡۚ كَانُوٓاْ أَشَدَّ مِنۡهُمۡ قُوَّةٗ وَأَثَارُواْ ٱلۡأَرۡضَ وَعَمَرُوهَآ أَكۡثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَآءَتۡهُمۡ رُسُلُهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِۖ فَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظۡلِمَهُمۡ وَلَٰكِن كَانُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ يَظۡلِمُونَ۝٩﴾ [الروم: ٩]

{በምድር ላይ አይኼዱምና የእነዚያን ከበፊታቸው የነበሩትን ሰዎች ፍጻሜ እንዴት እንደነበረ አይመለከቱምን? በኃይል ከእነርሱም ይበልጥ የጠነከሩ ነበሩ፡፡ ምድርንም አረሱ፡፡ (እነዚህ) ከአለሟትም የበዛ አለሟት፡፡ መልዕክተ ኞቻቸውም በተዓምራቶች መጡባቸው፤ (አስተባበሉምና ጠፉ)፡፡ አላህም የሚበድላቸው አልነበረም፤ ግን ነፍሶቻቸውን ይበድሉ ነበሩ፡፡} [አር-ሩም: 9]

የሳይንስ ትክክለኛ ሳይንሳዊ ውጤቶች ከእስልምና ጋር አይጋጩም፡፡ ቁርአን ከአንድ ሺህ አራት መቶ ዓመታት በፊት ትክክለኛ ዝርዝሮችን የጠቀሰበትን እና ዘመናዊ ሳይንስ ዘግይቶ የደረሰበትን አንድ ምሳሌ እንጠቅሳለን፡፡ ሽል በእናቱ ማህፀን ውስጥ ያለውን ሂደት በማስመልከት የሳይንስ ምርምር ውጤቶች በታላቁ ቁርአን ውስጥ ካለው ፅንሰ -ሀሳብ ጋር ሙሉ በሙሉ የተስማማ ነው፡፡ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَلَقَدۡ خَلَقۡنَا ٱلۡإِنسَٰنَ مِن سُلَٰلَةٖ مِّن طِينٖ۝١٢ ثُمَّ جَعَلۡنَٰهُ نُطۡفَةٗ فِي قَرَارٖ مَّكِينٖ۝١٣ ثُمَّ خَلَقۡنَا ٱلنُّطۡفَةَ عَلَقَةٗ فَخَلَقۡنَا ٱلۡعَلَقَةَ مُضۡغَةٗ فَخَلَقۡنَا ٱلۡمُضۡغَةَ عِظَٰمٗا فَكَسَوۡنَا ٱلۡعِظَٰمَ لَحۡمٗا ثُمَّ أَنشَأۡنَٰهُ خَلۡقًا ءَاخَرَۚ فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ أَحۡسَنُ ٱلۡخَٰلِقِينَ۝١٤﴾[المؤمنون: ١٢-١٤]

{በእርግጥም ሰውን ከነጠረ ጭቃ ፈጠርነው፡፡} (12) {ከዚያም በተጠበቀ መርጊያ ውስጥ የፍትወት ጠብታ አደረግነው፡፡} (13) {ከዚያም ጠብታዋን (በአርባ ቀን) የረጋ ደም አድርገን ፈጠርን፡፡ የረጋውንም ደም ቁራጭ ሥጋ አድርገን ፈጠርን፡፡ ቁራጪዉንም ሥጋ አጥንቶች አድርገን ፈጠርን፡፡ አጥንቶቹንም ሥጋን አለበስናቸው፡፡ ከዚያም (ነፍስን በመዝራት) ሌላ ፍጥረትን አድርገን አስገኘነው፡፡ ከሰዓሊዎችም ሁሉ በላጭ የሆነው አላህ ላቀ፡፡} [አል-ሙእሚኑን: 12-14]

40- አሏህ ከባርያዎቹ የሚቀበለው መልካምነት

በአላህ አምነው ለታዘዙትና መልእክተኞቹንም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እውነት ብለው የተቀበሉትን ካልሆነ በቀር አላህ ከማንም ስራውን አይቀበለውም ለመልካም ስራውም አኺራ ላይ አይመነዳውም። የደነገገውንም ካልሆነ በቀር የትኛውንም አምልኮ አይቀበለም። የሰው ልጅ በአላህ ከካደ በኋላ አላህ መልካም ይመነዳኛል ብሎ እንዴት ያስባል?! ማንኛውም ሰው ቢሆን በሁሉም ነብያቶች ብሎም በነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የአላህ መልእክተኝነት አምኖ ካልተገኘ አላህ እምነቱን አይቀበለውም።

በአላህ አምነው ለታዘዙትና መልእክተኞቹንም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እውነት ብለው የተቀበሉትን ካልሆነ በቀር አላህ ከማንም ስራውንም አይቀበለውም፤ ለመልካም ስራውም አኺራ ላይ አይመነዳውም። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿مَّن كَانَ يُرِيدُ ٱلْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُۥ فِيهَا مَا نَشَآءُ لِمَن نُّرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُۥ جَهَنَّمَ يَصْلَىٰهَا مَذْمُومًا مَّدْحُورًا ﴿١٨﴾ وَمَنْ أَرَادَ ٱلْـَٔاخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ كَانَ سَعْيُهُم مَّشْكُورًا ﴿١٩﴾﴾ [الإسراء: ١٨-١٩]

{ቸኳይቱን ዓለም (በሥራው) የሚፈልግ ሰው ለእርሱ በርሷ ውስጥ የሻነውን (ጸጋ) ለምንሻው ሰው እናስቸኩልለታለን። ከዚያም ለእርሱ ገሀነምን (መኖሪያ) አድርገንለታል። ተወቃሽ ብራሪ ኾኖ ይገባታል።} {መጨረሻይቱንም ዓለም የፈለገ ሰው እርሱ አማኝ ኾኖ ለርሷ (ተገቢ) ሥራዋን የሠራም ሰው እነዚህ ሥራቸው የተመሰገነ ይኾናል።} [አል-ኢስራእ: 18-19]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿فَمَن يَعْمَلْ مِنَ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِۦ وَإِنَّا لَهُۥ كَـٰتِبُونَ ﴿٩٤﴾﴾ [الأنبياء: ٩٤]

{እርሱ ያመነ ኾኖ ከበጎ ሥራዎች ማንኛውንም የሚሠራም ሰው፤ ምንዳውን አይነፈግም። እኛም ለእርሱ መዝጋቢዎች ነን።} [አል-አንቢያእ: 94]

አላህ ከአምልኮ የሚቀበለው የደነገገውን ብቻ ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿...فَمَن كَانَ يَرْجُوا۟ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَـٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا ﴿١١٠﴾﴾ [الكهف: ١١٠]

{የጌታውንም መገናኘት የሚፈልግ ሰው፤ መልካም ሥራን ይሥራ። በጌታውም መገዛት አንድንም አያጋራ» [አል-ከህፍ: 110]

ስለዚህ የትኛውም ድርጊት አላህ የደነገገውና ድርጊት ፈፃሚውም ድርጊቱን በሚፈፅምበት ጊዜ የአላህን ውዴታ ብቻ ፈልጎበት ካልሆነ፤ እንዲሁም ሰውየው በነቢያቱና በመልእክተኞቹ ዓለይሂሙ ሰላም የሚያምን አማኝ ሆኖ ካልሆነ በቀር ድርጊቱም ፅድቅ

እንደማይሆን ግልፅ አድርጓል። ከዚህ ውጭ ለሆነማ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَقَدِمْنَآ إِلَىٰ مَا عَمِلُواْ مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَٰهُ هَبَآءً مَّنثُورًا ﴿٢٣﴾﴾ [الفرقان: ٢٣]

{ከሥራም ወደ ሠሩት እናስባለን። የተበተነ ትቢያም እናደርገዋለን።} [አል-ፉርቃን: 23]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَٰشِعَةٌ ﴿٢﴾ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصْلَىٰ نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾﴾ [الغاشية: ٢-٤]

{ፊቶች በዚያ ቀን ተዋራጆች ናቸው።} (2) {ሠሪዎች ለፊዎች ናቸው።} (3) {ተኳሳን እሳት ይገባሉ።} (4) [አል-ጋሺያህ: 2-4]

እነዚህ ፊቶች ከስራ አንፃር የተናነሱና ያሉና ቀጥ ያሉ ነበሩ፤ ነገር ግን ስራቸው በአላህ መመሪያ ሳይሆን ሲቀር፤ መመለሻቸውን አላህ እሳት አደረገው። ምክንያቱም አላህ ያልደነገገውን ከመስራት አልታቀቡም ነበርና፤ ይልቁንም በሐሰት አምልኮ ታመልክና የሐሰት ሃይማኖቶችን የሚፈጥሩላቸውን የጥመት ራሶችንም (መሪዎችን) ይከተሉ ነበርና ነው። አላህ ዘንድ ተቀባይነት ያለው የፅድቅ ስራ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት የመጡትን የሚገጥም የሆነው ነው። የሰው ልጅ ታድያ በአላህ እየካደ እንዴት የአላህን ምንዳ ይከጅላል? በሁሉም ነብያቶችና ነብዩ ሙሐመድም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት በመጡት ተልእኮ አምኖ ካልሆነ በቀር የማንም እምነት አላህ ዘንድ ተቀባይነት አያገኝም። ለዚህም የሚሆኑ የተወሰኑ ማስረጃዎችን በአንቀፅ (20) አሳልፈናል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِۦ ۚ وَقَالُواْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾﴾ [البقرة: ٢٨٥]

{መልክተኛው ከጌታው ወደ ርሱ በተወረደው አመነ። ምእምኖቹም (እንደዚሁ)። ሁሉም በአላህ፣ በመላዕክቱም፣ በመጻሕፍቱም፣ በመልክተኞቹም ከመልክተኞቹ «በአንድም መካከል አንለይም» (የሚሉ ሲኾኑ) አመኑ። «ሰማን፤ ታዘዝንም፡፡ ጌታችን ሆይ! ምሕረትህን (እንሻለን)። መመለሻም ወዳንተ ብቻ ነው» አሉም።} [አል-በቀራህ: 285]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلْكِتَٰبِ ٱلَّذِى نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَٱلْكِتَٰبِ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ مِن قَبْلُ ۚ وَمَن يَكْفُرْ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَٰلًۢا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾﴾ [النساء: ١٣٦]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በአላህና በመልክተኛው በዚያም በመልክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ በዚያም ከበፊቱ ባወረደው መጽሐፍ እመኑ። በአላህና

በመላእክቱም፣ በመጽሐፎቹም፣ በመልክተኞቹም፣ በመጨረሻውም ቀን፣ የካደ ሰው (ከእውነት) የራቀን መሳሳት በእርግጥ ተሳሳተ።} [ኒሳእ: 136]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِذۡ أَخَذَ ٱللَّهُ مِيثَٰقَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ لَمَآ ءَاتَيۡتُكُم مِّن كِتَٰبٖ وَحِكۡمَةٖ ثُمَّ جَآءَكُمۡ رَسُولٞ مُّصَدِّقٞ لِّمَا مَعَكُمۡ لَتُؤۡمِنُنَّ بِهِۦ وَلَتَنصُرُنَّهُۥۚ قَالَ ءَأَقۡرَرۡتُمۡ وَأَخَذۡتُمۡ عَلَىٰ ذَٰلِكُمۡ إِصۡرِيۖ قَالُوٓاْ أَقۡرَرۡنَاۚ قَالَ فَٱشۡهَدُواْ وَأَنَا۠ مَعَكُم مِّنَ ٱلشَّٰهِدِينَ ٨١﴾ [آل عمران: ٨١]

{አላህ የነቢያትን ቃል ኪዳን ከመጽሐፍና ከጥበብ ሰጥቻችሁ ከዚያም «ከእናንተ ጋር ላለው (መጽሐፍ) የሚያረጋግጥ መልክተኛ ቢመጣላችሁ በርሱ በእርግጥ እንደምታምኑበት በእርግጥም እንድትረዱት ሲል በያዘ ጊዜ (አስታውስ)። አረጋገጣችሁን በዚህም ላይ ኪዳኔን ያዛችሁምን» አላቸው። «አረጋገጥን» አሉ። «እንግዲያስ መስክሩ፤ እኔም ከእናንተ ጋር ከመስካሪዎቹ ነኝ» አላቸው።} [አሊ-ዒምራን 81]

41- የሁሉም መለኮታዊ ተልእኮዎች ግብ

እውነተኛው ሃይማኖት ወደ ሰው ልጅ እንዲሰርፅ ብሎም ለዓለማት ጌታ አላህ ንጹሕ ባርያ ይሆን ዘንድ፤ የሰው ልጅን ከአጉል ባህል ወይም ከአጉል እምነት ወይንም ከቁሳዊ ባርነት ነፃ ያውጣው ዘንድ ነው። ይኸውና እስልምና የሰዎችን ፍፁምነትንም አይሞግትም ካላቸው ሰብአዊ ደረጃ በላይ አንስቶም ጌቶች እና አማልክት አያደርጋቸውም።

የሁሉም መለኮታዊ ተልእኮዎች ግብ፡- እውነተኛው ሃይማኖት በሰው ልጅ ሰርፆ ጥርት ያለ የአለማት ጌታ አላህ ባርያ ይሆን ዘንድ ነው። እስልምና የሰውን ልጅ የቁሳዊ አምልኮ ወይንም የእንቶፈንቶ ባርያ ከመሆን ይታደገዋል። የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "የገንዘብ ባርያ ጠፋ! የልብስ ባርያ ያጥፋው! ሲሰጠው ይደሰታል፤ (በምንም ነገር ላይ ገንዘብ) ካልተሰጠው ደግሞ አይመቸውም።" ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 6435

የነቃ ሰው ለአላህ ብቻ ነው የሚያገበድደው፤ በገንዘብ አይገዛ፣ በክብር ወይንም በሥልጣን አይገዛ፤ ወይም ለዘረኝነት አያጎበድድም። በዚህ በተከታዩ ክስተት ሰዎች ከነብያዊ ተልዕኮ በፊትና በኋላ የነበራቸውን ሁኔታ ግልፅ የሚያደርግ እውነታ አለው፡- የመጀመሪያዎቹ ሙስሊሞች ወደ ሐበሻ ሲሰደዱ የጊዜው የሐበሻ ንጉስ የነበረው ነጃሺ እንዲህ ብሎ ጠየቃቸው፡- "ከሕዝባችሁ የተለያችሁበትና ወደ እኔ ሃይማኖትም ሆነ ወደ ሌሎች ሃይማኖቶች ያልገባችሁበት ይህ ሃይማኖት ምንድን ነው?" ጃዕፈር ኢብን አቢ ጧሊብም እንዲህ በማለት መለሱ፡- “ንጉሥ ሆይ! እኛ በድንቁርና እና በአረመኔነት ጥልቀት ውስጥ ወድቀን ነበርን። ለጣዖታት የምንሰገድ፣ የበከተን የምንበላ፣ አስጸያፊ ነገሮችን የምንፈፅም፣ ዝምድናን የምንቆርጥ፣ ለጉርብትና የምናስቸግር፣ ከኛ መካከል ብርቱዎቹ ደካማውን የሚበዘብዙበት ማህበረሰቦች

ነበርን። ውልደቱን፣ እውነተኛነቱን፣ አደራ ጠባቂነቱን፣ ጥብቅነቱን የምናውቅለትን ሰው አላህ በመካከላችን አስነሳልን፤ ከዚያም ይህ የአላህ መልዕክተኛ እኛም ወላጆቻችንም ከአላህ ጋር የምናጋራቸውን ድንጋዮችንና ዛፎችን እርግፍ አድርገን ትተን አንዳችም ሳናጋራ አላህን በብቸኝነት እንድናመልክ ጥሪ አደረገልን። እርሱ እውነትን እንድንናገር፣ ቃል ኪዳኖቻችንን እንድናከብር፣ በመስተጋብራችን ደግ እንድንሆን፣ ጎረቤቶቻችንን እንድንረዳ፣ የተከለከሉ ድርጊቶችን ሁሉ እንድናቆም፣ ከደም መፍሰስ እንድንርቅ፣ ጸያፍ ድርጊቶችን እና የሐሰት ምስክሮችን እንድናስወግድ፣ ወላጅ አልባ ህፃናትን ንብረት ከመብላት እንድንቆጠብ፣ የንፁህ ሴቶችን ስም ከማጥፋት እንድንታቀብ አዘዘን። አላህንም በብቸኝነት እንድንገዛው፣ ሰላት እንድንሰግድ፣ ዘካ እንድንሰጥ፣ ፆምም እንድንፆም አዘዘን። እንዲሁ በርካታ የእስልምና ጉዳዮችን ዘረዘረልን እኛም እውነት ብለን አፀደቅን፤ አመንንም፤ ይዞት በመጣው ነገር ተከተልነውም የከለከለንን ተከልክለን የፈቀደልንን ፈቅደን በአላህ ምንንም ሳናጋራ በብቸኝነት አመለክን።" አሕመድ (1740) በተወሰነ ልዩነት ጋ ፤ አቡ ኑዐይም በ (ሒልየቱል አውሊያእ) 1/115 ላይ አጠር ባለ መልኩ ዘግበውታል።

እስልምና ማንንም ግለሰብ ከደረጃው በላይ ሰጥቶ ፍፁም አድርጎ አይቆጥርም፤ አምላክና ጣኦትም አያደርግም። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلۡ يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ تَعَالَوۡاْ إِلَىٰ كَلِمَةٖ سَوَآءِۭ بَيۡنَنَا وَبَيۡنَكُمۡ أَلَّا نَعۡبُدَ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشۡرِكَ بِهِۦ شَيۡـٔٗا وَلَا يَتَّخِذَ بَعۡضُنَا بَعۡضًا أَرۡبَابٗا مِّن دُونِ ٱللَّهِۚ فَإِن تَوَلَّوۡاْ فَقُولُواْ ٱشۡهَدُواْ بِأَنَّا مُسۡلِمُونَ ٦٤﴾ [آل عمران: ٦٤]

{የመጽሐፉ ባለቤቶች ሆይ! በእኛና በእናንተ መካከል ትክክል ወደ ኾነች ቃል ኑ። (እርሷም) አላህን እንጅ ሌላን ላንገዛ፣ በርሱም ምንንም ላናጋራ፣ ከፊላችንም ከፊሉን ከአላህ ሌላ አማልክት አድርጎ ላይይዝ ነው፤ በላቸው። እምቢ ቢሉም፡- እኛ ሙስሊሞች መኾናችንን መስክሩ በሏቸው።} [አሊ-ዒምራን 64]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَا يَأۡمُرَكُمۡ أَن تَتَّخِذُواْ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةَ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ أَرۡبَابًاۗ أَيَأۡمُرُكُم بِٱلۡكُفۡرِ بَعۡدَ إِذۡ أَنتُم مُّسۡلِمُونَ ٨٠﴾ [آل عمران: ٨٠]

{መላእክትንና ነቢያትንም አማልክቶች አድርጋችሁ እንድትይዙ ሊያዛችሁ (አይገባውም)። እናንተ ሙስሊሞች ከኾናችሁ በኋላ በክህደት ያዛችኋልን።} [አሊ-ዒምራን 80]

የአላህ መልዕክተኛ የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን እንዲህ ብለዋል፡- “እኔ ክርስቲያኖች የማርያምን ልጅ እንዳሞገሱኝ እኔን በማድነቅ አታጋንኑኝ፣ እኔ ባሪያ ብቻ ነኝ። ስለዚህ የአላህ ባሪያና መልዕክተኛው በሉኝ።” ሰሒሕ ቡኻሪይ፡ 3445

42- ተውባና ፀፀት በእስልምና

አላህ በእስልምና ንስሀን (ተውባን) ደንግጓል፡ ይህም - አንድ ሰው ባጠፋ ጊዜ ወደ ጌታው መመለሱ እና ኃጢአቱን መተው ነው፤ እስልምና ከእርሱ በፊት የነበሩትን ኃጢአቶች ያጠፋል (ያስምራል)፤ ንስሐም ከዚህ በፊት የነበሩትን ኃጢአቶች ሁሉ ይሰርዛል፤ ለዚህም ማንም ኋጢአቱን በሰው ፊት መናዘዝ አያስፈልገውም።

አላህ በእስልምና ንስሀን (ተውባን) ደንግጓል፡ ይህም - አንድ ሰው ባጠፋ ግዜ ወደ ጌታው መመለሱ እና ኃጢአቱን መተው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿...وَتُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ٣١﴾ [النور: ٣١]

{ምእመናኖች ሆይ! ትድኑ ዘንድ ሁላችሁም ወደ አላህ (በመመለስ) ተጸጸቱ።} (አን-ኑር 31)

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَلَمۡ يَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ هُوَ يَقۡبَلُ ٱلتَّوۡبَةَ عَنۡ عِبَادِهِۦ وَيَأۡخُذُ ٱلصَّدَقَٰتِ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ١٠٤﴾ [التوبة: ١٠٤]

{አላህ እርሱ ከባሮቹ ንስሓን የሚቀበል ምጽዋቶችንም የሚወስድ መሆኑን አላህም እርሱ ጸጸትን ተቀባይ አዛኝ መኾኑን አያውቁምን} [አት-ተውባህ: 104]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَهُوَ ٱلَّذِي يَقۡبَلُ ٱلتَّوۡبَةَ عَنۡ عِبَادِهِۦ وَيَعۡفُواْ عَنِ ٱلسَّيِّـَٔاتِ وَيَعۡلَمُ مَا تَفۡعَلُونَ ٢٥﴾ [الشورى: ٢٥]

{እርሱም ያ ከባሮቹ ንስሓን የሚቀበል፣ ከኃጢአቶችም ይቅር የሚል፣ የምትሠሩትንም ሁሉ የሚያውቅ ነው።} [አሽ-ሹራ: 25]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "አላህ በባርያው ተውባ የሚደሰተው፡- ከአማኞች አንዱ ሙሉ ስንቁን አሸክሞ የሚጋልበው ግመሉ ጭኖ ደክሞት ካረፈበት ሲነቃ ግመሉ ጠፍታበታለች። ለፍለጋ ብዙ ኳተነ በመጨረሻም በውኋ ጥም ሲንገላታ፤ ከዚያ "ቀድሞ ወደነበርኩበት ቦታ ልመለስና እዛው ሆኜ ልሙት" ብሎ ለሞት ራሱን አሳምኖ ሊተኛ ራስጌውን ትራስ ላይ አሳርፎ ሳለ፤ ድንገት ሲነቃ የሚጋልበው ግመሉ ከሙሉ ስንቁ ጋር በፊትለፊቱ ቆማ ሊያት። ይህ መንገደኛ ስንቁን ሲያገኝ ከተደሰተው በላይ አላህ በባርያዎቹ ተውባ ይበልጡን ይደሰታል።" ሰሒሕ ሙስሊም 2744

ኢስላም ከእርሱ በፊት የነበሩትን ኃጢአቶችን ያጠፋል (ያስምራል)፣ ንስሐም ከእርሱ በፊት የነበሩትን ኃጢአቶች ያስሰርዛል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِن يَنتَهُواْ يُغۡفَرۡ لَهُم مَّا قَدۡ سَلَفَ وَإِن يَعُودُواْ فَقَدۡ مَضَتۡ سُنَّتُ ٱلۡأَوَّلِينَ ٣٨﴾[الأنفال: ٣٨]

{ለነዚያ ለካዱት በላቸው፡- ቢከለከሉ ለእነሱ በእርግጥ ያለፈውን (ሥራ) ምሕረት ይደረግላቸዋል። (ወደ መጋደል) ቢመለሱም (እናጠፋቸዋለን)። የቀድሞዎቹ ሕዝቦች ልማድ በእርግጥ አልፋለችና።} [አል-አንፋል: 38]

አላህ ክርስትያኖችንም ለተውባ ጠርቷቸዋል፤ እንዲህም ብሏል:-

﴿أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى ٱللَّهِ وَيَسۡتَغۡفِرُونَهُۥۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٧٤﴾[المائدة: ٧٤]

{ወደ አላህ አይመለሱምና ምሕረትን አይለምኑትምን አላህም መሓሪ አዛኝ ነው።} [አል-ማኢዳህ:74]

አመፀኞችና ወንጀለኞችን ሁሉ በተውባ ወደ አላህ እንዲመለሱ አበረታትቷል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿۞قُلۡ يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ أَسۡرَفُواْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمۡ لَا تَقۡنَطُواْ مِن رَّحۡمَةِ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغۡفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًاۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلۡغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ٥٣﴾[الزمر: ٥٣]

{በላቸው «እናንተ በነፍሶቻችሁ ላይ ድንበር ያለፋችሁ ባሮቼ ሆይ! ከአላህ እዝነት ተስፋ አትቁረጡ። አላህ ኃጢአቶችን በመላ ይምራልና። እነሆ እርሱ መሓሪው አዛኙ ነውና።} [አዝ-ዙመር: 53]

ዐምር ኢብኑል ዓስ እስልምናን ለመቀበል ቆርጦ በወሰነ ጊዜ ምናልባት የቀድሞ ወንጀሉ እማይማርለት እንዳይሆን የሚል ስለተፈጠረበት ስጋት እንዲህ ሲል ይተርካል:- "አላህ እስልምናን በልቦናየ ሲያሳርፍ ለመብየዓህ (ለቃል ኪዳን) ወደ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሄድኩና እጃቸውን ሲዘረጉልኝ እንዲህ አልኳቸው፤ "የቀድሞ ወንጀሌ እስካልተሰረዘ ድረስ ሙብየዓህ አልገባም።" እርሳቸውም: "ዓምር ሆይ! ሂጅራም የቀድሞ ወንጀል የምታጠፋ (የምታስምር) መሆኗን አላወቅክም እንዴ? እስልምናስ ከበፊቱ ያለን ወንጀል ሁሉ ጥርግ አድርጎ እንደሚያጠፋስ (እንደሚያስምር) አታውቅምን?" አሉኝ። ሙስሊም በረዥሙ ሙሉ ሰነዱን ዘግበውታል (121)፤ አሕመድም (17827) ዘግበውታል፤ ይህ የቃላት አወቃቀርም የዚሁ ዘገባ ነው።

43- በአሏህና በባርያው መካከል ያለው ቁርኝት

በእስልምና በሰው እና በአላህ መካከል ያለው ቁርኝት ቀጥተኛ ነው። በአንተና በአላህ መካከል ምንም አማላጅ አያስፈልግህም። የእስልምና ሃይማኖት የሰውን ልጅ አማልክት ወይም በጌትነት ወይም በአምላክነት የአላህ ተጋሪ እንዳናደርግ ይከለክለናል።

በእስልምና ወደ አላህ በተውባ ለመመለስ በሰው ፊት ኃጢአትን መናዘዝ አያስፈልግም። በእስልምና ውስጥ በሰው እና በአምላክ መካከል ያለው ግንኙነት ቀጥተኛ ነው። በመሆኑም በአንተ እና በአላህ መካከል ማንም አማላጅ እንዲሆንልህ አያስፈልግህም። ልክ በአንቀፅ (36) እንዳሳለፍነው ማለት ነው። የላቀው አላህ ሰዎች ሁሉ ተውባ እንዲያደርጉና ወደ እርሱም እንዲመለሱ ጥሪ ያደረገ በመሆኑ በእርሱ እና በአገልጋዮቹ መካከል ሰዎችን፣ ነቢያትን ወይም መላእክትን አማላጅ ማድረጋቸውን ከልክሏል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَلَا يَأۡمُرَكُمۡ أَن تَتَّخِذُواْ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةَ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ أَرۡبَابًاۗ أَيَأۡمُرُكُم بِٱلۡكُفۡرِ بَعۡدَ إِذۡ أَنتُم مُّسۡلِمُونَ ٨٠﴾[آل عمران: ٨٠]

{መላእክትንና ነቢያትንም አማልክቶች አድርጋችሁ እንድትይዙ ሊያዛችሁ (አይገባውም)። እናንተ ሙስሊሞች ከኾናችሁ በኋላ በክህደት ያዛችኋልን?} [አሊ-ዒምራን 80]

እስልምና - እንዳየሀው - በጌትነቱ ወይም በአምላክነቱ የሰው ልጆችን አማልክት ወይም ከአላህ

ጋር አጋር አድርጎ መያዝን ይከለክላል። የላቀው አላህ ክርስትያኖችን በማስመልከት እንዲህ ብሏል፦

﴿ٱتَّخَذُوٓاْ أَحۡبَارَهُمۡ وَرُهۡبَٰنَهُمۡ أَرۡبَابٗا مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلۡمَسِيحَ ٱبۡنَ مَرۡيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُوٓاْ إِلَٰهٗا وَٰحِدٗاۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۚ سُبۡحَٰنَهُۥ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ٣١﴾ [التوبة: ٣١]

{ከእርሱ በቀር ሌላ አምላክ የሌለውን አንድን አምላክ ሊገዙ እንጂ ያልታዘዙ ሲኾኑ ሊቃውንቶቻቸውንና መነኮሳታቸውን፣ የመርየምን ልጅ አልመሲሕንም ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው ያዙ። ከሚያጋሩት ሁሉ የጠራ ነው።} [አት-ተውባህ: 31]

አላህ ከሓዲዎች በእርሱና በእነርሱ መካከል አማላጆች መያዛቸውን አውግዞባቸዋል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ ٣﴾[الزمر: ٣]

{ንቁ! ፍጹም ጥሩ የኾነው ሃይማኖት የአላህ ብቻ ነው። እነዚያም ከእርሱ ሌላ (ጣዖታትን) ረዳቶች የያዙት «ወደ አላህ ማቃረብን እንዲያቀርቡን እንጅ ለሌላ አንገዛቸውም» (ይላሉ)። አላህ በዚያ እነርሱ በእርሱ በሚለያዩበት ነገር በመካከላቸው ይፈርዳል። አላህ እርሱ ውሸታም ከሓዲ የኾነን ሰው አያቀናም።} [አዝ-ዙመር: 3]

ጣኦት አምላኪያን -የጃሂሊያ ሰዎች- በእነርሱና በአላህ መካከል አማላጅ መያዛቸውንና ወደ አላህ ያቃርቡናል ብለው እንደሚያስቡ ግልፅ አድርጓል። አላህም ሰዎች በእርሱና በአገልጋዮቹ መካከል ነቢያትን ወይም መላእክትን አማላጅ መደረጋቸውን ከከለከለ፤ ለሌሎቹማ ይበልጥ የሚከለከሉ ይሆናል፤ ይህ የተባለው ነቢያትና መልእክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ወደ አላህ ለማቃረብ የሚጣደፉ ከመሆናቸውም ጋ ነው። የነብያቶችንና የመልዕክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ሁኔታ በማስመልከት አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿... إِنَّهُمۡ كَانُواْ يُسَٰرِعُونَ فِي ٱلۡخَيۡرَٰتِ وَيَدۡعُونَنَا رَغَبٗا وَرَهَبٗاۖ وَكَانُواْ لَنَا خَٰشِعِينَ ٩٠﴾ [الأنبياء: ٩٠]

{እነርሱ በበጎ ሥራዎች የሚቻኮሉ ከጃዮችና ፈሪዎች ኾነው የሚለምኑንም ነበሩ። ለእኛ ተዋራጆችም ነበሩ።} [አል-አንቢያእ: 90]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ يَبۡتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ ٱلۡوَسِيلَةَ أَيُّهُمۡ أَقۡرَبُ وَيَرۡجُونَ رَحۡمَتَهُۥ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُۥٓۚ... ٥٧﴾[الإسراء: ٥٧]

{እነዚያ እነርሱ የሚግገዟቸው ማንኛቸውም (ወደ አላህ) በጣም ቀራቢያቸው ወደ ጌታቸው መቃረቢያን (ሥራ) ይፈልጋሉ። እዝነቱንም ይከጅላሉ። ቅጣቱንም ይፈራሉ። የጌታህ ቅጣት የሚፈራ ነውና።} [አል-ኢስራእ: 57]

እነዚያ ከአላህ ውጭ የምትጠሯቸው ራሳቸው - ነቢያትና ሷሊሖች - ወደ አላህ በመቃረብ ምሕረቱን ተስፋ ያደርጋሉ፤ ቅጣቱን ይፈራሉ። ታድያ እንዴት ከአላህ ውጭ አማላክት ተደርገው ይጠራሉ?

44- የሃይማኖተኝነት ፀጋ

በዚህ ፅሁፍ መጨረሻ ላይ ማውሳት የምንፈልገው ነገር ቢኖር፡ ሰዎች በተለያዩ ጊዜዎች፣ ብሄረሰቦች እና ሀገሮች መሆናቸውን እናስተውላለን፤ ኸረ እንደውም መላው የሰው ልጅ ማህበረሰብ በሀሳቡ እና በአላማው የተለያየ በአከባቢው እና በድርጊቱም የተለያየ በመሆኑ አንድ የሚያደርግ ሥርዓት እና ጥበቃን የሚያደርግለት ገዥ ወደ ጥሩ የሚመራው መመሪያ ጋር ግዴታ ያስፈልገዋል። የአላህ የአላህ ሰላትና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈን የተከበሩት የአላህ መልእክተኞችም ከአላህ -ሱብሓነሁ ወተዓላ- በሚወርድላቸው ወሕይ በአላህ ሸሪዓ በማሰባብሰብ፣ በሰዎች መካከል በእውነት በመፍረድ ሰዎችን ወደ መልካምና ቀና ጉዳና የመምራት ኋላፊነትን ተሸክመው ነበር። ሰዎች ለነኝህ የአላህ መልእክተኞች ተልእኮ ባላቸው ምላሽ ሰጭነት እንዲሁም ለመለኮታዊው ጥሪም ባላቸው የጊዜ ቅርበትም ልክ ሁኔታቸው ይስተካከል ነበር። ጥራት ይገባውና አላህ መልእክተኛውን ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በመላክ ለሰው ልጆች የሚያስተላልፈውን ተልእኮ ደመደመና ለነብያችን ሙሐመድ ተልእኮም ዘለቄታን ፃፈላት (ደነገገለት)፤ ለሰው ልጆችም ምራቻ፣ እዝነት፣ ብርሃን፣ ጥራት ወደ ተገባው አላህ የምትመራም ቅን ፈለግ አደረጋት።

ጥመት ሲበዛ፣ ድንቁርና ሲበረታ፣ ለጣዖታትም ሊሰገድላቸው በጀመረ ጊዜ አላህ ነብዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሰዎችን ከክህደት፣ ከድንቁርናና ከጣዖት አምልኮ ጨለማ ወደ እምነት እና ወደ ቀና ጎዳና ለማውጣት በቀና መመርያና በቀጥተኛ ሃይማኖት ላካቸው።

45- ማጠቃለያ ምክር

ስለዚህም የሰው ልጅ ሆይ! ከአጉል ባህልና ከልምድ እንዲሁም ከድንቁርና በመላቀቅ እስልምናን ተቀብለህ በሐቀኝነት ለአላህ እንድትቆም ከሞትክም በኋላ ወደ ጌታህ ተመላሽ መሆንህን እንድታውቅ፤ ራስህንም በዙሪያህ ያለውንም አድማስ እንድትመለከት አደራ እያልኩ እጋብዝሃለሁ። ያኔ በሃይማኖታዊም በአለማዊም ጉዳይህ ደስተኛ ትሆናለህ። ወደ እስልምና ሃይማኖት ለመግባት የፈለገ "ከአላህ በቀር ሌላ አምላክ እንደሌለና ሙሐመድም የአላህ መልእክተኛ እንደሆኑ" ለመመስከር "ላ ኢላሃ ኢለሏህ ሙሓመዱን ረሱሉሏህ" ብሎ መመስከር ብቻ ነው የሚጠበቅበት። ይህችን የምስክርነት ቃል ከሰጡ ሙስሊም ሆነዋል። ከዚህ በኋላ አላህ በደነገገው መልኩ ሰላትንም እየሰገዱ፣ ፆሞን እየፆሙ፣ ከቻሉም ሓጅ በማድረግ አላህን ማምለክ ላይ አደራ።

ስለዚህም የሰው ልጅ ሆይ! ከአጉል ባህልና ከልምድ እንዲሁም ከድንቁርና በመላቀቅ እስልምናን እንድትቀበል እጋብዝሀለሁ፤ ልክ የላቀው አላህም በተከታዩ አንቀፅ እንደጠራህ፡-

﴿قُلْ إِنَّمَآ أَعِظُكُم بِوَٰحِدَةٍ ۖ أَن تَقُومُوا۟ لِلَّهِ مَثْنَىٰ وَفُرَٰدَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا۟ ۚ مَا بِصَاحِبِكُم مِّن جِنَّةٍ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَّكُم بَيْنَ يَدَىْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ٤٦﴾ [سبأ: ٤٦]

{«የምገስጻችሁ ባንዲት ነገር ብቻ ነው። (እርሷም) ሁለት ሁለት አንድ አንድም ሆናችሁ ለአላህ እንድትነሱ ከዚያም በጓደኛችሁ (በሙሐመድ) ምንም ዕብደት

የሌለበት መሆኑን መርምራችሁ እንድትረረዱ ነው። እርሱ ለእናንተ ከብርቱ ቅጣት በስተፊት አስጠንቃቂ ነው እንጂ ሌላ አይደለም» በላቸው።} [ሰባእ: 46]

ከሞትክ በኋላም ወደ ጌታህ እንደምትመለስ ልታውቅ ይገባሀል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَأَن لَّيۡسَ لِلۡإِنسَٰنِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ٣٩ وَأَنَّ سَعۡيَهُۥ سَوۡفَ يُرَىٰ ٤٠ ثُمَّ يُجۡزَىٰهُ ٱلۡجَزَآءَ ٱلۡأَوۡفَىٰ ٤١ وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ ٱلۡمُنتَهَىٰ ٤٢﴾ [النجم: ٣٩-٤٢]

{ለሰውም ሁሉ የሠራው እንጅ ሌላ የለውም።} (39) {ሥራውም ሁሉ ወደ ፊት ይታያል።} {ከዚያም ሙሉውን ምንዳ ይመነዳዋል።} {መጨረሻውም ወደ ጌታህ ብቻ ነው።} [አን-ነጅም: 39-42]

ራስክንም በዙርያህ ያለውንም ትመለከት ዘንድ እጋብዝሀለሁ፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿أَوَلَمۡ يَنظُرُواْ فِي مَلَكُوتِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا خَلَقَ ٱللَّهُ مِن شَيۡءٖ وَأَنۡ عَسَىٰٓ أَن يَكُونَ قَدِ ٱقۡتَرَبَ أَجَلُهُمۡۖ فَبِأَيِّ حَدِيثِۭ بَعۡدَهُۥ يُؤۡمِنُونَ ١٨٥﴾ [الأعراف: ١٨٥]

{በሰማያትና በምድር ግዛት ውስጥ ከማንኛው ነገር አላህ በፈጠረውም ሁሉ የሞት ጊዜያቸውም በእርግጥ መቅረቡ የሚፈራ መኾኑን አያስተውሉምን ከእርሱም (ከቁርኣን) ወዲያ በየትኛው ንግግር ያምናሉ።} [አል-አዕራፍ: 185]

እስልምናን ተቀበልና በዚህም በቀጣዩ አለምም ደስተኛ ትሆናለህ፤ ወደ እስልምና ከገባህም "ላ ኢላሀ ኢለሏህ ሙሐመዱን ረሱሉሏህ" ብለህ በአላህ አንድነትና በነብዩ ሙሐመድ ከመስከር ውጭ የሚጠበቅብህ ነገር የለም። የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሙዓዝን ወደ የመን በላኩት ጊዜ እንዲህ ብለውት ነበር:- "አንተ የምትሄድባቸው ሰዎች የመጽሐፉ ባለቤት ወደሆኑ ህዝቦች ነው፤ በመሆኑም በ "ላ ኢላሃ ኢለሏህ" እና በኔም የአላህ መልዕክተኝነት እንዲመሰክሩ ጥሪ አድርግላቸው፤ ለዚህ ጥሪህ ተገቢውን ምላሽ ከሰጡህ ልእል ኋያሉ አላህ በየቀኑ አምስት ግዜ የምትሰገድ ሶላትን ግዴታ እንዳደረገባቸው አስተምራቸው፤ ለዚሁ ጥሪህም ተገቢውን ምላሽ ከሰጡህ ልእለ ኋያሉ አላህ በገንዘባቸው ላይ ከሀብታሞቻቸው ተይዞ ወደ ድሆቻቸው የምትመለስ የሆነችን ሶደቃ ግዴታ እንዳደረገባቸው አስተምራቸው፤ ለዚህም ተገቢውን ምላሽ ከሰጡህ አደራ ውድ ንብረቶቻቸውን ተጠንቀቅ (አትንካባቸው)።" ሰሒሕ ሙስሊም 19 እንዲሁም ከአላህ ውጭ የሚመለከውንም ሁሉ እንድትተው አደራ እልሀለሁ፤ ከአላህ ውጭ ከሚመለክ ሁሉ መጥራራት ይገባል፤ ቀና የሆነችዋ የነብዩሏህ ኢብራሂም ፈለግ ማለት እርሷ ነች። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿قَدۡ كَانَتۡ لَكُمۡ أُسۡوَةٌ حَسَنَةٞ فِيٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ إِذۡ قَالُواْ لِقَوۡمِهِمۡ إِنَّا بُرَءَٰٓؤُاْ مِنكُمۡ وَمِمَّا تَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ كَفَرۡنَا بِكُمۡ وَبَدَا بَيۡنَنَا وَبَيۡنَكُمُ ٱلۡعَدَٰوَةُ وَٱلۡبَغۡضَآءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤۡمِنُواْ بِٱللَّهِ وَحۡدَهُۥٓ...٤﴾[الممتحنة: ٤]

{በኢብራሂምና በእነዚያ ከእርሱ ጋር በነበሩት (ምእምናን) መልካም መከተል አለቻችሁ። ለሕዝቦቻቸው «እኛ ከእናንተ ከአላህ ሌላ ከምትግገዙትም ንጹሖች ነን። በእናንተ ካድን። በአላህ አንድ ብቻ ሲኾን እስከምታምኑ ድረስ በእኛና በእናንተ መካከል ጠብና ጥላቻ ዘወትር ተገለጸ።» ባሉ ጊዜ (መልካም መከተል አለቻችሁ)።} [አል-ሙምተሒናህ: 4]

አላህ በቀብር ውስጥ ያሉትን ሙታኖችንም እንደሚቀሰቅስም ልታምን ይገባሀል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّهُۥ يُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰ وَأَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ۝٦ وَأَنَّ ٱلسَّاعَةَ ءَاتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ ٱللَّهَ يَبْعَثُ مَن فِى ٱلْقُبُورِ ۝٧﴾ [الحج: ٦-٧]

{ይህ አላህ እርሱ መኖሩ የተረጋገጠ፣ እርሱም ሙታንን ሕያው የሚያደርግ፣ እርሱም በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ በመሆኑ ነው።} {ሰዓቲቱም መጪ፣ በእርሷ ፈጽሞ ጥርጣሬ የሌለባት በመሆኗ፣ አላህም በመቃብሮች ውስጥ ያለን ሁሉ የሚቀሰቅስ በመሆኑ ነው።} [አል-ሓጅ: 6-7]

﴿وَخَلَقَ ٱللَّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ بِٱلْحَقِّ وَلِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍۭ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ۝٢٢﴾ [الجاثية: ٢٢]

መተሳሰብና ምንዳ እውነት ነው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

{አላህም ሰማያትንና ምድርን (ለችሎታው እንደሚያመለክትባቸውና) ነፍስም ሁሉ በሠራችው ሥራ ትምመነዳ ዘንድ በትክክል ፈጠረ። እነርሱም አይበደሉም።} [አል-ጃሢያህ: 22]

ይህንን የምስክርነት ቃልህን ከሰጠህ ሙስሊም ሆንክ ማለት ነው፤ ስለዚህም ከዚያ በኋላ ሶላት ላይ፣ ዘካ መስጠት ላይ፣ ጾም መጾም ላይና የጉዞ ጣጣውን ከቻልክ ደግሞ ሐጅ ማድረግ ላይና መሰል የተደነገጉ አምልኮዎች ላይ አደራህን።

የቀን 19-11-1441 ቅጂ

ጸሐፊ መምህር ዶክተር ሙሐመድ ቢን ዐብደላህ ሱሐይሚ
በኢስላማዊ አስተምህሮ ክፍል ነባር የዓቂዳ አስተማሪ
መሊክ ሰዑድ ዩኒቨርሲቲ የትምህርት ክፍል
በሳዑዲ ዓረቢያ ግዛት፡ ሪያድ

ይዘቶች | المحتويات

1- እስልምና ወደ ሰው ልጆች ሁሉ የተላከ የአላህ መልዕክት ነው። እንዲሁም ዘውታሪ የሆነ አምላካዊ የመጨረሻ መልዕክቱም ነው። 5

2- እስልምና ለተወሰኑ ነገዶች ወይንም ህዝቦች ብቻ የተወሰነ ሃይማኖት ሳይሆን አምላካዊ የሰው ልጆች ሁሉ ሃይማኖት ነው። 6

3- እስልምና የአላህ ሰላት እና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና የቀደምት ነብያትንና መልእክተኞችን መልእክት ለማሟላት የመጣ መለኮታዊ መልእክት ነው። 7

4- ነብያቶች ሁሉ የአላህ ሰላት እና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና ሃይማኖታቸው አንድ ሲሆን መመርያ ድንጋጌያቸው ግን የተለያየ ነው። 8

5- እስልምና የሚጣራው፦ ኑሕ፣ ኢብራሂም፣ ሙሳ፣ ሱለይማን፣ ዳውድ፣ ዒሳ የአላህ ሰላት በእነርሱ ላይ ይስፈንና ~ሁሉም ነብያቶች ወደተጣሩበት ብቸኛ ጌታ፣ ፈጣሪ፣ ሲሳይ ለጋሽ፣ ህይወት ሰጭ ህይወት ነሺ፣ ንጉሰ ነገስት፣ የጉዳዮችም አስተናባሪ በሆነው አላህ ወደ ማመን ነው። 8

6- ጥራት ይገባውና ከፍ ያለው አላህ ፈጣሪ እና ለአምልኮ ብቸኛው ተገቢ የሆነ ከእርሱም ሌላ አብሮት ሊመለክ የማይገባው ነው። 13

7- በፍጠረተ አለሙ ያለውን ሁሉ የምናየውንም የማናየውንም ፈጣሪ አላህ ነው። ከእርሱ ውጪ ያለው ሁሉ ከፍጥረታቱ መካከል የሆነ ፍጡር ብቻ ነው። አላህ ሰማያትንና ምድርንም በሰባት ቀናት ፈጠረ። 17

8- ጥራት የተገባው አላህ በንግስናውም ሆነ በመፍጠሩ፤ በማስተናበሩም ሆነ በአምልኮው ተጋሪ የለውም። 18

9- ጥራት የተገባው አላህ አልወለደም አልተወለደም ብጤም ሆነ አምሳያም የለውም። 21

10- ጥራት የተገባውና ከፍ ያለው አላህ በአንዳች ፍጡራኑ ላይ የሚሰርፅም የሚዋሃድም አይደለም። 22

11- ጥራት የተገባውና ከፍ ያለው አላህ ርህሩህና አዛኝ በመሆኑ መልዕክተኞችን ላከ መጽሐፍቶችንም አወረደ። 23

12- ጌታችን አላህ እጅግ በጣም አዛኙ በእለተ ትንሳኤ ፍጥረታትን የሚተሳሰብ ብቸኛው ጌታ ነው። የዚያኔ ሁሉንም ባጠቃላይ ከቀብራቸው እንዲቀሰቀሱ አድርጎ እያንዳንዱን ግለሰብ ከሰራው መልካምና ክፉ ስራው አንፃር ይመነዳዋል። አማኝ ሆኖ መልካምን የሰራ ዘውታሪ ፀጋ አለለት፤ የካደና መጥፎንም የሰራ ደግሞ በእለተ ትንሳኤ ከባድ ቅጣት ይጠብቀዋል። 24

13- ከፍ ያለው አላህ አደምን ከፈጠረ በኋላ ዝርያዎቹ ከእርሱ በኋላ እንዲባዙ አደረገ። የሰው ልጆች ሁሉ አላህን በመፍራታቸው ካልሆነ በቀር በመሰረታዊ ማንነታቸው አንዱ ዝርያ ከሌላኛው ዝርያ አንዱ ህዝብ ከሌላኛው ህዝብ በማይበላለጥበት መልኩ እኩል ናቸው። 26

14- ሁሉ ልጅ በተፍጥሯዊው ሃይማኖት (እስልምና) ላይ ሆኖ ነው የሚወለደው።.........27

15- ማንኛውም ሰው ሲወለድ ኋጢአተኛ ሆኖ ወይንም የሌላን ኋጢአት ወርሶ አይወለድም። 28

16 - የሰው ልጆች የመፈጠራቸውም አላማ አላህን በብቸኝነት ለማምለክ ነው። 30

17 - እስልምና የሰውልጆችን –ወንዶቹንም ሆነ ሴቶቹን- ክብርን አጎናፀፋቸው፤ ለተሟላ መብታቸውም ዋስትናውን አረጋገጠላቸው፤ በተቀሩት ምርጫዎች፣ ድርጊቶችም ሆኑ ክንውኖች ተጠያቂነትን አደረገባቸው፤ ራሱንም ይሁን ሌላን ለሚጎዱ ድርጊቶች የተጠያቂነት ኋላፊነት ጣለባቸው።.. 30

18- እስልምና ወንዶችንና ሴቶችንም ከተጠያቂነት፣ ከቅጣት፣ ከምንዳም ሆነ ከሽልማት አንፃር እኩል አደረጋቸው። 34

19- እስልምና ሴትን ልጅ አከበረ፤ ሴቶቹን የወንዶቹ ክፋይ አድርጎም ቆጠረ፤ ወንድ እስከቻለ ድረስ ለሴት ይለግሳት ዘንድ ግዴታን ጣለበት፤ በመሆኑም አባት የሴት ልጁን ወጭ የመቻል ግዴታ አለበት፤ እናትም ወጭዋን ለመቻል የደረሰ ልጅ ካላት፤ ሚስትም ባሏ ወጭዋን ሊችሉ ግዴታ አለባቸው። 35

20- ሞት ብሎ ማለት ሙሉ በሙሉ አልቆ መጥፋት ማለት ሳይሆን ከስራ አለም ወደ ምንዳ አለም መሸጋገር ነው። ሞት አካልንም ሩሕንም የሚመለከት ነው። የሩሕ ሞት ስንል ግን ከአካል መለየቷን ማለታችን ነው። ከዚያም በእለተ ትንሳኤ ከተቀሰቀሱ በኋላ ሩሕ ወደ አካሏ ትመለሳለች። ሰው ከሞተ በኋላ ሩሑ ወደ ሌላ አካልም አትሸጋገርም ወደሌላም አካል አትሰርፅም። 37

21- እስልምና በታላላቅ የእምነት መሰረቶች ወደ ማመን ይጣራል። እነኝህም፡ በአላህ ማመን፤ በመላእክቶች ማመን፤ በመለኮታዊ መጽሐፍት በነ ተውራት፣ ኢንጂል፣ ዘቡር –ከመበረዛቸው በፊት- ማመን እንዲሁም በቁርአን ማመን፤ የአላህ ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና በሁሉም ነብያቶች እና መልዕክተኞች ማመን እንዲሁም በመጨረሻቸውና የነብያቶችም የሩሱሎችም መደምደሚያ በሆኑት የአላህ መልዕክተኛ በሙሐመድ ማመን፤ በመጨረሻው ቀን ማመን –የዱንያ ህይወት ብቻ እንጂ ሌላ አለም የሌለ ቢሆን ኖሮ ህይወትም ሆነ ህልውና ጥርት ያለ ተላላነት በሆነ ነበር- በቀዷና በቀደር ማመን ላይ የተመሰረተ ነው። 38

22- ነብያቶች ከአላህ በሚያደርሱት ተልእኳቸው ጥብቆች ናቸው፤ ህሊና ጋ ከሚጋጭም ሆነ ጥሩ ስነምግባር ከማይቀበለውም ነገር ሁሉም የተጠበቁ ናቸው፤ የአላህን ትእዛዞች ለባርያዎቹ የማድረስ ኋላፊነት የተሰጣቸው ነብያቶቹ ናቸው። ነብያቶች ለአላህ ብቻ ካሉት አምላካዊም ሆነ ጌታዊ ማንነት ድርሻ የላቸውም። ይልቅ እነርሱም እንደሌላው ሰው ሲሆኑ አላህ ተልእኮውን የሚገልፅላቸው ሰዎች ብቻ ናቸው። 49

23- እስልምና በታላላቅ መሰረቶች ባላቸው አምልኮ አላህን በብቸኝነት ወደ ማምለክ ጥሪ ያደርጋል፤ እነኝህም፡- ሶላት እርሷም መቆምና ማጎብደድ በግንባር መደፋትም (ሱጁድ) አላህን ማወደስና መማፀንንም ያካተተች ስትሆን በየዕለቱ እያንዳንዱ ግለሰብ አምስት ጊዜ የሚሰግዳት እንዲሁም በሰው ልጆች መካከል ያሉ ልዩነቶችንም የምታስወግድ ሃብታሙም ሆነ ድሃው

መሪውም ሆነ ተመሪው በአንድ መስመር ገጥመው የሚሰግዱት ግዴታ ነች። ዘካ:- አላህ ባስቀመጠው ጥቂት የገደብ መጠን በአመት አንድ ጊዜ ከሃብታም ንብረት ተቀንሶ ለድሃውና ለመሳሰሉት የምትሰጥ ግዴታ ነች። ፆም:- በወርሃ ረመዷን የቀኑ ክፍለ ጊዜ ፆምን ከሚያፈርሱ ነገሮች ታቅቦ መዋል ሲሆን ነፍስን፣ ፍላጎትንና ትእግስትን የሚያሰለጥን ነው። ሐጅ:- አቅም ባለው ሰው ላይ ሁሉ በእድሜ ልክ አንድ ጊዜ በተከበረው መካ የሚገኘውን የአላህን ቤት መጎብኘት ሲሆን በዚህ በስርአተ ሐጅ ሁሉም ወደ ፈጣሪ በመቅጣጨት እኩል በመሆናቸው ልዩነቶች እና መከፋፈሻዎች ሁሉ ይወገዳሉ።... 54

24- ኢስላማዊ አምልኮ ከሚለይባቸው መለያዎች መካከል ሁኔታውንም ሆነ ጊዜው ብሎም ቅድመ መስፈርቱን ሁሉ ያስቀመጠው አላህ ሲሆን ያደረሱት ስውግሞ የአላህ ሶለዋትና ሰላም ይስፈንባቸውና መልእክተኛው መሆናቸው ነው። ከጥንት ጀምሮ እስከዛሬም ድረስ በመጨመሩም ሆነ በመቀነሱ የማንም ጣልቃ ገብነት የለበትም። እነኝህ ከፍ ብለን የጠቀስናቸው ታላላቅ አምልኮዎችም ቢሆኑ ነብያቶችም ሁሉ የተጣሩባቸው አምልኮዎች ናቸው። 58

25- የኢስላምን መልዕክት (ለዚህ ህዝብ ያደረሱት) የኢብራሂም ልጅ ኢስማዒል ዝርያ የሆኑት ነብዩ ሙሐመድ ቢን ዐብደሏህ ናቸው። በመካ እ. ኣ. አ. በ 571 ተልከው እዛው ተልእኮው የተሰጣቸው ሲሆን ወደ መዲና ሂጅራ አድርገዋል (ተሰደዋል)። ህዝባቸውንም በጣኦታዊ ጉዳያቸው አልተጋሯቸውም (ድጋፍ አልሰጡም)። ይልቅ ህዝባቸውን ይደግፉ የነበሩት በታላላቅ ስራዎች ላይ ነበር። ከመላካቸውም በፊት ባማረ ታላቅ ስነምግባር ላይ ነበሩ፤ ህዝቦቻቸውም አል አሚን (ታማኙ) ይሏቸው ነበር፤ እድሜያቸውም አርባ አመት በሞላ ጊዜ አላህ መልዕክተኛው አድርጎ ላካቸውና በታላላቅ ተአምራቶችም አጠነከራቸው፤ ይበልጥ ታላቁ ተዓምር የተከበረው ቁርአን ነው። ይኸውም የቁርአን ተአምርነት ከነብያቶች ተአምር ሁሉ እጅግ በጣም ታላቁ ተአምር ሲሆን ከነብያቶች ተአምር ሁሉ እስከዛሬ ድረስ የዘለቀውም ተአምር እርሱው ነው። አላህ ለእርሳቸው ዲኑን ባሟላላቸው ጊዜ መልእክተኛውም ተልእኳቸውን በተሟላ መልኩ ያደረሱ ሆነው እድሜያቸው 63 አመት በሞላ ጊዜ ከዚህ አለም በሞት ተለዩ። በነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከተማ መዲና ተቀበሩ። የአላህ መልእክተኛ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የነብያቶችና የመልእክተኞችም መጨረሻ ሲሆኑ አላህ የሰው ልጆችን ሁሉ ከጣኦታዊ የክህደትና የድንቁርና ጨለማዎች ወደ የተውሒድና የኢማን ብርሃን ሊያወጡ ላካቸው። አላህም በእርሱ ፈቃድ ወደ እርሱ የሚጣሩ መሆናቸው መሰከረላቸው።... 59

26- ነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት የመጡት የእስልምና ድንጋጌ የአምላካዊ ተልእኮዎችና የጌታቻን አላህ ድንጋጌዎች መጨረሻ ነው። ይህችም የሙሉነት ድንጋጌ ስትሆን በውስጧም የሰው ልጆች ዲናዊም ሆነ ዱንያዊ መስተካከል የያዘች ነች። ይህች ሸሪዓ በመጀመርያ ደረጃ የሰው ልጆችን ሃይማኖት፣ ደማቸውንም፣ ንብረታቸውንም፣ አእምሯቸውንም፣ ዝርያቸውንም፣ ትጠብቅላቸዋለች። የቀደሙት ሸሪዓዎች ከፊሉ ከፊሉን ሲሽር እንደነበረው ሁሉ የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሸሪዓም ቀደምት ድንጋጌዎችን ሁሉ የምትሽር ነች።.............. 63

፳፯-_ጥራት የተገባውና ከፍ ያለው አላህ መልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም

በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት ከመጡት ሃይማኖት ውጭ ሌላን ሃይማኖት አይቀበልም። በመሆኑም ከእስልምና ውጭ ያለን ሃይማኖት አድርጎ የያዘን አላህ አይቀበለውም። 65

28- የተከበረው ቁርአን ከፍ ያለው አላህ ለመልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በወሕይ መልኩ ያወረደለት መጽሐፍ የአላህ ቃል ነው። የእርሱን አምሳያ ወይንም ከአምሳያው የአንዲቷን ምእራፍ አምሳያ እንኳ እንዲያመጡ አላህ የሰው ልጆችንም ይሁን አጋንንቶችን ሁሉ ያፎካከረበት ነው። ማፎካከሩ ዛሬም ድረስ ያለ ነው። ይህ ታላቁ ቁርአን ብዙ እልፍ አእላፍ ሰዎችን የሚያሳስቡ በርካታ ጥያቄዎችን ይመልሳል። ይህ ታላቁ ቁርአን የወረደበት በሆነው የዐረብኛ ቋንቋ የአንዲት ሆሄ እንኳ መጨመር እና መቀነስ ሳይኖርበት እንደተጠበቀ ነው ያለው። ታትሞ የተሰራጨና ተአምራዊ ሲሆን መቅራቱም ሆነ የተተረጎመውን ማንበቡ የሚገባው የሆነ ታላቅ ኪታብ ነው። ልክ የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ፈለግ፣ አስተምህሮትና ታሪካቸውም የተጠበቀ እና በታማኝ ዘጋቢዎች ሰንሰለት ከትውልድ ወደ ትውልድ እየተሸጋገረ እንዲሁም እሳቸው ሲናገሩበት በነበረው የዐረብኛ ቋንቋም የታተመ ብሎም ወደ በርካታ ቋንቋ የተተረጎመ እንደሆነው ሁሉ። የተከበረው ቁርአን እና የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሱና ለዲነል ኢስላም ህግጋትና ድንጋጌዎች ብቸኞቹ ምንጮች ናቸው። የእስልምና ምንጩ ራሳቸውን ወደ እርሱ ከሚያስጠጉ ግለሰቦች ተግባር ሳይሆን ከአምላካዊ ወሕይ ነው የሚያዘው፤ ማለትም ከተከበረው ቁርአንና ከነብያዊ ሱና።.. 66

29- እስልምና ሙስሊም እንኳ ባይሆኑ ለወላጆች በጎ መዋልን ያዛል ስለልጆችም መልካሙን አደራ ያስተላልፋል።.. 70

30- እስልምና ከጠላት ጋር እንኳ በተግባርም ሆነ በንግግር ፍትሃዊ መሆንን ያዛል።........73

31- እስልምና ለፍጥረታቱ ሁሉ በጎ መዋልን የሚያዝ ሲሆን ወደ መልካም ስነምግባርና ወደ በጎ ስራዎችም ጥሪ ያደርጋል። 75

32- እስልምና እውነተኝነትን፣ አደራን መወጣትን፣ ጥብቅነትን፣ አይነ አፋርነትን፣ ጀግንነትን፣ ለጋስነትን፣ ቸርነትን፣ የተቸገረን መርዳትንና የወደመበትን መታደግን፣ የተራበን ማብላትን፣ መልካም ጉርብትናን፣ ዝምድና መቀጠልን፣ ለእንስሳት እንኳ ማዘንን በመሰሉ ምስጉን የሆኑ ስነምግባሮች ሁሉ ያዛል። 76

33- እስልምና ከሚጠጣም ሆነ ከሚበላ ነገር ጥሩውን (መልካም የሆነውን) ፈቅዷል፤ ልቦናንም ሆነ አካልን እንዲሁም መኖርያ ስፍራን ንፁህ ማድረግን አዟል፤ የአላህ ሰላትና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈን ነብያቶችም እንዳዘዙት ሁሉ ጋብቻን የተፈቀደ አድርጓል፤ እነርሱ በጥሩ ነገር ሁሉ የሚያዙ ናቸውና። 80

34- እስልምና በአላህ ማጋራት፣ ክህደት፣ የጣኦት አምልኮ፣ በአላህ ላይ ያለ እውቀት መናገር፣ ልጅን መግደል፣ ክቡር የሆነችውን የሰውን ልጅ ነፍስ ማጥፋት፣ በምድር ላይ ማበላሸት፣ ድግምት፣ ግልፅም ይሁን ድብቅ ብልግና፣ ዝሙት፣ ግብረሰዶም፣ ወለድ መብላትንም ከልክሏል፣ የበከተን ስጋ፣ ለጣኦታትና ለቅርፃ ቅርፅ ተብሎ የታረደን ስጋ እና የአሳማ ስጋን መብላት እና ሌሎችም ርኩስና ቆሻሻን ሁሉ ከልክሏል፤ ወላጁን ያጣን (የቲም) ልጅ ንብረት መብላት፣ ሚዛንና መለኪያን ማዛባት፣ ዝምድና መቁረጥን የመሰሉ የሐራም (እርም) ነገሮች መሰረት የሆኑትን ይከለክላል። ሁሉም

ነብያቶችም እነዚህ የተዘረዘሩት የተከለከሉ ሐራም መሆናቸው ላይ ይስማማሉ። 82

35- እስልምና እንደ ውሸት፣ ማታለል፣ መካድ፣ ክፋትን ማመርቀዝ፣ ምቀኝነት፣ መጥፎ ተንኮል፣ ስርቆት፣ ድንበር ማለፍንና ሰዎችን መበደልን ከመሰሉ የተወገዙ ስነምግባሮችና መጥፎ ማንነቶች ሁሉ ይከለክላል። 87

36- እስልምና ወለድ፣ የሰዎች ጉዳት፣ መሸወድ፣ ሰዎችን መበደል፣ ማጭበርበር ካለበትም ሆነ ማህበራዊም ይሁን ህዝባዊ ወይንም ግለሰባዊ ጉዳት ወደ ማምጣት ሊያደርስ የሚችልን ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴን ይከለክላል። 91

37- እስልምና የመጣው አእምሮን ለመጠበቅ እና አስካሪ መጠጥ መጠጣትን ከመሰሉ እርሱን ከሚያበላሹ ነገሮች በመከልከል ነው። እስልምና የአዕምሮንም ደረጃ ከፍ በማድረግ የፍርድ ማብሰልሰያ አድርጎ ከአጉል እምነትም ሆነ ከጣዖት አምልኮ ጭንቅ ገላገለው። በመሆኑም በእስልምና አንዱን የማህበረሰብ ክፍል ከሌላው የሚለዩ ምስጢሮች ወይም ፍርዶች የሉም፤ ሁሉም ፍርዶቹ እና ህጎቹ ጤናማ ከሆኑ አእምሮዎችም ጋር የሚስማሙ ናቸው፤ እነርሱም ከፍትህና ጥበብ ጋ የሚገጠሙ ናቸው። 93

38- ሐሰተኛ ሃይማኖቶች ተከታዮቻቸው በውስጣቸው ያሉትን እርስ በርስ መጣረሶች እና አዕምሯቸው የማይቀበሏቸውን ጉዳዮች ካልተረዱ የሃይማኖቱ አባቶች ሃይማኖትን ከምክንያታዊነት በላይ ነው ብለው ተከታዮቻቸውን ያታልላሉ። አእምሮም ሀይማኖትን መረዳትና መገንዘብን ለመቻል እድሉ የለውም ይሏቸዋል። እስልምና ግን ሃይማኖትን ለአእምሮ ጎዳና የሚያበራለት ብርሃን እንደሆነ አድርጎ የሚቆጥር ሲሆን የሐሰት ሃይማኖቶች ግን ፍላጎታቸው ሰው አእምሮውን ትቶ እነሱን እንዲከተል ነው። እስልምና ታድያ ሰው የነገሮችን እውነታ ባሉበት ተጨባጭ ያውቅ ዘንድ አዕምሮውን እንዲያነቃ ይፈልጋል። 95

39- እስልምና ትክክለኛ እውቀትን ያልቃል። ስሜትን ከመከተል የጠራ የሆነ ሳይንሳዊ ምርምርን ያበረታታል። ስለ ራሳችንም ሆነ በዙሪያችን ስላለው ፍጥረተ ዓለም በተመለከተ እንድናስተነትን ጥሪ ያደርጋል። እናም ትክክለኛ የሳይንስ ምርምር ውጤቶች ከእስልምና ጋር አይጋጩም። 96

40- በአላህ አምነው ለታዘዙትና መልእክተኞቹንም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እውነት ብለው የተቀበሉትን ካልሆነ በቀር አላህ ከማንም ስራውን አይቀበለውም ለመልካም ስራውም አኺራ ላይ አይመነዳውም። የደነገገውንም ካልሆነ በቀር የትኛውንም አምልኮ አይቀበለም። የሰው ልጅ በአላህ ከካደ በኋላ አላህ መልካም ይመነዳኛል ብሎ እንዴት ያስባል?! ማንኛውም ሰው ቢሆን በሁሉም ነብያቶች ብሎም በነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የአላህ መልእክተኝነት አምኖ ካልተገኘ አላህ እምነቱን አይቀበለውም። 99

41- የሁሉም መለኮታዊ ተልእኮዎች ግብ፦ እውነተኛው ሃይማኖት ወደ ሰው ልጅ እንዲሰርፅ ብሎም ለዓለማት ጌታ አላህ ንጹሕ ባርያ ይሆን ዘንድ፤ የሰው ልጅን ከአጉል ባህል ወይም ከአጉል እምነት ወይንም ከቁሳዊ ባርነት ነፃ ያውጣው ዘንድ ነው። ይኸውና እስልምና የሰዎችን ፍፁምነትንም አይሞግትም ካላቸው ሰብአዊ ደረጃ በላይ አንስቶም ጌቶች እና አማልክት አያደርጋቸውም። 101

42- አላህ በእስልምና ንስሀን (ተውባን) ደንግጓል፡ ይህም - አንድ ሰው ባጠፋ ጊዜ ወደ ጌታው መመለሱ እና ኃጢአቱን መተው ነው፤ እስልምና ከእርሱ በፊት የነበሩትን ኃጢአቶች ያጠፋል (ያስምራል)፤ ንስሐም ከዚህ በፊት የነበሩትን ኃጢአቶች ሁሉ ይሰርዛል፤ ለዚህም ማንም ኋጢአቱን በሰው ፊት መናዘዝ አያስፈልገውም። 103

43- በእስልምና በሰው እና በአላህ መካከል ያለው ቁርኘት ቀጥተኛ ነው። በአንተና በአላህ መካከል ምንም አማላጅ አያስፈልግህም። የእስልምና ሃይማኖት የሰውን ልጅ አማልክት ወይም በጌትነት ወይም በአምላክነት የአላህ ተጋሪ እንዳናደርግ ይከለክለናል። 104

44- በዚህ ፅሁፍ መጨረሻ ላይ ማውሳት የምንፈልገው ነገር ቢኖር፡ ሰዎች በተለያዩ ጊዜዎች፣ ብሄረሰቦች እና ሀገሮች መሆናቸውን እናስተውላለን፤ ኧረ እንደውም መላው የሰው ልጅ ማህበረሰብ በሀሳቡ እና በአላማው የተለያየ በአከባቢው እና በድርጊቱም የተለያየ በመሆኑ አንድ የሚያደርግ ሥርዓት እና ጥበቃን የሚያደርግለት ገዥ ወደ ጥሩ የሚመራው መመሪያ ጋር ግዴታ ያስፈልገዋል። የአላህ ሰላትና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈን የተከበሩት የአላህ መልእክተኞችም ከአላህ -ሱብሓነሁ ወተዓላ- በሚወርድላቸው ወሕይ በአላህ ሸሪዓ በማሰባበሰብ፣ በሰዎች መካከል በእውነት በመፍረድ ሰዎችን ወደ መልካምና ቀና ጉዳና የመምራት ኋላፊነትን ተሸክመው ነበር። ሰዎች ለእነኝህ የአላህ መልእክተኞች ተልእኮ ባላቸው ምላሽ ሰጭነት እንዲሁም ለመለኮታዊው ጥሪም ባላቸው የጊዜ ቅርበትም ልክ ሁኔታቸው ይስተካከል ነበር። ጥራት ይገባውና አላህ መልእክተኛውን ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በመላክ ለሰው ልጆች የሚያስተላልፈውን ተልእኮ ደመደመና ለነብያችን ሙሐመድ ተልእኮም ዘለቄታን ፃፈላት (ደነገገለት)፤ ለሰው ልጆችም ምራቻ፣ እዝነት፣ ብርሃን፣ ጥራት ወደ ተገባው አላህ የምትመራም ቅን ፈለግ አደረጋት። 106

45- ስለዚህም የሰው ልጅ ሆይ! ከአጉል ባህልና ከልምድ እንዲሁም ከድንቁርና በመላቀቅ እስልምናን ተቀብለህ በሐቀኝነት ለአላህ እንድትቆም ከሞትክም በኋላ ወደ ጌታህ ተመላሽ መሆንህን እንድታውቅ፤ ራስህንም በዙሪያህ ያለውንም አድማስ እንድትመለከት አደራ እያልኩ እጋብዝሃለሁ። ያኔ በሃይማኖታዊም በአለማዊም ጉዳይህ ደስተኛ ትሆናለህ። ወደ እስልምና ሃይማኖት ለመግባት የፈለገ "ከአላህ በቀር ሌላ አምላክ እንደሌለና ሙሐመድም የአላህ መልእክተኛ እንደሆኑ" ለመመስከር "ላ ኢላሃ ኢለሏህ ሙሓመዱን ረሱሉሏህ" ብሎ መመስከር ብቻ ነው የሚጠበቅበት። ይህችን የምስክርነት ቃል ከሰጡ ሙስሊም ሆነዋል። ከዚህ በኋላ አላህ በደነገገው መልኩ ሶላትንም እየሰገዱ፣ ፆምን እየፆሙ፣ ከቻሉም ሓጅ በማድረግ አላህን ማምለክ ላይ አደራ።.. 106

Get to Know about Islam

in More Than **100** Languages

موسوعة الأحاديث النبوية
HadeethEnc.com

Encyclopedia of the Translations of the Prophetic Hadīths and their Commentaries

ISLAM HOUSE com
IslamHouse.com

A Comprehensive Reference for Introducing Islam in the World's Languages

موسوعة القرآن الكريم
QuranEnc.com

Encyclopedia of the Translations of the Meanings and Interpretations of the Noble Qur'an

ما لا يسع أطفال المسلمين جهله
kids.islamenc.com

The Platform of What Muslim Children Must Know

موسوعة المحتوى الإسلامي
IslamEnc.com

A Selection of the Translated Islamic Content

بيان الإسلام
byenah.com

A Simplified Gateway for Introducing Islam and Learning its Rulings

Islamic Content Service Association in Languages

Da'wah, Guidance, and Community Awareness Association in Rabwah

978-603-8412-05-3

Am180